IMT Nuremberg Archives

H – 1499 A-S

International Court of Justice

H1499 – 0001

H-1499(a-s)

294-325

H1499 – 0002

Filed Feb
Secretary

Международный военный трибунал

H-1499a

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ № 1

294

Главный обвинитель
от СССР

37

A083118

СССР № 294

H1499A-0001

H1499A-0002

62 pages
1 cover

USSR-294

ЗАЯВЛЕНИЕ
РУСКИЦАЙ-РЮДИГЕРА

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 294
Filed Feb 12, 1946

A 083119

H1499A-0003

H1499A-0004

-10

СССР-294

ПРАВИТЕЛЬСТВУ СССР

Заявление

о подготовительных военных мероприятиях Венгрии к совместному с Германией нападению на Советскую Россию.

В период июль 1938 – август 1939 года я состоял заместителем начальника III группы (материальное снабжение) военного министерства Венгрии, затем – начальником этой группы до мая 1941 года.

Таким образом, в течение почти 3-х лет я занимался вопросами материального снабжения армии и военной промышленности.

С мая 1941 до сентября 1942 года я командовал 1-м корпусом в Будапеште, затем, в течение двух лет – до сентября 1944 года, был заместителем военного министра.

Как сторонник Хорти и заключения перемирия я был 16 сентября 1944 года арестован гестапо, затем, после освобождения из под ареста, уволен правительством Салаши в отставку. 3 апреля 1945 года я был взят в плен Красной Армией.

По роду моей деятельности политика Венгрии не составляла для меня секрета.

Эта политика заключалась в стремлении отвоевать бывшие во владении Венгрии территории, отошедшие по Трианонскому договору к Чехословакии, Югославии и Румынии.

Ставя себе эти цели Венгрия принципиально присоединилась к захватнической политике держав оси, опираясь главным образом, на Германию, как на ведущую державу в оси.

Первым практическим шагом к осуществлению стремлений Венгрии была оккупация Чехословакии.

По решению Венского арбитража, санкционированное Гитлером и Муссолини, Венгрии были отданы чешские земли.

A 083120

H1499A-0005

ал

Сначала Венгрия готовила,совместно с Германией,вооруженное нападение на Чехословакию. С этой целью, в конце 1937 года, Хорти в сопровождении министра иностранных дел Канья и начальника генштаба Керестеш - Фишер Лайош отправились к Гитлеру, с которым договорились о совместном нападении на Чехословакию.

На основании этого соглашения венгерский военный министр Сомбатхей Иожеф,имея указание начальника генштаба Верта Генрика (назначенный вместо Керестеш-Фишер),об'явил весной 1938 года частичную мобилизацию. Были отмобилизованы 1,П и УП корпуси.

Но так как Чехословакия уступила без вооруженного сопротивления,начальник генштаба Верт использовал эти мобилизованные войска для оккупации отошедших к Венгрии областей.

Касательно первого Венского арбитража я хочу еще заметить, что новая граница между Чехословакией и Венгрией была нанесена на карту лично Риббентропом и Чиано,участвовавших в арбитраже.

Для характеристики того,как далеко уже тогда зашла политика Венгрии в фарватере Гитлера,показательна отставка по требованию немцев начальника венгерского генштаба Керестеш-Фишера,который своими оперативно-тактическими предложениями при переговорах Гитлера с Хорти,показался Гитлеру слишком слабым.

Следующим территориальным расширением Венгрии была оккупация Закарпатской Украины венгерскими войсками с согласия Германии в 1939 году.

Это произошло,следовательно,незадолго до начала германо-польской войны.

Тогда казалось,что для Венгрии целью оккупации были, прежде всего,экономические выгоды и освобождение от Трианонского договора.

Но с того момента,когда район Закарпатской Украины стал граничить с Советской Россией,мы,последовавшими вслед за этими военными приготовлениями,стали придавать совершенно иное значение этому оккупированному нами району.

Для нас,внешних офицеров,было ясно,что политическое руководство,как Германии,так и Венгрии придает этому району также

A083121

H1499A-0006

ал

H1499A-0007

стратегическое значение для будущих военных действий против Советской России.

Предпринятыми для этой цели военными мероприятиями преследовалась задача обеспечить оборону Карпатского хребта до момента полного стратегического развертывания стянутых из долины и предназначенных для наступления войск.

Пограничная охрана была организована из 6-ти усиленных батальонов, наполовину обеспеченная горным вооружением из заново сформированной 1-й горно-стрелковой бригады из 4-х батальонов, 1-го эскадрона и 4-х горных батарей и из вспомогательных частей, снаряженные исключительно для боев в этой высокогорной местности. Началось также строительство укреплений в этом пограничном районе. В долинах строились заграждения долговременного типа, а на расположенной между цепи возвышенностей сооружались полевые укрепления.

Этими фортификационными работами руководил в Будапеште инженер-полковник Хароша Теофил.

Ввиду плохих дорог и бедности края были построены в пограничной полосе этапные склады с боеприпасами, горючим и продовольствием.

В качестве начальника группы материального снабжения военного министерства я принимал участие в укреплении границы, разрешая вопросы вооружения, материального снабжения, финансов.

Дальнейшей для себя выгодой из общей с Германией политики Венгрия искала в присоединении Трансильвании и румынского Баната - территорий отошедших к Румынии также по Трианонскому миру.

Однако, второй Венский арбитраж принял маловыгодное для Венгрии решение. За Румынией был сохранен район добычи подземного газа - Медвеш - Кашпарман.

В венгерских политических кругах это расценивалось желанием Гитлера обеспечить себе союз Румынии в войне с Советской Россией.

A083122

H1499A-0008

То,что Гитлер ставил Румынию как союзницу выше Венгрии об'яснялось тем,что при эвентуальной войне с Советской Россией, Румыния со своим упирающимся в Черное море южным крылом безусловно понадобится Германии.

В служебном разговоре,примерно,в ноябре 1940 года,начальник оперативной группы венгерского генштаба полковник Ласло сказал мне по этому поводу следующее:

> "второй Венский арбитраж вызывает в Венгрии сильную ревность к Румынии, и дело только за нами,чтобы нам добиться заслуг у Гитлера".

Летом 1940 года начались активные переговоры о поставке нам Германией вооружения,снаряжения,сырья и станков для нашей военной промышленности.

Как начальник III группы я во главе комиссии выехал в июле 1940 года в Германию,где были закуплены пехотные орудия,полевые гаубицы,грузовые и легковые машины,станки,химические продукты.

Особое политическое и военное значение придавалось отправленной в Берлин комиссии в январе 1941 года во главе с военным министром Барта Кароль.

Поездка Барта состоялась по приглашению Кейтеля,который пригласил его совершить экскурсию на Западный Фронт.

Барта уехал в Берлин с поручением правительства Телеки выразить лично Гитлеру почтительность венгерского народа и с намерением (по согласованию с генштабом) разрешить с германским военным командованием кардинальные вопросы,связанные с усилением боеспособности венгерской армии.

Министра сопровождали: его флигель-ад'ютант полковник Шаркани,полковник генерального штаба Ласло Деже,начальник 2-го отдела генштаба (разведка) генерал фон Уйсаси Иштван, я - в качестве руководителя материальной части и мои сотрудники - генерал-майор фон Бор и полковник Кейзай.

A083123

H1499A-0009

В Берлине, к комиссии был прикомандирован венгерский военный атташе полковник Хомлок.

Мы выехали из Будапешта 22 января и прибыли в Берлин 23 числа утром на вокзал Ангальтер (Ангальтербангоф).

На перроне нас встречал Кейтель со свитой, в числе которой были - начальник атташата при ОКВ (верховное командование вооруженных сил) подполковник Мелентин и комендант города генерал-лейтенант фон Гассе.

На вокзале был выстроен почетный караул с оркестром.

Мы поселились в отеле "Адлон". В этот же день комиссия отдала официальные визиты Кейтелю, Редеру, Гальдеру, Томасу и Фрому.

В полдень того же дня германско-венгерский союз устроил завтрак для нас в "Адлоне". Гостей принимал генерал Глейзе фон Хорстенау, состоявший на службе в военном архиве.

Вечером с вокзала Фридрихштрассе мы выехали в сопровождении подполковника Мелентина для осмотра Западного фронта.

Мы осматривали поля сражений в Бельгии и Франции. Побывали в частях 15-го армейского корпуса генерала от инфантерии Буша, который возил нас в Дюнкерк, Кале, Кап-Гриней.

Были в Аргоннах, где офицеры - участники боев об'ясняли нам на месте боя ход танкового сражения. Осматривали линию Мажино южнее Саарбрюкена в сопровождении генерала инженерных войск 1-й армии, кажется, Вагнера, который лично руководил прорывом Мажино.

27.1 утром мы вернулись в Берлин. В этот же день начались деловые совещания.

В 13 часов мы в торжественной обстановке возложили венок от имени венгерской армии на могилу неизвестного солдата на Унтер ден Линден. С немецкой стороны присутствовали комендант города генерал-лейтенант фон Гассе и подполковник фон Мелентин - начальник атташата при ОКВ. Венок возложил министр Барта. После этого Барта принял парад 1-го батальона полка "Великая Германия", который был построен у могилы.

4083124

H1499A-0010

Оттуда мы отправились в "Бристоль" на банкет,который дал в нашу честь Кейтель.

Из присутствовавших на банкете я запомнил,кроме Кейтеля, Гальдера,Фромма,Томаса,Редера,фон Гассе,Вейцзеккера из министерства иностранных дел и венгерского посла Стояи.

На банкете выступили с речью Кейтель и Барта.

Кейтель оказал,что он рад приветствовать в кругу немецких друзей представителей венгерской армии,что прочные узы братства по оружию были скреплены в первую мировую войну и,что он надеется,что эти узы и впредь останутся нерушимыми.

Кейтель поднял бокал за здоровье регента Хорти,министра Барта,присутствующих венгерских друзей и венгерскую армию.

Барта в ответ поблагодарил за приглашение и оказанный прием.

Он отметил,что трехдневная поездка по Западному фронту произвела на нас сильнейшее впечатление теми огромными успехами, каких добилась германская армия в столь короткий срок. Он пожелал,чтобы и впредь в предстоящих еще боях немецким войскам сопутствовало заслуженное ими своими высокими моральными качествами военное счастье.

Он отметил также,что венгерская армия считает своим долгом и впредь высоко ценить выковавшееся в первую мировую войну воинское товарищество между борцами наших стран.

Барта поднял бокал за здоровье фюрера,Кейтеля,присутствующих немцев и за вооруженные силы Германии.

Барта читал свою речь по записке,так как он очень плохой оратор.

Затем Кейтель с гордостью рассказывал за столом о совершенных походах. Он подчеркнул,что во время похода на Норвегию Гитлер и он пережили очень тяжелые минуты. Несмотря на то,что попытки высадить десант делались одновременно во многих пунктах, они часами не получали сведений о ходе операций.

Гитлер не отходил от телефона,справляясь о новых сведениях.

А 083125

H1499A-0011

Кейтель остановился также на тех невероятных трудностях для людей и техники, которые вызвал стремительный ход операций во Франции.

Он коснулся, также того, что 10,5 см полевая гаубица на конной тяге не оправдала себя из-за очень тяжелого веса, указывая что они заняты вопросом уменьшения ее веса. Эта гаубица была на вооружении также и венгерской армии.

28 числа в 11.30 минут мы были на приеме у "фюрера" в новой имперской канцелярии, куда нас проводил подполковник фон Мелентин.

С нами был наш посланник Стояи. Гитлер сначала принял министра Барта и посланника Стояи. Они пробыли у него около полутора часов.

Мы ожидали в приемной, в обществе ад'ютантов Гитлера.

Перед окончанием аудиенции Барта представил нас Гитлеру каждого в отдельности. Гитлер каждому из нас подал руку. Затем сказал: "Я рад познакомиться с господами и приветствовать их здесь. Я желаю вам наилучших успехов в работе".

После этого мы вышли.

Барта и Стояи оставались у фюрера еще 2-3 минуты, затем мы уехали в "Адлон".

По дороге Барта, с которым я, обычно, ездил в автомобиле вдвоем, рассказал мне о разговоре с Гитлером приблизительно следующее:

- Гитлер вел все время разговор так, что Барта не имел почти никакой возможности сказать что-либо.

Гитлер очень тепло и с гордостью говорил о достигнутых военных успехах. Особенно подробно он остановился на операции в Норвегии, считая, что по своей исключительной смелости эта операция войдет в военную историю.

О Венгрии Гитлер заявил, что сильная Венгрия - в интересах Германии.

Он с удовлетворением слушал о качественном росте венгерской армии.

Демонстрируя превосходство немецкой авиационной промышленности над американской Гитлер критиковал попытки американской пропаганды воздействовать на Германию увеличением выпуска самолетов.

4083126

H1499A-0012

Не может, говорил он, американская авиация, где занято всего 47.000 специалистов, догнать немецкую авиационную промышленность с количеством в 245.000 специалистов.

Барта по этому поводу заметил мне:

"Фюрер недостаточно осведомлен в технике".

В 16 часов был устроен чай в венгерской миссии, где присутствовали Кейтель, Редер, Йодль, Шмундт (ад'ютант Гитлера), барон фон Дернберг и Вейцзеккер из министерства иностранных дел и представители дипломатического корпуса. Представители русского посольства приглашены не были, так как этот чай носил интимный характер.

Я приветствовал там Йодля, как старого знакомого по совместной службе в дивизии на русском фронте в 1917 году, в Семиградье.

Он был тогда прикомандирован на два месяца (для обмена опытом) к гаубичной батарее 72-й пехотной дивизии, где я служил офицером генштаба (1-А).

28.1 мы выехали из Берлина в Будапешт с вокзала Фридрихштрассе.

Нас провожали - Кейтель, комендант города Гассе, подполковник Мелентин. На перроне был почетный караул, оркестр.

В пути мы докладывали Барта о результатах своих переговоров.

Я доложил о согласованных поставках минометов, дистанционных трубок, прожекторов, звукоуловителей, химических продуктов, обмундировочного материала и о полученной лицензии на танк типа Шкода Т-21.

Ласло доложил, оперируя ведомостью о состоянии венгерской армии, которую он демонстрировал при переговорах с Варлимонтом в ОКВ и с Гальдером в ОКХ.

В этих переговорах ставился вопрос о недостаточном вооружении венгерской армии. Немцы согласились с нашими выводами о недостатке в танках нового типа, противотанковых орудий и самолетов.

A 083127

Немцы,со своей стороны,указали на недостаточность оружия навесного действия в пехоте.

Варлимонт подчеркнул,что и у них самих возник этот вопрос только с момента похода на Францию,так как французская пехота своим навесным огнем причинила им много трудностей.

Гальдер в разговоре с Ласло подчеркнул,что немцы будут приветствовать,если венгры в своих ревизионистских стремлениях перейдут от мирных средств к оружию в руках.

Гальдер дал также понять,что нужно шире развернуть воинственную пропаганду в Венгрии.

Ласло на это ответил,что венгерский штаб того же мнения и,что бескровные оккупации мало содействовали воинственному духу венгров.

В пути я перебирал в памяти прошедшие дни. Я пришел к выводу,что немцы видят в нас своего военного партнера и форсированно готовят нас к этому.

В первых числах апреля вспыхнула война с Югославией.

За несколько дней до этого,примерно,в конце марта,министр Барта на инструктивном совещании начальников групп (военного министерства) дал указания о том,что для участия в походе на Югославию намечены 3 венгерских корпуса,дислоцированные на южной границе. Барта предложил немедленно начать мобилизационные приготовления.

Кроме того,Барта обрисовал нам цели,которые ставят себе Германия и Венгрия в этой войне: отвоевание венгерских земель, которые были отторгнуты по Трианонскому договору,затем устранение Югославии,как возможную союзницу Советской России и,наконец,обеспечение судоходства по Дунаю.

Для характеристики степени важности дунайского судоходства для Германии я хотел бы еще отметить,что Дунай являлся важнейшим путем для перевозок румынской нефти. Из валовой продукции румынской нефти в Германию вывозилось около 9.000.000 тонн,из коих около 5.000.000 тонн перевозилось этим водным путем.

A 083128

H1499A-0013

H1499A-0014

С 1 мая 1941 года, я был назначен командующим 1 корпусом в Будапеште и оставил мою прежнюю должность в военном министерстве.

В конце мая 1941 года мой корпус получил,одинаковий для всех других корпусов,секретний приказ,подписанний военним министром Барта.

Приказом устанавливалось,что впредь материальним снабжением из запасов центральних складов должни в первую очередь обеспечиваться войска,расположенние в районе Закарпатской Украини. Это явно указивало на то,что в непродолжительном времени следует ожидать военних событий,направленних против Советской России.

Спустя 2 дня я был визван в числе других командиров корпусов на секретное совещание к начальнику генштаба,на котором генерал от инфантерии Верт обрисовал нам военнополитическую обстановку. Соответственно этому оказалось,что предстоит нападение Германии на Советскую Россию, в котором Румыния и Венгрия примут активное участие на стороне Германии (был ли разговор о Финляндии, я не помню).

На этом совещании Верт ознакомил нас с намеченным порядком мобилизации венгерской армии.

После того,как генеральний штаб заявил о своей готовности участвовать в войне против Советской России окончательное решение об участии Венгрии в нападении на Советскую Россию должно было быть принято советом министров,утверждено коронним советом и вотировано парламентом. Решение об об'явлении войны было принято на заседании совета министров по докладам премьер-министра Бардоши и министра Барта и утверждено коронним советом. Парламенту этот вопрос не был представлен.

Эти решения – генерального штаба,совета министров,коронного совета не вызивали никакого удивления и являлись следствием долголетнего и добровольного фактического военного сотрудничества с Германией. Венгерский генштаб и политическое руководство Венгрии,начиная с агрессии против Чехословакии,считали

A 083129

H1499A-0015

Германию опорой в своих ревизионистских планах. За этим следует оккупация Закарпатской Украины, потом стратегическая подготовка этого района, как плацдарма для нападения на Советскую Россию. После присоединения Северной Трансильвании Венгрия, побуждаемая ревностью к Румынии и связанными с этим опасениями получить меньше, чем она, была готова добиваться новых заслуг перед Германией. Последним звеном явилось соучастие в устранении Югославии, как возможного союзника Советской России. Если даже Венгрия в вопросе о нападении на Советскую Россию и не играла руководящей роли, то ее сотрудничество, как это явствует из предыдущего, продолжалось с давних пор.

Наиболее рьяным пособником этой враждебной к Советскому Союзу и дружественной к Германии политики был венгерский генеральный штаб во главе с начальником Вертом Генриком и начальником оперативной группы Ласло Деже, которые с давних пор теснейшим образом сотрудничали с представителями ОКВ (верховное командование вооруженных сил) и ОКХ (верховное командование сухопутных сил).

Регент Хорти видел в тот момент будущее Венгрии на стороне Германии и одобрял эту политику.

Оба фашистски настроенные министр-президенты Имреди и Бардоши, также как и военный министр Барта также являлись ревностными пособниками совместных агрессивных действий с Германией. Особо знаменательная роль выпала на долю венгерского посланника в Берлине - Стояи, который считался активным и убежденным сторонником одинаковых с Германией целей и поборником нападения на Советскую Россию.

Послушная немцам венгерская пресса, а именно:

"Мадьярпаг" редактор Милотай Иштван,
"Уй мадьярпаг" редактор д-р Петэй,
"Фиттетленчей" редактор Колошвари Бордча Михаэль,
"Мадьяр Футар" редактор Райниш Ференц,
"Эльядомь Вадюнг" редактор д-р Ола Дюрдже

A083130

которая получала от немцев крупные субсидии, в свою очередь, способствовала нападению на Советскую Россию своей систематической антисоветской и прогерманской пропагандой.

За правдивость вышеизложенных данных я принимаю на себя полную ответственность и заявляю о своем согласии на их опубликование.

Лагерь для военнопленных
18.1.1946г.

РУСКИЦАЙ-Рэдигер Имре
венгерский генерал-полковник
в отставке

Верно: майор

4 083131

H1499A-0016

H1499A-0017

An die Regierung der U.d.S.S.R.

Erklärung,

über die Vorbereitungsmassnahmen militärischer Art für den Überfall seitens Ungarns, zusammen mit Deutschland auf Sowjetrussland.

Vom 10. VII. 1938 – 1. XI. 1939 war ich stellvertretender Chef der III. (materiellen) Gruppe, vom 1. XI. 1939 – 1. V. 1941 war ich Chef dieser Gruppe im Honvédministerium. Also innerhalb dieser 3 Jahre befasste ich mich mit Fragen der materiellen Versorgung der Honvédarmee. Vom 1. V. 1941. – 1. XI.

A083132

1942 war ich Kommandant des I. Korps in Budapest. Vom 1. XI. 1942 – 16. X. 1944 Stellvertreter des Honvédministers im Ministerium. Am 16. X. 1944 wurde ich als Anhänger Horthy's und Unterstützer seiner Waffenstillstandspolitik von der Gestapo verhaftet, nachher freigelassen. Von der Regierung Szálasi mit 1. II. 1945 in Pension versetzt, wurde ich am 3./IV. 1945 von der Roten Armee gefangengenommen.

Als Grund der von mir oben angeführten Tätigkeit, war für mich die Politik Ungarns kein Geheimnis. Diese war die Zurückeroberung der im Trianoner Friedensvertrag abgetretenen Gebiete von der Čechoslovakei, Rumänien und Jugoslavien. Von dieser Politik geleitet, hat sich Ungarn an die Eroberungspolitik der Achsenmächte grundsätzlich festgelegt, vorwiegend an Deutschland, an die führende Macht der Achse.

A083133
H1499A-0018

Die praktische Auswirkung dieser Politik begann schon bei der Besetzung der Čechoslovakei und durch den I. Wiener Schiedsspruch, Abtretung čechoslovakischer Gebiete an Ungarn mit Zustimmung von Hitler und Mussolini.

Zunächst wurde seitens Ungarn ein bewaffneter Überfall gemeinsam mit Deutschland auf die Čechoslovakei geplant. Zu diesem Zwecke fuhr Horthy Ende 1937 in Begleitung des Aussenministers Kánya und Chef des Generalstabes Keresztes-Fischer Lajos zu Hitler, wo vereinbart wurde, dass Ungarn sich an den Überfall gegen die Čechoslovakei sich beteiligen werde.

In Durchführung dieser Vereinbarung wurde auf Antragstellung des Chef des Generalstabes Werth Henrik, welcher an Stelle Keresztes-Fischer ernannt wurde, durch den Honvédminister Szombathy József das VII., I. und II. Korps im Frühjahr 1938 mobilisiert. Da die Čechoslovakei ohne Kampfhandlungen nachgegeben hat, wurden die mobilisierten ung. Truppen aus ihren Garnisonen

H1499A-0019

A 083134

zur Besetzung des zugesprochenen Gebietes durch den Chef des Generalstabes angesetzt.

Zu den I. Wiener Schiedsspruch möchte ich noch bemerken, dass die neue Grenzziehung zwischen der Čechoslovakei und Ungarn dort durch persönliches Einziehen in einer Karte von Ribbentrop und Ciano gemeinsam durchgeführt wurde.

Bezeichnend für die ung. Politik, wie weit sie schon damals im Fahrwasser Hitlers befand, war das Verlangen und Durchführung der Absetzung des damaligen Chef des Generalstabes Keresztes-Fischer, welcher bei oben erwähnten Besuch in den Augen Hitlers mit seinen Vorschlag bezüglich der militärischen Operationen sich als schwach erwies.

Der nächste Gebietszuwachs Ungarns war die Besetzung der Karpato-Ukraine mit der Zustimmung Deutschland's durch ungarische Truppen im August 1939. Dies erfolgte also kurz vor Ausbruch des deutsch-polnischen Krieges. Die Zielsetzungen hiebei erschienen vorerst

A083135
H1499A-0020

als zugehende wirtschaftlichen Vorteile an Ungarn und ein erneutes Abschütteln des Trianoner Vertrages.

Mit dem Moment, als die Karpato-Ukraine gemeinsame Grenze mit Sowjet-Russland würde, haben wir durch darauf getroffenen militärischen Vorbereitungen diesem von uns besetzten Gebiete ganz andere Bedeutung zukommen lassen. Es würde uns führenden Militärs klar, dass die politische Führung Deutschland's, wie Ungarns diesen Gebiet für spätere Kampfhandlungen gegen Sowjet-Russland auch strategische Bedeutung zumisst.

Die hierzu getroffenen militärischen Maassnahmen bezweckten vorerst den Karpaten-Kamm solange zu sichern, bis aus der Tiefebene dahin gebrachten Offensivtruppen ihren Aufmarsch vollendet haben. Hierzu würden der Grenzschutz durch 6 verstärkte Bataillone gebildet und zur Hälfte mit Gebirgsausrüstung versehen. Ferner würde als Reserve die 1. Gebirgs Brigade mit 4 Bataillonen, 1 Eskadron

H1499A-0021

A083136

und 4 Gebirgs Batterien, dann Anstalten aufgestellt, welche ausschliesslich für den Kampf in diesem Hochgebirge ausgerüstet war.

Es wurde weiterhin eine ausgedehnte Befestigung der Karpato-Ukraine beschlossen und begonnen; und zwar die Talsohlen mit Sperren ständigen Karakters, die dazwischenliegenden Höhenlinien, als Feldbefestigungen. Zur Durchführung dieser Befestigungsarbeiten wurde in Budapest ein eigenes Befestigungs-Baukommando organisiert, welches durch der Abteilung 7/m (technische Abteilung) dem Chef des Generalstabes in operativer, in materieller Beziehung an den Honvédminister gewiesen war. Kommandant war Oberst im kriegstechn. Stabe Hárosy Teofil.

Es wurden Etappenmagazine angelegt mit Munition, Treibstoff und Verpflegung.

Ich als Chef der materiellen Gruppe des Honvédministeriums habe in Fragen der Ausrüstung, Unterbringung, Sicherstellen von

H1499A-0022
A083137

H1499A-0023

Geld und Material mitgearbeitet.

Als weiteren Vorteil der gemeinsamen Politik mit Deutschland hat Ungarn in der Abtretung von an Rumänien im Trianoner Frieden zugesprochenen Gebiets, ganz Siebenbürgens und der rumänischen Banat gesucht.

Diese Frage würde jedoch durch den II. Wiener Schiedsspruch für Ungarn ungünstig gelöst, indem das Erdgasgebiet von Marosvásárhely bei Rumänien belassen wurde. In ungarischen politischen und militärischen Kreisen legte man diese Entscheidung so aus, daß Hitler schon im II. Wiener Schiedsspruch daran dachte, die Rumänien im Falle gegen Sowjetrußland zu sichern. Daß er dabei als Verbündeten Rumänien Ungarn gegenüber bevorzugt, erklärten wir uns damit, daß Deutschland bei einem eventuellen Krieg gegen Sowjet-Rußland Rumänien mit seinem Schwarze-Meer geschützten Südflügel unbedingt braucht.

A083138

In einem dienstl. Gespräch ca. November 1940 sagte mir Oberst Lisjö Chef der Operationsgruppe des Generalstabes:

„Der II. Wiener Schiedsspruch zieht in Ungarn die Eifersucht gegen Rumänien hoch und es wird an uns sein, auch uns Verdienste bei Hitler zu verschaffen."

Im Sommer 1940 begannen intensive Besprechungen mit Deutschland wegen Lieferungen von fertigen Kriegsmaterial, von Rohstoffen, ferner von Arbeitsmaschinen für die ungarische Kriegsindustrie.

Im Monat Juli 1940 fuhr ich als materieller Gruppenchef an der Spitze einer Kommission nach Deutschland, wo angekauft wurden: Infanterie-Geschütze, Feldhaubitzen, Last- und Personenauto's, Schießzeug, Chemikalien und Werkzeugmaschinen.

Eine besondere militärische Bedeutung würde beimessen einer im Jänner 1941 unter Führung des Honvédministers v. Bartha Károly

H1499A-0024
A 083139

nach Berlin gesandten Kommission. Diese Reise kam infolge einer Einladung des Feldmarschalls Keitel zustande, in welcher er Minister Bartha zu einem Besuch der Westfront aufforderte.

Bartha fuhr mit der Aufgabe seitens der Regierung Teleky, Hitler die Ehrerbietung der ungarischen Nation persönlich zum Ausdruck zu bringen, ferner im Einvernehmen mit Generalstabschef Werth, alle kardinalen Fragen zur Stärkung der ungarischen Armee zu lösen mit den führenden deutschen Militärstellen.

In Begleitung des Ministers befanden sich; Gptbs. Oberst Lágló Dezső zur Wahrung der Generalstabsinteressen, Gen. v. Ujszászy István als Leiter der 2. Abteilung des Generalstabes (Spionage und Gegenspionage), als materielle Mitarbeiter unter meiner Führung; Gen. v. Bór Jenő, Oberst Kézay Gyula und der Flügeladjutant des Ministers Sárkány Jenő. In Berlin hat sich der Kommission der ungarische Militär-Attaché in Deutschland Oberst Homlok Sándor angeschlossen.

H1499A-0025

A083140

Wir fuhren von Budapest am 22. I. 1941 ab und trafen in Berlin am 23. I. morgens am Anhalter Bahnhof ein. Am Bahnsteig empfing uns Keitel mit Gefolge, darunter Leiter der Attachégruppe des O.K.W.-s Oberstleutnant v. Mellenthin, der Stadtkommandant Gen.-Leutnant v. Hasse, Ehrenkompagnie mit Musik.

Hierauf begaben wir uns ins Hotel Adlon aufs Quartier. Am selben Tage hat die Kommission bei Keitel, Raeder, Halder, Thomas, Fromm seinen Antrittsbesuch gemacht.

Am 23. Mittag waren wir die Gäste der Deutsch-Ungarischen Gesellschaft im Hotel Adlon zum Frühstück. Hausherr war Gen. Glaise-Horstenau, zur Zeit eingeteilt beim deutschen Kriegsarchiv in Berlin. Abends sind wir vom Bahnhof Friedrichsstrasse in Begleitung des Oberstleutnants v. Mellenthin zur Besichtigung der Westfront abgefahren.

A083141

Wir haben die Schlachtfelder in Belgien und Frankreich besichtigt, waren bei den Einheiten des XV. Armeekorps (Kommandant

H1499A-0026

Gen. der Infanterie Büch, welcher uns nach Dünkirchen, Calais und Cap Gris Nez begleitete.

Am nächsten Tag wurde uns in den Argonnen von teilgenommenen Offizieren die Erklärung einer Panzerschlacht an Ort und Stelle vorgetragen. Es erfolgte darauf die Besichtigung der Maginotlinie südwestlich von Saarbrücken unter Führung des Pionieringenerals der 1. Armee, Glaube Namens Wagner, welcher den Durchbruch der Befestigungen hier selbst leitete.

Am 27. I. morgens sind wir nach Berlin zurückgelangt. An diesem Tage begannen die Geschäftsbesprechungen. Um 13h erfolgte die festliche Bekränzung des Ehrendenkmals des unbekannten Soldaten beim Zeughaus im Namen der ungarischen Armee. Hiebei waren anwesend: Gen. Leutn. v. Hasse als Stadtkommandant, Oberstleutnant v. Wellenstein, 1 Bataillon des Regiments Großdeutschlands mit Musik. Die Bekränzung vollführte, Minister Bartha und er meldete

A 083142

H1499A-0027

H1499A-0028

nachher auch die Défilierung des Bataillons ab.

14h war Festdiner des Feldmarschalls Keitel im Hotel Bristol. Von den Kameraden sind mir in Erinnerung: Keitel, Halder, Fromm, Thomas, Raeder, Lieb, Becker, v. Hasse, Glaise-Horstenau, vom Auswärtigen Amt Weizsäcker, Ung. Gesandter in Berlin Sztojay.

Es hielten Festreden Keitel und Bartha.

Keitel führte aus; er freue sich die Vertreter der ungarischen Honvéd im Kreise der deutschen Kameraden begrüßen zu können. Die innigen Bande der Waffenbrüderschaft wurden im ersten Weltkriege geknüpft und er will hoffen, dass diese auch weiterhin unverändert bleiben würden. Er erhebe sein Glas auf das Wohl des Herrn Reichsverwesers, Honvédministers, anwesenden ungarischen Kameraden und auf die ungarische Honvéd.

General Bartha bedankte sich vor allem für die Einladung und das bisher Gebotene. Die 3 tägige Reise an die Westfront konnte

A 083143

tiefen Eindrücken über jene gewaltigen Leistungen, welche die deutsche Wehrmacht kürzlich vollbracht hat. Er wünsche ihre Kriegshandlungen mögen auch in Zukunft gemäss der hohen moralischen Werte und dem verdienten Kriegglück begleiten. Die Waffenkameradschaft, welche den ersten Weltkrieg zwischen den Kämpfern unseres Landes geschmiedet hat, weiterhin hochzuhalten sieht auch die ungarische Armee als ihre Pflicht. Er leerte sein Glas auf das Wohl des Führers, Keitels, der anwesenden deutschen Herren und der Wehrmacht. Szentiva hat seine Rede von einem Zettel abgelesen.

Beim Tische sitzend hat Keitel mit Stolz von den bisherigen Feldzügen zusammenhängend erzählt. Er führte unter anderem aus, dass beim Feldzug Norwegen Hitler und er sehr bange Stunden mitgemacht haben. Denn trotzdem an vielen Stellen gleichzeitig Landungsversuche gemacht wurden, waren sie stundenlang ohne Nachricht über den Verlauf der Operationen. Hitler sei nicht vom Telefon gewichen

H1499A-0029

A083144

und erkundigte sich wiederholt persönlich um neue Nachrichten.

Beim Frankreichfeldzug hub er hervor, welche unerhörte Strapazen dort der rasche Verlauf der Operationen für Mann und Gerät mit sich brachten. Er betonte, dass die 10.5 cm Feldhaubitze sich bei animalischen Zug, – weil zu schwer, – sich nicht bewährt hat und man Gewichtsersparnis anstrebe. Solche wurden auch der ungarischen Armee geliefert.

Am 28.ten waren wir um 11h 30' zum Empfang beim Führer in der neuen Reichskanzlei; uns hat dahin Oberstleutnant v. Mellenthin geführt. Es nahm daran auch der ung. Gesandte in Berlin Sztojay daran teil. Hitler empfing zuerst Minister Bartha und Gesandten Sztojay, sie verbrachten bei ihm cca 1½ Stunden. Bis dahin verblieben wir übrigen im runden Wartezimmer in Gesellschaft von den Adjutanten Hitlers. Am Ende der Audienz des Ministers wurden wir Hitler einzeln vorgestellt. Hitler trat zu jedem zu, reichte jedem einzelnen die Hand, sagte dann zu allen;

H1499A-0030

A083145

„Ich freue mich die Herren kennenzulernen und hier begrüssen zu können. Ich wünsche Ihnen beste Dienstverrichtung." Während des Händereichens mit Hitler wurden wir einzeln photographiert. Nachdem sind wir abgetreten.

Minister Darthe und Gesandte Schojay verblieben noch 2-3 Minuten beim Führer und nach ihrem Herauskommen führen wir ins Hotel Adlon zurück.

Ich fuhr wie immer mit Minister Darthe zu zweit im Auto. Während der Fahrt orientierte mich Minister Darthe über den Verlauf der Führeraudienz wie folgt:

Hitler leitete die ganze Zeit das Gespräch derart, dass es dem Minister Darthe kaum möglich war zu Wort zu kommen. Hitler schilderte in sehr warmen und stolzen Worten die bisherigen grossen Kampfergebnisse. Besonders ausführlich sprach er über das Norwegen-Unternehmen, von welchem er behauptete, dass dieses als

H1499A-0031

A083146

der kühnste Feldzug in die Kriegsgeschichte eingehen wird. Ein starkes Ungarn sei auch deutsches Interesse. Er höre mit Befriedigung vom steigendem Werte der ungarischen Armee. Die amerikanische Propaganda wolle Deutschland mit den steigenden Ergebnissen der dortigen Flugzeugindustrie beeindrucken. ~~wollen~~ Wie käme Amerika jemals dazu damit zu rechnen die deutsche Flugzeugrüstung einzuholen. Hätte doch Deutschland in der Flugzeugindustrie zur Zeit 245,000 Facharbeiter, Amerika hingegen nur 47,000!

Hiezu bemerkte mir gegenüber Min. Bartha: „Der Führer muss technisch nicht gut beraten sein."

Am Nachmittag 16h war beim ung. Gesandten auf der Gesandtschaft ein Thee. Hiebei erschienen: Keitel, Raeder, Jodl, Schmund (Personaladjutant Hitler's), Freiherr v. Dörnberg und Weizsäcker vom Auswärtigen Amt, Vertreter des diplom. Korps. Die Vertreter der russ. Botschaft waren nicht eingeladen, da dem Thee intimer Charakter beigegeben wurde.

A 083147

16.–

H1499A-0032

H1499A-0033

Jodl begrüsste ich als alten Divisionskameraden, denn er war im Jahre 1917 2 Monate als Austauschoffizier bei der ung. Haubitzbatterie 72/2 im Békáser Pass, Siebenbürgen, russische Front. Ich war in derselben 72. Infanterie Division Generalstabsoffizier, I. A.

Am 28. I. 20h Abfahrt vom Bahnhof Friedrichstrasse. Zum Abschied erschien Feldmarschall Keitel, Stadtkommandant v. Hasse, Oberleutnant v. Mellenthin, Ehrenkompagnie mit Musik.

Im Salonwagen wurde dem Minister Barthe von den Herren einzeln über den Verlauf ihrer Verhandlungen Meldung erstattet.

Ich habe über die getroffenen Vereinbarungen, Lieferungen von Chemikalien, Distanzmesser, Scheinwerfer, Horchgeräte, Granatwerfer Uniformstoff und ärztlichen Geräten, ferner über das Versprechen der Abgabe an uns der Panzerlicenz Skoda Typ T-21.

A083148

H1499A-0034

Liszto hat unter Vorlage eines Elaborats (Zusammenstellung) gemeldet, welches er mit Warlemont O.K.W. und im O.K.H. bei Halder besprochen hat, wobei es eine Kriegsordnung der ungarischen Armee (Gesamtübersicht aller Streitkräfte) bei den Besprechungen benützte. Es kamen beim O.K.W. und O.K.H. zur Sprache die Mängel der Rüstung des ungarischen Heeres. Die Deutschen bestätigten unsere Auffassung über den bestehenden Mangel an modernen Panzern, Panzerabwehr und Flugzeugen. Darüberhinaus haben die Deutschen die ungenügende Anzahl von modernen Kampfwaffen der Infanterie bemängelt. Warlemont betonte hiezu, dass dieses Verlangen bei ihnen auch erst seit dem französischen Feldzug vordringlich wurde, denn die französische Infanterie bereitete mit ihrem Steilfeuer den Deutschen viel Schwierigkeiten.

Halder bemerkte Liszto gegenüber, dass man deutsche-

A083149

H1499A-0035

- seits begrüssen würde, wenn die ungarischen Revisionsbestrebungen von friedlichen Mitteln auf jene mit der Waffe in der Hand übergehen würden. Halder hat deutlich zu verstehen gegeben, dass in Ungarn mehr kriegerische Propaganda notwendig sei. Jüngle erwiderte, dass der ungarische Generalstab auch dieser Meinung ist und die bisherigen blutlosen Besetzungen dem ungarischen Kriegergeist nicht förderlich waren.

Auf der Heimfahrt rekapitulierte ich mir die vergangenen Tage. Als Resumée ging deutlich hervor, dass die Deutschen uns als Kriegspartner ansehen und uns dazu (forciert) befähigen.

In den ersten Tagen April's 1941 ist der Krieg gegen Jugoslavien ausgebrochen. Einige Tage vorher, etwa Ende März hat Minister Gratz die Gruppenchefs in einer Dienstbesprechung folgendermassen angewiesen:

A 083150

Für den Feldzug gegen Jugoslavien kommen die an der Südgrenze gelegenen 3 ungarische Korps in Betracht. Es sind alle Mobilisationsvorkehrungen bei diesen sofort zu überprüfen.

Ferner sprach er von den deutsch-ungarischen Zielsetzungen bei diesem Feldzug: Zurückeroberung der im Trianoner Friedensvertrag verlorenen ungarischen Gebiete, ebenso Jugoslavien, den voraussichtlichen Verbündeten Sowjet-Russlands auszuschalten, endlich die Donauschiffahrt zu sichern.

Ich möchte bezüglich der Wichtigkeit der Donauschiffahrt für Deutschland hervorheben, das dies der wichtigste Transportweg für das rumänische Öl (ist) war. Von der rumänischen Jahresproduktion hat Deutschland etwa 9 Millionen Tonnen bezogen, von welchen ca 5 Mill. Tonnen diesen Wasserweg gingen.

Mit 1. Mai 1941 wurde ich zum Kommando des I. Korps in Budapest genannt und habe meine bisherige Einteilung zur

H1499A-0036
A083151

H1499A-0037

Heeresministeriums verlesen.

Ca Ende Mai 1941 bekam mein Korps eine geheime Aufforderung des Heeresministeriums, unterschrieben vom Heeresminister Brauchitsch für alle Korps im gleichlautendem Text. Laut diesem Befehl sollten künftige Materialzuweisungen aus centralen Beständen mit Schwerpunkt nur die in der Karpato-Ukraine gelegenen Truppen ausgegeben werden. Das hat deutlich gesagt, dass dort in Kürze Fakt kriegerische Ereignisse gegen Sowjet-Russland zu erwarten sind.

Nach 2 Tagen wurde ich zu einer geheimen Sitzung der Korpskommandanten zum Chef des Generalstabes gerufen, auf welcher General d. Inf. Waeth über die militär-politische Lage eine Orientierung abgab. Demnach stehe ein Überfall Deutschlands auf Sowjet-Russland vor, auf bei welchem auf Seite Deutschlands

A083152

nicht Rumänien auch langsam aktiven Teil nehmen wird.

(Ob von Finnland auch die Rede war, erinnere ich mich nicht.)
Werth hat dabei uns auch die Reihenfolge der Mobilisation der ung. Armee bekannt gegeben.

Der endgültige Entschluss zum Beitritt Ungarns an dem Überfall auf Sowjet-Russland sollte nunmehr, nachdem sich der Generalstab hiezu bereit erklärte, vom Ministerrat gefasst, vom Kronrat bestätigt und vom Parlament votiert werden.

Der Ministerrat hat nach befürwortendem Vortrag des Ministerpresidenten Bárdossy und Min. Bartha sich zur Kriegserklärung entschlossen. Der Kronrat hat diese bestätigt. Eine Vorlegung an das Parlament unterblieb.

Diese Beschlüsse des Generalstabes, des Ministerrats und Kronrats waren durchaus nicht wunderliche und ergaben sich aus der nun jahrelangen Bereitwilligkeit, sind Tatsache des militärischen Zusammenarbeitens. Der ungarische Generalstab und politische Führung, begonnen mit der

H1499A-0038
A083153

Aggression auf die Čechoslovakei, haben alle Deutschland für den Unterstützer ihrer Pläne angesehen. Darauf folgt die Besetzung der Karpato-Ukraine, dann dessen strategische Ausgestaltung zum Aufmarschtor gegen Sowjet-Russland. Nach der Rückgliederung Nord-Siebenbürgens gestachelt von der Eifersucht gegen Rumänien und damit verbundenen Befürchtung weniger zu bekommen als Letzteres, fanden Ungarn zu seinen Verbündeten Deutschland gegenüber bereit. Als letztes Zwischenglied kam die Mithilfe zur Ausschaltung Jugoslaviens, als voraussichtlichen Verbündeten Sowjet-Russlands.

Wenn nun auch Ungarn an den Überfall auf Sowjet-Russland keinen führenden Anteil hatte, so war doch wie oben ersichtlich, seine Mitarbeit für den Überfall von langer Hand vorhanden.

Als prominente Förderer dieser sowjet-feindlichen und deutsch-freundlichen Einstellung war der ungarische Generalstab und an

H1499A-0039

A083154

H1499A-0040

dessen Spitze der damalige Chef des Generalstabes Werth Henrik, sowie der Leiter der operativen Gruppe des Generalstabes Lászlo Deák, welche mit den Vertretern der deutschen O.K.W. und O.K.H. von langer Hand innig zusammenarbeiteten.

Reichsverweser Horthy sah in dieser Zeit langsam Zukünftiges von der Seite Deutschlands und billigte obere Politik.

Die beiden gleichgesinnten Ministerpräsidenten Imrédy und Bárdossy, wie auch der Honvédminister Csatay waren eifrige Förderer des Zusammengehens mit Deutschland und ~~Antibolschewistisch~~ ausschließlich eingestellt. Ein ganz bedeutsame Rolle fiel dem deutschfreundlichen Gesandten in Berlin, Sztójay zu, er galt als der überzeugte Verfechter und Befürworter gleicher Zielsetzungen mit Deutschland, ~~und Vorkämpfer für den Überfall~~ gegen Sowjet-Russland.

Die deutschfreundliche ungarische Presse, und zwar:

„Magyarság" - Redakteur Milotay István,

„Uj Magyarság" „ Dr Pethő"

A083155

„Függetlenség" – Redakteur Kolozsváry-Borcsa Mihály,
„Magyar Futár – " Rajniss Ferenc,
„Egyedül vagyunk – " Dr Oláh György,

welche nahmhafte deutsche Geldunterstützungen genossen, trugen mit systematischen Stimmungsmachen gegen Sowjet-Russland und für Deutschland zum Überfall bedeutend bei.

— . —

Für die wahrheitsgetreue Darstellung obiger Angaben übernehme ich volle Verantwortung und erkläre mich einverstanden, dass diese veröffentlicht werden.

Kriegsgefangenenlager, am 18. I. 1946.

Russkiczay-Rüdiger Imre
ung. Generalobrst in P.

H1499A-0041

A 083156

H1499A-0042

H1499A-0043

H1499A-0044

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 294
Filed Feb 12, 1946

USSR - 294

An die Regierung der U.d.S.S.R.

Erklärung,

über die Vorbereitungsmassnahmen militärischer Art für den Überfall seitens Ungarns, zusammen mit Deutschland auf Sowjetrußland.

Vom 10. VII. 1938 - 1. XI. 1939 war ich stellvertretender Chef der III. (materiellen) Gruppe, vom 1. XI. 1939 - 1. V. 1941 war ich Chef dieser Gruppe im Honvédministerium. Also innerhalb dieser 3 Jahre befasste ich mich mit Fragen der materiellen Versorgung der Honvédarmee. Vom 1. V. 1941. - 1. XI.

H1499A-0045

H1499A-0046

1942 war ich Kommandant des I. Korps in Budapest. Vom 1. XI. 1942 – 16. X. 1944 Stellvertreter des Honvédministers im Ministerium. Am 16. X. 1944 wurde ich als Anhänger Horthy's und Unterstützer seiner Waffenstillstandspolitik von der Gestapo verhaftet, nachher freigelassen. Von der Regierung Szálasi mit 1. II. 1945 in Pension versetzt, wurde ich am 3./IV. 1945 von der Roten Armee gefangengenommen.

Kurz gesagt war der von mir oben angeführten Tätigkeit, war für mich die Politik Ungarns kein Geheimnis. Diese war die Zurückeroberung der im Trianoner Friedensvertrag abgetrennten Gebiete von der Čechoslovakei, Rumänien und Jugoslavien. Von dieser Politik geleitet, hat sich Ungarn an die Eroberungspolitik der Achsenmächte grundsätzlich festgelegt, vorwiegend an Deutschland, an die führende Macht der Achse.

H1499A-0047

Die praktische Auswirkung dieser Politik begann schon bei der Besetzung der Čechoslovakei und durch den I. Wiener Schiedsspruch, Abtretung čechoslovakischer Gebiete an Ungarn mit Zustimmung von Hitler und Mussolini.

Zunächst würde seitens Ungarn ein bewaffneter Überfall gemeinsam mit Deutschland auf die Čechoslovakei geplant. Zu diesem Zwecke fuhr Horthy Ende 1937 in Begleitung des Aussenministers Kánya und Chef des Generalstabes Keresztes-Fischer Lajos zu Hitler, wo vereinbart würde, dass Ungarn sich am den Überfall gegen die Čechoslovakei sich beteiligen werde.

In Durchführung dieser Vereinbarung würde auf Antrag stellung des Chef des Generalstabes Werth Henrik (welcher an Stelle Keresztes-Fischer ernannt würde) durch den Honvédminister Imrédy József das VII., I. und II. Korps im Frühjahr 1938 mobilisiert. Da die Čechoslovakei ohne Kampfhandlungen nachgegeben hat, würden die mobilisierten ung. Truppen aus ihren Garnisonen

H1499A-0048

für Besetzung des zugesprochenen Gebietes durch den Chef des Generalstabes angesetzt.

Zu den I. Wiener Schiedsspruch möchte ich noch bemerken, dass die neue Grenzziehung zwischen der Tschechoslowakei und Ungarn erst durch persönliches Einziehen in einer Karte von Ribbentrop und Ciano gemeinsam durchgeführt wurde.

Bezeichnend für die ung. Politik, wie weit sie schon damals im Fahrwasser Hitlers befand, war das Verlangen und Durchführung der Absetzung des damaligen Chef des Generalstabes Kerestes-Fischer, welcher bei oben erwähnten Besuch in den Augen Hitlers mit seinen Vorschlag bezüglich der militärischen Operationen sich als schwach erwies.

Der nächste Gebietszuwachs Ungarns war die Besetzung der Karpato-Ukraine mit der Zustimmung Deutschland's durch ungarische Truppen im August 1939. Dies erfolgte also kurz vor Ausbruch des deutsch-polnischen Krieges. Die Festsetzungen hiebei geschahen vorerst

H1499A-0049

als zugleich wirtschaftlichen Vorteile an Ungarn und ein erneutes Abschütteln des Trianoner Vertrages.

Mit dem Moment, als die Karpato-Ukraine gemeinsame Grenze mit Sowjet-Russland wurde, haben wir durch darauf getroffenen militärischen Vorbereitungen diesem von uns besetzten Gebiete ganz andere Bedeutung zukommen lassen. Es würde uns führenden Militärs klar, dass die politische Führung Deutschland's, wie Ungarns diesem Gebiet für spätere Kampfhandlungen gegen Sowjet-Russland auch strategische Bedeutung zumisst.

Die hiezu getroffenen militärischen Massnahmen bezweckten vorerst den Karpaten-Kamm solange zu sichern, bis aus der Tiefebene dahin gebrachten Offensivtruppen ihren Aufmarsch vollendet haben. Hiezu wurden der Grenzschutz durch 6 verstärkte Bataillone gebildet und zur Hälfte mit Gebirgsausrüstung versehen. Ferner wurde als Neuformation die 1. Gebirgs Brigade mit 4 Bataillonen, 1 Eskadron

H1499A-0050

und 4 Gebirgs Batterien, dann Anstalten aufgestellt, welche ausschliesslich für den Kampf in diesem Hochgebirge ausgerüstet war.

Es wurde weiterhin eine ausgedehnte Befestigung der Karpato-Ukraine bearbeitet und begonnen; und zwar die Talsohlen mit Sperren ständigen Charakters, die dazwischenliegenden Höhenlinien, als Feldbefestigungen. Für Durchführung dieser Befestigungsarbeiten wurde in Budapest ein eigenes Befestigungs-Baukommando organisiert, welches durch die Abteilung 7/m (technische Abteilung) dem Chef des Generalstabes in operativer, in materieller Beziehung an den Honvédminister gewiesen war. Kommandant war Oberst im Ruhestande Stabe Hárosy Teofil.

Es wurden Etappenmagazine angelegt mit Munition, Treibstoff und Verpflegung.

Ich als Chef der materiellen Gruppe des Honvédministeriums habe in Fragen der Ausrüstung, Unterbringung, Sicherstellung von

H1499A-0051

Geld und Material mitgearbeitet.

Als weiteren Vorteil der gemeinsamen Politik mit Deutschland sah Ungarn in der Abtretung von an Rumänien im Trianoner Frieden zugesprochenen Gebietes, ganz Siebenbürgens und der rumänischen Armee gesucht.

Diese Frage würde jedoch durch den II. Wiener Schiedsspruch für Ungarn ungünstig gelöst, indem das Erdgasgebiet von Moggos-Kisármás bei Rumänien belassen würde. In ungarischen politischen und militärischen Kreisen legte man diese Entscheidung so aus, dass Hitler schon im II. Wiener Schiedsspruch daran dachte, die Rumänien im Überfall gegen Sowjetrussland zu sichern. Dass es dabei als Verbündeter Rumänien Ungarn gegenüber bevorzugt, erklärten wir uns damit, dass Deutschland bei einem eventuellen Krieg gegen Sowjet-Russland Rumänien mit seinen Schwarze-Meer gestütztem Südflügel unbedingt braucht.

H1499A-0052

nach Berlin gesandten Kommission. Diese Reise kam infolge einer Einladung des Feldmarschalls Keitel zustande, in welcher er Minister Bartha zu einem Besuch der Westfront aufforderte.

Bartha fuhr mit der Aufgabe seitens der Regierung Teleky, Hitler die Ehrerbietung der ungarischen Nation persönlich zum Ausdruck zu bringen, ferner im Einvernehmen mit Generalstabschef Werth, alle kardinalen Fragen zur Stärkung der ungarischen Armee zu lösen mit den führenden deutschen Militärstellen.

In Begleitung des Ministers befanden sich; Gths. Oberst Lágló Dezső zur Wahrung der Generalstabsinteressen, Gen. v. Ujszászy István als Leiter der 2. Abteilung des Generalstabes (Spionage und Gegenspionage), als materielle Mitarbeiter unter meiner Führung; Gen. v. Bór Jenő, Oberst Kézay Gyula und der Flügeladjutant des Ministers Sárkány Jenő. In Berlin hat sich der Kommission der ungarische Militär-Attaché in Deutschland Oberst Homlok Sándor angeschlossen.

H1499A-0053

Wir fuhren von Budapest am 22. I. 1941 ab und trafen in Berlin am 23. I. morgens am Anhalter Bahnhof ein. Am Bahnsteig empfing uns Keitel mit Gefolge, darunter Leiter der Abteilungsgruppe des O.K.W.-s Oberstleutnant v. Mellenthin, der Stadtkommandant Gen. Leutnant v. Hasse, Ehrenkompagnie mit Musik.

Hierauf begaben wir uns ins Hotel Adlon aufs Quartier. Am selben Tage hat die Kommission bei Keitel, Raeder, Halder, Thomas, Fromm seinen Antrittsbesuch gemacht.

Am 23. Mittag waren wir die Gäste der Deutsch-Ungarischen Gesellschaft im Hotel Adlon zum Frühstück. Neben uns war Gen. Schaise-Horstenau, der zeit eingeteilt beim deutschen Kriegsarchiv in Berlin. Abends sind wir vom Bahnhof Friedrichstrasse in Begleitung des Oberstleutnants v. Mellenthin zur Besichtigung der Westfront abgefahren.

Wir haben die Schlachtfelder in Belgien und Frankreich besichtigt, waren bei den Einheiten des XV. Armeekorps (Kommandant

H1499A-0054

In einem dienstl. Gespräch ca. November 1940 sagte mir Oberst László Chef der Operationsgruppe des Generalstabes:

„Der II. Wiener Schiedsspruch ziehe in Ungarn die Eifersucht gegen Rumänien hoch und es nur an uns sei, auch uns Verdienste bei Hitler zu verschaffen."

Im Sommer 1940 begannen intensive Besprechungen mit Deutschland wegen Lieferungen von fertigen Kriegsmaterial, von Rohstoffen, ferner von Arbeitsmaschinen für die ungarische Kriegsindustrie.

Im Monat Juli 1940 fuhr ich als materieller Gruppenchef an der Spitze einer Kommission nach Deutschland, wo angekauft wurden: Infanterie-Geschütze, Feldhaubitzen, Lasten- und Personenauto's, Schuhzeug, Chemikalien und Werkzeugmaschinen.

Eine besondere militärische Bedeutung wurde bemessen einer im Jänner 1941 unter Führung des Honvédministers v. Bartha Károly

H1499A-0055

Gen. der Infanterie Büsch, welcher uns nach Dünkirchen, Calais und Cap Gris Nez begleitete.

Am nächsten Tag wurde uns in den Abgrenzungen von teilgenommenen Offizieren die Erklärung einer Panzerschlacht an Ort und Stelle vorgetragen. Es erfolgte darauf die Besichtigung der Maginotlinie südwestlich von Saarbrücken unter Führung des Pionniergenerals der 1. Armee, glaube Namens Wagner, welcher den Durchbruch der Befestigungen hier selbst leitete.

Am 27. I. morgens sind wir nach Berlin zurückgekehrt. An diesem Tage begannen die Geschäftsbesprechungen. Um 13h erfolgte die festliche Bekränzung des Ehrendenkmals des unbekannten Soldaten beim Zeughaus im Namen der ungarischen Armee. Hierbei waren anwesend: Gen. Leutn. v. Hasse als Stadtkommandant, Oberstleutnant v. Mellenthin, 1 Bataillon des Regiments Großdeutschlands mit Musik. Die Bekränzung vollführte Minister Bartha und er nahm

H1499A-0056

nachher auch die Défilierung des Bataillons ab.

14h war Festdiner des Feldmarschalls Keitel im Hotel Bristol. Von den Anwesenden sind mir in Erinnerung: Keitel, Halder, Fromm, Thomas, Raeder, Lieb, Becker, v. Hase, Glaise-Horstenau, vom Auswärtigen Amt Weizsäcker, Ling. gesandter in Berlin Stojay.

Es hielten Festreden Keitel und Barthe.

Keitel führte aus; er freue sich die Vertreter der ungarischen Honvéd im Kreise der deutschen Kameraden begrüßen zu können. Die innigen Bande der Waffenbrüderschaft wurden im ersten Weltkriege geknüpft und er will hoffen, daß diese auch weiterhin unverändert bleiben würden. Er erhebe sein Glas auf das Wohl des Herrn Reichsverwesers, Honvédministers, anwesenden ungarischen Kameraden und auf die ungarische Honvéd.

General Barthe bedankte sich vor allem für die Einladung und das bisher Gesehene. Die 3 tägige Reise an der Westfront konnte

H1499A-0057

tief beeindruckten über jene gewaltigen Leistungen, welche die deutsche Wehrmacht pünktlich vollbracht hat. Er wünsche ihre Kriegshandlungen mögen auch in Zukunft gemäß der hohen moralischen Werte sind dem verdienten Kriegsglück begleiten. Die Waffenkameradschaft, welche der erste Weltkrieg zwischen den Kämpfern unserer Ländern geschmiedet hat, weiterhin hochzuhalten sieht auch die ungarische Armee als ihre Pflicht. Er leerte sein Glas auf das Wohl des Führers, Keitels, der anwesenden deutschen Herren und der Wehrmacht. Bárthra hat seine Rede von einem Zettel abgelesen.

Beim Tische sitzend hat Keitel mit Stolz von den bisherigen Feldzügen zusammenhängend erzählt. Er fühlte unter anderem aus, daß dem Feldzug gegen Hitler sind er sehr lange Stunden mitgemacht haben. Denn trotzdem an vielen Stellen gleichzeitig Landungsversuche gemacht würden, waren sie stundenlang ohne Nachricht über den Verlauf der Operationen. Hitler sei nicht vom Telefon gewichen

H1499A-0058

und erkundigte sich wiederholt persönlich um neue Nachrichten.

Beim Frankreichfeldzug sah er hervor, welche unerhörte Strapazen dort oder sache Verlauf der Operationen für Mann und Gerät mit sich brachten. Er betonte, dass die 10.5 cm Feldhaubitze sich bei camionalischen Zug, - weil zu schwer, - sich nicht bewährt hat und man Gewichtsersparnis anstrebe. Solche würden auch der ungarischen Armee geliefert.

Am 28.ten waren wir um 11h30 zum Empfang beim Führer in der neuen Reichskanzlei; uns hat dahin Oberstleutnant v. Below geführt. Es nahm daran auch der ung. Gesandte in Berlin Ghyczy daran teil. Hitler empfing zuerst Minister Darnay und Gesandten Ghyczy, sie verbrachten bei ihm cca 1½ Stunden. Bis dahin verblieben wir übrigen im grossen Wartezimmer in Gesellschaft von den Adjutanten Hitlers. Am Ende der Audienz des Ministers wurden wir Hitler einzeln vorgestellt. Hitler trat zu jedem zu, reichte jedem einzelnen die Hand, sagte dann zu allen;

H1499A-0059

„Ich freue mich die Herren kennenzulernen und hier begrüssen zu können. Ich wünsche Ihnen beste Dienstverrichtung." Während des Händedruckes mit Hitler wurden wir einzeln photographiert. Nachdem sind wir abgetreten.

Minister Bartha und Gesandte Hoyos verblieben noch 2-3 Minuten beim Führer und nach ihrem Herauskommen führten wir ins Hotel Imperial zurück.

Ich führe wie immer mit Minister Bartha so weit ein Auto. Während der Fahrt orientierte mich Minister Bartha über den Verlauf der Führeraudienz wie folgt:

Hitler leitete die ganze Zeit das Gespräch, sodass es dem Minister Bartha kaum möglich war ein Wort zu kommen. Hitler schilderte in sehr warmen und stolzen Worten die bisherigen grossen Kampferfolge. Besonders ausführlich sprach er über das Norwegen-Unternehmen, von welchem er sagte, dass dieses als

H1499A-0060

der kühnste Feldzug in die Kriegsgeschichte eingehen wird. Ein starkes Ungarn sei auch deutsches Interesse. Er höre mit Befriedigung vom steigendem Werte der ungarischen Armee. Die amerikanische Propaganda wolle Deutschland mit den steigenden Ergebnissen der dortigen Flugzeugindustrie beeindrucken. ~~wollen~~ Wie käme Amerika jemals dazu damit zu rechnen die deutsche Flugzeugrüstung einzuholen. Hätte doch Deutschland in der Flugzeugindustrie zur Zeit 245,000 Facharbeiter, Amerika hingegen nur 47,000!

Hiezu bemerkte mir gegenüber Min. Bartha: „Der Führer muss technisch nicht gut beraten sein."

Am Nachmittag 16h war beim ung. Gesandten auf der Gesandtschaft ein Thee. Hiebei erschienen: Keitel, Raeder, Jodl, Schmund (Personaladjutant Hitler's), Freiherr v. Dörnberg und Weizsäcker vom Auswertigen Amt, Vertreter des diplom. Korps. Die Vertreter der russ. Botschaft waren nicht eingeladen, da dem Thee intimer Charakter beigegeben wurde.

H1499A-0061

Jodl begrüsste ich als alten Divisionskameraden, denn er war im Jahre 1917 2 Monate als Austauschoffizier bei der ung. Haubitzbatterie 72/2 im Békáser Pass, Siebenbürgen, russische Front. Ich war in derselben 72. Infanterie Division Generalstabsoffizier, I. A.

Am 28. I. 20h Abfahrt vom Bahnhof Friedrichstrasse.

1 Zum Abschied erschien Feldmarschall Keitel, Stadtkommandant v. Hasse, Oberleutnant v. Mellenthin, Ehrenkompagnie mit Musik.

Im Salonwagen wurde dem Minister Barthe von den Herren einzeln über den Verlauf ihrer Verhandlungen Meldung erstattet.

Ich habe über die getroffenen Vereinbarungen, Lieferungen von Chemikalien, Distanzmesser, Scheinwerfer, Horchgeräte, Granatwerfer

2 Uniformstoff und ärztlichen Geräten, ferner über das Versprechen der Abgabe an uns der Panzerlicenz Skoda Typ T-21.

H1499A-0062

Lisztó hat unter Vorlage eines Elaborats (Zusammenstellung) gemeldet, welches er mit Warlemont O.K.W. und im O.K.H. bei Halder besprochen hat, wobei es eine Kriegsordnung der ungarischen Armee (Gesamtübersicht aller Streitkräfte) bei den Besprechungen benützte. Es kamen beim O.K.W. und O.K.H. zur Sprache die Mängel der Rüstung des ungarischen Heeres. Die Deutschen bestätigten unsere Auffassung über den bestehenden Mangel an modernen Panzern, Panzerabwehr und Flugzeugen. Darüberhinaus haben die Deutschen die ungenügende Ausstattung von modernen Kampfwaffen der Infanterie bemängelt. Warlemont betonte hiezu, dass dieses Verlangen bei ihnen auch erst seit dem französischen Feldzug dringlich wurde, denn die französische Infanterie bereitete mit ihrem Steilfeuer den Deutschen viel Schwierigkeiten.

Halder bemerkte Lisztó gegenüber, dass man deutsche-

H1499A-0063

-seits begrüssen würde, wenn die ungarischen Revisionsbestrebungen von friedlichen Mitteln auf jene mit der Waffe in der Hand übergehen würden. Halder hat deutlich zu verstehen gegeben, dass in Ungarn mehr kriegerische Propaganda notwendig sei. Keitel erwiderte, dass der ungarische Generalstab auch dieser Meinung ist und die bisherigen blutlosen Gesetzungen dem ungarischen Kriegergeist nicht förderlich waren.

Auf der Heimfahrt rekapitulierte ich mir die vergangenen Tage. Als Resumée ging deutlich hervor, dass die Deutschen uns als Kriegspartner wünschen und uns dazu weiter forciert bestätigen.

In den ersten Tagen April's 1941 ist der Krieg gegen Jugoslavien ausgebrochen. Einige Tage vorher, etwa Ende März hat Minister Gratz die Gruppenchefs in einer Dienstbesprechung folgendermassen angewiesen:

H1499A-0064

Für den Feldzug gegen Jugoslavien kommen die an der Südgrenze gelegenen 3 ungarische Korps in Betracht. Es sind alle Mobilisationsvorbereitungen bei diesen sofort zu überprüfen.

Ferner sprach er von den deutsch-ungarischen Zielsetzungen bei diesem Feldzug: Zurückerwerbung der im Trianoner Friedensvertrag verlorenen ungarischen Gebiete, denen Jugoslavien, den voraussichtlichen Verbündeten Sowjet-Russlands auszuschalten, endlich die Donauschiffahrt zu sichern.

Ich möchte bezüglich der Wichtigkeit der Donauschiffahrt für Deutschland hervorheben, das dies der wichtigste Transportweg für das rumänische Öhl (~~ist~~) war. Von der rumänischen Jahresproduktion hat Deutschland etwa 9 Millionen Tonnen bezogen, von welchen ca 5 Mill. Tonnen diesen Wasserweg gingen.

Mit 1. Mai 1941 wurde ich zum Kommandierenden des I. Korps in Budapest ernannt und habe meine bisherige Einteilung im

H1499A-0065

Kommandeuren verlesen.

Ca Ende Mai 1941 bekam mein Korps eine geheime Ausfertigung des Kommandeurs, unterschrieben vom Kommandeur Brauchitsch für alle Korps im gleichlautendem Text. Laut diesen Befehl sollten künftige Materialzuweisungen aus centralen Beständen mit Schwerpunkt an die in der Karpato-Ukraine gelegenen Truppen ausgegeben werden. Das hat deutlich gesagt, dass dort in Kürze ~~fest~~ Frist kriegerische Ereignisse gegen Sowjet-Russland zu erwarten sind.

Nach 2 Tagen wurde ich zu einer geheimen Sitzung der Korpskommandanten zum Chef des Generalstabes gerufen, auf welcher General d. Inf. Waeth über die militär-politische Lage eine Orientierung abgab. Demnach stehe ein Überfall Deutschlands auf Sowjet-Russland vor, ~~auf~~ bei welchem auf Seite Deutschlands

H1499A-0066

nebst Rumänien auch Ungarn aktiven Teil nehmen wird.

(Ob von Finnland auch die Rede war, erinnere ich mich nicht.)
Warth hat dabei uns auch die Reihenfolge der Mobilisation der ung. Armee bekannt gegeben.

Der endgültige Entschluss zum Beitritt Ungarns an dem Überfall auf Sowjet-Russland sollte nunmehr, nachdem sich der Generalstab hiefür bereit erklärte, vom Ministerrat gefasst, vom Kronrat bestätigt und vom Parlament votiert werden.

Der Ministerrat hat nach befürwortendem Vortrag des Ministerpresidenten Bárdossy und Min. Bartha sich für Kriegserklärung entschlossen. Der Kronrat hat diese bestätigt. Eine Vorlegung an das Parlament unterblieb.

Diese Beschlüsse des Generalstabes, des Ministerrats und Kronrats waren durchaus nicht wunderliche und ergaben sich aus der nun jahrelangen Bereitwilligkeit und Tatsache des militärischen Zusammenarbeitens. Der ungarische Generalstab und politische Führung, begonnen mit der

H1499A-0067

Aggression auf die Čechoslovakei, haben alle Deutschland für den Unterstützer ihrer Pläne angesehen. Danach folgt die Besetzung der Karpato-Ukraine, dann dessen strategische Ausgestaltung zum Ausfalltor gegen Sowjet-Russland. Nach der Rückgliederung Nord-Siebenbürgens gestachelt von der Eifersucht gegen Rumänien und damit verbundenen Befürchtung weniger zu bekommen als letzteres, fanden Ungarn zu seinen Verdiensten Deutschland gegenüber bereit. Als letztes Zwischenglied kam die Unterstützung Jugoslaviens, als voraussichtlichen Verbündeten Sowjet-Russlands.

Wenn nun auch Ungarn an den Überfall auf Sowjet-Russland keinen führenden Anteil hatte, so war doch wie oben ersichtlich, seine Mitarbeit für den Überfall von langer Hand vorhanden.

Als prominente Förderer dieser sowjet-feindlichen und deutsch-freundlichen Einstellung war der ungarische Generalstab und an

H1499A-0068

dessen Spitze der damalige Chef des Generalstabes Werth Henrik, sowie der Leiter der operativen Gruppe des Generalstabes László Dezső, welche mit den Vertretern des deutschen O.K.W. und O.K.H. von langer Hand innig zusammenarbeiteten.

Reichsverweser Horthy sah in dieser Zeit Ungarns Zukunft an der Seite Deutschlands und billigte obere Politik.

Die beiden gleichgesinnten Ministerpräsidenten Imrédy und Bárdossy, wie auch der Honvédminister Bartha waren eifrige Förderer des Zusammengehens mit Deutschland und ~~Antibolschevistisch~~ faschistisch eingestellt. Ein ganz bedeutsame Rolle fiel dem ~~deut~~ ungarischen Gesandten in Berlin, Sztojay zu, er galt als der überzeugste Anhänger und Betätiger gleicher Zielsetzungen mit Deutschland, ~~so auch~~ und Vorkämpfer für den Überfall gegen Sowjet-Russland.

Die deutschhörige ungarische Presse, und zwar:

„Magyarság" – Redakteur Milotay István,

„Uj Magyarság" " Dr Pethő

H1499A-0069

„Függetlenség" – Redakteur Kolozsváry-Borcsa Mihály,
„Magyar Futás – " Rajniss Ferenc,
„Egyedül vagyunk – " Dr Oláh György,

welche nahmhafte deutsche Geldunterstützungen genossen, tugen mit systematischen Stimmungsmachen gegen Sowjet-Russland und für Deutschland zum Überfall bedeutend bei.

— . —

Für die wahrheitsgetreue Darstellung obiger Angaben übernehme ich volle Verantwortung und erkläre mich einverstanden, dass diese veröffentlicht werden.

Kriegsgefangenenlager, am 18. I. 1946.

Russlicsay-Rüdiger Imre
ung. Generaloberst in P.

Filed Feb. 12 1946

Международный военный трибунал

H-1499b

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ № 1

295

Главный обвинитель
от СССР

СССР № 295

A 083157

H1499B-0001

H1499B-0002

11 pages

H1499B-0003

У Д О С Т О В Е Р Е Н И Е

Я, полковник вооруженных сил СССР - Дмитрий Карев, Помощник Главного Обвинителя от СССР и начальник документальной части Советского Обвинения на Нюрнбергском процессе, настоящим удостоверяю, что подлинные аффидевиты, письменные заявления и протоколы допросов свидетелей, фотокопии, с которых были предъявлены Международному Военному Трибуналу как документы за №№: СССР-151, СССР-152, СССР-153, СССР-154, СССР-228, СССР-229, СССР-230, СССР-231, СССР-149, СССР-295, - хранятся в делах Прокуратуры СССР.

ПОЛКОВНИК: Д.Карев /Д.КАРЕВ/

2 августа 1946 г.
г.Нюрнберг.

A 083158

USSR-295

H1499B-0004

Declaratia

lui Alexianu Gheorghe, fostul guvernator al asa numitei „Transnistria"

dela 10 Ianuarie 1946

La 19 August 1941, după ce România împreună cu Germania a săvârșit năvălirea asupra Uniunii sovietice și a ocupat teritoriul sovietic dintre Nistru și Bug, mareșalul Antonescu m'a chemat în cartierul său, care se găsea atunci în orașul Bender și m'a numit guvernatorul acestor regiuni ocupate a Uniunii sovietice, care au fost numite „Transnistria".

La numirea mea la acest post Mareșalul Antonescu, în convorbire cu mine, mi-a comunicat că armata germană, cu ajutorul armatelor române cu succes înaintează înăuntrul teritoriului sovietic ocupând în fiecare zi tot noi și noi raioane sovietice. Armatele germane, spunea el, de acum au ocupat orașul Nicolaev și acuma duc luptele departe dincolo de Poltava.

Gh. Alexianu

A 883159

H11499B-0005

A083160

INTERNATIONAL TRIBUNAL
NUREMBERG
USSR Exibit 245
Filed Feb 12, 1946

In aşa mod, a încheiat mareşalul Antonescu, Uniunea sovietică este lipsită de câteva raioane de industrie şi agricultură, care, acuma noi trebuie să le folosim în interesele României şi Germaniei.

Mai departe Antonescu a spus că armatele române tot aşa s'au arîtat destoinice ca şi marele său aliat. Ele au ocupat tot teritoriul sovietic care stă între Nistru şi Bug, au ajuns la oraşul Odesa şi l-au încercuit pe el.

Această împrejurare, a spus Antonescu, dă Românilor pe deplină putinţă în cel mai aproape timp să ocupe Odesa şi, în aşa mod, noi să justificăm încrederea dată nouă de Germani.

In convorbirea mai departe Antonescu mi-a povestit că în legătură cu înaintarea cu succes a armatelor germane, Hitler s'a adresat către el cu scrisoarea personală în care i-a propus să unească la România teritoriile sovietice ocupate de Germani care se întind dela Nistru până la Nipru şi să înfiinţeze acolo autorităţile sale de ocupaţie.

Neavând putinţă să asigure conducerea întregului acest teritoriu cu armatele şi cu aparatul de funcţionari, Mareşalul Antonescu, după înţelegerea cu Hitler

A[illegible]61

H1499B-0006

G. Alexianu

a unit la Romînia Basarabia și Bucovina sovietică, cum și teritoriul U.R.S.S. care stă între rîurile Bug și Nistru, numindu-l „Transnistria".

Reesind din aceasta, mi-a declarat Antonescu, el a primit hotărîrea să mă numească pe mine guvernatorul „Transnistriei" și mi-a poruncit să îndeplinesc toate măsurile pentru însușirea și înfolosirea acestui teritoriu sovietic.

Antonescu tot așa mi-a arătat că pînă la ocuparea Odesei eu sunt obligat să organizez reședința mea în orașul Tiraspol și după ce voi sosi în localitate, în primul rînd să mă ocup cu crearea organelor de administrație civilă, folosind pentru aceasta funcționari români, desemnați de fiecare ministir român.

Sosind în orașul Tiraspol eu imediat am început executarea instrucțiunilor primite de mine dela Mareșalul Antonescu.

In vara anului 1942 eu am fost invitat la ședința consiliului de miniștri a Romîniei la care a fost de față: Mareșalul Antonescu, primul ministru Mihai Antonescu, subsecretarul de stat gl. Pantazi, ministrul economiei naționale Malinescu, ministrul înzestrării armatei gl. Dobre

4083162

H1499B-0007

guvernatorul Basarabiei, gl. Voiculescu, guvernatorul Bucovinei, gl. Calotescu și alții.

Mareșalul Antonescu povestind despre succesele armatelor germane și române pe frontul de Est a spus: „Acuma toți văd cum eu am avut dreptate atunci când încă în Noiembrie 1940 am făcut înțelegere cu Hitler despre năvălirea împreună asupra Uniunii sovietice".

In Septembrie 1942, când armatele germane și române au ocupat orașul Sevastopol și luptau lângă Stalingrad Mareșalul Antonescu în convorbire personală cu mine mi-a spus că el încă la întâia întâlnire cu Hitler, în Noiembrie 1940, s'a înțeles cu el relativ la redobândirea teritorială și de aceea, cum a spus Antonescu, a început să ducă războiul cu Uniunea sovietică.

Atingând întrebarea despre acela cum guvernul Român a condus teritoriul ocupat al Uniunii sovietice pot să povestesc următoarele:

La sfârșitul lunii August 1941, sosind în Tiraspol, eu, împreună cu grupul care se găsea cu mine de funcționari, imediat am împărțit tot teritoriul „Trans-

A 083163

H1499B-0008

nistriei" în județe și raioane, am numit acolo funcționari răspunzători pentru crearea administrațiilor de județ și raion și am început să fac inventarul tuturor mașinelor agricole, vitelor, produselor agricole culese și inventarizarea întreprinderilor de industrie și a lor instalație.

Este necesar să arăt că în Octombrie 1942, încă neterminând pe deplin să fac această inventariere, eu am primit dispoziție scrisă dela vice prim-ministru al României Mihai Antonescu ca imediat să trimit în România 1500 tractoare cu toate instalațiile și uzensilele. Îndeplinind această dispoziție, eu am trimis în România 500 tractoare.

Mai târziu, de mine a fost aduse în România și acele Legații sovietice, dar trebuie să spun că cu ridicarea instalațiilor, a întreprinderilor sovietice, lucrări culturale și istorice prețioase, afară de mine, tot așa s'a ocupat generalul Mosin, generalul Vasiliu și generalul Potopeanu, care au șezut în „Transnistria" în calitate de repre-

A 083164

H1499B-0009

zentanți speciali ai guvernului român.

In perioada cât am stat eu la postul de guvernator al „Transnistriei" adică din August 1941 până la Februarie 1944, de mine a fost recheziționat dela populația locală și trimis în România mai mult de 75.000 vite mari cornute, 12.000 cai, 100.000 oi, 25-30.000 porci, mai mult de 300.000 păsări de casă, din care aproape 150.000 eu am trimis în Germania.

Odată cu aceasta, cu aprobarea Mareșalului Antonescu, de mine a fost aduse în România 19 stațiuni de mașini și tractoare, cu toate instalațiile lor, 4 ateliere de mașini și tractoare, 26 ateliere pentru reparatul mașinelor agricole, și tot inventarul agricol al colhozurilor.

In Noemvrie 1941, după hotărîrea consiliului de miniștri al Rominiei, toate instalațiile fabricelor și zavoadelor sovietice, obiectelor culturale și istorice prețioase, cum și instalațiile instituțiilor de învățământ, au fost considerate ca capturi de războiu.

Pe baza acestei hotărîri, de mine au fost aduse în România instalația fabricii

Li Alveianu

A 083165

H1499B-0010

pentru producerea pieselor de schimb a masinelor agricole din Odesa, fabrica pentru producerea aparatelor de cinematograf, zavodul pentru repararea vapoarelor, instalația epronului, fabrica de saci Jutova, trei fabrici de mobilă, zece tipografii, uzina pentru fabricarea aparatelor și instrumentelor medicale, cum și instalațiile și lucrurile prețioase a altor întreprinderi.

Nelimitându-se cu acestea, guvernul romîn, tot timpul cerea să fie mărită ridicarea numărului bogățiilor sovietice și de atîtă că eu, cu aparatul meu nu puteam să îndeplinesc în totul problema pusă, atunci Maresalul Antonescu, în anul 1942 a trimis în Odesa pe generalul Potopeanu, care a fost șeful a unei din așa numitele „comisii de capturi", care a condus ridicarea bogățiilor sovietice și trimiterea lor în Romînia.

In anul 1943 Maresalul Antonescu a trimis la mine, în calitate de reprezentant pentru ridicarea și aducerea în Romînia pe generalul Mosiu, afară de aceasta a înființat încă o „comisie de capturi" care a fost condusă de

H1499B-0011
A 083166

H. Alexianu

generalul Vasiliu, fostul sef al direcției genului în Ministerul de război al României.

Generalii Mosiu și Vasiliu, cu ajutorul funcționarilor cari au fost cu ei, s'au ocupat cu trimiterea în România, nu numai cu instalațiile fabricelor și zavoadelor, ci și cu ridicarea obiectelor istorice și culturale prețioase, instalațiile instituțiilor de învățământ și instituțiilor pentru copii. Anume ce număr de bogății sovietice au fost ridicate și aduse de ei îmi este greu să spun, dar trebuie să declar că după luna Ianuarie 1944, când Armata roșie a început înaintarea, generalul Potopeanu din Odesa a trimis în România tot ce reprezenta lucruri de preț.

In anul 1941, după ce armatele române au ocupat teritoriul sovietic dintre Bug și Nistru, Mareșalul Antonescu a dat ordin despre înființarea pe acest teritoriu a sistemelor de lagăre de concentrare.

Pe baza acestei dispoziții astfel de lagăre au fost create în următoarele localități: Berezowca, Wapniarca

h. Alveianu

A 083167
H1499B-0012

Grosulowo, Slobotca, aproape de Odesa și'n alte localități.

In aceste lagăre, în toată durata perioadei de ocupație, organele romîne de pedepsire au închis cetățeni sovietici care nu de bună voie se opunea autorităților de ocupație romînă, cum și cei suspectați în activitatea ilegală antiromînă.

Trebuie să recunosc că organele de pedepsire romîne baga în lagăre pe toți acei cari, din orice cauze, erau potrivnici autorităților de ocupație romîne.

Regimul care a fost creiat în aceste lagăre a fost foarte greu. După știrile care eu le-am avut, în lagărele de concentrare pe teritoriul „Transnistriei" se țineau aproape 160.000 de cetățeni de pace sovietici.

Din numărul în chișilor, din cauza hranei neîndestulătoare și boli epidemice, a fost un mare mortalitate.

La sfârșitul lunii Octomvrie 1941, în clădirea unde a cantonat comandamentul militar romîn în Odesa, după cauze neștiute, au fost o explozie, al cărei rezultat au fost omorîți un număr oarecare de militari romîni.

H1499B-0013
A 083168

N. Alexianu

Comandantul Diviziei 10 române, generalul Trestioreanu, după ordinul Mareșalului Antonescu, pentru înfricoșarea populației de pace, a împușcat mai mult de 20.000 cetățeni sovietici.

Declarațiile sunt scrise de mâna mea proprie.

h'Auxiam

Declarațiile a primit: Ofițerul contrainformației Maior (Sedoi)

Intrepretorul militar Capitan Maj (Calinin)

A083169

H1499B-0014

Filed Feb. 18, 1946

Международный военный трибунал

H-1499c

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ № 1

297

Главный обвинитель
от СССР

A 083173

СССР № 297

H1499C-0001

H1499C-0002

2 pages
1 slip

H1499C-0003

2

У Д О С Т О В Е Р Е Н И Е

Я, полковник вооруженных сил СССР, Дмитрий КАРЕВ, помощник Главного Обвинителя от СССР и начальник Документальной части Советского обвинения на Нюрнбергском процессе, настоящим удостоверяю, что подлинники нижеследующих документов, пред"явленных Международному Военному Трибуналу за №№: СССР-58, СССР-117, СССР-120, СССР-172, СССР-177, СССР-233, СССР-235, СССР-237, СССР-238, СССР-239, СССР-240, СССР-242, СССР-244, СССР-244а, СССР-245, СССР-297, СССР-298, СССР-342, СССР-343, СССР-395, СССР-400 -

действительно хранятся в делах Чрезвычайной Государственной Комиссии по расследованию немецко-фашистских злодеяний в городе Москве.

Документы эти были захвачены частями Красной Армии у немцев в 1941-1945 г.г.

ПОЛКОВНИК /Д.КАРЕВ/

2 августа 1946 г.
г.Нюрнберг.

А 083174

H1499C-0004

USSR-297

446

A b s c h r i f t von A b s c h r i f t.

1/42

Der Chef der Sicherheitspolizei und des SD.
II A 1 Nr.1042 II/41 - 151 -

Berlin, den 16. April 1942.

An pp. die Befehlshaber und Kommandeure der Ordnungspolizei

pp.

Госа... Либавская ... ф.№ 2 Арх. №

Betrifft: Photographieren von Exekutionen.

Der Reichsführer SS hat durch Befehl vom 12.11.1941 - Tgb.Nr.I 1431/41 Ads. - Das Photographieren von Exekutionen verboten und angeordnet, daß, sofern derartige Aufnahmen aus dienstlichen Gründen erforderlich sind, das gesamte Aufnahmematerial archivmäßig zu sammeln ist.

Hierzu wird ergänzend angeordnet:

Für dienstliche Zwecke dürfen Aufnahmen von Exekutionen im allgemeinen nur auf Weisung des Führers des Einsatz- oder Sonderkommandos bezw. des Kompaniechefs der Waffen SS und des Zugführers der Kriegsberichterabteilung hergestellt werden. Falls in Ausnahmefällen derartige Aufnahmen dringend erforderlich sind und die Einholung der Genehmigung des Führers des Einsatz- oder Sonderkommandos bezw. des Kompaniechef der Waffen SS und des Zugführers der Kriegsberichterabteilung nicht möglich ist, sind diese nachträglich davon zu unterrichten.

Der Führer des Einsatz- oder Sonderkommandos bezw. der Kompaniechef der Waffen SS und des Zugführers der Kriegsberichterabteilung tragen die Veranwortung dafür, daß Platten, Filme und Abzüge nicht in der Hand des einzelnen Angehörigen der Einsatzdienststelle verbleiben.

Soweit im dienstlichen Interesse photographische Aufnahmen gemacht werden, hat der Führer des Einsatz- oder Sonderkommandos bezw. der Kompaniechef der Waffen SS und der Zugführer der Kriegsberichterabteilung das belichtete Aufnahmematerial in unentwickeltem Zustande unverzüglich dem Reichssicherheitshauptamt (Referat IV A 1) als " Geheime Reichssache " zu übersenden.

Soweit sich noch Aufnahmen oder belichtete Filme und Platten von Exekutionen bei den Dienststellen oder bei einzelnen Angehörigen der Dienststellen befinden, sind diese umgehend dem Reichssicherheitshauptamt (Referat IV A 1) zu übersenden. Desgleichen ist festzustellen wieweit evtl. Aufnahmen, Filme und Platten von Exekutionen bereits von Angehörigen der Einsatzdienststellen in die Heimat verbracht worden sind. Es ist Sorge zu tragen, daß auch diese Aufnahmen unverzüglich dem Reichssicherheitshauptamt (Referat IV A 1) zugeleitet wird.

A083175

In

In jedem Falle sind Zeit und Ort der gemachten Aufnahmen anzugeben. Gleichzeitig ist eine dienstliche Versicherung des betr. Angehörigen der Dienststelle beizufügen, daß er weitere Aufnahmen nicht gemacht hat und alle Platten, Filme und Abzüge abgeliefert sind.

Dieser Erlaß ist allen Angehörigen der polizeilichen Einsatzdienstteilen sowie den Angehörigen der Waffen SS und deren Kriegsgerichter - Abteilungen bekanntzugeben.

gez. H e y d r i c h
Beglaubigt:
gez. Unterschrift
Kanzleiangestellte.

(L.S.)

Der SS - und Polizeiführer Lettland
Kommandeur der Ordnungspolizei
S.Ib / 51[77] / 24.6.42.

Riga, den 24. Juni 1942

An den

SS - und Polizeistandortführer

L i b a u .

Abschrift wird zur Kenntnis und weiteren Veranlassung übersandt.

Im Auftrage
gez. P f l u g b e i l ,
Hauptmann d. Sch.
Beglaubigt:

Hauptwachtmeister d.Sch.

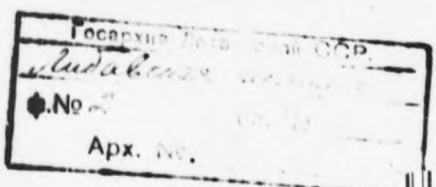

A 08317

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 297
Filed Feb 18, 1946

083177
A

H1499C-0006

Filed Feb. 15, 1946
[illegible]
Secy.

Международный военный трибунал

IT-1499d

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ № 1

298

Главный обвинитель
от СССР

А 083178.

СССР № 298

H1499D-0001

H1499D-0002

2 pages

H1499D-0003

У Д О С Т О В Е Р Е Н И Е

Я, полковник вооруженных сил СССР, Дмитрий КАРЕВ, помощник Главного Обвинителя от СССР и начальник Документальной части Советского обвинения на Нюрнбергском процессе, настоящим удостоверяю, что подлинники нижеследующих документов, пред"явленных Международному Военному Трибуналу за №№: СССР-58, СССР-117, СССР-120, СССР-172, СССР-177, СССР-233, СССР-235, СССР-237, СССР-238, СССР-239, СССР-240, СССР-242, СССР-244, СССР-244а, СССР-245, СССР-297, СССР-298, СССР-342, СССР-343, СССР-395, СССР-400 -

действительно хранятся в делах Чрезвычайной Государственной Комиссии по расследованию немецко-фашистских злодеяний в городе Москве.

Документы эти были захвачены частями Красной Армии у немцев в 1941-1945 г.г.

ПОЛКОВНИК /Д.КАРЕВ/

2 августа 1946 г.
г.Нюрнберг.

A083179

USSR 298
449

Tagebuch
Geheimsachen u. Verschlußsachen
Nr. 2
3

Polizeistandortführer
Libau
19. JULI 1943
1250/43 17.7.43

A b s c h r i f t !

Der Reichsführer SS und
Chef der Deutschen Polizei
im Reichsministerium des Innern
O-Zdo. I Ausb. (3) Nr. 402/43

Berlin, den 1. Juni 1943

449

Betrifft: Verhinderung von Fluchtfällen bei Vernehmungen.

Zur Verhinderung von Fluchtfällen bei Vernehmungen ordne ich an, dass in allen Fällen, in denen den Umständen nach oder im Hinblick auf die Bedeutung der Person des Festgenommenen eine verstärkte Flucht- oder Selbstmordgefahr anzunehmen ist, die zu Vernehmenden an Händen und Füssen so gefesselt werden, dass Fluchtversuche unter allen Umständen unterbunden werden. Falls vorhanden, sind Ringe oder Ketten zu verwenden.

Im Auftrage:
gez. Schlake.

-.-.-.-.-.-.-.-.-

Der SS- und Polizeiführer Lettland
Kommandeur der Ordnungspolizei-
S I a/ 5030

Riga, den 13. Juli 1943

Abschrift wird zur Kenntnis und Beachtung übersandt.

Verteiler:

Kommando der Schutzpolizei Riga	1
SS- u. Pol. Standortführer Dünaburg	1
SS- u. Pol. Standortführer Libau	1
Kommand. d. Gend. mit je 1 Abdr. f. SS- u. Pol.-Gebietsführer Riga-Land, Mitau, Wolmar, Libau, Dünaburg, Gend.	
Kommando Rosenau, Gend. Zug (max) Nr. 10 u. 20	9
Verb. Offz. Lett. Pol. Batl. 276, 277, 278, 281	4
SS Komp. Pol. Wach-Batl. Ostpreussen	1
	17

Im Auftrage:
gez. S i c h e r t
Hauptmann der Schutzp.

Beglaubigt:
[illegible]
Meister der Schutzpolizei.

A 083180

H1499D-0005

083184

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NUREMBERG, GERMANY
USSR Exhibit 298
Filed Feb 15, 1946

Filed Feb. 21, 1946
H. H. Wesley
Secy.

Международный военный трибунал

H-1499e

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ №

302

Главный обвинитель
от СССР

A 083182

СССР № 302

H1499E-0001

H1499E-0002

7 pages

СССР-302

ОРМИЦКИЙ Витольд проживал в Германии и работал у обвиняемого ФРАНКА под фамилией Иосиф ХРОМЕК, на имя которого ему удалось тогда получить соответствующие документы.

A 083183

H1499E-0003

Ormicki Witold
Baden k/Wiednia
Weilburgstrasse 43

Wiedeń, dnia 18 września 1945

w Polsce: Kraków
Brodowicza Nr.2

Do
Ministerstwa Przemysłu
Biuro Rewindykacji i Odszkodowań Wojennych
Delegatura w Wiedniu,

W i e d e ń III
Rennweg 1.

Od dnia 7 maja 1942 do 14 maja 1943 pracowałem u b.gubernatora Franka w Fischhausen koło Schliersee w Bawarii Górnej, jako ogrodnik, palacz i służący. W czasie tej pracy zauważyłem, że w posiadłości p.Franka, zwanej Schoberhof, znajdował się cały szereg przedmiotów, pochodzących z Polski.

I tak na dwuch ścianach salonu wisiały wspaniałe obrazy, z których jeden przedstawiał Łazienki Warszawskie, treści drugiego obrazu nie pamiętam, lecz według opowiadania dzieci gub.Franka, obrazy te zostały przywiezione z Warszawy.

W salonie na stoliczkach porozstawiane było dużo porcelanowych przedmiotów, jak np.waz, kwietników, figur i wszystkie te rzeczy miały na podstawie cechę pochodzenia z Zamku Królewskiego na Wawelu i numer inwentarza.

W garażu znajdowały się cztery kute skrzynie, stosunkowo niewielkich rozmiarów, jednakowoż tak ciężkie, że nie mogłem ich ruszyć z miejsca. Za każdym przyjazdem do Bawarii gub.Frank interesował się, czy te skrzynie znajdują się na swoim miejscu. Zawartość tych skrzyń nie jest mi znana.

Na pierwszym piętrze willi w korytarzu wisiał widoczek Rynku Krakowskiego, malowany przez Polaka i dedykowany Polakowi(nazwiskiem Wrona albo Wrana). O ile mi wiadomo, gub.Frank nabył tę posiadłość w czasie wojny i urządzał ją również w czasie wojny, meblując willę wspaniałymi meblami, według wskazówek Dra Schweigera ze Schliersee, który mógłby dać może informacje co do pochodzenia mebli. Sprawa jest warta zachodu, gdyż meble te były luksusowe. Szczególną wspaniałością odznaczał się boudoir p.Frankowej.

Zaznaczam dalej, że kilka dni pracowałem w ogrodzie gub.Franka w miejscowości Herrsching (na południowy zachód od Monachium nad jeziorem Ammer See). Nie mogłem szczegółowo stwierdzić, czy były tam jakiekolwiek przedmioty, wywiezione z Polski, nie mniej jednak sprawa tej posiadłości jest również godna uwagi. Dalej, gub.Frank miał trzecie mieszkanie prywatne w Monachium, byłem tam i trzepałem całymi dniami dywany. Trudno mi stwierdzić, że dywany te pochodziły z Polski, gdyż nie jestem znawcą w tej dziedzinie, ale mam wszelkie powody podejrzewać, że dywany te były bardzo cenne i pochodziły z naszego Kraju. Do tego mieszkania jak i do Fischhausen przewoziliśmy urządzenia Franka z pałacu niemieckiego prawa/Haus des deutschen Rechtes/ wówczas, kiedy Frank, dymisjonowany ze stanowiska ministra sprawiedliwości Rzeszy, musiał ten apartament opuścić.

Na zakończenie dodam, że każdorazowo Frank przywoził z Polski ogromne ilości najwyszukańszych produktów żywnościowych, co miało miejsce prawie co miesiąc. Podczas pobytu w Niemczech codzień odbywały się libacje.

(-) Wit. Ormicki

(Pracowałem w Niemczech pod nazwiskiem Józef Hromek)

A 083184

JF.

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 302
Filed Jan 21, 1946

H1499E-0004

Удостоверение сие обосновано на данных, добытых следствием, производимым Прокуратурой Польской Республики, а приведенное заявление Ормицкого на основании польских законов Уголовного Уложения имеет силы судебного доказательства.

Настоящее удостоверение является приложением к докладу польского правительства от 22 января 1946г.

Нюрнберг, 29 января 1946г.

Стефан Куровской

Прокурор Верховного Суда Польской Республики- как уполномоченный Польского правительства и Председатель Польской Делегации при Международном Военном Трибунале.

A 083185

H1499E-0005

H1499E-0006

УДОСТОВЕРЕНИЕ.

Удостоверяется, что 18 сентября 1945г. Витольд Ормицкий, проживающий в гор.Кракове, по ул.Бродовича, 2, сделал перед Мин.Промышленности Польской Республики, Департамент Регистрации и Возмещения Военных Убытков заявление следующего содержания:

В период е от 7 мая 1942г. до 14 мая 1943 года Ормицкий работал в качестве садовника и домашнего служащего у бывшего генерал-губернатора Ганса Франка в Фишхаусен ок.Шлиерзей в Верхней Баварии. В имении Франка Шоберхоф Ормицкий заметил много предметов, которые были вывезены из Польши. Между прочим, свидетелей заметил:

1/ В зале на двух стенах были развешены великолепные картины. Одна из них изображала замок короля Станислава-Августа в Варшаве /"Лазенки"/; содержания другой картины свидетель не помнит, но дети Франка рассказывали, что она привезена из Варшавы.

2/На столиках в зале было расставлено много фарфоровых предметов, как вазы, фигурки и т.д.; на всех них находились знаки и номера, свидетельствующие о том, что они происходят из Вовельского замка в Кракове.

3/На втором этаже дома, в корридоре, висела картинка, изображающая Краковский рынок, написанная поляком и подаренная поляку по фамилии Врона или Врана;

4/Всякий раз, приезжая из Польши, что случалось каждый месяц, Франк привозил с собой огромное количество изысканных продовольственных продуктов и тогда ежедневно задавались им пиршества.

A 083186

H1499E-0007

Die beigefuegte Bestaetigung entspricht den Ergebnissen der Untersuchung der Staatsanwaltschaft der polnischen Republik und der eidesstattlichen Erklaerung des Wildolt Ormitzki, welche den polnischen Strafrechtsverfahren zufolge, dem Wert einer Aussage vor Gericht entspricht. Dieses Dokument ist ein Anhang zum Memorandum der polnischen Regierung vom 22. Januar 1946.

Nuernberg, den 29. Januar 1946

Stefan Kurowski
Staatsanwalt des obersten Gerichtshofes in Warschau und Vorsitzender der polnischen Delegation bei dem Internationalen Gerichtshof in
N u e r n b e r g

A083187

H1499E-0008

B e s t a e t i g u n g .

Ich bestaetige hiermit, dass am 18. September 1945 Wildold ORNITZKI, wohnhaft in Krakau, Brodowitschgasse 2, folgende Erklaerung vor dem Industrieministerium, Abteilung Kriegsentschaedigung, abgelegt hat:

Im Zeitabschnitt vom 7. Juni 1942 bis 14. Mai 1943 hat Ornitzki als Gaertner und Hausdiener beim ehemaligen Generalgouverneur Dr. Hans Frank in Fischhausen am Schliersee in Oberbayern, gearbeitet. Im Gut des Dr. Franks in Schoppernof hat Ornitzki viele Gegenstaende gesehen die aus dem Gebiet der polnischen Republik ausgefuehrt worden waren. Insbesondere hat der Zeuge bemerkt:

1.) Im Saal waren bekannte Bilder angebracht, eines hat das Schloss der Koenig Stanislaus August (Lazianki), gezeigt. Den Inhalt des zweiten Bildes hat der Zeuge vergessen, Die Kinder des Franks haben ihm jedoch erzaehlt, dass das Bild aus Warschau gebracht wurde.

2.) Auf den Tischen im Saal waren viele Porzellangegenstaende, wie Vasen, Figuren usw. aufgestellt. An den Gegenstaenden waren Inventarzeichen angebracht, welche bestaetigten, dass diese Gegenstaende aus der polnischen Burg Wawel stammten.

3.) Im 2. Stock des Hauses, im Korridor, war ein Bild angebracht, welches den Krakauer-Ring-Platz darstellte. Das Bild wurde von einem Polen gemalt und dem Polen Namens Wrona oder Wrana zum Geschenk gemacht.

A 083188

H1499E-0009

4.) Dr. Frank pflegte jeden Monat von Polen nach Hause zu kommen und brachte immer Mengen der feinsten Delikatessen mit sich. Waehrend seines Aufenthaltes wurden jeden Abend grosse Empfaenge gegeben.

A083189

CCCP-304

H-1499f

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/56

Exhibit URAR 304

Filed Feb. 14, 1946
[illegible]
[illegible]

A083190

H1499F-0001

H1499F-0002

1 page

7/56

I z v o d .

Saopstenje Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovhvih pomagaca
br. 6.
(Knjiga I. "Saopstenja o zlocinima okupatora i njihovih pomagaca", str.85-115)

Na osnovu dokumenata, koje je dosada prikupila, ispitala i objavila "Zemaljska komisija SNOS,", Drzavna Komisija utvrdjuje, da su nemacki okupatori svojim bezbrojnim i raznovrsnim zlocinima, koje su vrsili nad slovenackim narodom, planski isli na to, da ga u kratkom roku unisteе.
Ovo se jasno vidi iz sledecih cinjenica, koje je objavila Slovenacka Zemaljska Komisija.

.....

Grupa talaca bila je u Celju javno obesena o kasapske cengele, na koje su nabadali vratove ljudi. U Mariboru je moralo po 5 zatava tovariti streljane taoce u sanduke i na kamione, zatim stati pred puske, iducih 5 je moralo skloniti opet ove itd. Sodna ulica u Mariboru je bila polivena krvlju, koja je tekla iz kamiona. Izgleda da je broj 5o.ooo tako pobijenih ljudi jos uvek premalen, posto se odjednom streljalo po vise stotina, a u Gracu cak i po 5oo osoba. To klanje se u manjim grupama produzava u Mariboru, Celju, Begunjama, -a posle kapitulacije Italije i u Ljubljani.

.....

Hitlerovskim nemackim zverima je ipak bio najomiljeniji nacin unistavanja slovenaskog naroda bacanjem zivih ljudi, zena i dece u vatru zapaljenih domova i staja. To su oni cinili svuda po Sloveniji i u Slovenackom Primorju.

.....

9.V.1944..... Nemci su iz jedne partizanske bolnice vezali i oterali 35 bolesnika i bolnickog osoblja, lo pak, koji nisu mogli hodati, poredjali su u red, streljali u glavu, mrtve bacili na gomilu, nabacali drva i zapalili.....

.....

Predsednik Drzavne Komisije :

Dr. Dusan Nedeljkovic
profesor univerziteta

Sekretar :
Dr. Ivan Grgic

Ovim se potvrdjuje, da je ovaj izvod - u koliko je prepisan - veran originalu, t.j. stampanom Saopstenju Drzavne Komisije br. 6., u I. knjizi Saopstenja o zlocinima okupatora i njihovih pomagaca, Beograd, 1944 god.

25. augusta 1945.
u Beogradu

ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

Predsednik Drzavne Komisije:
Dr. Dusan Nedeljkovic
profesor univerziteta

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NUREMBERG, GERMANY
USSR Exhibit 304
Filed Feb 14, 1946

A 083191

H1499F-0003

CCCP-305

H-1499g

Exhibit USAR 305

Filed Feb. 14, 1946
[illegible]
[illegible]

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/68

4 083192.

H1499G-0001

H1499G-0002

1 page

H1499G-0003

7/68

I z v o d

Saopstenje Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca

Br.5o.

(Knjiga III."Saopstenja o zlocinima okupatora i njihovih pomagaca",str.6o6-6o9)

Drzavna Komisija poseduje originalni izvestaj nemacke 188.Rezervne Brdske Divizije odelenje I c(obavestajno)"O polozaju kod neprijatelja" za period od 1.do 31.oktobra 1944 godine.
Izvestaj nosi Pov.Br.9o7o/44,a potpisao je generallajtnant Hoesslieb.....
Kao i svaki drugi zvanicni akt iz hitlerovskih vojnih stabova,i ovaj izvestaj sadrzi priznanje,o izvrsenim ratnim zlocinima.Moralno otupeli,nemacki oficiri izbrisali su u svojim savestima granicu izmedju dopustenog i nedopustenog,izmedju viteskog podviga i gnusnog zlocina.Za njih je zlocin - zvanicna radnja,vojnicka sluzba.
Ma da nase divizije,brigade i odrede naziva njihovim pravim imenima i brojevima,-povodom susreta i borbi sa njima - izvestaj ipak stalno oznacava nasu vojsku zbirnim imenom "banditi",ocigledno zato,da bi joj se osporila medjunarodno-pravna preimucstva zaracene strane,da bi se mogli streljati zarobljenici,ubijati ranjenici i sacuvati izgovori za odmazdu nad neborackim i mirnim stanovnistvom zbog toboznjeg saucesnistva u "banditizmu".
Generalleutnant Hoesslin priznaje,da je borbena grupa pukovnika Christla posle "sukoba samo sa slabim silama bandita"-kako doslovno glasi izvestaj - spalila mesta Lokovec, Laznu,Lokve i Cepovan(kod Postojne)i unistila jednu bolnicu.....Izvestaj generala Hoesslina dalje kaze,da su oni zajedno sa 3.pukom iz Brandenburga i drugim nemackim vojnim i policijskim jedinicama ucestvovali(doslovno):"u slobodnom lovu na bandite u okolini Klane" (akcija Ernst).....

D.Br.882/45
U Beogradu 14.aprila 1945.god.

Predsednik Drzavne Komisije :
Dr.Dusan Nedeljkovic,
profesor univerziteta

Sekretar Drzavne Komisije :
Dr.Ivan Grgic,
advokat

Ovim se potrdvjuje,da je ovaj izvod - u koliko je prepisan - veran originalu,t.j. stampanom Saopstenju Drzavne Komisije br.5o,u III.knjizi Saopstenja o zlocinima okupatora i njihovih pomagaca,Beograd,1945.godine.

25.augusta 1945.
u Beogradu

ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

Predsednik Drzavne Komisije :
(Dr.Dusan Nedeljkovic)
profesor univerziteta

A 083193

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 305
Filed Feb 14 1946

CCCP-307

H-1499h

Exhibit USSR 307

Filed Feb. 14, 1946

[illegible]

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/73

A 083194

H1499H-0001

H1499H-0002

1 page

H1499H-0003

3/43

I z v o d .

Saopstenje Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca.

Br.6.

(Knjiga I.Saopstenja o zlocinima okupatora i njihovih pomagaca,str.85-115)

.....

9.VI.1944.i sledecih dana,izversile su SS-jedinice iz Trsta ... nad slovenaskim narodom iz Slovenackog Primorja nasilja i zlocine,koje smo vec gore utvrdili.Medju timz zlocinima pocinili su oni jedan sadisticki grozan zlocin,koji su i snimili i cije snimke imamo i ovde objavljujemo,zlocin,koji verno odrazava zverski bes nemocnih, pobedjenih nemackih krvoloka.

Toga dana su hitlerovski zlikovci zarobili 2 vojnika NOV i POS (Narodno oslobodilacke Vojske i Partizanskih odreda Slovenije)i doveli ih u Razore,gde su im bajonetima isekli lice,izvadili oci,pa ih pitali da li sada vide druga Tita.Zatim su sazvali seljake i obema zrtvama pred kucom Sedeja odsekli glave.Tad su obe glave stavili na sto.....Docnije su u borbi na jednom poginulom Nemcu zaplenjene fotografije,iz kojih se vidi,da se ticu gorenavedenog dogadjaja u Razorima,snimljenog od samih krvozednih nemackih dzelata.

XXXXX

Sekretar Drzavne Komisije :
Dr.Ivan Grgic,advokat

Predsednik Drzavne Komisije :
Dr.Dusan Nedeljkovic
profesor univerziteta

Ovim se potvrdjuje,da je ovaj izvod - u koliko je prepisan - veran originalu,t.j. stampanom Saopstenju Drzavne Komisije br.6.,u I.knjizi Saopstenja o zlocinima okupatora i njegovih pomagaca,1944.god.,Beograd.

Predsednik Drzavne Komisije :
N. Nedeljković
(Dr.Dusan Nedeljkovic)
profesor univerziteta

25.augusta 1945.
u Beogradu

ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

A 083194/1

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 307
Filed Feb 14,1946

55

CCCP-307

H-1499i

Filed August 6, 1946

USSR 307

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/ 73

124

H1499-0001I

V.

H1499-00021

1 Book

ССеР-307

7/73

ДЕМОКРАТСКА ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА

САОПШТЕЊА

БР. 1—6

О ЗЛОЧИНИМА ИТАЛИЈАНСКИХ И НЕМАЧКИХ ОКУПАТОРА

ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

БЕОГРАД, 1944 ГОДИНЕ

H1499-0003I

САОПШТЕЊА ДРЖАВНЕ КОМИСИЈЕ... БР. 1—6

H1499-00041

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBURG GERMANY
USSR EXHIBIT 307
Filed August 6th 1946

СССР-307

7/43

ДЕМОКРАТСКА ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА
ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА
ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

САОПШТЕЊА бр. 1—6

О ЗЛОЧИНИМА ИТАЛИЈАНСКИХ И НЕМАЧКИХ ОКУПАТОРА

Стр. 88
Картотека Стр. 107-110

БЕОГРАД, 1944 ГОДИНЕ

H1499-0005I

Ovim se potvrdjuje, da je ova knjiga službeno izdanje Jugoslovenske Državne komisije za utvrdjivanje zločina okupatora i njihovih pomagača u Beogradu i da sadrži njena „Saopštenja" br. 1–6.

Takodje se potvrdjuje, da ova knjiga sadrži „Saopštenje br. 6", iz koga su izvodi podneti kao dokumenti Medjunarodnom vojnom sudu u Nürnberg-u kao jugoslovenski dokumenti J/56 (S.S.S.R. 304) i J/73 (S.S.S.R. 307).

Beograd, 1 februara 1946.

Sekretar Drž. komisije.
(M. Dušan Medaković)
profesor Univerziteta.

H1499-00061

H1499-00071

U V O D

Saopštenja Državne komisije su pravni akti utvrdivanja zločina okupatora i njihovih pomagača. Ona donose imena utvrđenih zločinaca i opis njihovih zločina na osnovu onih dokumenata, koje *Državna komisija* momentano ima u rukama, i koji su dovoljni za donošenje odluke o utvrđivanju dotičnih zločina i zločinaca.

Ako ratne prilike u našoj zemlji nisu dozvoljavale dosad *Državnoj komisiji* da utvrdi sve zločine svakog zločinca, niti sve zločince koji su učestvovali u zverstvima izvršenim nad ovim ili onim krajem ili mestom, niti sve žrtve, niti sve strahovite štete, pa je slika, koju daje svako posebno *Saopštenje,* iako grozna, ipak bleda prema jezovitoj potpunoj stvarnosti, — dalja ispitivanja *Državne komisije* će utvrditi sve ostale zločine i zločince, i sledećim *Saopštenjima* iscrpsti svu dokumentaciju o svima zločinima sviju okupatora i svih njihovih pomagača u našoj zemlji i zajedno sa prethodnim *Saopštenjima* pružiti punu sliku svih zverstava koja su počinjena nad našim narodima i svih strahovitih šteta koje su im pričinjene.

Jedno za drugim, svako *Saopštenje* će doneti onaj utvrđeni dokazni materijal o zločinima okupatora i njihovih pomagača na osnovu kojeg ćemo preko *Međunarodne komisije,* a uz pomoć naših velikih saveznika Sovjetskog Saveza, Engleske i Sjedinjenih američkih država, dobaviti te ratne zločince, makar ih gonili do na kraj sveta, da im sude naši Narodni sudovi, ukoliko ih sama naša herojska NOV ne pohvata na našem rođenom tlu ili u samoj Nemačkoj i neposredno ne privede našim Vojnim ili Narodnim sudovima. Čvrstu garanciju da će

H1499-00081

svi zločini okupatora i njihovih pomagača biti kažnjeni i da će naši narodi dobiti potpunu moralnu i materijalnu zadovoljštinu imaju junački i mučenički naši narodi u svojoj herojskoj NOV i svojoj novoj državi, demokratskoj federativnoj Jugoslaviji, koje se pobedonosno razvijaju pod mudrim vodstvom velikoga našega Maršala Tita, a s druge strane u odluci koju su na Moskovskoj konferenciji doneli naši veliki saveznici Sovjetski Savez, Engleska i Sjedinjene američke države da će svi okupatorski zločinci i njihovi pomagači »biti vraćeni natrag u zemlje svojih zločina, kako bi mogli biti suđeni i kažnjeni po zakonima tih oslobođenih zemalja«.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik Državne komisije

Dr. **Dušan Nedeljković**
prof. Univerziteta

H1499-00091

SAOPŠTENJE BR. 1

Državne komisije za utvrdivanje zločina okupatora i njihovih pomagača

Na osnovu dosada prikupljenih dokumenata, svedočanstava i fotografija *Državna Komisija* je utvrdila strahovite pljačke i uništavanje narodne imovine i grozne zločine izvršene od strane italijanskih fašističkih okupatora nad narodom Dalmacije.

Iz tek delimično prikupljenog materijala vidi se jasno, da su fašistički zločinci bili pristupili planskom istrebljivanju našega naroda i uništavanju svih njegovih sredstava i uslova za život, ne bi li kako od istrebljene i opustele Dalmacije napravili ono što su zvali »la Dalmazia nostra«. Omiljena sredstva u uništavanju naroda bila su im postepena, ali stalna, planska, masovna streljanja, uzimanje talaca, masovna interniranja u logorima koje je narod zvao »grobnice živih«, masovne osude na dugogodišnje robije, stalne bezrazložne kaznene ekspedicije koje su mučile, ubijale i na razne načine terorisale narod i uništavale čitava sela, sračunate na to da se ostatak naroda razbegne i zauvek otseli sa svoga pradedovskog tla. Fašistički teror nije štedeo ni starce, koji su vezivani kozama za rogove da ih poplašene životinje u svome besomučnom trku smrskaju vukući ih po krševitu tlu — nije štedeo ni decu u osnovnim školama paleći im ručice polivene benzinom.

Fašistička okupatorska banda

I zverska fašistička banda bila je dobro organizovana i obuhvatala je sav okupatorski aparat odozgo do dole, od guvernera do poslednjeg agenta ili karabiniera ili običnog člana fašie. Fašistički guverner je držao sve u svojim rukama, popuštajući tu i tamo da se međusobno takmiče pojedini naročito istaknuti fašistički krvoloci.

H1499-00101

Tako, guverner Dalmacije GIUSEPPE BASTIANINI, glavni je krivac za sve zločine, jer je bio njihov duhovni začetnik, organizator i naredbodavac. Po njegovom dolasku nastaje novi talas okupatorskih zlodela u Dalmaciji, koji ne prestaje ni onda kada je Bastianini otišao a na njegovo mesto došao po zlu čuveni slavožder GIUNTA.

Pod njihovom upravom zločinima počinjenim u samom Šibeniku i okolini diriguje NICOLETTI TULLIO advokat, sada u Trstu, inače fašistički gradonačelnik Šibenika. Bez njegovog znanja i njegovog učešća nije se ništa preduzimalo. — LOCCI NICODEMO, automehaničar, rodom iz Ternia kod Trsta, sada u Trstu, i MONTORI GIUSEPPE, automehaničar, sada u Trstu, bili su najaktivniji članovi fašija u Šibeniku i glavni pomagači Nicolettia u njegovoj zločinačkoj delatnosti. — ALACEVICH JOSIF, sada u Zadru, inače bivši sekretar fašija u Šibeniku — bio je ličnost oko koje se okretao ceo fašistički politički aparat u Šibeniku. On je organizator skoro svih zločina, jer nijedno streljanje, interniranje ili ma kakva presuda nisu izvršeni, a da prethodno cela stvar nije bila izneta pred jedan uži skup fašista koji je imao o tome da reši, a u kome je Alacevich, kao sekretar fašija, imao glavnu reč. — General brigade MAGALDI GHERARDO, general brigade CONTE CIGALO FULGOSI ALFONSO, general divizije LOMAGLIO CESARE (Divisione »Celere«), colonnello CURRENO GIUSEPPE, general brigade GRIMALDI PAOLO i svi komandanti mesta u Šibeniku — odgovorni su za zločine koji su na zverski način počinjeni prilikom mnogobrojnih „rastrelamenta". — Tenente colonnello CC. RR. SESTILLI GUARTIERO, capitano CC. RR. BUNGARO GIUSEPPE, — sottotenente TERRANOVA IGNAZIO, ragioniere pri Minist. inostranih poslova u Rimu su, kao vodeće ličnosti karabinijera u Šibeniku, odgovorni za streljanja mnogobrojnih talaca, i to SESTILLI kao naredbodavac, a BUNGARO i TERRANOVA u svojstvu lica koja su određivala ko se ima streljati. Sestilli je odgovoran i za sve zločine koje su karabinieri počinili u Šibeniku. A Terranova je takođe odgovoran kao starešina »Centro controspionaggio« za streljanje u Kotoru Grubišić Petra, svršenog pravnika iz Šibenika. — MODICO Dr. VITTORIO, commissario capo di P. S., RENDINA Dr. PIETRO, vicecommissario di P. S. sada u Varese, INTRASSA Dr. MICHELE, vicecommissario di P. S., su, kao starešine policije, glavni inicijatori i odgovorni naredbodavci svih batinanja, zlostavljanja i mučenja u policiji, kao i svih interniranja koja su vršena u Šibeniku i okolini. Pored toga, oni su odgovorni i za sve ostalo počinjeno zlo, jer su pripadali onoj grupi

oko Alacevicha, koja je odlučivala o svemu što se preduzimalo protiv naših ljudi. Intrassa se odlikovao još i svojim bestidnim ponašanjem prema ženama prilikom »saslušavanja«. — TARANTINO ANTONIO, maresciallo di P. S. (iz provincije Napoli), SATIENO CARLO, vicebrigadiere di P. S., (iz provincije Napoli), TONELLI ENRICO, vicebrigadiere di P. S., (iz La Spezia), CERLENCO (Crljenko) ANTONIO, vicebrigadiere di P. S. (iz Fontane, Pola) bili su najbliži potčinjeni gore označenih šefova policije i njihovi referenti i glavni rukovodioci pri batinanju i zlostavljanju pritvorenika. — MARENGHI RICCARDO, guardia scelta di P. S., FALCONE ROCCO, agente di P. S. (iz Taranta), SAPARO ANTONIO, agente di P. S. (iz provincije Napoli), GALVISI NELLO, agente di P. S. (iz Abruzzi), CARBONE SIGISMONDO, agente di P. S. (iz provincije Napoli), bili su najistaknutiji članovi policiskog kora i neposredni izvršioci svih batinanja i zlostavljanja. — SARTORI GIUSEPPE, bio je caposquadra fašističke milicije, koja je izvršila najveći broj zverstava. — FAIS GIOVANNI, maresciallo, pridodat »Ufficio informativo e politico della compagnia interna di Sebenico« bio je najveći krvolok u Šibeniku. Po njegovom naređenju i inicijativi izvršena su mnoga hapšenja i streljanja i opljačkane su mnogobrojne obitelji. Lično je rukovodio mnogim streljanjima i istragama sprovođenim na brzu ruku. Njegovo najveće delo, kako se on sam hvalio, bilo je izvršenje presude Specijalnog suda nad 26 mirnih građana Splita, koji su 20-V-1942 streljani. — VISCARDI GIUSEPPE, vicebrigadiere, iz Verone. Bio je desna ruka Faisa i glavni sukrivac za sve zločine, koje je ovaj počinio. — DELOGU GIUSEPPE, karabinijer (iz Commune di Chilivani, Sassari), bio je prisni pomagač Faisa u interniranjima i streljanjima naših sugrađana. O radu ove trojice kao i drugih svedoče čak i izjave jednog karabiniera iz »Compagnia interna di Sebenico«, Tanboli Savino.

Sudovi smrti

I čitava ova fašistička banda u Šibeniku istupa u svima zlodelima sistematski, planski, kao jedan čovek. A kakvim sredstvima i načinima, i šta ona čini na istrebljivanju našega naroda, evo iz ogromnog niza slučajeva tipičnih primera.

I. *Izvanredni sud,* sastavljen na brzu ruku, odlikuje se skroz neobjektivnim i pristrasnim suđenjem. General MAGALDI GR. UFF. GHERARDO kao pretsednik i SERRENTINO CAVV. VINCENZO i CARUSO CAVV. UFF. PIETRO kao čla-

H1499-0011I

H1499-00121

novi odgovorni su za bezbroj presuda toga suda na smrt i doživotnu robiju, donetih bez ikakvih dokaza. Navodimo samo:

a) 13-X-1941 streljani su po presudi toga suda Junaković Drago, Lazić Ivan, Vrljević Dušan, Bujaš Mate, Višić Blaž i Belamarić Ante a da im se nije ništa moglo staviti na teret.

b) 29-X-1941 streljani su u Vodicama kod Šibenika, opet po presudi toga suda, Antulov Ivan, Kursar Fridrih, Jurić Ivan, Bilan Šime, Udovičić Ante, Greblja Petar, Mijat Ante i Cvitko, Skroza Jozo Rokov, Skroza Jozo pok. Tome i Skroza Špiro pok. Duje, iako se nema ništa čime bi se dokazala neka njihova krivica.

II. *Specijalni sud* — u sastavu: general divizije MAGGIARA VERGANO Nobile ERNESTO, pretsednik, generale console DE CASTIGLIONE MASSIMO i generale console Dott. Ing. GIUFFREDI GINO, potpredsednici, colonnello VIGNERI ACHILE, console DE VECCHIO ENNIO, I° seniore CASABRIONI CORRADO, FRANCIOSINI MARIO, BELOSI LUIGI, OLIVIERI EDMONDO, ODETT. SANTINI UMBERTO, RADINITEDESCHI FRANCESCO, maggiore DE VECCHI PIETRO, seniore NAPOLITANO VINCENZO sudije, colonnello INGLESE glavni državni tužilac u Zadru, tenente colonnello MASTROIANI OTTAVIO državni tužilac, maggiore ZANZI GIOVANNI zamenik državnog tužioca, — kriv je za bezbroj presuda donetih bez ikakvog ispitivanja krivaca i dokaza, a u većini slučajeva utvrđenih već pre samog suđenja. Pred ovim sudom prošla je ogromna povorka od skoro 5000 naših ljudi, od kojih su 400 osuđeni na smrt, a ostali osim malog broja svršio u internaciji, osuđeni su na ukupno 30.000 godina robije.

Navodimo samo jednu od mnogobrojnih presuda:

29-V-1942 streljano je 26 ljudi dovedenih iz Splita i osuđenih po kratkom postupku ovog takozvanog Specijalnog suda.

Koljačka banda istupa i bez sudske kamuflaže

III. Posle sredstava kojima se barem donekle želi da dâ prividnost zakonitosti, dolaze dela pojedinaca, kojima nedostaje čak i kamuflaža u ovom opštem sistemu fašističkih okupatorskih zločina. Učestvuju u tome svi, širom čitave Dalmacije. Od najvišeg funkcionera političke i vojne vlasti, kao naredbodavaca i organizatora, pa do najnižih, do izvršilaca. A ta su dela toliko zločinačka i nečovečna, da se čak i Tanboli Savino, bivši karabinijer iz »Compagnia interna di Sebenico« našao pobu-

denim da se javi kao svedok i digne optužbu. Mnogobrojna su ta dela:

1) 12-IV-1942 upali su u kuću Crvaka Momčila u Šibeniku FADDA GIOACCHINO maresciallo, CASU (CASSU) GIOVANNI iz Cagliari-Sardegna, MORO GARINO iz Bono (Muoro) Sardegna i D'AUTILIO SALVATORE iz Figgia, svi karabinijeri iz postaje »Sebenico sud« i bez ikakvog razloga ubili tri mladića: Crvaka Momčila, Baranović Antu i Trlaja Antu, a samo zato što su ih zatekli skupa sa još četiri mlada čovjeka, koji su bili po njihovoj optužbi docnije osuđeni na smrt, ali im je kazna pretvorena u doživotnu robiju. Prilikom ovog ubistva izvršena je opšta pljačka do gola.

2) Kako su se vršila »saslušavanja«, neka posluži kao primer jedno od mnogih, koja je izvršio pomenuti karabinijer CASU GIOVANNI: pod njegovim *udarcima izdahnuo je Pučo Josif,* mehaničar iz Šibenika.

3) 6-XI-1942 sekretar mesnog fašija pomenuti Alacevich, pokupiv njemu slične zlotvore, članove istog fašija, započeo je *opšte batinanje prolaznika po ulicama Šibenika, i to je trajalo tako celo pre podne.*

4) Po ličnom nalogu kapetana ROGANI GIANNETTO (iz Rima) streljano je u dvorištu kasarne u Kistanjama 16 naših ljudi i izvršena masovna hapšenja.

5) Tenente FRANGIPANE GIOVANNI, bivši zapovednik »Tenenza di Vodizze«, a sada zapovednik »Tenenza di Bari-Interna«, lično je izvršio zversko ubistvo žene Benjamina Udovočića iz Vodica, a kriv je i za sva druga zločinstva izvršena u Vodicama.

6) Brigadiere DE PAOLO izvršio je ubistvo nad Živković Petrom iz Zatona. Osim toga kriv je za sva druga zverstva izvršena u Zatonu.

7) Jednom prilikom vice-brigadiere MANGANELLI ANGELO (iz Đenove) samovoljno je uhapsio Lakoš Nikolu iz Vodica i lažno ga optužio poručniku Frangipanu, koji je na osnovu toga naredio da se strelja. Lakoš je uspeo da pobegne, ali je zato nastradala njegova žena i dete.

8) 24-VI-1943 komandir stanice u Ćari, brigadiere LA BROCA GIUSEPPE, na svoju ruku je streljao u pomenutom mestu Marelić Vlaha, Roka, Slavu i Mirka, Krcjančić Jerolima i Tomić Antu.

9) 13-VII-1943 italijanski vojnici iz garnizona Zaostroga na čelu sa svojim komandantom kapetanom VOLPI ADAM-om uhapsili su Alfirević Mandinu i Matu, Bulat Jelu i Mariju, tukli

H1499-00131

H1499-00141

ih i pokušali da ih siluju. Zatim, pošto su je prethodno potpuno opljačkali, upalili su kuću Alfirević Mandine.

10) 20-VI-1943 upali su u Blato na Korčuli brigadiere ANTONIO DI FRANCESCO i karabinijeri MURIGI NATALE, VACARO CARMELLO i BARBERA GUIDO i bezrazložno zapalili kuću Sardelić Ivana.

11) 27-I-1943 izbacili su brigadiere ANTONIO DI FRANCESCO i karabinijeri VACARO CARMELLO, BARBERA GUIDO, MURIGI NATALE, GROSSI i CARBONI u mestu Blatu na Korčuli iz kuće porodicu Kraljević Marka, izbatinali je, strpali u štalu, a kuću zapalili.

12) a) 24-VI-1943 karabinieri iz Vele Luke BENITO DUSTI (iz Rima), MURGANTI, MORIGHI ANGELO i GUIDO i SCUTELI, a po nalogu karabinijerskog poručnika GAETANI GIUSEPPE streljali su noću na groblju Petković Ivana i Priznić Ivana.

b) 25-VI-1943 isti karabinieri, opet po nalogu poručnika GAETANI, streljali su opet noću na groblju Petković Franka, Benković Božu i Tabaina Ivana.

c) 28-VI-1943, pohvatali su karabinijeri iz Vele Luke Surjan Franka i Božu, Barčat Antuna, Milošević Nikolu, Dragojević Marka i tri Jevrejina i sve su, po nalogu poručnika GAETANI, streljali u prisustvu svih stanovnika Vele Luke.

d) 7-VIII-1943, karabinijeri u Veloj Luci ubili su bez ikakvog razloga na obali, pri radu na iskrcavanju peska, mladiće Bačić Antu i Žuvela Ivana. I ovo je ubistvo izvršeno po nalogu poručnika Gaetani.

e) Februara 1943, opet po naredbi poručnika GAETANI GIUSEPPE, komandanta karabinijera u Veloj Luci, karabinijeri su razrušili i potpuno uništili kuću Žuvele Marka.

f) Avgusta 1943, po nalogu poručnika GAETANI, zapalio je brigadiere LA BROCA GIUSEPPE dvospratnu kuću Dragojević Nikole.

13) a) Po nalogu kvesture u Splitu, koncem 1942, izvučen je iz policiskog zatvora Urlić a iz sudskog zatvora Čerina i Dolči i, pod komandom policijskog komesara FRANCESCHETTI, sva trojica su streljana na splitskom groblju.

b) Početkom 1942 fašisti su opkolili kuću Hajdukovića, u Razmilovića ulici u Splitu, i, kada se Hajduković pomolio na prozoru, karabinijeri su pripucali i ubili ga.

c) U februaru 1942 u policiskom zatvoru u Splitu pod batinama italijanskih karabiniera izdahnuli su Ivančić Jerko i Radanović Ante.

d) Početkom 1943 izvučeni su iz svojih stanova u Splitu Peković i Štambuk i streljani pred Realkom.

Sve ove zločine ubistva naredili su i učestvovali u izvršenju policijski komesari FRANCESCHETTI i Dr. DE VINCENZO, oba italijanski okupatori sa službom u Splitu.

14) 17-VIII-1943 karabinieri su uhapsili veliki broj lica na Visu i smestili ih pod stražom na brod u Luci u svojstvu talaca, pa 20-VIII-1943 od ovih su izdvojeni Ilić Miho, Mandaković Frane, Pečarević Ivan, Puhalović Mate, Radica Ivan, Radišić Nikola, Restović Josip, Ruljanić Jakov, Svicarević Grgo i Tomić Dušan-Luidji, te streljani, a mnogi drugi odvedeni u internaciju. Naredjenja za izvršenje ovih zločina izdali su poručnik DE MARCHI FEDERICO i opštinski komesar PETROSSI VERDI, a učešća je imao i karabinier COREL EMILIO.

»Rastrellamenta«

IV. Sve se to kruniše jednim italijanskim fašističkim okupatorskim specijalitetom, takozvanim »rastrellamenti«, zloglasnim tim krvoločnim hajkama na naš narod i njegovu imovinu. U njima učestvuje po nekoliko jedinica regularne vojske uz ostali fašistički i karabinijerski šljam. Iza njih ostaje pustoš i smrt. U ovome su na terenu prednjačile jedinice »Divisione Celere«. One su formalno opustošile i opljačkale celu okolinu Šibenika, služeći se i zverskim bombardovanjem na pr. Primoštena i okoline. U »rastrellamentima«, koja vrše širom čitave Dalmacije, okupatori se služe raznim načinima i pomoćnim sredstvima:

1) 13-V-1942, torpiljerke italijanske ratne mornarice otvorile su topovsku paljbu na selo Gradac, zaseok Grma. Tada su izginule tri devojke: Peko Marija, Andrijašević Severka i Adar Natalija, a mnogi stanovnici ranjeni.

2) 26 i 27-VI-1942 upali su u selo Podaci italijanski vojnici alpinskih jedinica i izvršili opštu pljačku nad mirnim stanovništvom.

3) 23-VII-1942 pukovnik ROMEO PIETRO iz Ancone i brigadiere MADERAZZI, upali su sa svojom bandom u Gradac i uhvatili Milošević Tomicu. Prilikom »saslušavanja« tukli su je nogama, šakama i kundacima tako da su joj izbili sve zube i ruke isprebijali. Zatim su je onesvešćenu od bolova bacili zajedno sa njenom ćerčicom Vinkom u zahod, gde su ostale dva dana. Posle petomesečnog lečenja u bolnici, odvedena je u internaciju.

H1499-0015I

H1499-00161

4) 26-VII-1942 italijanski vojnici iz »bataglione d'assalto 108« iz garnizona u Gradcu, na čelu sa pukovnikom ROMEO PIETRO-m pucali su iz topova na zaseok Miljačicu. Kada je stanovništvo počelo bežati, Italijani su iz mitraljeza otvorili vatru i tom prilikom je ubijen 14-godišnji Bartulović Mate, a mnogi ranjeni.

5) Početkom oktobra 1942 upali su u selo Podaci vojnici gore pomenutog bataljona, predvodjeni od pukovnika ROMEA PIETRA i, ne našavši nikoga, izvršili opštu pljačku a zatim upalili 11 kuća.

6) 12-VII-1942 priredjen je »rastrellamento« po otoku Braču. Predvodio ga major CAPOGROSSO CAVAGNIN. Pored

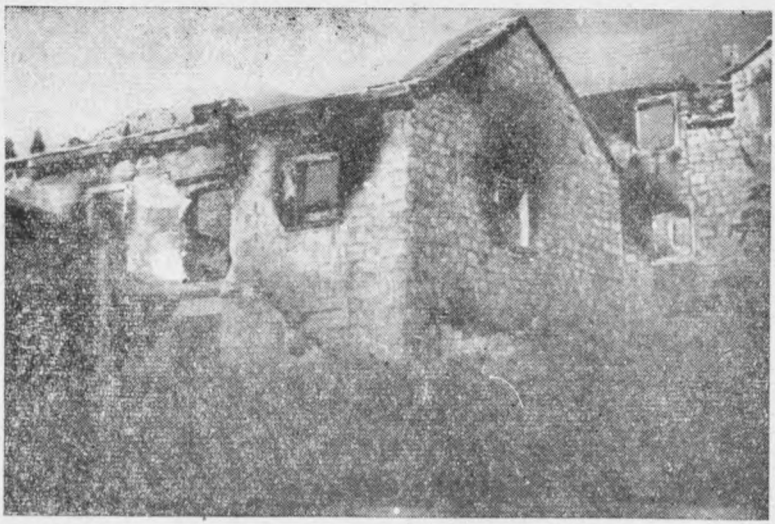

Sl. 1. — U mestu Bolu su italijanski okupatori uništili 180 domova

ostalih izvršenih zločina, uništila je ova ekspedicija u Bolu sve vinograde i ostalu poljoprivredu, a u mestu Dolu opljačkala nekoliko kuća, tri zapalila i opljačkala koze, ovce i magarce. Niko od stanovnika nije bio uhvaćen.

7) Avgusta 1942 italijanski finansi iz Vele Luke priredili su zasedu na berbu grožđa i tom prilikom ubili Marinović Krista.

8) 27-VIII-1942 prilikom »rastrellamenta« ustaše su u selu Živogošću (kot. Makarska) odveli u italijansku komandu Branković Maru, Grbić Šteficu, Glemuzina Danicu i Vicu - Fran-

ković Milku i Ljubu, Majstorović Nedu i Danicu, Jelaš Anu, Brajković Juru, Franičević Žarka, Kalata Lakišu i Antunović Antu. Ovde su ih tukli i zlostavljali, a Antunović Anti, koji je najviše mučen, kidali su kliještima meso sa lica. U ovom divljačkom zlostavljanju učestvovao je karabinijer COPPI (iz Gorice), a sve je vršeno u prisustvu pukovnika ROCCHI, koji je bio došao u kaznenu ekspediciju sa poluotoka Pelješca. Pohvatane su držali u zatvoru 8 dana. U međuvremenu doveli su na ispitivanje pred pukovnika ROCCHI-a Bertu Olač iz Drašnica. Pri ispitivanju su je nemilosrdno mučili, tukli, svlačili golu, kidali

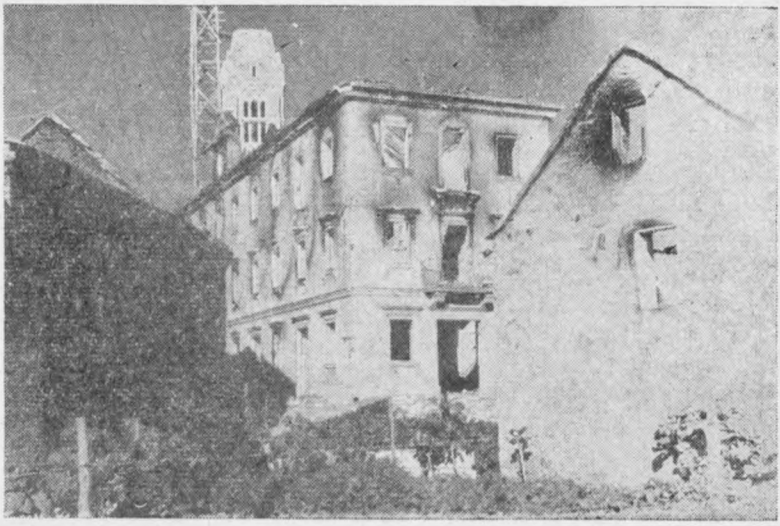

Sl. 2. — U mestu Selcima su italijanski okupatori uništili 300 domova

joj meso tako da je bilo jeza slušati njeno zapomaganje. Po saslušanju izveli su je pred kuću i tu streljali.

5-IX-1942 učesnici ovoga »rastrellamenta« su poveli sve gore pohvatane put Gradca. Usput, u selu Drveniku, uhapsili su Krležu Ivana. U selu Zaostrogu pomenuti Krleža i Antunović Anton odvedeni su pred pukovnika ROCCHI na »saslušavanje«. Posle nekoliko sati izvedeni su potpuno krvavi i na mestu streljani, a ostali su bili primorani da, zajedno sa stanovnicima sela Drvenika, gledaju. U ovim delima učestvovao je i karabinijer COPPI. Posle toga odveli su ostale u Gradac a odatle, posle zlostavljanja i mučenja, u internaciju na Prevlaku.

H1499-00171

H1499-00181

9) 3-I-1943 priredjen je bezuspešan »rastrellamento« na Smokvice (Korčula) kad je samo opljačkana kuća Tomašić Nika. Prilikom novog bezuspešnog »rastrellamenta« u mesecu februaru iste godine opet je samo potpuno uništena kuća Tomašića, ali »rastrellamentu« od 5-III-1943 pošlo je za rukom da uhvati Tomašićevog sina Jerka, koji je odmah na mestu streljan.

Vodje ovih ekspedicija bili su poznati krvoloci, kapetan karabinijera RONCORONI ALFREDO i brigadiere LA BROCA GIUSEPPE, koji su takođe krivi i kao izvršioci pomenutih zločina.

10) 31-VII-1943 po naredbi pukovnika ROCCHI upala je u selo Županje na poluotoku Pelješcu kaznena ekspedicija, spalila čitavo selo koje se sastojalo od 14 kuća i uhvatila i na mestu streljala Jurovića Ivana, Jurakovića Rajku, Antičević Marka, Luku, Katicu i Mariju, Grujušić Katu i njenu kćer Rosić Anu, Cibilić Maru, Rončević Stjepana i ženu Katu, i njihove leševe spalila.

11) 11-I-1943 prilikom prolaska bezuspešnog »rastrellamenta« kroz mesto Brno, sa karabinijerskim kapetanom RONCORONI ALFREDOM, brigadierom LA BROCA GIUSEPPOM na svome čelu, izvršena je pljačka u kući Baničević (Orebičić) Franje Ivanovog.

12-I-1943 prilikom prolaska »rastrellamenta« italijanske vojske kroz Žrnovo, potpuno su opljačkane kuće Laus Kate pok. Antuna i Laus Jake ud. Marka. U ovom delu su lično učestvovali karabinijerski kapetan RONCORONI ALFREDO, maresciallo karabinijera VANINI GIUSEPPE i karabinijer BIANCHI.

13) 13-VI-1943 karabinijeri i finansi u selu Velem Ižu ranili su Nikolu Sultovića i ubili Ivana Brčića, a zatim dvojicu bolesnih primorali da nose ubijenog Brčića, dok su karabinijeri i finansi u njihovoj pratnji kroz selo pevali i veselili se. Ovom prilikom dvojicu su gradjana odveli u internaciju.

Među ovim zločincima nalazi se i ALFREDO LUBINI, pomorski finans iz Alfera (Sassari) na Sardiniji, koji je lično sa dva pucnja iz puške ubio Ivana Brčića.

14) 29-VII-1942 oko 2500 fašista opkolili su selo Veli Iž, uhapsili šest ribara iz Malog Iža, koji su tog dana došli radi ribanja u Veli Iž, kao i jednog berberina, odveli ih u komandu te ih batinali i mučili čitav dan, a predveče svih sedam streljali.

Vojsku, koja je ovaj zločin izvršila, predvodili su i izdavali naredenja za streljanje policiski komesar ANARELI, koji je bio na službi kod italijanske komande u Velom Ižu, ROM-

BOLI, fašistički opštinski komesar u Velom Ižu i *Ante* CONCINI, kapetan sa službom u Zadru.

15) U oktobru 1942 italijanska vojska alpinaca opljačkala je svu pokretnu imovinu Cvitanića Mate iz Nerežišća na ostrvu Braču, u vrednosi od 100.000 kuna, njega sa maloletnim sinom odveli u zatvor u Supetar, gde su držani 25 dana bez hrane i pokrivača na golom betonu, lišila slobode 25-godišnju devojku

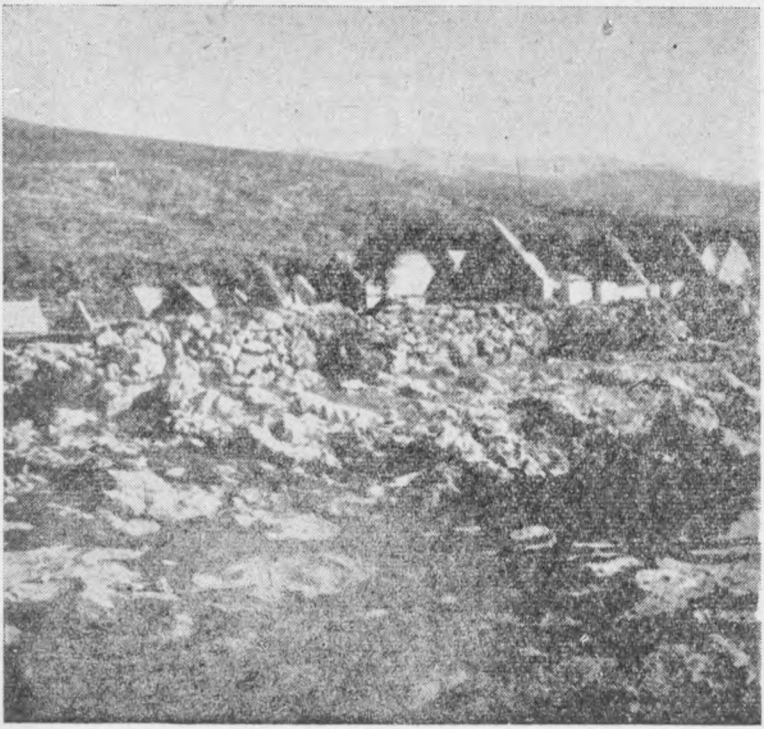

Sl. 3. — Selo Ruda koje je italijanska vojska potpuno uništila

Gardinčić Dinu pok. Jurja, koja je pred čitavom četom vojnika svučena gola te izvrgavana ruglu, tučena i zlostavljana, a zatim odvedena u zatvor.

Ovu vojsku je predvodio i zločine naredivao MILAN CARLO, kapetan iz Torina.

16) Karabinijeri, finansi, fašisti i vojnici Italijani izvršili su nekoliko »rastrellamenta« u okolini Zadra u junu i julu 1943:

H1499-00191

H1499-00201

a) 1-VII-1943 noću su ušli u selo Vela Rava, zatvorili u školi osam muškaraca te ih mučili i zlostavljali, pljačkali čitavu noć selo i zatvarali mirne porodice, a ujutru 2-VII-1943, prešli u selo Malu Ravu i prvo zapalili kuću Faričić Santa, a potom i većinu drugih. Istoga su se dana vratili u Velu Ravu i nastavili sa pljačkom preostalih stvari čitavu sledeću noć, pa su ujutru rano izvukli iz škole od ranije zatvorenih dvojicu, odveli ih na groblje i tamo streljali. 3-VIII-1943 potpuno su opljačkali selo Malu Ravu, vezali 9 muškaraca, mučili ih najtežim mukama i najzad izmrcvarene streljali na obali, a pri odlasku pucali su iz mitraljeza sa broda u njihove leševe. Ovog dana, po završenoj pljački, zapalili su još sedam kuća u Veloj Ravi.

b) 6-VII-1943 upali su u sela Veliki i Mali Iž, te u Velikom Ižu zapalili osam kuća kao i nekoliko u Malom Ižu.

c) 30-VI-1943 posle hapšenja i zlostavljanja stanovništva ubili su Stiponić Ljubu, a druga dvojica, među kojima Faričić Šime, odvedeni su u internaciju.

d) 4-VII-1943 u zaseocima i selima: Drage, Veliki Iž, Muče, Makovac i Porovac zapalili su 79 stanbenih zgrada, uhapsili nekoliko devojaka, pa ih u zatvoru svlačili gole, zlostavljali i silovali, te najzad poslali u logor interniraca na ostrvo Molat. Ovom prilikom je ubijena devojka Toman Mila.

Naređenja za ove zločine izdavali su kapetan MELOCHI ERNESTO (iz Milana) i fašistički komesar FANTOLI koji su i »rastrellamenta« predvodili, a kapetan MELOCHI je lično iz revolvera ubio Stiponić Ljubu i devojku Toman Milu.

17) Dalja »rastrellamenta«: a) 3-I-1943 italijanska je vojska ušla u selo Dol, popalila i opljačkala selo, ranila jednu devojku i ubila Roić Matu sa još tri osobe, dok su jednu osobu sagoreli u kući.

b) 1-I-1943 italijanska vojska iz Starog Grada, u selima Dolu i Vrbanju na Hvaru opljačkala je, popila i prolila oko 10.000 Hl. vina, rakije i prošeka, popalila 140 kuća u Vrbanju i 40 u Dolu, te ubila 4 osobe u Dolu a 3 u Vrbanju;

c) 3-I-1943 crne košulje opljačkale su sve životne namirnice, stoku i pokućstvo, popili i prolili 8.000 Hl. vina, 300 Hl. rakije i 100 Hl. ulja u selu Vrbanju a zatim popalili 133 kuće, streljali uhvaćenog Vodanović Antu i ranili Razović Mariju, te najzad iznudili novac od Sušića Nikole i Bratanića Nikole uz obećanje da će im kuće poštedeti, a zatim im kuće popalili.

U svim ovim zločinima vojsku je predvodio, izdavao naređenja i lično iz revolvera ranio jednu devojku italijanski

kapetan MINUTELLI FABIO, bivši komandant mesta u Starom Gradu.

18) U januaru 1943 vojnici alpiskog korpusa iz okoline Rima ušli su u selo Milnu te su uhapsili, tukli i zlostavljali Bonačić Miku, Lozić Josipa, Restović Jerka i druge, potpuno opljačkali kuću zatvorenog Bonačić Mika i odneli mu zlato i nakit u vrednosti od 10.000 predratnih dinara.

Komandant ove zločinačke akcije bio je kapetan GIUSEPPE GIULIANI.

19) 6-VIII-1943 započeo je da besni po otoku Braču veliki i drugi »rastrellamento« koga je naredio i organizovao pukovnik

Sl. 4. — Osnovna i Građanska škola u Starom Gradu spaljena od italijanske vojske

FANTINI FERDINANDO, tadašnji komandant divizije »Bergamo« i komandant otoka Brača. Ekspedicija je u toku od šest dana — do 12-VIII — u šest mesta na otoku Braču, i to: Bolu, Gornjem Humcu, Pučišću, Selcu, Novom Selu i Praznicama spalila preko 800 kuća i više od 250 sporednih zgrada, opljačkala pokretne imovine od ogromne vrednosti, pohapsila više naših građana, koje je uspela da uhvati, a četvoricu ubila, i to *jednog starca na taj način što je vezan za pet koza, koje su ga, terane, vukle sve dok nije izdahnuo.* U ovoj groznoj pljački i paležu potpuno su uništena mesta Selce, Novo Selo i Gornji Humac a ostala mesta su potpuno opustošena i opljačkana.

H1499-0021I

H1499-00221

Zverska mučenja i ubistva staraca i dece

V). I zversko ubistvo bračkoga starca nije usamljen slučaj u fašističkim hajkama na naš narod i njegovu imovinu. Evo kako oni još zverski muče čestite starine našega naroda i kako trpaju u zatvor i malenu decu od nekoliko meseci:

19-I-1943 uhapsili su karabinijeri iz stanice Blato, i to brigadiere ANTONIO DI FRANCESCA i karabinijeri MORIGI NATALE, BARBERO GUIDO, VACARO CARMELLO, BERTIOTO, GROSSI, BINDOLO, CARBONARI, BUIOLI, SALVATORE i BRUNEO, sledeća lica: Sardelić Kraljević Mirka, njegovu ženu Katu i sina od 11 meseci Svetozara, Sardelić Kraljević Jakicu sa sinom od 12 meseci Petrom i Sardelić-Kraljević Petricu. Još iste večeri odveli su na ispitivanje Kraljević Mirka i tom prilikom ga tukli neprekidno tri sata i u tome su učestvovali tenente GAETANI GIUSEPPE i karabinijeri VACARO CARMELLO, MORIGI NATALE i BARBERO GUIDO. Sutradan su svi sprovedeni u sudski zatvor, odakle su posle 28 dana pustili na slobodu sve osim Kraljević Mirka, koji je i dalje voden na »saslušanja« i tučen; 27-II- sproveden je u Korčulu gde je 30 istog meseca izveden na »saslušanje« koje je trajalo punih 10 sati i za sve vreme je strahovito mučen. Kapetan RONCORONI ALFREDO, maresciallo VANINI GIUSEPPE, brigadiere LA BROCA GIUSEPPE, karabinijeri SULAS GIOVANNI i VACARO CARMELLO mučili su ga na najkrvoločnije načine. Užarenim gvoždem probušili su mu desnu nogu, bajonetima rezali telo, polomili desnu ruku, užarenim pečatima pečatili telo, užarenu naftu stavljali na spolni organ, krivili levu stopalu, vešali za kosu, šibicom palili brkove i bradu i rukama ih čupali, šakama mu prebili vilice i nos. Za to vreme padao je sedam puta u nesvest. Usled ovog mučenja izgubio je desno oko i 70% sluha na levom uvetu i živčano oboleo.

A kako su italijanske fašističke zveri decu jezivo mučili govori sledeći ispitani slučaj:

9-III-1943, u učionici petog razreda osnovne škole u Visu neki od učenika je na školskoj tabli napisao »Živela Rusija«. — Po prijavi nametnutog učitelja LOMONACHIA GUIDA i učiteljice ELENE DOIMI, preduzeta je odmah od strane karabinijera krvava istraga po ovome slučaju. Uhapšena su deca: 14-godišnji Krstulović Boris Antin, 13-godišnji Radica Andro pok. Nikole, 12-godišnji Sablić Ilija Mijin i 12-godišnji Čikalović Dinko Antunov i odveden u karabinijersku stanicu radi provođenja »istrage«, koja je počela prvo šamarima a produžila se pendrecima. Ali su ova sredstva ostala bezuspešna. Pribeglo se

novim sredstvima, pa su karabinijeri malom Krstuloviću polili ruke benzinom i zapalili. Oko 12 sati noću »islednici« su sa šest drugih karabinijera izveli decu na obalu i svakom od njih podnosili revolver pod grlo sileći ih da »delo« priznaju. »Mi smo vikali pozivajući upomoć, da uzbunu napravimo« — priča mali Krstulović sa izgorelim rukama. Pošto ni ova sredstva nisu postigla željeni cilj, decu su vratili u školu, gde su našli i učitelja, te su nastavili sa »istragom«. I pored svih mučenja, deca nisu ništa priznavala, pa su vraćena u stanicu gde su zadržana četiri dana bez hrane i vode. »Za ovo vreme dali su nam jesti svega

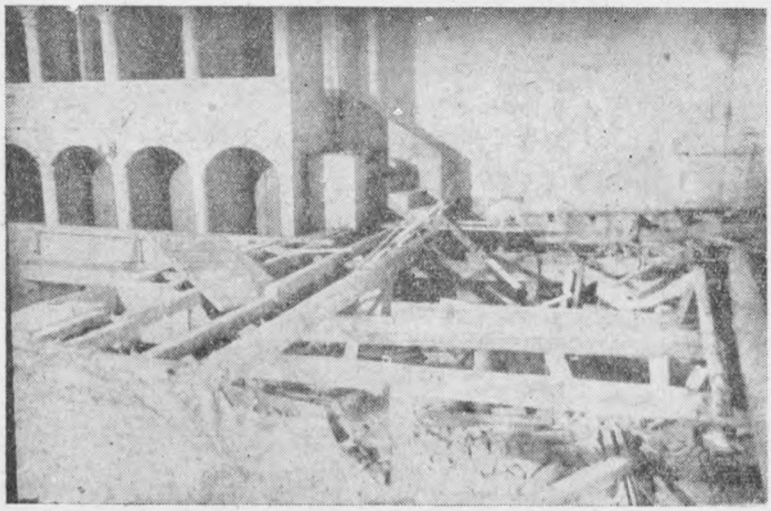

Sl. 5. — Pozornica Starog pozorišta u Hvaru (iz 1612 godine) porušena od italijanskih okupatora

jedanput, a spavali smo u jednoj tesnoj prostoriji ispod skala i u kuhinji i blagovaoni na golom podu ili pločama« — kaže Krstulović. Hranu koju su roditelji donosili za decu, karabinijeri su vraćali. »Jelo koje su im donosili roditelji, stavljao je ELMI i COREL ispred njih, koji su bili vezani, ali im jesti nisu davali« — kaže svedok Komar Petar zvani Bernardo, tadašnji kuvar u karabinijerskoj stanici u Visu, kojemu je poručnik DE MARCHI zabranio da deci daje vodu, jer će inače biti streljan. Svedok Ćikalović Ante kaže da mu je sin pričao, da je od straha i usled mučenja šest puta mokrio pod sobom.

H1499-0023I

H1499-00241

Zločinačka ova mučenja dece vršili su pored ostalih: DE MARCHI FEDERICO, poručnik i bivši komandant splitske karabinijerske brigade, čija je jedna četa bila na Visu, PIACENTE NICOLO, karabinijerski narednik stanice Vis, ELMI ANTONIO iz Firence i COREL EMILIO, oba karabinijeri stanice Vis, a uzeli su učešća i bivši upravitelj osnovne škole u Visu LOMONACHI GUIDO (VITO) iz Cafala (Sicilija) i ELENA DOIMI, učiteljica iste škole.

Međutim, italijanski fašistički zlikovci nisu samo najgnusnijim mukama decu mučili, — oni su decu zajedno sa njihovim majkama, iz pustog besa, usput i kao od šale, prosto ubijali.

Aprila 1943 karabinieri stanice Vela Luka, kojom je komandovao brigadiere SALVATELLI, ubili su na obali *8-godišnju devojčicu Oreb Šorić Elzu i njenu majku.*

Logori »grobnice živih« sa »gredama mučenja«

Ali italijanskim fašističkim zlikovcima je bilo malo njihovih »izvanrednih« i »specijalnih« sudova smrti, malo njihovog istrebljivanja našeg naroda preko pojedinih organa svoje dželatske bande po zatvorima, ulicama i domovima gradova, i po selima i poljima, malo im je bilo njihovih »rastrellamenta«, tih krvoločnih hajki za uništenje našeg naroda i njegove imovine — oni su veliki broj dalmatinskih ostrva naselili ogromnim koncentracionim logorima u koje su dovlačili naš narod ne samo iz Dalmacije, već i iz Slovenije, Hercegovine, Crne Gore, Boke Kotorske. Njih je narod nazvao »grobnicama živih«. U njima se, pored stalnih streljanja, svakodnevno stotinama ubijalo gladju, žedju, raznim bolestima i najgroznijim mučenjem. U mnogima od njih postavljane su »grede mučenja«, na kojima su nevini ljudi, žene, starci i deca umirali pod batinama. Prema dosadanjim podacima, u nekim od ovih logora smrti je na razne načine umoreno desetinama hiljada naših ljudi i žena. Grozna je slika uništavanja našeg naroda u ovim »grobnicama živih« koju pružaju dokumenti o njima i koju ćemo saopštiti čim isledne komisije budu završile rad.

No na osnovu gore već utvrdenih teških okupatorskih zločina, počinjenih nad narodom Dalmacije, i konkretnih podataka o njima, utvrdjuju se kao zločinci svi odgovorni ministri italijanskih fašističkih vlada pod čijom vladavinom su ovi fašistički zločini počinjeni, kao i svi odgovorni činioci italijanske Vrhovne Komande i njenih štabova na teritoriji Dalmacije, a posebno se utvrdjuju zločincima posredni i nepo-

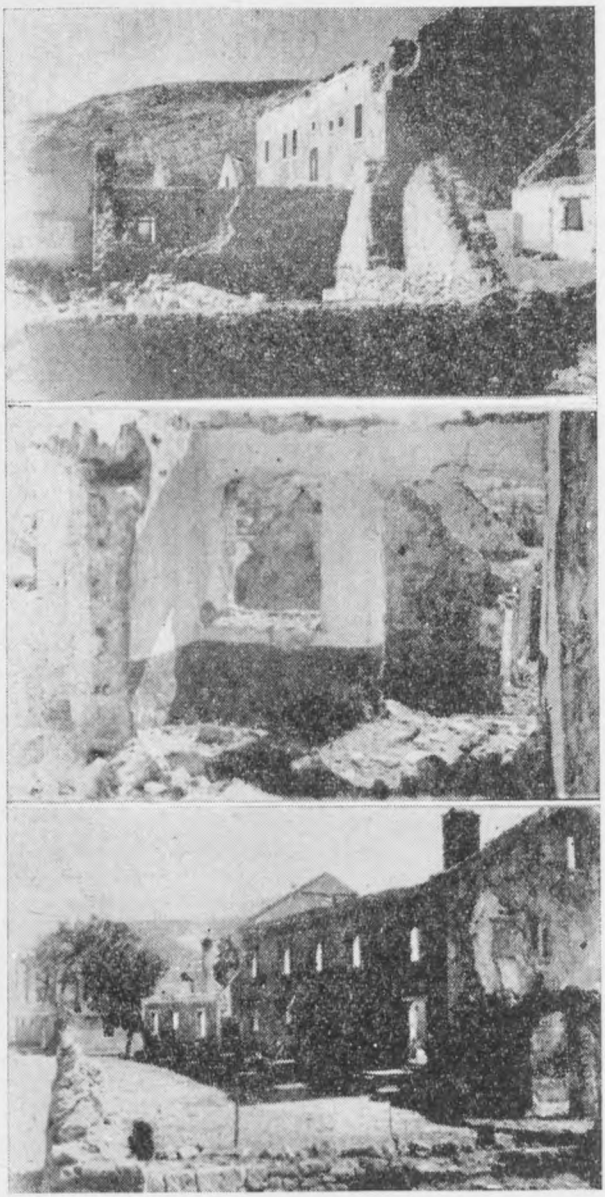

Sl. 6. — Italijanski okupatori su potpuno uništili i selo Zrmanju

H1499-0025I

H1499-00261

sredni počinioci gore izloženih zločina: guverneri Dalmacije GIUSEPPE BASTIANINI i GIUNTA; general divizije LOMAGLIO CESARE; general divizije MAGGIARO VERGANO NOBILE ERNESTO; general brigade MAGALDI Gr. Uff. GHERARDO; general brigade Conte CIGALO FULGOSI ALFONSO; colonnello ROMEO PIETRO; colonnello ROCCHI; colonnello CURRENO GIUSEPPE; colonnello VIGNERI ACHILE; colonnello INGLESE; colonnello FAOTINI FERDINANDO; tenente colonnello CC. RR. SESTILLI GUARTIERO; tenente colonnello MASTROIANI OTTAVIO; major DE VECCHI PIETRO; major ZANZI GIOVANNI; maior CAPOGROSSO CAVAGNIN; generale console DE CASTIGLIONE MASSIMO; generale console Dott. Ing. GIUFFREDI GINO; console DE VECCHIO ENNIO; I° seniore CASABRIONI CORRADO; I° seniore FRANCIOSINI MARIO; I° seniore BELOSI LUIGI; I° seniore OLIVIERI EDMONDO; seniore ODETT. SANTINI UMBERTO; I° seniore RADINI-TEDESCHI FRANCESCO; seniore NAPOLITANO VINCENZO; cavv. Uff. CARUSO PIETRO; cavv. Uff. SERRENTINO VICENZO; avvocato NICOLETTI TULLIO; ALACEVICH JOSIP, sekretar fasija Šibenik; commisario di P. S. RENDINA Dr. PIETRO; vicecommisario Dr. INTRASSA MICHELE; vicecommisario Dr. DE VICENZO; komesar ANARELI; komesar FANTOLI; kapetan VOLPI ADAM; kap. karab. RONCORONI ALFREDO; kapetan CC. RR. BUNGARO GIUSEPPE; kapetan ROGANI GIANNETTO; kapetan MINUTELLI FABIO; kapetan GIUNDIANI GIUSEPPE; kapetan CONCINI ANTE; kapetan CARLO MILAN; kapetan MELOCHI; tenente GAETANO GIUSEPPE; tenente FRANGIPANNE GIOVANNI; s. tenente TERRANOVA IGNAZIO; marescialli: VANINI GIUSEPPE, FAIS GIOVANNI, FADDA GIOACCHINO, TARANTINO ANTONIO; brigadieri: MANDERAZI; ANTONIO DI FRANCESCA; LA BROCA GIUSEPPE; DE PAOLI; SALVATELI; vicebrigadieri di P. S.: SATIENO CARLO, TONELLI ENRICO, CERLENCO (Crljenko) ANTONIO,, VISCARDI GIUSEPPE, MANGANELLI ANGELO; caposquadre della M. V. SN. SARTORE GIUSEPPE; guardia scèlta di P. S. MARENGHI RICARDO; agenti di P. S. FALCONE ROCO, SAPARO ANTONIO, GALVISTI NELLO, CARBONE SIGISMONDO; karabinijeri: COPI, MURISI NATALE, VACARO CARMELLO, BARBERO GUIDO, VACARO NATALE, CARBONI, GROSSI BERTIOTO, BINDOLO, BUIOLI, SALVATORE, BRUNEO, DELOGHI GIOVANNI, CASSU (CASU) GIOVANNI, MORO GARINO (GAVINO), D'AUTILO SALVATORE, BENITO DUSTI, MORIGHI ANGELO, MORIGHI GUIDO, MURGANTI, SCUTELI, BIANCHI,

SULAS GIOVANNI, ELMI ANTONIO, COREL EMILIO, LOMONACHI GUIDO (VITO), učitelj; DOIMI ELENA, učiteljica; poručnik DE MARCHI FEDERICO; narednik PIACENTE NICOLO, Dr. DE VICENZO; pomorski finans LUBINI ALFREDO, LOCCI NICODEMO i MONTORI GIUSEPPE.

Državna Komisija smatra da svi ovi ministri, generali, oficiri, podoficiri, civilni funkcioneri i vojnici zverske italijanske fašističke okupacije Dalmacije, moraju biti strogo kažnjeni za sve zločine koje su počinili nad našim narodom.

Pretsednik Državne komisije,

Dr. **Dušan Nedeljković,** s. r.

Sekretar,

Dr. **Ivan Grgić,** s. r.

H1499-0027I

H1499-00281

SAOPŠTENJE BR. 2

Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača

Iz dosad prikupljenog dokaznog materijala o zločinima koje su počinili italijanski okupatori, vršeći svoj fašistički teror u Crnoj Gori i nad Crnogorcima interniranim u koncentracionim logorima u Italiji, *Državna komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača* utvrđuje u glavnim crtama sledeće:

Komesar i guverner Crne Gore

Serafino Mazzolini, sadanji ministar spoljnih poslova u Musolinijevoj vladi, bio je od početka okupacije Visoki Komesar za Crnu Goru i na čitavoj njenoj teritoriji vršio vojnu i civilnu vlast. Pod njegovom upravom vršena su u Crnoj Gori masovna hapšenja, interniranja, ubijanja, streljanja, zlostavljanja stanovništva i uhapšenih lica, paljenja i bombardovanja sela, razne pljačke i otimačine i mnoga druga zločina dela.

Nakon ukidanja Visokog Komesarijata, naimenovan je za vojnog guvernera Crne Gore armiski general *Alessandro Pirzio-Biroli.* Pod njegovom upravom nastavljeno je, još u daleko većoj meri, vršenje svih onih vrsta zločinstava, koja su počinjena za vreme Mazzolinijeve uprave. Osim toga, po njegovim naređenjima, koja su delom objavljena i u cetinjskom listu »Glas Crnogorca«, kao taoci su masovno hapšena mirna lica od kojih je stotinama streljano. On je najzad, u svojstvu pretstavnika okupatorske vlasti, pružio naoružanje, vojnu i političku saradnju i materijalnu podršku četnicima Draže Mihajlovića i »zelenašima« u Crnoj Gori za njihovu izdajničku borbu protiv naroda Crne Gore i njegovog Narodno-oslobodilačkog pokreta, te naročito uz pomoć četnika Draže Mihajlovića, planski priveo u delo masovne zločine izvršene nad crnogorskim narodom.

Sud smrti i robije

Od početka okupacije, a i docnije, komandant divizije »Messina« na Cetinju bio je *general Tucci.* Pod njegovom komandom italijanska vojska je vršila ubistva, streljanja, mučenja, zlostavljanja, paljevine i pljačke po gradovima i selima Crne Gore. On je bio i pretsednik Prijekog vojnog suda na Cetinju, koji je osudio na smrt i dao streljati mnoge Crnogorce bez ikakvog prethodnog saslušanja i uopšte ma kakvog postupka ili dokaza.

Ratni vojni sud na Cetinju, pod pretsedništvom *generala Marotte,* izrekao je na stotine smrtnih presuda i presuda na

Sl. 7. — Italijanski snimak italijanskog streljanja

večitu ili dugogodišnju robiju protiv mirnih gradjana Crne Gore, te su mnogi streljani, a mnogi po italijanskim kazamatima, mučenjem, gladju, iznuravanjem ili bolestima umoreni.

O tome kako je bio organizovan i kako je sudio ovaj cetinjski italijanski ratni sud za Crnu Goru, okupatorski sud smrti i robije svedoči Todor Sušić, tumač kod tog suda za sve vreme italijanske okupacije, sledećim rečima:

H1499-00291

H1499-00301

»Ovaj sud bio je obrazovan i uvijek je djejstvovao u vijeću od četiri člana i pretsjednik, dakle svega od pet lica. Pored ovih pet članova vijeća sud je uvijek na svim sudjenjima imao i jednog vojno-državnog tužioca i jednog branioca. I vojno-državni tužilac i branilac bili su skoro svakodnevno mijenjani izuzev oficira i, u koliko mi je poznato, tužioca je odredivao glavni državni tužilac za Crnu Goru, te su ovi tužioci ustvari bili njegovi zamjenici, a branioci takodje, u koliko mi je poznato, odredjivala je Komanda mjesta na Cetinju.

Vijeće je bilo sastavljeno stalno od istih lica, ali u ovom vremenu dešavalo se da je neki sudija bio na otsustvu ili bolestan i u tom slučaju na njegovo mjesto dolazio je drugi, koji je već kao redovni sudija bio odredjen za otsutnoga sudiju.

Ne bih se mogao sjetiti kad je i koje vijeće ovoga suda i od kojih lica zasijedalo, ali znam da su kao sudije u sudjenjima učestvovali i to:

General Marotta Antonio iz Rima, potpukovnik Palma, u koliko se sjećam, zvao se Giuseppe, ali znam bio je iz Baria, kapetan Albertaci Augusto iz Bolonje, major Scalzo, čijega se ličnog imena ne sjećam, no znam rodom je iz Rima i da mu je početno slovo ličnog imena M., major Sepili čijeg se imena ne sjećam iz Trsta, kapetan Bianchi Guido iz Baria, kapetan Montaruli Sabino iz Baria, kapetan Frizzari Vito ne znam iz koga mjesta iz Italije, general Chinici Domeniko iz Spezia, pukovnik Toscano, čije ime počinje sa slovo Dj., ali punog imena se ne sjećam, no znam da je iz Bolonje, major Di Giovani iz Kosenza, poručnik Picillo Gjovani iz Firenze, poručnik Galterio Enrico iz Salerna, kapetan Cataldi Giovanni-Battista iz Palerma, kapetan Giusepe, ne znam iz koga mjesta Italije, kapetan Diesi čijeg se ličnog imena ne sjećam, ali je iz Ankone, a pored ovih bio je sudija i kapetan Landini, čijeg se ličnog imena i mjesta zavičajnosti ne sjećam, samo znam da je iz Italije i kapetan Germano čije lično ime počinje sa slovom T, no ne znam iz kojega je mjesta Italije.

Pored ovih sudija sudili su još i drugi oficiri, ali se njihovih imena i prezimena ne sjećam.

Ne mogu se sjetiti svih imena onih boraca N. O. vojske i ostalih koji su tu borbu pomagali, a koji su bili osudjeni od ovog suda, ali znam da su stotine njih od strane ovoga suda, čiji su sudije bili gore imenovani, bili osudjeni na smrt, vječitu robiju, dugogodišnju robiju, zatvor i slično.

Tako na primjer, sjećam se da su u 1941 godini od ovog suda bili osudjeni na smrt, i to:

Sl. 8. — Italijanski snimak italijanskog streljanja

H1499-0031I

H1499-00321

Milatović Dušan, čobanin od oko 17 godina rodom iz okoline Risna, Vrbica Jovan, diplomirani pravnik sa Njeguša, koji su strijeljani u Budvi iste godine; Jovanović Luka i Božo, te Perović, čije lično ime ne znam, ali su sva trojica iz sela Bjeloša, opštine i sreza Cetinjskog, koji su takodje iste godine strijeljani t. j. 1941 na Cetinju, zatim Miković Risto, zatim kafedžija iz Budve, Djurović Božo, kafedžija iz Rijeke Crnojevića i dva žandarma, čijih se imena i prezimena ne sjećam, ali znam da su njih dvojica bili na službi u Petrovcu. Sva ova četvorica strijeljana su rečene godine na Rijeci Crnojevića; Radonjić Lazar, žandarm iz Kosovog Luga strijeljan na Cetinju. Sva ova lica osudjena su od pom. suda i strijeljana 1941 godine.

Po tom u 1942 godini osudjeni su i strijeljani od istog suda: Vojo Ražnatović pravnik iz Cetinja, Boško Strugar pravnik iz Ulcinja, Krsto Trifunović, radnik iz Bosne, Leverda Pavle i Tomašević Dušan, kafedžija iz Vir-pazara, Daković Dušan hotelijer iz Grahova i još neki, čijih se imena ne sjećam, a 1943 godine, znam da su od pom. suda osudjeni i strijeljani Savićević Marko, publicista iz Peći, Bakoč Kosta, zemljodjelac iz Grahova i jedan finansijski preglednik iz Andrijevice, čijeg se imena i prezimena ne sjećam i drugi, čija imena takodje ne pamtim. Isto tako od istog suda osudjen je na smrt i na Cetinju strijeljan Sjekloća Vido i Šaranović, žandarm iz Kosovog Luga, čije lično ime takodje ne pamtim.

Pored ovih strijeljanih, osudjeni su od istog suda na višegodišnju robiju na stotine ljudi, ali ja se sjećam samo ovih imena: Ilija Marković, zemlj. iz Brijega-Brčeli, sreza crmničko-barskog, Milo R. Jovović, djelovodja iz Gluhog Dola, Djuro Bošković, zemlj. iz istog sela, Vukmanović Marko, zemlj. iz Podgora, Strahinja Marko, zemlj. iz istog sela, Jovanović Milica, iz istog sela, Sverda Danica iz Brčeli, Djurović Mitar, zemlj. iz Dupila, Mijović Nero iz Brijega-Brčeli, svi sreza barskog; Bjelica Savo, Milutinović Stevo, Popović Blažo, Popović Luka, svi iz Petrovca, Borota Joko, Stanišić (Pero) Petar, Stanišić Miloš, svi iz opštine budvanske; Stanišić Petar, student iz Bjelopavlića, Laković Milija, sudija iz Kuča, Lopičić, učitelj iz Ceklina, Sjekloća Savo, zemlj. iz Dobrskog Sela, Žarić koji je strijeljan, Marković Savo i sin, iz Nikšića i još mnogi i mnogi drugi.

Prilikom ovog suđenja, zapazio sam i jasno se videlo, da je na strogost osude uticala situacija, koja je bila u Crnoj Gori, a ponekad i situacija koja je bila i na spoljnim ratištima. Direktivu sudu davao je u pogledu blažije ili strožije kazne, prema ratnoj i političkoj situaciji, ondašnji guverner Crne Gore Pirzio

Sl. 9. — Italijanski snimak italijanskog ubistva na drumu

H1499-0033I

H1499-00341

Biroli, a to znam otuda, što je vrlo često pretsjednik suda deneral Marotta govorio pri izricanju kazne mnogim osuđenima ili oslobođenima, da je kazna »ublažena« blagodareći plemenitosti njegove ekselencije g. guvernera i t. d. te sam uvjeren, da su mnogi streljani ili osuđeni na višegodišnju robiju i za one iste krivice, za koje su pod povoljnim prilikama ratne ili političke situacije drugi umjesto smrtne kazne bili osuđivani na robiju, a oni koji su bili osuđivani na robiju, osuđivani su u takvim prilikama mnogo blažije ili, obrnuto, već kako je kad njihov interes osudu diktirao«.

Sud je dakle, bio samo forma, a zločinačko ubijanje našeg naroda prava sadržina.

Italijanski okupatorski bes

Ali italijanski okupatori su ubijali naš narod i bez ikakve forme.

Vojni komandant na Rijeci Crnojevića, *major Spitalieri* je u svome fašističkom besu izvršio na stotine zverstava, čak i svojom sopstvenom rukom, ispadajući na drumove mučeći i ubijajući mirno stanovništvo bez ikakva povoda.

Komandant prvo jednog alpinskog bataljona, a docnije civilni delegat pri cetinjskoj opštini, *ppukovnik Ragozzi,* dok je bio sa svojom jedinicom na Rijeci Crnojevića, izvršio je niz streljanja našega naroda, mnoge paljevine i otimačine. On se pored toga kao civilni delegat pri cetinjskoj opštini materijalno obogatio organizovavši sistematsku pljačku našega naroda raznim spekulacijama i malverzacijama.

Komandant karabinijera za Crnu Goru i Boku na Cetinju, *pukovnik Montuoro,* komandant XI karabinijerskog bataljona na Cetinju *ppukovnik Gandini,* kojega je docnije u toj dužnosti nasledio *ppukovnik Canada,* naređivali su pretrese kuća i pljačku stanova mirnoga građanstva, ubistva, hapšenja, interniranja, tučtu i zlostavljanja uhapšenih lica i uopšte zaveli u cetinjskim zatvorima koji su bili pod njihovom upravom u svakom pogledu zločinački režim utamanjivanja zatvorenika namjernim mešanjem tifusnih bolesnika sa zatvorenicima i odbijanjem da se preduzmu mere protiv vašiju.

Karabinijerski *kapetan Siracusa,* koji je bio i upravnik policije na Cetinju, naročito se isticao u pomenutim zločinima karabinijerskih komandi, naređivao i sam vršio torturu nad uhapšenim licima, odvodio naše ljude na streljanje i sa sadističkim uživanjem, uz razne pretnje, zatvorenicima saopštavao pojedina streljanja.

Karabinijerski *marešal Malentacchi*, koji je neko vreme bio starešina cetinjskog zatvora u »Bogdanovom Kraju«, upravo je životinjski postupao sa zatvorenicima, zlostavljao ih, tukao, vređao i vršio torturu nad njima.

Karabinijerski *marešal Virgilio*, vršio je hapšenja na Cetinju, a za vreme saslušanja tukao je i zlostavljao zatvorenike.

Karabinijerski agent ili agent italijanske političke policije OVRA *(Mario) Marini* na Cetinju izvršilac je mnogih zločinačkih naredba kapetana Siracuse. Govoreći srpski, organizovao je špijunažu, hapsio, zlostavljao, tukao i odvodio na streljanja.

Karabinijer Ficini, tukao je i prebijao hapšenike u cetinjskom zatvoru »Bogdanov Kraj«.

Lekari-zveri

Major Dr. Mandel, šef saniteta pri Guvernerstvu na Cetinju, i *poručnik Dr. de Marko* (iz Napulja), lekar cetinjskog zatvora, teški su ratni zločinci zbog svoga svesnoga sprovođenja takvog sanitarnog režima u okupatorskim zatvorima Crne Gore, koji je išao na uništenje zatvorenika. U zatvorima je sistematski sprovođena prljavština, zatvorenici su usred zime morali ležati na golim betonima ili zemlji ili u vlažnim i mračnim podrumima, u jednom memljivom senjaku i na snegu pod šatorima, pa su se zato razboljevali i umirali. I teški bolesnici živeli su pod istim uslovima, odbijalo se njihovo prenošenje u bolnicu, i nije im ukazivana nikakva nega ni lečenje. Izbio je pegavi tifus među cetinjskim zatvorenicima. Svi zatvorenici su imali vašiju i njihovom zahtevu dezinsekcije nije se udovoljavalo. Oboleli zatvorenici od pegavca zlonamerno su ostavljani po nekoliko dana u istoj zatvorskoj prostoriji sa neobolelim zatvorenicima, pa čak i pod istim pokrivačem, dok su i posle pojave pegavca u zatvoru novi uhapšenici smeštani u iste prostorije sa bolesnicima. Od 500 zatvorenika u samome zatvoru je oko 140 obolelo od pegavca, mnogi pomrli, a mnogi ostali sa teškim fizičkim manama, dok su mnogi zatvorenici odnosili opaku zarazu u druge zatvore i logore, a mnogi, koji su puštani, u narod.

Osim toga, Dr. de Marco lično je pomagao kapetanu *Siracusi* u vršenju torture nad pojedinim zatvorenicima prilikom njihovog saslušavanja.

Pomenuti *major Dr. Mandel*, koji je pre mnogo godina živeo u Kotoru, *kapetan Nascimbeni*, koji je pre rata živeo u Beogradu kao pretstavnik firme »PIRELLI«, i *poručnik prof.*

H1499-0035I

H1499-00361

Biagi, bili su glavni savetodavci italijanskih okupatorskih organa u svima njihovim zločinačkim nedelima u Crnoj Gori, jer su vladali srpskim jezikom i važili kod italijanskih vlasti kao poznavaoci prilika u Jugoslaviji. Biagi je u listu »Glas Crnogorca« svojim člancima harangirao i propagirao na razne načine vršenje zločina nad narodom Crne Gore.

Streljanje talaca, paljevine, pljačke

U funkciji vojne i civilne okupatorske vlasti, izvršili su niz krvavih zločina, paljevina, ili pljački u Crnoj Gori i Boki Kotorskoj takođe *general Dominico Chinici iz Spezie; pukovnik Antonio Toscanino iz Bolonje; ppukovnik Giuseppe Paolo iz Baria; major Giovanni Ghiy; kapetan Guido Bianchi iz Baria; kapetan Sabino Montaroli iz Baria; kapetan Vito Frizari iz Baria; kapetan Giovanni Battista Cataldi iz Palerma; kapetan Giuseppe Scalpa; kapetan Antonio Cesi iz Ancone; poručnik Vani Picologio iz Firence; poručnik Enriko Galterio iz Palerma; Franco Scaselati, biv. prefekt u Kotoru; Pietro Loti, biv. kvestor u Kotoru.*

Pod upravom gore imenovanih italijanskih policajaca i komandom gore imenovanih italijanskih okupatorskih generala i oficira nema u Crnoj Gori i Boki Kotorskoj skoro nijednog sela koje nije paljeno ili bombardovano, nema skoro nijednog sela koje nije pljačkano i nema nijednog bratstva u kojem nije streljano. Paljeno je i mušketano čak i njeguško pleme, koje Italijani smatraju »kraljevskim« i »rođačkim« italijanske kraljice Jelene. U njemu je na pr. selo Majstori do temelja popaljeno, čitavo bratstvo Kustudija raseljeno, a 11 najodabranijih članova ovoga bratstva sa njegovim glavarom Mašom Kustudijom na čelu, postreljano. Ovaj banditski pohod na Njegoše predvodio je krvolok major *Belozzi.* Ali ovakvih je zločina ogroman broj i njima planski komanduju sva gore imenovana gospoda okupatorski oficiri i policajci. Na početku čine to oni javno i uz pompu, ali docnije streljaju uvek iznenadno, na brzu ruku i većinom tajno simulirajući da se žrtve tobož šalju u internaciju u Italiju, gde je odista bilo i poslato preko 100.000 naših ljudi i žena. Na početku ovi zlikovci streljaju svečano, uveče pod svetlošću reflektora, uza zid cetinjskog manastira, prvom sredinom jula Vasa Kovačevića i Sarajliju Levog, a zatim 21 jula 1941 Luku Jovanovića, Boža Jovanovića i maloletnog Luku Perovića, ali kad je na stratištu slobodarska pobednička pesma ovih herojskih žrtava pobrkala račune krvave tero-

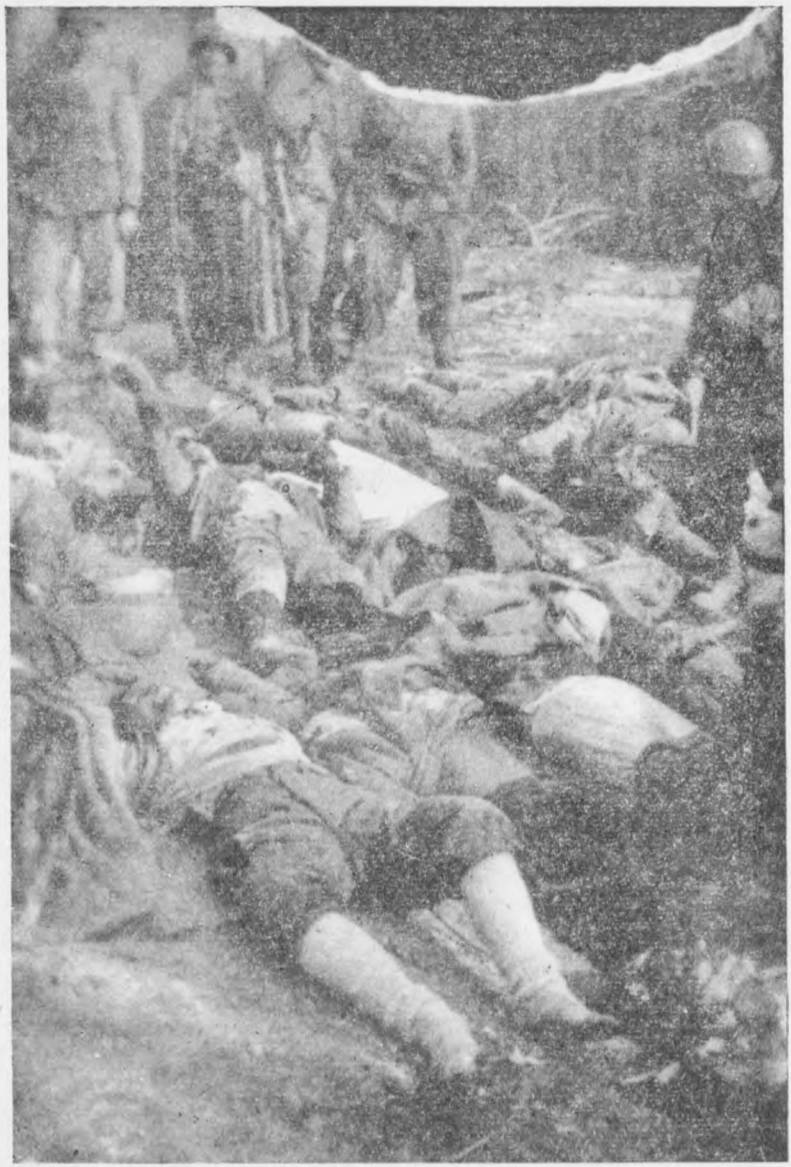

Sl. 10. — Italijanski snimak italijanskih zverstava

3
H1499-0037I

H1499-00381

rističke fašističke propagande streljanjima, italijanski okupatorski koljači su prešli na manje ili više uvek tajna ubistva i streljanja. Tako su streljane tri veće grupe o kojima se dosad nije ništa moglo utvrditi, zatim je jedna velika grupa Bjelopavlića pobijena na mestu Paprati Bjeloške, u kojoj Đurović i Martinović, a na Obilića Poljani, pored Vojnog Stana na Cetinju, Savo Vuković, hotelijer i pretsednik opštine iz Petrovca na moru, Ivo Sudjić iz Petrovca i Moric Demajo, advokat iz Beograda. Na dan 3 avgusta 1941 fašisti su u Bajicama, na Gorniču, pobili trojicu Martinovića: Blaža Martinovića, sanitetskog narednika, Dušana Martinovića, seljaka, i Sveta Martinovića, apsolviranog pravnika. Italijanskim okupatorima su bili sumnjivi i jugoslovenski žandarmi, pa su ih za »veleizdaju« hapsili i streljali. Tako dve grupe su njih streljane na Cetinju avgusta 1941. Sa drugom od ovih, streljan je i Božo Đurović, kafedžija s Rijeke Crnojevića. O junačkoj smrti ovih sinova crnogorskog naroda čak su sami fašistički dželati drhteći pričali. Žandarm Šaranović je pred polazak na streljanje pismo svojoj ženi hladno adresovao: »Udovici Šaranovića«, a na streljanju kad su ih italijanske ubice u uniformama, po svome običaju, okrenuli da ih streljaju sleđa, jedan od samrtnika, iako vezan, uspeo je da se izvije i okrene, te dovikne svojim ubicama: »Ovo je na meni jugoslovenska uniforma, u njoj se ne strelja sleđa«. I kukavički fašistički oficir, koji je komandovao, stresao se, zanemeo, da je žrtva umesto njega komandovala fašističkim kukavicama: »Pali!« — i one su opalile. I mnogi znani i neznani junaci ginuli su pod mučkim fašističkim plotunima. Tako u Brajićima je pobijena jedna grupa u kojoj dvojica Prentovića, jedna grupa na Cetinju u kojoj su bili dvojica maloletnih gimnazista Gojko i Mirko Milići i dva seljaka, Kaluđerović iz Ćeklića i Avramović iz Bjelica. I grupe se za sve vreme okupacije iz nedelje u nedelju izvlače noću i narod crnogorski se tamani. U njima stradaju i takvi ljudi kao što su Strugar, Bakoč, Ražnjatović i seda starina Marko Savićević, povodom čijeg streljanja 19 februara 1942 okupatorski »Glas Crnongorca« doneo je vest da je Savićević streljan »zato što je 1918 učestvovao u ujedinjenju Crne Gore sa Srbijom u državu Jugoslaviju.« A kakva je bila »pravda fašističkog Rima« u ovome uništavanju crnogorskog naroda na Cetinju i oko njega, koje ovde primera radi iznosimo, neka posluži za dokaz slučaj streljanoga Milutina Ćeranića, koga su, već odavno mrtvoga i pod zemljom, fašisti prozivali u cetinjskom zatvoru da bude pušten kući, na »slobodu«.

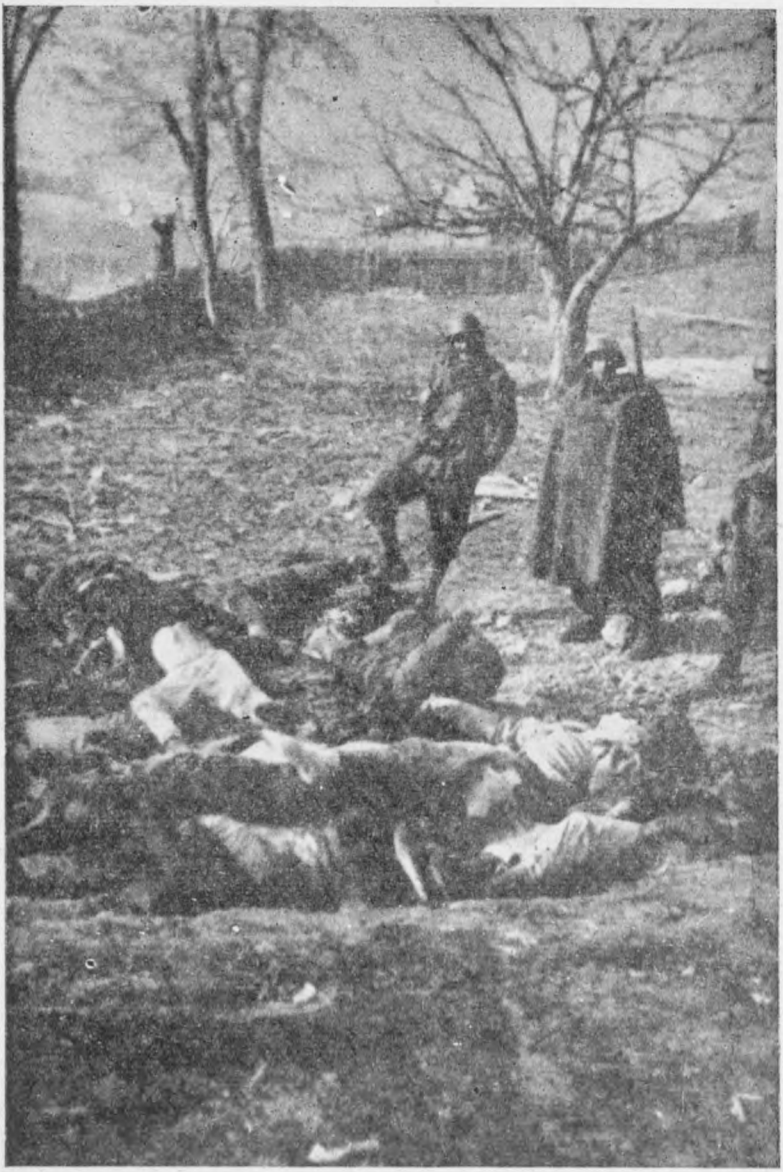

Sl. 11. — Italijanski snimak italijanskog streljanja u logoru

H1499-00391

H1499-00401

I svi ovi konkretni dosad utvrdjeni podaci o fašističkom ubijanju našega naroda u Cetinju i oko njega pružaju samo bledu sliku onoga što su gore imenovani fašistički dželati počinili u čitavoj Crnoj Gori i Boki Kotorskoj. Ratne prilike nisu dozvolile *Državnoj Komisiji* da završi istrage o opustošenju Rijeke Crnojevića, Crmnice, Bjelopavlića i drugih krajeva Crne Gore i o stotinama i hiljadama pobijenih mirnih građana u njima, niti da privede kraju istrage kako o masovnim streljanjima talaca koja su se obavljala samo u Podgorici, tako i o ogromnim grobljima našeg naroda u Kolašinu, Nikšiću, Baru i drugim centrima Crne Gore. Tek kad ove istrage budu završene, te njihove rezultate objavimo, biće potpuna slika grozote zločina gore navedenih italijanskih fašističkih zločinaca.

Preko 195 logora za naše ljude samo u Italiji

Ovde još saopštavamo da smo dosad potpuno utvrdili da je u *Italiji bilo 195 logora sa 98.703 interniranih naših ljudi, žena i dece,* koji su nemilosrdno mučeni i moreni gladu i bolestima. (Ali imamo pozitivne indikacije o tome da kako broj naših logora tako i interniraca daleko premašaju ove dosad utvrđene cifre). I to je delo gore imenovanih fašističkih zločinaca, koji su masovno slali naš narod u te logore smrti, o kome ćemo docnije moći da saopštimo sve podatke. Ovde egzemplarno iznosimo dosad prikupljene podatke o logoru na Ponzi i zločinačkom radu njegovih upravljača i njihovih pomagača.

Direktor koncentracionog logora na ostrvu Ponza u 1942 godini, *Bandini Atilio,* terorisao je internirce, tukao ih, huškao i izazvao fizičke napade šake interniraca, koje je pridobio sebi za špijune i agente, na ostale internirce, nezakonito hapsio internirce, potkradao internirsko sledovanje hrane i prouzrokovao glad u logoru, od koje su internirci umirali.

Vassallo Silverio, bivši šef OVRA u Milanu i Đenovi (rodom sa Sicilije), bio je direktor koncentracionog logora na ostrvu Ponza od druge polovine 1942 do kapitulacije Italije. On je kriv za još veće pooštravanje režima u logoru i za glad od koje je još veći broj interniraca umro; za nasilno i bezrazložno odvođenje sa Ponze u zatvor u Littoriji 12 interniraca, vezanih lancima i golih i bosih, koje je lažno optužio kao rukovodioce pobune u logoru; za zlonamernu predaju interniraca nemačkim vojnim vlastima u Gaeti na dan kapitulacije Italije,

H1499-0041

koga je dana na Ponzi kundačio i prebijao internirce zbog njihovog protivljenja prevođenju u Gaetu i predavanju u ruke Nemcima.

Marešal karabiniera Marini imao je žandarmerisku vlast nad koncentracionim logorom u Ponzi, te je sistematski terorisao internirce, nasrtao na njih, lično ih tukao, hapsio itd. Saučesnik je direktora Vassalla u odvođenju 12 interniraca sa Ponze u zatvor u Littoriji, i predaje interniraca nemačkim vojnim vlastima u Gaeti na dan kapitulacije Italije, kao i u kundačenju interniraca toga dana na Ponzi.

Sa radom karabinierskog marešala Marinia prijave interniraca tesno povezuju zločinački rad ponzanskog paroha *Don Luigia Diesa,* koji je sa predikaonice govorio da »i treba svi internirci da pomru« i »potstrekavao stanovništvo na progone interniraca, proklinjao ih s predikaonice i najstrožije zabranio da ijedan internirac sme stupiti nogom u crkvu. On je u istoj meri zlikovački radio kao i mesni marescialo karabinierski Marini, koji je bio šef u tom velikom zatvoru koji se zove Ponza, koji je samo zato što bi neko od njih pogledao put mora zatvarao ljude i držao ih nedeljama u tamnici, koji je sopstvenom rukom tukao i zlostavljao, koji ih je, najzad, uveče 8 septembra 1943, posle potpisane i objavljene kapitulacije Italije sproveo brodom u Gaetu gde ih je predao nemačkim vojnim vlastima«.

Italijanski lekar *Dr. Coppa,* sekretar fašističke organizacije na Ponzi, bio je jedan od glavnih podbadača i saučesnika direktora logora Bandinia i Vassalla za teror, zlostavljanja, hapšenja i glad u logoru tokom 1942 godine. On je takođe kao lekar logora uskraćivao lekarsku pomoć bolesnim internircima i slanje teških bolesnika u bolnicu, i time uslovio smrt izvesnih interniraca.

Utvrđeni su, dakle, mnogobrojni okupatorski zločini počinjeni nad narodima Crne Gore i Boke Kotorske, i utvrđeni njihovi italijanski fašistički počinioci: *Visoki komesar za Crnu Goru Serafino Mazzolini; Guverner Crne Gore, armiski general Alessandro Pirzio-Biroli; komandant divizije »Messina«, general Tucci; pretsednik ratnog suda, general Marotta; major Spitalieri; ppukovnik Ragozzi; komandant karabiniera za Crnu Goru pukovnik Montuoro; ppukovnik Gandini; ppukovnik Canada; kapetan Siracusa; major Belozzi; karabinijerski marešali Malentacchi i Virgilio; agent Marini; karabinier Ficini; major Dr. Mandel; kapetan Nascimbeni; poručnik prof. Biagi; poručnik de Marco, ljekar; direktori koncentracionog logora na Ponzi*

H1499-00421

Bandini Atilio i Vassallo Silverio; marešal karabiniera Marini; Ijekar Dr. Coppa, sekretar fašističke organizacije na Ponzi; general Dominico Chinici; pukovnik Antonio Toscanino; ppukovnik Giuseppe Paolo; major Giovanni Ghiy; kapetan Guido Bianchi; kapetan Sabino Montaroli; kapetan Vito Frizari; kapetan Giovanni Battista Cataldi; kapetan Giuseppe Scalpa; kapetan Antonio Cesi; poručnik Vani Picologio; poručnik Enrico Galterio Franco Scaselati, biv. pref. u Kotoru; Pietro Loti, biv. kvestor policije u Kotoru; sveštenik Don Luigi Dies na Ponzi.

Državna Komisija smatra da, pored ministara fašističkih vlada i članova Vrhovne Komande Italije, ovi generali, oficiri, podoficiri, civilni funkcioneri i vojnici italijanske fašističke okupacije Crne Gore i Boke Kotorske moraju biti strogo kažnjeni za sve zločine koje su počinili nad našim narodima.

Pretsednik Državne komisije,
Dr. **Dušan Nedeljković**

Sekretar,
Dr. **Ivan Grgić**

H1499-0043I

САОПШТЕЊЕ БР. 3

Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача

У допуну *саопштења бр. 2.* о злочинима италијанских фашистичких окупатора почињеним над народом Црне Горе, Државна комисија објављује овде документа, конкретне податке и сведочанства самих италијанских официра, поглавито о *Пирцију-Биролију,* једном од најцрњих италијанских фашистичких крвника нашега народа.

„Убијајте, стрељајте, палите и уништавајте овај народ!"

Један од главних фашистичких злочинаца у нашој држави, италијански гувернер Црне Горе, армиски генерал АЛЕСАНДРО ПИРЦИО-БИРОЛИ је за дивизије „Торо" и „Месина" отштампао у виду књижице-потсетнице своје наређење, које је раздељено официрима и војницима тих дивизија.

Ево главних ставова те књижице-потсетнице, коју је потписао лично *„Гувернер Црне Горе, армиски генерал* АЛЕСАНДРО ПИРЦИО-БИРОЛИ":

„Војници Италије који се борите у Црној Гори!

Обраћам се свима вама, који се борите за рат осовине на овом грубом и тешком балканском фронту.

Али говорим нарочито свима који, у тешком герилском рату на овом пакленом терену, имају да супротставе разбојничким системима „побуњеника" онај смели и одважни дух, који је оживљавао ардите на Карсу и на Пијави, легионаре Дисперате. . . .

Рат који овде водите није одељен од оног великог рата који букти у целом свету. . . .

Италијани у Црној Гори и у Хрватској, Немци у Србији боре се да би *уништили* на Балкану оне исте непријатеље, војнике бивше Југославије. . .

H1499-00441

Вама, који сте донели римску хиљадугодишњу културу . . ., тај је непријатељ одговорио подлим и подмуклим нападом, убијајући вашу браћу. Уображени, нестални и осветољубиви, они имају још у души исте особине старих азијатских хорди. . .

Они одбијају нашу римску цивилизацију у име српа и чекића, мрзе нашу супериорност расе и идеала, из разлога због кога се Зло бори против Добра. Гони их исконска мржња због које је кроз векове Венеција морала да брани

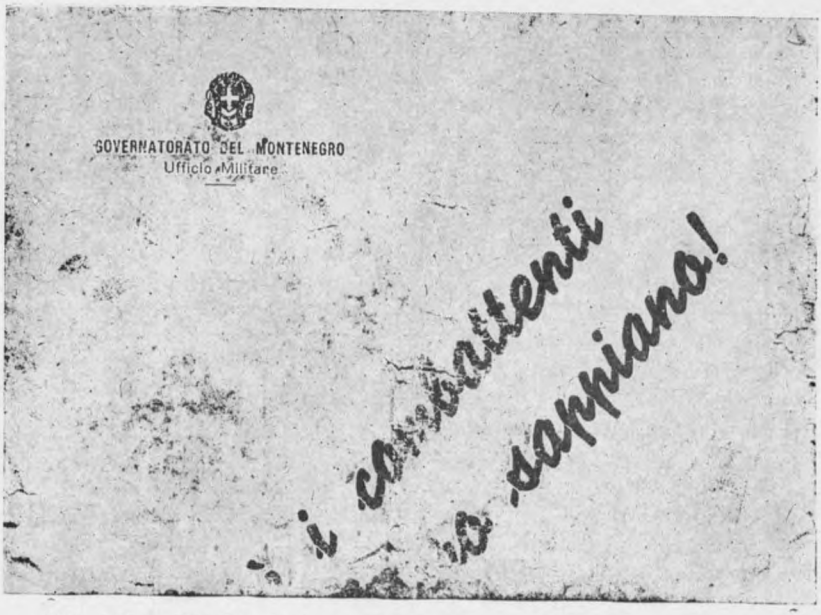

Сл. 12. — Горњи, једино сачувани, део насловне странице ове књижице генерала Пирциа-Биролиа

своје лепе колоније на далматинској обали против упада варварских разбојника са планина.

Ви водите ону исту стару борбу коју је благородна латинска крв, најпре под барјаком Светога Марка и после, заједно са ријечким легионарима под заставом Команданта, — водила против ових истих непријатеља.

Ви се борите на Балкану за Италију, да бисте јој обезбедили оно место које јој обезбеђује поседовање јадранске обале од Крфа до Трста.

Покажите овим варварима да, ако је учитељица и мајка цивилизације, Италија уме и да казни неумитним законима правде.

Нека за сваког погинулог друга плате животом десет побуњеника.

Немајте поверења у оне који су око вас. Запамтите да је непријатељ свуда: пролазник кога сретнете и који вас

Soldati d'Italia, combattenti in Montenegro!

Mi rivolgo a tutti voi che combattete la guerra dell' Asse su questo aspro e difficile fronte balcanico.

Ma parlo specialmente a coloro che, nella dura guerriglia in questo infernale terreno, sanno contrapporre ai sistemi briganteschi dei "ribelli,, lo spirito scanzonato e sbaraglino che già animò gli arditi del Carso e del Piave, gli squadristi della Disperata

E' questa la voce di un vecchio soldato che si rivolge a giovani soldati, è la voce di chi molti eventi ha vissuto e che conosce molto bene il vostro animo, le vostre gioie e le vostre sofferenze, e che a voi oggi parla cuore a cuore, occhi negli occhi, sapendo di essere compreso!

IL GOVERNATORE DEL MONTENEGRO
GENERALE D'ARMATA
Alessandro Pirzio Biroli

Сл. 13. — Прва страница књижице генерала Пирциа-Биролиа

поздравља, жена којој пријете, домаћин који вас угости, кафеџија који вам продаје чашу вина. . .''

Ове ставове преводимо са оригинала, чију горњу половину корице, прву, другу и трећу страницу објављујемо овде у фак-симилу.

H1499-00451

H1499-00461

Ово исто злочиначко наређење, које је у виду књижице делио италијанској окупаторској војсци, ПИРЦИО-БИРОЛИ је достављао у виду циркулара својим командантима места у

I

La guerra che state combattendo qui non è staccata dal grande quadro della gigantesca che divampa in tutto il mondo, dalle piane gelate della Murmania alle isole dell'eterna primavera del Pacifico, dal mare di Norvegia, in cui galleggiano le mastodontiche montagne di ghiaccio, al dolce e tiepido nostro Mediterraneo.

Gli Italiani in Montenegro e in Croazia, i Tedeschi in Serbia combattono per debellare nella Balcania quegli stessi nemici, soldati dell'ex Jugoslavia i quali, non avendo saputo difendere la loro Patria in una guerra leale, nello scorso aprile, tentano invece ora, col sistema del sabotaggio e dell'aggressione proditoria, di minacciare alle spalle gli eserciti che lottano contro il morente impero comunista di Stalin.

Perciò, la missione che svolgono qui le divisioni italiane, nel quadro complessivo della guerra, è altrettanto importante di quella delle unità che hanno piantato il tricolore e la bandiera del Reich nel cuore della Russia bolscevica.

Сл. 14. — Друга страница књижице генерала Пирциа-Биролиа

окупираној Црној Гори и Боки. Ево шта о томе каже италијански официр *Ђовани Феро*, мајор дивизије „Венеција": „У Црну Гору сам дошао крајем јула 1941 године из Грчке, у својству команданта батаљона дивизије „Венеција". Службу

сам добио одмах са својим батаљоном у Лијевој Ријеци, у својству команданта места и команданта батаљона. Чим сам ступио на дужност, добио сам циркулар од команде диви-

Se, per esigenze di politica, i giornali non possono per ora parlare di questo vostro fronte, vi assicuro che da Roma siete seguiti da vicino, coll'interesse più vivo ed appassionato I vostri sacrifici sono conosciuti: un giorno il velo cadrà e tutti sapranno e capiranno la portata e l'importanza della battaglia da voi combattuta.

II

Il nemico che vi sta di fronte lo conoscete!

A voi che portavate la millenaria civiltà di Roma, dimostrando da vincitori la più ampia generosità, ha risposto con l'aggressione vile e subdola, trucidando i vostri fratelli. Il comunismo di Stalin, alleato all'oro inglese, ha avuto facile presa su uomini avidi, perfidi presuntuosi, incostanti e vendicativi, che conservando nell'animo le stesse stigmate delle antiche orde asiatiche, non disdegnano di adottare modi di guerra ignobili.

Essi rifiutano la nostra civiltà romana in nome della falce e martello, odiano la nostra superiorità di razza e di ideali per lo stesso motivo che spinge il Male contro il Bene. Li sospinge l'atavico odio

Сл. 15. — Трећа страница књижице генерала Пирциа-Биролиа

зије, у коме је стајало, колико се сећам, овако: „Мрзите овај народ! Ово је онај исти народ противу којега смо се вековима борили на обалама Јадрана. Убијајте, стрељајте, палите и уништавајте овај народ! Не верујте човеку са којим чашу

H1499-00471

H1499-00481

пијете, па чак ни ономе који вас обавештава. Не верујте жени која вам се насмеши. . .“ Остале садржине се не могу сетити. Циркулар је потписан од стране гувернера *Пирциа-Биролиа*“.

Специјални кољачки батаљони

Штампаном књижицом и специјалним циркуларима гувернер Црне Горе, АЛЕСАНДРО ПИРЦИО-БИРОЛИ наређивао је, дакле, да се наш народ „убија, стреља, пали и уништава“, и његова је наредба слушана. Али окорели злочинац ПИРЦИО-БИРОЛИ није веровао да ће увек бити како ваља послушан, па је имао и специјалне кољачке батаљоне, којима је непосредно командовао. Ево шта о овоме каже италијански резервни капетан, иначе трговац из Болоње, Ђино Паникучи: „Ја сам 27 јула 1941 г. био премештен из Албаније у Подгорицу, у својству командира 7 чете, 2. батаљона, 83 пешадиског пука, дивизије „Венеција“. 2 августа 1941 год. добили смо наређење да предузмемо акцију чишћења у правцу Колашина. Сви командири чета добили су усмена наређења да имају одрешене руке у погледу становништва, тј. да убијају све становништво и да пале куће. Наш пук није чинио никаква зверства, нити је могао шта предузимати, јер су испред нас били један батаљон албанских црних кошуља под командом једног италијанског официра, чије име не знам, и два батаљона алпинаца од којих се један звао Латизоне, а други Тањаменто. Ови батаљони су припадали дивизији „Пустерија“. Ова три батаљона су била непосредно потчињена гувернеру Црне Горе ПИРЦИУ-БИРОЛИУ. Ови батаљони алпинаца и Албанаца у своме чишћењу од Подгорице до Матешева попалили су све куће и поубијали становништво на које су наилазили. Ми смо наишли на лешеве жена и стараца око Лијеве Ријеке. Наш батаљон није могао да врши никаква чишћења, јер је све било уништено. . .“

Интернирање — спремање меса за стрељање

Грозно је уништавао наше мирно становништво тај италијански генерал џелат помоћу својих бандитских батаљона, којима је непосредно командовао. Али док су му за овакво дивљачко клање били нужни специјални батаљони, — за постепено уништавање нашег народа Црне Горе путем масовног хапшења у концентрационим логорима и масовног стрељања ових затвореника под изговором талаштва и ре-

пресалија, имао је он на расположењу сву послушну италијанску окупаторску војску. Сва је она хапсила и по четничким списковима и све што је ухватила, а карабиниери (жандарми) су, уз помоћ специјалних чета и батаљона, стрељали. Ево шта капетан Ђино Паникучи сведочи о своме сопственом батаљону: „По новом наређењу морали смо интернирати све мушкарце од 16 до 56 година. Између Лијеве Ријеке и Подгорице наишли смо на три жене и два мушкарца, које смо интернирали... Од месеца августа до децембра 1941 био сам у Колашину. У септембру 1941 добио сам наређење од команданта пука, пуковника ФЕРНАНДА ГРАЦИАНИА (из Фераре), да извршим хапшење становника села Требаљева и Сирогосте. Штаб пука ставио нам је на расположење једнога четника, који је имао списак по коме смо вршили хапшења. Ухапшене смо предавали штабу пука, који их је даље предавао команди карабиниера. Тако смо у току септембра ухапсили у првој акцији чишћења око 110 људи, а у другој око 30 људи. Из истих села смо у новембру ухапсили 130—140 особа. У децембру је ухапшено око 40 особа... У августу месецу 1943 мој батаљон је извршио чишћење од Колашина до Мојковца и том приликом ухапсио око 300 особа (мушкараца, жена и деце) и предао карабиниерима. Два до три дана после тога карабиниери су довели из Подгорице у Колашин 10 особа, њима придружили још двојицу ухапшених са територије Колашин—Мојковац, и стрељали их у Колашину. Стрељање су извршили војници другог батаљона, заједно са једном десетином црних кошуља из Матешева, под командом потпоручника ГУЉОНТА из 8 чете 2 батаљона, који се сам понудио".

Зверско убијање талаца

И гувернер-џелат Црне Горе извлачи као таоце из концентрационих логора недужне људе и у групама од 20 до 30 особа разашиље у све градове Црне Горе, да се истога дана стрељају. Па чак о овоме извештава „становништво Црне Горе" званично, крупним словима, на првој страни и уводном месту окупаторског листа *Глас Црногорца* (бр. 129, год. II, од 26 јуна 1943) да је стрељано 180 људи Црне Горе који су били затворени у црногорским концентрационим логорима, потписујући ову објаву са „Гувернерство Црне Горе". Убиство недужних људи, које је побио под изговором талаштва и репресалија, званично објављује овај фашистички гувернер-џелат истичући своје „гувернерство" као пример

H1499-00491

H1499-00501

онима, којима је већ на све могуће начине наредио: „Убијајте, стрељајте, палите и уништавајте овај дивљачки народ!“

А ево шта о овом објављеном масовном стрељању 180 интернираца каже италијански генерал *Карло Изаска:* “За стрељање 180 интернираца из Бара знам следеће: при крају јуна 1943 г. ја сам са службом био у Андријевици као командант места. На два дана пре овог стрељања добио сам акт од команде корпуса са списком лица, која се имају стрељати. У акту је стајало, да се по наређењу ПИРЦИА-БИРОЛИА имају стрељати пом. 180 Црногораца, као репресалија за побијене Италијане од стране партизана у борбама на месту Биочу близу Подгорице. У поменутом наређењу стајало је да се стрељају 20 у Андријевици, 20 у Беранима, 30 у Подгорици, 20 у Никшићу и остали у другим местима Црне Горе. Два дана доцније, пошто сам примио овај акт, доведени су 20 интернираца из Бара у Андријевицу и сутрадан у 4 сата били су стрељани, — а касније сам чуо да су у исто време и истог дана били и остали стрељани по другим местима. Више немам шта рећи осим тога да су сви злочини стрељања, интернирања, паљења кућа и слично морали бити извршени по наређењу или одобрењу Гувернерства.“

И сведочанства многих италијанских официра, који су били у италијанској војсци за време окупације Црне Горе, потврђују речи генерала Карла Изаске.

Тако мајор дивизије „Венеција” *Ђовани Феро* изјављује: „Познато ми је кад су стрељани оних 180 интернираца из Бара по градовима Црне Горе као и то, да је Пирцио-Бироли био онда гувернер Црне Горе, јер се ово стрељање вршило у јуну месецу а Пирцио-Бироли је отишао из Црне Горе негде око 20 јула 1943 године. Познато ми је кад је у почетку септембра 1943 године стрељано 12 Црногораца у Колашину, као репресалија за напад на нашу колону у Требаљеву. Ово наређење је издала Команда трупе, чији је командант био ЂЕНЕРАЛ РОНКАЉА. — Још док сам био у Албанији, чули смо за устанак у Црној Гори као и то, да је тамо упућена дивизија алпинаца „Пустерија“ којој је дато овлашћење од стране Гувернерства, да ради штогод хоће од народа.“

Наведимо овде још само сведочанство једнога официра окупаторског IX-ог армиског корпуса у Подгорици, *пуковника Антониа Зителиа,* који је изјавио: „У вези са одговорношћу за стрељања цивилног становништва, интернирања, паљења и рушења кућа по селима у Црној Гори за време

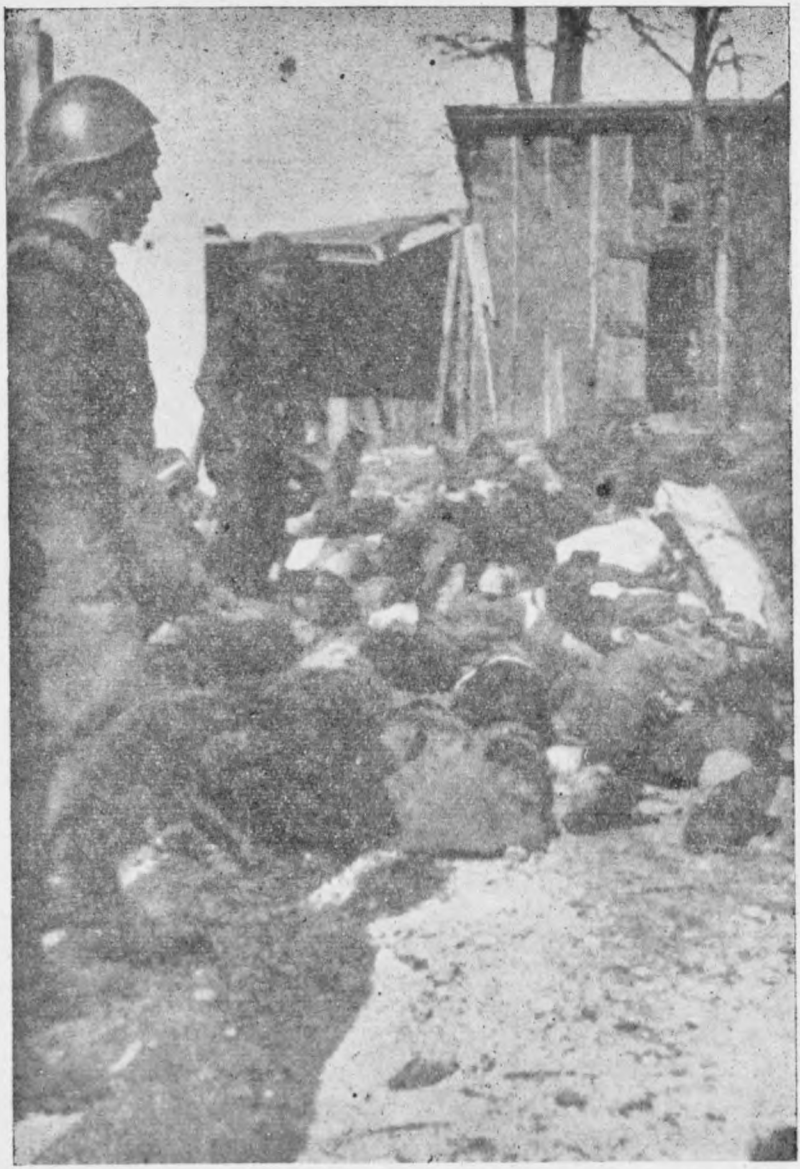

Сл. 16. — Италијански снимак италијанског зверског убијања талаца

H1499-0051I

H1499-00521

окупације од стране италијанских трупа, сматрам одговорним армиског генерала АЛЕСАНДРА ПИРЦИА-БИРОЛИА, цивилног и војног гувернера Црне Горе за време италијанске окупације и за време читавог његовог деловања и рада. Све почињене репресалије у Црној Гори, у које спадају и стрељања, напосе она наређења од стране војног суда на Цетињу, произилазиле су директно од њега. У једној јединој прилици коју сам имао да говорим са гувернером у присуству генерала Ронкаља, команданта IX армиског корпуса у Подгорици, гувернер ми је рекао, да у Црној Гори не може бити друге политике осим његове."

А његова „политика" је: истребити народ Црне Горе; то смо видели из његовог првог циркуларног наређења, које је отштампао и у посебну књижицу, тај потсетник италијанског окупаторског војника.

Злочиначка раскалашност извесних италијанских официра

И ово његово наређење су извесни италијански окупаторски официри-злочинци примењивали и онда кад за злочине над мирним цивилним становништвом нису имали изричне наредбе. Ево једног примера злогласног италијанског окупаторског „растреламента", те грозне кољачке хајке на мирно становништво, — пример клања у санџачком Бродареву, о коме нам поред народа говори и италијански капетан *Ђино Паникучи* овим речима: „Сећам се да је у априлу 1943 била у Бродареву опкољена једна италијанска колона од 343 војника. Њима упомоћ су отишла два батаљона: један под командом мајора Ђузепа Пициа и други батаљон 84 пука под командом мајора Ђемелиа (имена му не знам) из Милана. Партизани су напустили Бродарево. У Бродарево су ушла поменута два батаљона. Војници батаљона мајора ПИЦИА стрељали су 13 грађана, а војници мајора ЂЕМЕЛИА поубијали су мушкарце, жене и децу и палили куће. Укупан број побијених мушкараца, жена и деце није ми познат. О броју стрељаних знам по причању официра и војника, који су учествовали у тој акцији. Ђемели ми је причао у штабу дивизије да је у Бродареву вршио освету без ичијег нарочитог наређења." Није овим зликовцима Пициу и Ђемелиу никакво нарочито наређење ни било потребно поред општег наређења гувернера ПИРЦИА-БИРОЛИА да се наш народ уништава. Зато су се они у свом штабу могли својим злочинима и хвалити.

Сл. 17. — Италијански снимак италијанског зверског убијања талаца

H1499-00531

H1499-00541

„Свим средствима" и „без милости"

А како је ПИРЦИО-БИРОЛИ сам лично наређивао да се „свим средствима" и „без милости" удари на наш народ, сведочи италијански артилериски капетан Анђело Грациани овим речима:

„У парку хотела *Империал* у Скадру, ујутро 23 јула 1941, чуо сам ђенерала ПИРЦИО-БИРОЛИА (онда именованог Војним гувернером Црне Горе) да преноси нека усмена наређења ђенералу Бонини Силви-у, команданту дивизије „Венеција", који са неким органима команде дивизије бјеше на путу за Црну Гору, поводом устанка од 14 јула 1941.

Том приликом ђенерал ПИРЦИО-БИРОЛИ даде ђенералу Бонини-у, који имаше правац Подгорице, пуну власт и у првом реду нагласи да сузбије побуну одлучно са *„свим средствима и без милости".*"

„Репресалије"

Најомиљеније међу „свим средствима" за ПИРЦИА-БИРОЛИА и италијанске окупаторе јесте „репресалија", затварање цивилног становништва и стрељање затвореника поводом губитака које окупатори имају у борби са Народноослободилачком војском.

И све ове „репресалије" је наређивао лично генерал ПИРЦИО-БИРОЛИ. Ова наређења је често доносио без зазора разбојнички и сам италијански окупаторски „Глас Црногорца". Тако у бр. 15 (Год. I) од 19/4-1942 под насловом *„Саопштење Гувернерства Црне Горе"* каже се: „Његова Екселенција Гувернер је издао налог, да се смјеста подузму мјере репресалија, које се састоје у стријељању елемената за које је установљено да су комунистички настројени, а који се сада налазе као таоци у рукама наше војне власти", а познато је да су окупатори сматрали све наше народе привржене народноослободилачкој борби „комунистички настројеним". Италијански *„Глас Црногорца"* је често извештавао и кад је која „репресалија" извршена. Тако се у бр. 26 (Год. I) од 20/6-1942, под насловом *„Из војног уреда Гувернества"*, каже: „извршило је Гувернество Црне Горе чинове репресалија против 95 заробљених комуниста", а „комунисти" су били опет цивилно становништво.

А да се ту радило о цивилном становништву, говоре умрлице. Навешћемо овде примера ради умрлице из два стрељања у Никшићу.

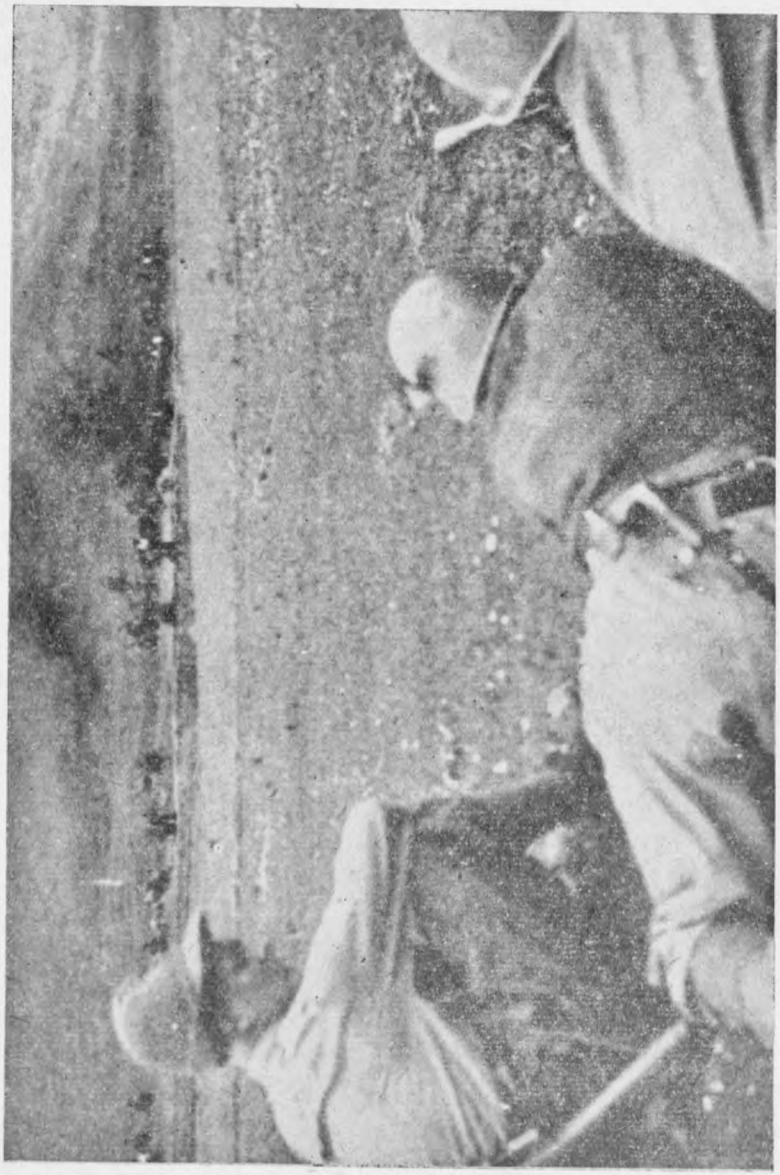

Сл. 18. — Италијански снимак италијанског масовног стрељања талаца митраљезима

4*
H1499-0055I

H1499-00561

Прота Милан Ћуковић је издао следећи *„Извод из матице умрлих парохије I, II и III никшићске":*

„СПИСАК стријељаних од стране италијанске дивизије „Ферара" дана 27 јуна 1942 године у мјесту под Требјесом, општина никшићска, срез никшићски.

1. Јовановић Даница, село Хлаче, стара 29 година,
2. Ковачевић Коста, село Спила, општина Гравоса, срез никшићски, стар 32 г.
3. Радовић Вељко Милутинов, Глибовац, општ. требјешка, срез никшићски, стар 30 г.
4. Зајовић Ђорђе Шујов, тежак из Бршна, општина жупска, срез никшићски, стар 60 година,
5. Видовић Милорад Лазарев, из Трубјела, општина руд. трепачка, срез никшићски, стар 15 година,
6. Шпиро Видовић Лазарев из Трубјела, општина руд. трепачка, срез никшићски, стар 31 годину,
7. Ђукић Блажо Бајов, правник из Студенаца, општина требјешка, срез никшићски, стар 28 година,
8. Поповић Бошко Милованов, свештеник из Драговољића, општина луковска, срез никшићски, стар 43 године,
9. Лазовић Павле из Горњег Поља, општина требјешка, срез никшићски,
10. Мудреша Крсто из Бокова (Цетиње),
11. Ераковић Милица Гаврилова, домаћица из Велимља, срез никшићски, стара 22 године,
12. Трошовић Лазар Ристов из Бршна, општина жупска, срез никшићски, стар 40 година,
13. Чамовић Марко Петров из Бршна, општина жупска, срез никшићски, стар 47 година,
14. Алексић Даница Николина, стара 18 година,
15. Ивановић Васо Павлов, стар 42 године,
16. Вучковић Ђурко Марков из Лукова, стар 42 године,
17. Радовић Војин Новичин из Лукова, стар 32 године,
18. Костић Крсто Бранислављев из Стубице, стар 18 год.,
19. Габрић М. Станко из Пакраца,
20. Дервиш Б. Мато из Цетиња."

Исти прота је издао и следећи *„Извод из матице умрлих парохије I, II и III никшићске":*

„Стријељани од стране италијанске дивизије „Ферара" дана 25 јуна 1943 г. у мјесту Моштаница-Капино-Поље, општина кочанска, срез никшићски.

1. Бојовић Војислав Јеремин из Вуче (Беране), стар 22 године,

2. Цицовић Трипко Радованов из Никшића, стар 29 г.,
3. Цицовић Блажо Радованов из Никшића, стар 22 г.,
4. Цицовић Јово Радованов из Никшића, стар 27 г.,
5. Чукић Милић Гавров из Трешњева (Андријевица), стар 36 година,
6. Драговић Димитрије Михаилов из Подгорице, стар 33 године,
7. Дубљевић Божидар Петров из Никшића, стар 26 г.,
8. Дамјановић Ђорђије Горчинов из Броћанца, стар 32 године,
9. Филиповић Саво Милов из Доброског села (Цетиње), стар 27 година,
10. Губеринић Владислав Јованов из Берана, стар 20 г.,
11. Гргуровић Марко Милов из Данилов-града, стар 29 година,
12. Гргуровић Ђорђије Милосавов из Косовског луга (Даниловграда), стар 55 год.,
13. Гргуровић Тодор Јованов из Ораха (срез подгорички), стар 48 година,
14. Гргуровић Вукадин Павићев из Ораха (срез подгорички), стар 22 године,
15. Јовановић Радован Милошев из Јовановића (срез даниловградски), стар 39 г.,
16. Јовановић Милорад Ристов из Сјенице, стар 48 год.,
17. Ивановић Ново Петров из Подгорице, стар 23 год.,
18. Каровић Небојша (Бошко) Милинков из Никшића, стар 29 година,
19. Лазаревић Лука Стеванов из Рогама (срез цетињски), стар 31 годину,
20. Лабовић Никола Перов из Краља (срез андријевачки), стар 36 година,
21. Марковић Лука Марков из Брчела (срез барски), стар 72 године,
22. Матијашевић Марко Петров из Бијелог Поља, стар 28 година,
23. Мићуновић Васо Боров из Рудина (срез никшићски), стар 36 година,
24. Мугоша Благота Нешов из Подгорице, стар 25 год.,
25. Нововић Миладин Милошев из Пренчана (срез бјелопољски), стар 65 година."

А како је извршено, на пример, ово последње стрељање, то говоре оба никшићска свештеника прота Милан Ћуровић и Владимир Злопаша. Из њихових саопштења види

H1499-00571

H1499-00581

се такође, да су Италијани узимали људе за стрељање из тзв. „националистичког затвора", а то је затвор који су држали четници Драже Михаиловића, тј. припадници тзв. „националистичког покерта", који је, под вођством Баје Станишића, мајора Лашића и Павла Ђуришића, био десна рука Пирциу-Биролиу у злочиначком његовом уништавању народа Црне Горе. Навешћемо сведочанство свештеника Владимира Злопаше, које гласи:

„Било је ујутро око 9 часова, 27 јуна 1942 год., када ме у улици Цара Душана пресрео један талијански караб. марешал и позвао ме да одем са њим и повео ме до националистичког затвора, који је био смјештен у кући Митра Никовића, улица Ц. Душана. Код затвора нас је пресрео карабинерски поручник Битони, који ми је наредио да као свештеник идем да исповиједим оне, који су осуђени на стријељање. У том моменту била су ту два теретна камиона. Срђа Мијушковић, који је тада наишао, потврдио ми је да ће се извршити стријељање. Успут из стана поведен је и свештеник Ђуковић Милан. Сви смо заједно дошли до иза „Старог двора" под Требјесу. Ми смо били први који смо ту дошли осим Јеврема Шаулића и Срђе Мијушковића који су раније дошли од грађана. Војска је била постројена, међу којом чета фашиста, која је доцније и извршила стријељање. У том моменту дошла су два теретна камиона на ово мјесто. Одмах је наређено извођење из камиона одређених за стријељање. Међу њима познао сам свештеника Поповића Бошка. Послије извођења приведени су на стрелиште, повезани сви у ланцима и то сваки посебно изузев њих двојице, који су били заједнички повезани. Ми смо као свештеници позвани да извршимо причешће. Прота Ђуковић их је позвао да приме причешће. На ово је свештеник Поповић рекао: „Ја нијесам комуниста, а ни остали нијесу комунисте, али нећемо примити причешће." Ово је рекао зато да одбије причешће, што му се исто дава од стране нашег свештеника под окупатором.

У овом моменту плануле су пушке од стране фашиста 82. батаљона.

Видио сам да један од оних у које пуцају са десног крила бјежи у правцу поља. То је био Ђукић Блажо и у том моменту почели су и остали бјежати, те је пуцњава настала са више страна и настао такав метеж, да се није знало куда се пуца, а то најбоље илуструје случај рањавања њиховог (италијанског) свештеника који је ту и умро.

Послије овога видио сам да је италијански официр ишао уз „Требјесу", и проналазећи их онако рањене, пуцао у њих, да не би остали живи.

Ове моменте више итал. официра снимало је фотографским апаратом".

Мало ниже ћемо се вратити на документе који показују најтешњу сарадњу италијанских окупатора и Дражиних бандита, тзв. „националиста". Овде само утврдисмо да свесан народни човек, свештеник, није хтео, не као комунист, јер то није био, већ као прави родољуб, да прими ни причест пред смрт из руку некога који се појављује заједно са убицама свога народа. Саопштавамо следеће документе о крвничком уништавању нашег народа путем репресалија, које је утврдила Земаљска комисија Црне Горе.

1. Италијански наредник водник Амлето Сасо саопштава горе примера ради узето стрељање у Никшићу 27/6-1942 на следећи начин:

„Једном приликом, 27/VI-1942 год., прије подне видио сам да су се постројили фашисти и карабиниери на мјесту званом Под Требјесом, које је удаљено свега 300 метара од наше дивизијске радионице. Одмах иза тога видио сам да долазе камиони у којима су били Југословени и чим су дошли до строја фашиста и карабиниера, камиони су стали и Југословени су постројени испред талијанских фашиста и карабиниера. Одједанпут су запраштале пушке и Југословени су почели да беже. Видео сам како бежећи падају један по један. Не знам тачан број колико их је на овом мјесту стрељано али отприлике их је било преко 20. Видио сам да су ово стријељање извршили фашисти 82. батаљона звани „Мусолини" и карабиниери дивизије „Ферара". Не знам како се звао командант 82. батаљона фашиста, нити карабиниерски официр, само знам да је командант дивизије „Ферара" онда био *Франческо Зони* из Модене".

2. Стрељање Маринка Вујиновића:

„23 марта 1942 год., од стране дивизије „Таро", Маринко Вујиновић затворен је и интерниран у Кавају, где је остао све до 24 јуна 1943 год. када је преведен у затвор на Данилов Град.

25 јуна 1943 год. изведен је из затвора и стрељан код моста на Орју Луку далеко од Данилов Града један километар.

Стрељање су извршили војска и фашисти.

Стрељањем су руководили официри војске и фашиста.

H1499-00591

H 1499-00601

Стрељање је извршено по наредби гувернера Црне Горе ПИРЦИА-БИРОЛИА.

Наредба је отштампана у „Гласу Црногорца".

3. Стрељање Радојице Перовића:

„22 фебруара 1942 год., од стране дивизије „Таро", Радојица, свршени правник, затворен је и интерниран у логору Клос-Албанија, где је остао све до месеца фебруара 1943 г., када је преведен у логор Бар-Црна Гора и ту остао до 18 маја 1943 год., када је преведен у цетињски затвор и ту остао до 25 јуна 1943, када је изведен из затвора и стрељан на Умци крај Цетиња.

Стрељање је извршила војска и карабиниери дивизије „Таро". Стрељањем су руководили официри италијански.

Командант дивизије је био генерал Педразоли.

Репресалије су извршене по наредби гувернера Црне Горе ПИРЦИА-БИРОЛИА.

Наредба је отштампана у „Гласу Црногорца".

4. Стрељање Божидара Дубљевића:

„23 фебруара 1942 год., од стране дивизије „Таро", Божидар Дубљевић, свршени матурант, затворен је и интерниран у Кавају, где је остао до новембра 1942 године, када је преведен у логор Бар-Црна Гора, где је остао све до 24 јуна 1943 године, када је преведен у никшићски затвор.

25 јуна 1943 год. изведен је из затвора и стрељан на Моштаници код Новога Моста.

Стрељање је извршила војска у заједници са карабиниерима. Војска је припадала дивизији „Ферара".

Стрељањем су руководили официри војске и карабиниера, а под командом ппоручника карабиниера *Франческа Панарели,* родом из Сицилије и маршала *Сантолиниа.*

Стрељање је извршено по наредби гувернера Црне Горе ПИРЦИА-БИРОЛИА, а наредба је отштампана у „Гласу Црногорца".

5. Стрељање Цвјетка Станишића, свештеника:

„23 фебруара 1942 од стране дивизије „Таро" поп Цвјетко Станишић затворен је и интерниран у Кавају, где је остао до новембра 1942, када је преведен улогор у Бар, где је остао све до почетка јуна 1943, када је стрељан на Умци код Цетиња.

Стрељање је извршено по наредби гувернера Црне Горе ПИРЦИА-БИРОЛИА, која је отштампана у „Гласу Црногорца".

Са поп Цвјетком стрељано је још 29 Црногораца, а у Црној Гори 180.

Стрељање су извршили војска дивизије „Таро".

Командант дивизије звао се генерал Педразоли".

6. Стрељање Марка Абрамовића:

„22 фебруара 1942, од стране дивизије „Таро", Марко Абрамовић, шофер из Никшића, затворен је и интерниран у Албанији, у логору Клос, где је остао до фебруара 1943, када је преведен у логор Бар-Црна Гора, где је остао све до 18 маја 1943, када је преведен у цетињски затвор, где је остао до 25 јуна 1943; тада је изведен из затвора и стрељан на Умци код Цетиња.

Стрељање су извршили војници дивизије „Таро". Стрељањем су руководили официри. Командант дивизије „Таро" звао се генерал Педразоли.

Стрељано је тад још 29 Црногораца.

Стрељање је извршено по наредби гувернера Црне Горе ПИРЦИА-БИРОЛИА, која је отштампана у „Гласу Црногорца"."

7. Стрељање Тврткa Бијелића:

„22 фебруара 1942,. од стране дивизије „Таро", Тврткo Бијелић, студент права из Никшића, затворен је и интерниран у Албанији-Клос, где је остао до месеца августа 1942 и преведен у логор Каваја, одакле је новембра 1942 преведен у логор Бар-Црна Гора, где је остао до 18 маја 1943. Тада је преведен у цетињски затвор, где је остао до 25 јуна 1943, када је изведен из затвора и стрељан на месту зв. Умци код Цетиња. Стрељањем су руководили официри. Командант дивизије „Таро" звао се генерал Педразоли.

Стрељано је тад још 29 Црногораца.

Стрељање је извршено по наредби гувернера Црне Горе ПИРЦИА-БИРОЛИА, која је отштампана у „Гласу Црногорца"."

8. Стрељање Бошка Каровића:

„8 августа 1941 године од стране војске и карабинера дивизије „Месина" ухапшен је Бошко Каровић, по занимању бачвар, и интерниран у Албанији, у логору Клос, и ту остао до месеца фебруара 1943, када је преведен у логор у Бару, где је био до 24 јуна 1943 г. и преведен у никшићски затвор.

25 јуна 1943 изведен је из затвора и стрељан са још 24 Црногораца на Моштаници.

H1499-0061I

H1499-00621

Стрељање је извршено од стране војске и карабиниера дивизије „Ферара". Стрељањем су руководили ппоручник *Франћешко Панарели* из Сицилије и *марешал Сантолини*.

Стрељање је извршено по наредби гувернера Црне Горе ПИРЦИА-БИРОЛИА, чија наредба је отштампана у „Гласу Црногорца"."

9. Ево исказа Цевамире Брачковић о прогоњењу и стрељању њенога мужа Хусе, исказа који је утврђен као тачан:

„Мој муж Брачковић Хусо Ћамилов, мајке Ханифе, рођене Арсланагић из Никшића, стар 45 година, кројач, вјере муслиманске, био је одведен од стране италијанских карабиниера дана 6 јула 1941 год., и затворен у италијански затвор у Никшићу, а послије три дана спроведен у казнени италијански завод у Подгорици; ту је остао у затвору мјесец дана и спроведен послије за концентрацијони логор у Клосу (Албанија). У Клосу је остао до 21 новембра 1941 год., када је био пуштен на слободу и дошао својој кући у Никшићу.

Дана 22 фебруара 1942 године био је поново ухапшен од италијанских војника дивизије „Таро". Италијански војници су дошли и одвели га од куће у 12 сати ноћу и затворили у италијански затвор под Бедемом. Колико се сјећам, командант ондашње дивизије „Таро" звао се је пуковник Кочи, чије ближе појединости не знам. Мој муж, пошто је ухапшен, одмах сјутра дан одведен за Подгорицу, одакле спроведен за Клос у Албанију. У Клосу је био 12 мјесеци гдје сам и ја била са својом кћерком. У фебруару мјесецу 1943 године, он је био одведен за концентрацијони логор у Бару, а после три дана одведена сам и ја са својом кћерком Ифетом у логор у Бару. У Бару смо били у логору све троје до маја мјесеца 1943 године. Дана 8 маја 1943 године Хусо је одведен за Цетиње.

Из затвора на Цетињу писао ми је два пута. Задње писмо од њега са Цетиња добила сам 17 јуна 1943 год., у коме ми је говорио да никако није извођен на суд и да не зна зашто је доведен тамо. Касније, око 25 јуна 1943 год., он је био стријељан од стране Италијана на Цетињу. Ово сам сазнала од његових другова који су писали нама у логор. У исто вријеме биле су изашле јавне листе по граду Цетиње у којима су изношена имена оних, који су стријељани и на једној од оваквих листа било је име мога мужа."

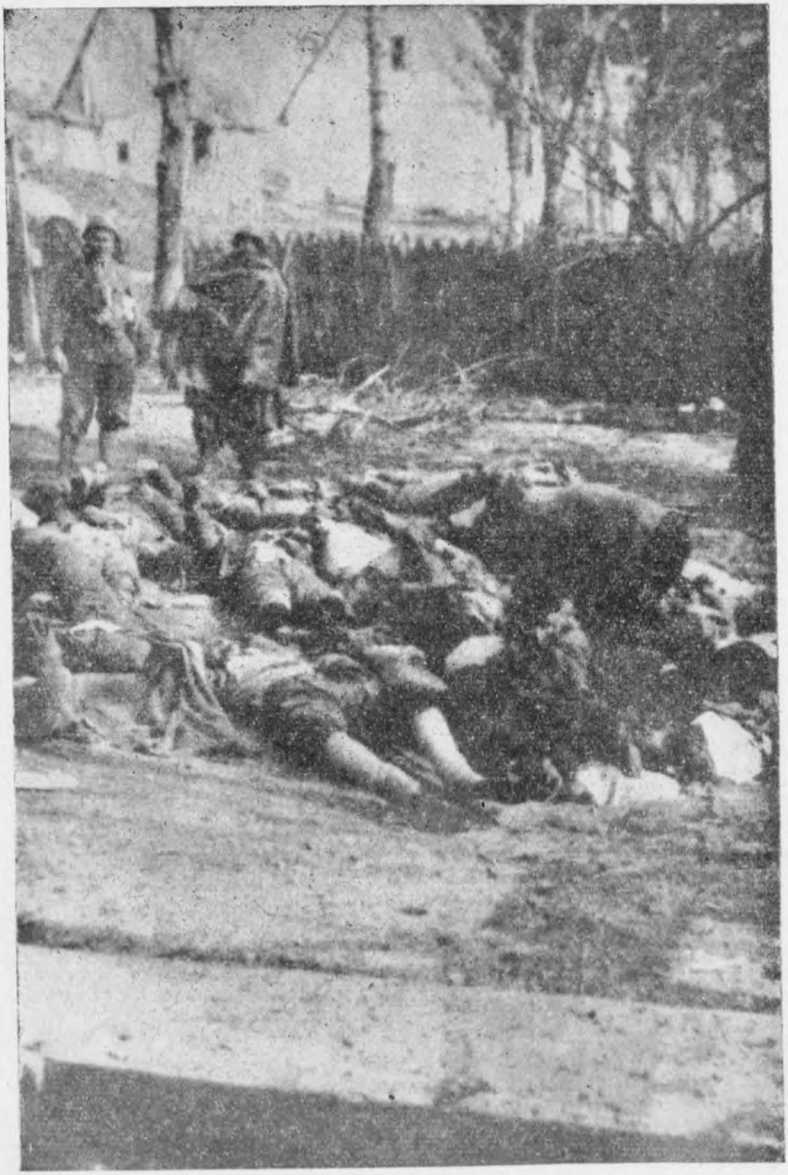

Сл. 19. — Италијански снимак италијанских „репресалија"

H1499-00631

H1499-0064I

10. А ево шта је Иво Л. Мијушковић, чиновник болнице и тумач код цивилног комесара у Никшићу, изјавио о јуначком држању стрељаних народних људи:

„Не сјећам се тачно датума, али мислим да је то било крајем јуна 1943 год. када су доведени 25 Црногораца из разних крајева Црне Горе, који су били раније интернирани у Барском логору и који су стријељани на мјесту зв. „Капино Поље" у близини Никшића.

О овом догађају знам само толико, да је сјутра-дан послије овог стријељања дошао у овдашњи цивилни комесаријат у коме сам се ја налазио као тумач, овдашњи замјеник команданта територијалних карабиниера, карабиниерски поручник *Ђузепе Пардини* и у незваничном разговору са комесаром признао му, да је извршио стријељање 25 горе наведених затвореника. Чуо сам да му је рекао том приликом, како је био дубоко потресен извршењем ове веома тешке дужности. Додао је још и то, да му је један од осуђених рекао: „Ви ћете бити криви за нашу смрт." Чуо сам и то кад је горе наведени Пардини рекао комесару, да су осуђеници пред само стријељање пјевали пјесме и грдили њега и остале италијанске војнике који су вршили стријељање."

Крвава сарадња Драже Михаиловића са Пирцием-Биролием у „репресалијама"

Горе смо видели у сведочанствима два никшићска свештеника, како италијански окупатори изводе из четничког затвора, који се налази усред Никшића, цивилно становништво Црне Горе за стрељање ради репресалија. Али и свако дете у Црној Гори зна за најприснију и отворену, јавну сарадњу тзв. „националног покрета" на чијем челу је стајао ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ и италијанских окупатора којима је командовао ПИРЦИО-БИРОЛИ. Овај последњи се том сарадњом китио као великим својим успехом. Овој сарадњи ћемо посветити неколико специјалних *Саопштења,* али кад је овде реч о крвавим окупаторским „репресалијама", слика не би била потпуна, кад не бисмо објавили бар неколико докумената о најприснијој сарадњи Дражиних четника, Дражиног „Националног покрета", са италијанским окупаторима, који су наредили да треба убијати, палити и уништавати наш народ, о њиховој најтешњој сарадњи нарочито у „репресалијама".

Ова сарадња није током 1942 и 1943 године уопште скривана у Црној Гори и Санџаку. Напротив, она се штампала чак и званично у окупаторском „Гласу Црногорца".

Тако, сам претседник Дражиног четничког „Националног покрета" у Црној Гори генерал *Блажо Ђукановић* објављује у бр. 32 од 17 јула 1942 „Гласа Црногорца" већ поодавно створени споразум са крволоком нашег народа, са окупаторским гевернером ПИРЦИЕМ-БИРОЛИЕМ под насловом *„Ријешење унутрашњег покрета у Црној Гори"*. Текст ове издајникове изјаве, донете у „Гласу Црногорца", гласи:

„Претсједник Црногорског Националног Покрета Ђенерал госп. Блажо Ђукановић дао је нашем сараднику слиједећу изјаву:

„Прихваћајући са задовољством понуду сарадње упућену ми са стране Његове Екселенције Гувернера Црне Горе, примио сам у потпуној сагласности са мојим сарадницима Претсједништво Црногорског Националног Одбора а тиме у вези и дириговање свих националних добровољачких одреда. Разумије се да ће свака моја акција бити предузета у потпуној сагласности и са одобрењем италијанских војних и цивилних власти."

У истоме окупаторском листу објављују се и образовања појединих Дражиних четничких „Националних одбора". Тако у бр. 52 од 19 септембра 1942 читамо под насловом *„Мјесни Национални одбор на Цетињу"* следеће:

„Одлуком Главног националног одбора постављени су за чланове Мјесног националног одбора на Цетињу гг. Душан Капичић, Милан Буј, Др. Мило Прља, Симо Весковић и Никола Беговић. На заједничкој сједници одржаној у прошли понедјељак овај одбор је конституисан. За претсједника је изабран г. Душан Капичић, а за секретара г. Милан Буј."

Овој цивилној организацији Дражиног „националног покрета" у служби италијанским окупаторима, одговарала је војна четничка организација, која је често своје име мењала, али увек била у непосредној служби непријатељу, италијанском окупатору. О овоме наведимо само два карактеристична документа из којих се види да су италијански окупатори управљали од саме њихове војне организације до њихових трака на рукавима.

H1499-0065I

H1499-00661

I.

„КОМАНДА ПЈЕШАДИЈСКЕ ДИВИЗИЈЕ „ФЕРАРА" (23)

Канцеларија начелника штаба

1. Секција: Операције и служба.

Бр. 01/495

4 јула 1942 године

Предмет: Националистичке оружане формације.

НАЦИОНАЛИСТИЧКОЈ КОМАНДИ

СТРАШЕВИНА

Наредбом екселенције Гувернера Црне Горе, Господин пуковник Станишић треба да сачини нарочити пројекат, у вези са оружаним формацијама, које би желио да има у својој зависности.

У вези јучерашњег саопштења, које ми је учинио господин пуковник Станишић, извештавам да сами пројекат, треба да буде сачињен писмено и уредно потписан од стране господина пуковника.

Тај пројекат треба да садржи:

1) број оружаних људи које би желио да има у својој зависности раздијељен на одред, националистичку сеоску милицију, људство одређено за полицијску службу, зависно од краљевских карабинијера;

2) Дислокација свих горе поменутих елемената;

3) Евентуалне предлоге о начину употребе и принадлежностима људства;

4) Органска конституција разних-појединих-јединица, означивши евентуалне материјалне потребе;

5) Имена Команданата.

И најзад, о броју оружаног људства водити рачуна, да њихов укупан број мора бити мањи од овог сада постојећег.

Остаје се у очекивању пројекта о којему је горе ријеч.

По наређењу
Начелника штаба, мајор
Марио Торцијело, с. р.

5. VII.
КОМАНДА НАРОДНЕ ВОЈСКЕ
Црне Горе и Херцеговине
ГЛАВНИ ШТАБ
Број 1294
14. јула 1942 године
Старешевина

Пошто је под број 1386 од 14 јула достављен тражени извештај то ово у акта.

По заповести
Команданта, мајор
Бл. Гојнић, с. р."

II.

КОМАНДА ПЈЕШАДИЈСКЕ ДИВИЗИЈЕ „ФЕРАРА" (23)
Канцеларија начелника штаба
1. Секција: Операције и служба·

Бр. 01/549 12 јула 1942-20
Предмет: Траке и значке за националисте.

НАЦИОНАЛИСТИЧКОЈ КОМАНДИ
СТРАШЕВИНА

Гувернеман Црне Горе је наредио да значке и траке треба да служе искључиво за персонал који зависи од те команде.

Моли се да се предузму потребне мјере.

По наређењу
Начелника штаба
(М. П.) (Мајор **Марио Торцијело)**
Својеручни потпис

13. VII.
КОМАНДА НАРОДНЕ ВОЈСКЕ
Црне Горе и Херцеговине
ГЛАВНИ ШТАБ
Број 1972
19. IX. 1942 године.
Страшевина

По пријему к знању у акта.
П. З.
Команданта,
Помоћник, мајор
Б. Павић, с. р."

H1499-00671

H1499-00681

Али у истом окупаторском листу читамо и то да Гувернерство ПИРЦИО-БИРОЛИА врши „репресалије" и зато што је неки четник, неки „националист" Драже Михаиловића погинуо. Тако у бр. 83 (Год. II) „Гласа Црногорца" стоји ова званична објава ПИРЦИА-БИРОЛИА:

„Војни уред Гувернерства јавља:

Ради репресалија стријељане су следеће особе:

Дедић Бошко пок. Луке
Дедић Радисав Бошков
Дедић Вуксан Бошков
Дедић Вуко Бошков
Дедић Јелица Бошкова
Перић Арсо Лукин.

Именоване особе биле су криве због:

— Учешћа и саучесништва у убиству националисте Милутина Дракуловића.

Смакнуће је извршено 31 децембра 1942 године у 16.30 часова у близини Подгорице."

Али о овој крвничкој сарадњи окупатора и Дражиних четника у уништавању нашег народа путем „репресалија" не читамо ми само у италијанском „Гласу Црногорца", већ и у архивама штабова Дражиних четника или „националиста". Наведимо овде, примера ради, само онај четнички документ који је нађен у архиви Дражиних четника, чији је штаб био у Никшићу, документ о ономе стрељању у Никшићу 27 јуна 1942, о коме је у овом *Саопштењу* већ неколико докумената говорило. Следећи документ ће показати како је „репресалија", коју су окупатори извршили, била, како документ вели, извршена по изричитом захтеву италијанских власти а по наређењу дражиновског четничког команданта. Документ лажно назива похапшене таоце „заробљеницима (комунистима)", а издајничку четничку банду Драже Михајловића „Народно-ослободилачком војском Црне Горе и Херцеговине", јер се та банда стварно тако и називала, желећи да превари народ, знајући шта и кога народ воли. Овај документ је списак некаквог издајничког никшићског дражиновског четничког суда који је похватао и позатварао народне људе окупаторима за „репресалије", за стрељање. Овај документ гласи:

„СПИСАК

стрељаних заробљеника (комуниста) који су се налазили у затвору овог суда. Стрељани на дан 27 јуна 1942 г. по изричитом захтеву италијанских власти а узети по наређењу К-та народ. осл. вој. Ц. Г. и Хер.

Редни бр.	Чин и звање	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	ОДАКЛЕ ЈЕ			Кривично дело	Примедба
			село	општина	срез		
1	професор	Даница М. Јованић ...	Хлаче	Сушак	Сушак	Чл. 2	По налогу Гувернера и ђен. Ђукановића ове су стрељали Италијани 27 јуна 1942 г. у подне
2	поручник	Станко М. Грабрић ...	Пакрац	Пакрац	Пакрац	тачка X	
3	земљорад.	Чановић П. Марко....	Косова	Штимље	Неродим	Нар.	
4	суд. прип.	Блажо Б. Ђукић.....	Студен.	Требј.	Никшић	бр. 14	
5	земљорад.	Милорад Л. Видовић .	Трубј.	Трубј.	„		
6	поручник	Вељко В. Радовић....	Глибовац	Требј.	„		
7	земљорад.	Крсто Мудреша	Боково	Ријеч.	Цетиње		
8	„	Коста Ј. Ковачевић ...	Спиле	Грах	Никшић		
9	„	Шпиро Л. Видовић ...	Трубј.	Трубј.	„		
10	столар	Мато Н. Дервиш.....	Цетиње	Цетиње	Цетиње		
11	земљорад.	Лазар Л. Трошовић...	Бршно	Жупа	Никшић		
12	поп	Бошко М. Поповић...	Драгов.	Луков.	„		
13	домаћица	Милица Г. Ераковић ..	Велим.	Р. Треп.	„		
14	студент	Павле Г. Лазовић.....	Т. Поље	Требј.	„		
15	„	Ђорђе Ш. Зајовић....	Бршно	Жупа	„		

НАПОМЕНА: У списку су ушли само стријељано особље из затвора овога суда.

Претседник суда,
судски мајор"

H1499-00701

Наведимо овде још један документат из којег се види, да су у овој злочиначкој сарадњи са непријатељем на затварању, интернирању, осуђивању на смрт ради „репресалија", четници Драже Михаиловића толико превазишли своје господаре, да су господари покушали да растуре судове и затворе својих толико ревносних слугу. На овом документу, заплењеном у архиви Главног Штаба четника Црне Горе, налази се и потпис једнога од најцрњих дражиновских злочинаца, пуковника Станишића.

„КОМАНДА ПЈЕШАДИСКЕ ДИВИЗИЈЕ „ФЕРАРА" (23)

Канцеларија команде мјеста

Бр. 11/1561

В.П. 5 2 15 октобра 1944-XX

КОМАНДИ НАЦИОНАЛИСТИЧКОГ ЛЕТЕЋЕГ ОДРЕДА „ЗЕТА"

МАН. ОСТРОГ

По наређењу Њ. Е. Госп. Гувернера, националистички затвори и судови који још постоје у Никшићу и Подгорици, имају се распустити крајем текућег мјесеца.

Молим ту Команду да најхитније предузме мјере за ослобођење оних лица за која је утврђено да нијесу криви, да би тако могли предати Команди Краљ. карабиниера лица предложена за интернацију и она лица којима се мора судити.

Заједно са затвореницима, судови морају предати све судске предмете које поседују.

Исто тако вас извештавам, да ако судови и затвори не буду распуштени до 31 текућег мјесеца, Команда трупа Црне Горе мораће употребити власт за распуштање истих.

(М. П.) **(Франческо Цани)** с. р.
Генерал Командант

КОМАНДА НАРОДНЕ ВОЈСКЕ
Црне Горе и Херцеговине
ГЛАВНИ ШТАБ
Број 2575
11. XI. 1942 године.
Манастир Острог.

Пошто је ово питање решено ово у акта.

Командант пуковник,
Б. Станишић, с. р."

Међутим, грозан овај злочин издајника Драже Михајловића у оваквој сарадњи на окупаторским „репресалијама" са џелатом нашег народа, ПИРЦИЕМ-БИРОЛИЕМ, само је кап у мору злочина које је починио над нашим народима овај најгори изрод, најцрњи кољач наших народа. Али у овоме *Саопштењу* је реч о тешком ратном злочинцу ПИРЦИУ-БИРОЛИУ.

Хитлерово одликовање Пирциа-Биролиа

За свој злочиначки рад у Црној Гори гувернер и генерал АЛЕСАНДРО ПИРЦИО-БИРОЛИ добио је највеће признање највећег злочинца међу свима злочинцима који су икада постојали у човечанству, одликовање од ХИТЛЕРА орденом „Великог Крста Немачког Орла са мачевима". И безочни дрски овај следбеник Хитлера и Мусолиниа даје објавити у своме *„Гласу Црногорца"* (број 57, год. I, од 23/9-1942) вест о овоме одликовању следећим речима:

„Високо одликовање Његове Екселенције Гувернера Црне Горе

Воћа Немачког Рајха г. Адолф Хитлер одликовао је Његову Екселенцију Армијског Генерала Александра Пирцио-Бироли, Гувернера Црне Горе, орденом Великог Крста Немачког Орла са мачевима, одајући му тим високим одликовањем највише признање за његове сјајне војничке и организаторске способности, показане у безброј прилика како током рата у Абисинији, тако и у последње вријеме у грчкоме походу и у Црној Гори."

На основу горе наведених докумената, конкретних података и сведочанстава италијанских официра, *Државна комисија* утврђује да је један од главних криваца за злочине почињене над нашим народом Црне Горе и Боке под италијанском окупацијом цивилни и војни гувернер Црне Горе, армиски генерал АЛЕСАНДРО ПИРЦИО-БИРОЛИ, и да су, поред наведених у *Саопштењу бр. 2* италијанских окупаторских официра, ратни злочинци командант италијанског IX армиског корпуса у Подгорици, генерал РОНКАЉА; командант 83 пеш. пука дивизије „Венеција" пуковник ФЕРНАНДО ГРАЦИАНИ; команданти батаљона 84. пеш. пука дивизије „Венеција" мајор ЂЕМЕЛИ и мајор ЂУЗЕПЕ ПИЦИ; командир 8 чете 2 батаљона 83. пука потпоручник ГУЉОТИ; генерал БОНИНИ СИЛВИО, командант дивизије „Венеција"; ФРАНЧЕСКО ЗОНИ из Модене, командант ди-

H1499-00711

H1499-00721

визије „Ферара"; генерал ПЕДРАЗОЛИ, командант дивизије „Таро"; пуковник КОЧИ, командант дивизије „Таро"; мајор МАРИО ТОРЦИЈЕЛО, начелник штаба пешадиске дивизије „Ферара"; карабинијерски поручник БИТОНИ; карабинијерски поручник ЂУЗЕПЕ ПАРДИНИ, заменик команданта територијалних карабинијера; поручник ФРАНЧЕСКО ПАНАРЕЛИ родом из Сицилије; марешал САНТОЛИНИ; а да су издајници свога народа, ратни злочинци помагачи окупатора генерал ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ, министар војни избегличких југословенских влада, као главни вођа, и њему потчињени генерал БЛАЖО ЂУКАНОВИЋ, претседник Националног Црногорског Покрета; БАЈО СТАНИШИЋ, пуковник; мајор ЛАУШИЋ; капетан ПАВЛЕ ЂУРИШИЋ; мајор ВЛ. ГОЈНИЋ; мајор Б. ПАВИЋ; ДУШАН КАПИЧИЋ, претседник Месног националног одбора на Цетињу; МИЛАН БУЈ, секретар Месног националног одбора на Цетињу; и чланови овог Одбора Др. МИЈО ПРЉА; СИМО ВЕСКОВИЋ; НИКОЛА БЕГОВИЋ.

Државна комисија сматра да, поред министара фашистичких влада Италије и чланова Врховне Команде италијанске војске, сви ови италијански официри, са генералом АЛЕСАНДРОМ ПИРЦИЕМ-БИРОЛИЕМ на челу, морају бити строго кажњени за све злочине које су извршили над нашим народом Црне Горе и Санџака.

Претседник Државне комисије,
Др. **Душан Недељковић**

Секретар,
Др. **Иван Гргић**

H1499-0073I

САОПШТЕЊЕ БР. 4

Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача

На основу докумената, фотографија и сведочанстава, које је словеначка *Земаљска комисија* прикупила, *Државна комисија* утврђује да су италијански окупатори починили масовна зверства над словеначким народом са намером и планом да га потпуно истребе.

За време окупације од 11/-4-41 до 8/9-43 италијански окупатори су само у Љубљанској покрајини стрељали око 1.000 талаца, мучки поубијали преко 8.000 лица, међу којима и такве који су на злогласном Љубљанском преком војном суду били ослобођени, спалили 3.000 кућа, одвели у разне концентрационе логоре у Италији преко 35.000 људи, жена и деце, и потпуно опустошили 800 села. Кроз љубљанску Квестуру је прошло десетинама хиљада Словенаца. Ту су подвргавани најгроснијим мукама, жене су силоване и до смрти мрцварене. Војни суд у Љубљани је осудио многе на доживотну и дугогодишњу робију, од којих је само у казамату на Рабу уморено глађу више од 4.500 људи.

Поред оваквог зверског уништавања цивилног становништва Словеније, италијански фашистички окупатори су још — оглушив се о одредбе међународног права, а нарочито о II. Хашку Конвенцију (од 29-7-1899) и то о чланове 1—4, 23, 25, 27, 28, 44, 46—47, 50 — уништавали заробљене војнике НОВ, рањенике и читаве болнице Народно-ослободилачке војске.

Нарочита хајка на народ Словеније је приређена после Мусолинијевог говора у Горици, јула 1942, у којем је овај фашистички крвник позвао својих 60.000 војника да у чувеној Рошкој офанзиви попале Словенију и Словенце побију или Словенију умире.

H1499-00741

По инструкцијама Мусолинија и његове владе, а по наређењима команданта II. Армије, генерала М. Роате и њему потчињених генерала Мариа Роботиа и Гастона Гамбаре, уништавано је словеначко цивилно становништво под свим могућим изговорима.

О овоме говоре многи оригинални документи, које је запленила НОВ, запленивши у Новом Месту архиву италијанске дивизије „Изонцо". Ево главних докумената и њихове садржине:

Сл. 20. — Први таоци које су Италијани стрељали у Словенији

Расписом својим од 1/3-1942, *„Циркуларе 3С"*, генерал *Марио Роата* је наредио II Армији стрељање свих заробљених војника НОВ и талаца, интернирање читавих „сумњивих" породица и села, и масовно предавање цивила војним судовима.

Приводећи у дело овај распис, а према упуствима команданата XI-ог армиског корпуса генерала *Мариа Роботиа,* издао је командант дивизије „Изонцо" генерал *Алесандро Макарио* 23/3-1942 наређење под бр. 02/1537, да треба стрељати лица која припадају породицама партизана и она која живе у истом месту.

Сл. 21. — Италијанско стрељање талаца. На слици генерал Роботи са цигаретом

H1499-0075I

H1499-00761

Даље, сам генерал *Роата* је 7/4-1942 издао под бр. 7.000 наређење да цивили одговарају за све саботаже које се десе на реону њихових села, и да се после прве саботаже има њихова имовина запленити, да се имају њихови домови порушити, а они предати судовима и интернирати; а, ако би се цивили задесили у позадини каквих оружаних сукоба, имају се стрељати.

Генерал *Марио Роботи* је 2/7-1942 издао на основу расписа ЗС наређење, под бр. 02/6029, да суду треба приводити само похватане рањенике, жене и мушкарце до 18 година, а све остале стрељати на лицу места. — Ово наређење је пренео на своје дивизиско подручје генерал *А. Макарио*. — Међутим, фашистички зликовци су у пракси ишли и даље од ових злочиначких наређења, па су стрељали и све рањенике; тако, познат је на пр. случај зверског ликвидирања читаве партизанске болнице Јеленов жлеб.

Високи комесар Љубљанске покрајине *Емилио Грациоли* је наредио, и генерал *М. Роботи* је наређење пренео 5/8-1942, да се сваки онај код кога се нађе ма каква исправа и документат народно-ослободилачког покрета, има на лицу места стрељати, а кућа у којој би се овако нешто нашло, читава уништити.

Под бр. 05/1036 је генерал *А. Макарио* наредиo 3/3-1943, да се у извештајима о убијању словеначког становништва не пише да је неко „био стрељан" (fucilato- passato per le armi), већ „да је био убијен у сукобу са италијанским одредима".

А како су се сва ова злочиначка наређења извршивала, то говоре опет следећи оригинални италијански документи:

Својим актом бр. 350 од 27/7-1942 цивилни комесар у Чрномљу, инж. Емилио Казаного, извештава Грациолиа да је у околним селима попаљено 120 домова, а у затворе Чрномља и Метлике приведено 280 лица за интернацију. Актом бр. 317 од 1/8-1942 извештава он да се број затворених попео већ на 500, а да у околини пламте пожари на свим странама, и да у „операцијама" учествују лично генерал *Макарио*. Већ 8/8-1942 исти извештава Грациолиа да је по наређењу пуковника *Ф. Кнанкабиле*, команданта 23 пешадиског пука „Комо", попаљено у близини Чрмошњица више села и похватано 200 мушкараца. Број затворених мушкараца од 18 до 55 година попео се у Чрномљу на 900 лица. *Казаного* у извештају додаје: „Нећу да Вас извештавам о очајању породица интернираних лица, — већ сам, према Вашем наређењу, одустао

Сл. 22. — Један црнокошуљаш триумфује над зверски стрељаним таоцима у Словенији

H1499-0077I

H1499-00781

од сваке интервенције...“ „Иако признајем да се ради о невином свету, морао сам их уклонити.“

Сâм пак *Грациоли,* својим актом бр. 1354/6 од 16/8-1942, извештава да је притворено из околине Новог Места 114 породица и заплењено много стоке.

А пуковник *Ф. Кнанкабиле,* командант 21 пеш. пука „Комо“, извештава својим актом бр. 3576 од 3/8-1942 дивизију, да је акцију чишћења у околини Црномља извршио командант дивизиских карабиниера, капетан *Фернандо ди Фуриа,* који је затворио 73 породице са 251 чланом и заплењио бројну стоку и разну робу, додајући и хвалећи овога капетана, фашистичког пљачкаша: „Његова нарочита брига је била у трагању и заплењивању вредности и имовине, и постигао је сјајне успехе.“

Но на свим странама су италијански окупатори стрељали таоце, а огласе о овим стрељањима су потписивали генерали Роботи и Гамбара и цивилни комесар Грациоли.

Стрељани су заробљени војници НОВ чак и по писменим наређењима, од којих поседујемо оригинално наређење бр. 72/6/4 од 16/12-1942 генерала *Гастона Гамбара* за стрељање 9 заробљеника, међу којима и словеначког писца Ивана Роба, који је пре своје смрти записнички изјавио: *„Ко умре за своју отаџбину, живео је довољно“.*

Фашистички злочинци су нарочито тражили партизанске болнице и трудили се да их на сваки начин униште. Тако, на пр., пуковник *Т. Сорди* је телеграмом бр. 3232 тражио, и генерал *Макарио* наредио, да се 12/7-1943 бомбардују из ваздуха Сопоти, јер је било јављено да се тамо налази партизанска болница.

Али су италијански окупатори убијали у својим „чишћењима“, „растреламентима“ и „офанзивама“ кога су стигли, правећи праву хајку на људе. Наведимо за пример једно од многих стотина уништених села у злогласној фашистичкој Рошкој „офанзиви“, која је започела 16/7-1942, наведимо село Бабно Поље у чабарском срезу. Први талас окупаторске војске који је пролазио кроз ово село, покупио је 9 сељака, који су на ливади косили, да буду водичи, — а неколико дана доцније њихови лешеви су нађени у Јермен-Долу. Други талас италијанских фашистичких зликоваца је успео да око овога села похвата 98 мушкараца цивила. Од овога броја је, после мучења и срамоћења, 40 стрељано митраљезом на брду Вражјо-Врхов. Са њима су 4 жртве бачене живе у гроб. Интернирано је 83 лица, од којих је 19 умрло на острву

Рабу. Село је у три маха (2, 25 и 30 јула) паљено и најзад, по наређењу поручника *Верња,* скоро сасвим попаљено.

И свуда је италијански окупатор наступао на њему својствен, фашистички зверски начин, примењујући у дело кривична наређења својих команданата. За пример фашистичких зверстава наведимо два типична случаја:

Италијански квестурини су из Трста упали 28/5-44 у село Габровец, читаво село спалили, 9 лица ухватили и убили, а међу њима једно петогодишње дете и једног шесетогодишњег старца, које су после убиства бацили у ватру.

Сл. 23. — Италијани стрељају на брзу руку похватане сељаке у Словенији

Једна већа јединица „Кравате росе" је направила 21/7-44 упад у долину Купе и успела да зароби два партизана, младог Звонка Појеа, механичара из Љубљане, и једног активног капетана југословенске војске чије је име остало непознато. Окупатори су од њих захтевали да издају партизанске положаје, на што је Поје рекао: „Нас двојица, као и сви партизани, боримо се на словеначкој земљи за словеначки народ, ви Италијани идите у своју земљу и борите се за свој народ!" Разбеснели командант је наредио читавој својој јединици, која је бројала 160 војника, да му сваки

H1499-00791

H1499-00801

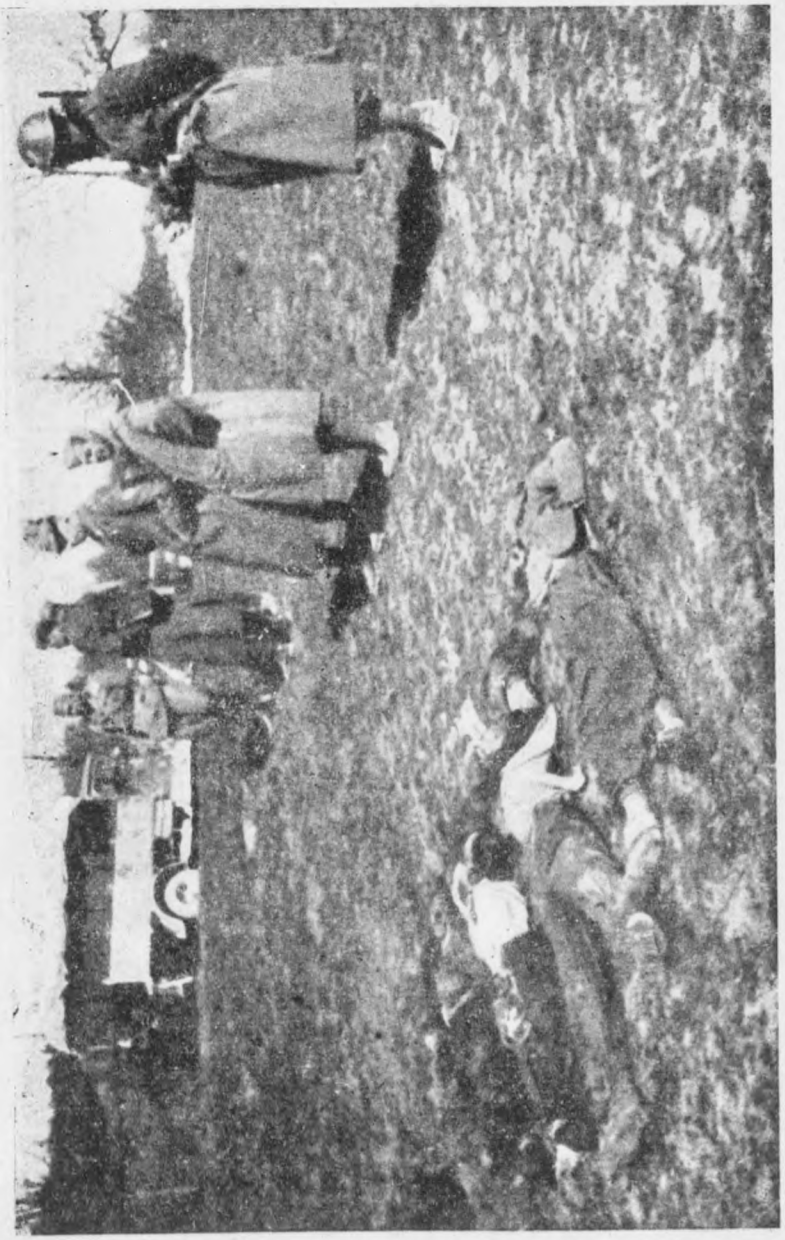

Сл. 24. — Италијански официри надгледају стрељање талаца у Словенији

војник зада по један ударац. Јуначки је партизан издржавао ове ударце, и срушио се пре него што су се свих 160 мучитеља изређали на њему. Тад, пошто се више није могао на ногама држати, мучитељи су закуцали у висини његове главе два клина у зид школске зграде, па га везали са разапетим рукама за клинове, тако да је висио као разапет на крсту, а затим су га, заједно са капетаном и још једним, раније заробљеним партизаном, стрељали.

Фотографије које објављујемо заплењене су у италијанским штабовима. На њима су се крволочни италијански окупатори снимили заједно са својим жртвама, стрељаним таоцима или на брзу руку похваташим сељацима. На једној се неки црнокошуљаш приказује као зликовачки триумфатор, а на другој генерал, по свој прилици главом генерал Роботи, наполеоновским кораком гази поред невиних својих жртава. На трећој се види како се ови зликовци садистички занимају да сниме баш тренутак стрељања и падања жртава. На четвртој италијански официри врше смотру над стрељаним таоцима.

Из горњих докумената и фотографија се добија јасна слика злочиначке италијанске окупације како италијанског дела окупиране Словеније тако и Истре, Горице и околине Трста. Њима се непобитно доказује да су најодвратнији ратни злочинци: главни аранжер и наредбодавац БЕНИТО МУСОЛИНИ са својом владом и својом Врховном Командом, затим генерал МАРИО РОАТА, генерал МАРИО РОБОТИ, генерал АЛЕСАНДРО МАКАРИО, високи комесар ЕМИЛИО ГРАЦИОЛИ, генерал ГАСТОНЕ ГАМБАРА, пуковник Ф. КИАНКАБИЛЕ, пуковник Г. СОРДИ, цивилни комесар ЕМИЛИО КАЗАНОГО, капетан ФЕРНАНДО ДИ ФУРИА, поручник ВЕРЊА.

Државна комисија сматра да су сви они тешки ратни злочинци и да морају бити строго кажњени за злочине које су починили над нашим народима.

Претседник Државне комисије,

Др. Душан Недељковић

Секретар,

Др. Иван Гргић

H1499-00811

H1499-00821

SAOPŠTENJE BR. 5

Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača

Ogroman je broj dokumenata koji svedoče o najgroznijim zločinima koje je hitlerovska okupatorska horda počinila nad narodima Jugoslavije. *Državna komisija* će sadržaj ovih dokumenata, kao i, na osnovu njih, svoja konkretna utvrđivanja hitlerovskih zločina i zločinaca, saopštiti takvim redom, da se u objavljenim konkretnim primerima vide posebni oblici opšte sprovođenog fašističkog planskog uništavanja naroda Jugoslavije. Tako, u ovom saopštenju ćemo objaviti dokumenta i konkretne primere uništavanja našega naroda putem 1) ofanziva na oslobođenu teritoriju sa zadatkom »čišćenja« i »uništavanja« mirnog stanovništva i 2) putem streljanja svakog zarobljenog vojnika i oficira Narodno-oslobodilačke vojske.

Hajka na mirno stanovništvo

Dva originalna nemačka dokumenta, koja su pala u ruke XXIX-toj diviziji NOV-e, govore o tome da se okupatorski zločin istrebljivanja mirnog stanovništva naše zemlje vršio planski i po najvišim naređenjima.

Prvi dokumenat je »Divizisko *naređenje* br. 121« (Divisionsbefehl Nr. 121), kojim general-lajtnant *NEIDHOLDT* naređuje (pod br. 240/44 od 11/VII-44) svojoj 369-toj Pešadiskoj diviziji »čišćenje« Hercegovine, koje ima početi 13-VII-44. A šta ovo čišćenje znači, to govori na pr. tačka 8 ovog *naređenja* sledećim rečima: »*Die Orte Zagnjezde und Udora sind zu vernichten. Die männliche Bevölkerung dieser Orte ist aufzuhängen, die weibliche Bevölkerung u. die Kinder nach Stolac abzuführen.*« »*Mesta Zagnjezde i Udora imaju se uništiti. Muško stanovništvo tih mesta povešati, a žensko stanovništvo i decu sprovesti u Stolac*«.

Iz ovoga dokumenta jasne su dve stvari: 1) da se okupatorska »čišćenja« mirnog stanovništva, vešanje muškaraca i odvođenja žena i dece u »logore smrti« vrše po naredenjima sa

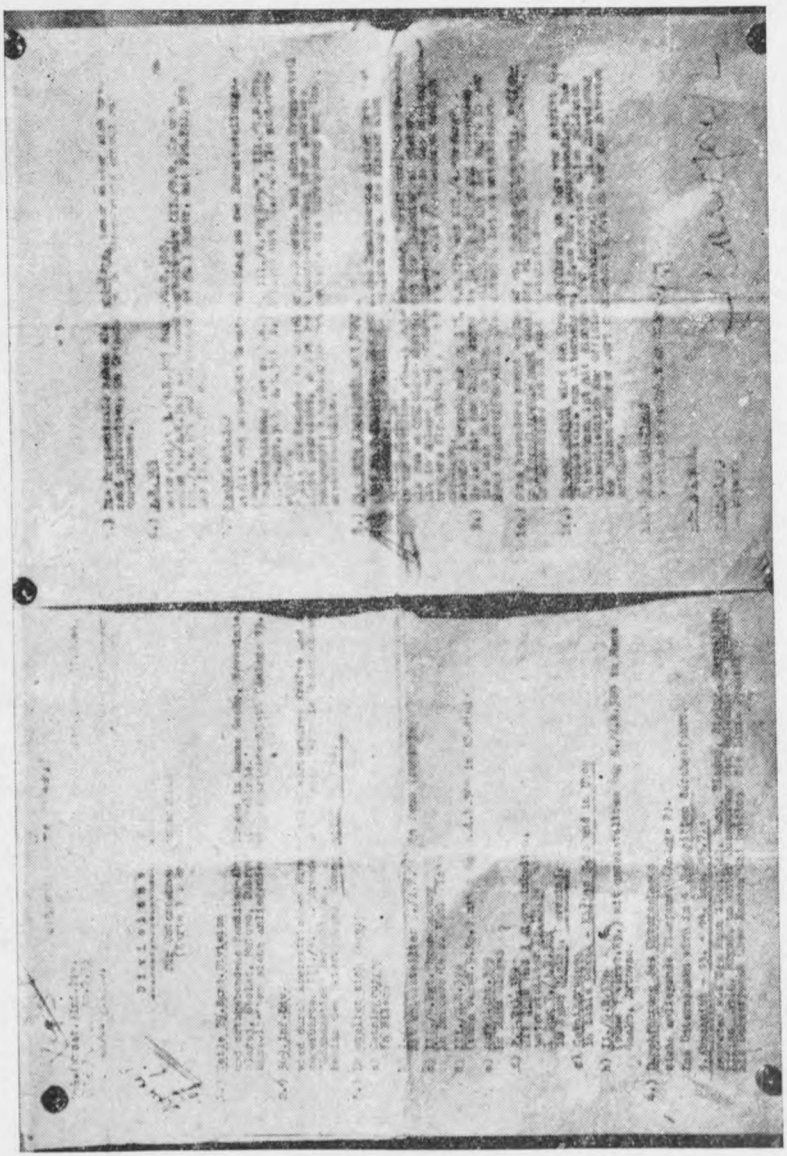

Sl. 25. — Faksimil 1 i 5 stranice naredenja generala Neidholdta

H1499-00831

H1499-00841

najviših mesta, i 2) da je Hitlerov general-lajtnant *NEIDHOLDT* tipični ratni zločinac.

Drugi dokumenat je »*Obaveštenje o neprijatelju*« (Feindnachrichtenblatt), koje, pod Pov. Br. 1025/44, daje komandantima pukova pred ofanzivom obaveštajni pukovnik *BUSSMANN* i šef Ic (tj. obaveštajnog) odelenja ove divizije. Ovo strogo poverljivo *obaveštenje BUSSMANN* završava sa dva uputstva.

Prvo, on veli: »*Prilikom izveštaja o gubicima neprijatelja imaju se kao zarobljenici i poginuli na strani neprijatelja javiti samo oni, koji su uhvaćeni sa oružjem u ruci, odnosno koji su ubijeni u borbi. — Svi ostali (alle übrigen) važe kao uhapšeni civili i ostali mrtvi (sonstige Tote). Ovo razlikovanje je važno.*« — Da, ono je važno, jer će Hitlerovi štabski zločinci pobrkati pobijeno mirno stanovništvo, one »sve ostale« ili »ostale mrtve«, sa retkim izginulim borcima i imati netačnu sliku o borbi. Ovo je važno, jer nam dokazuje da postoji jedno opšte naređenje kao što na terenu postoji praksa, kako ćemo to malo niže videti, tamanjenja našeg mirnog stanovništva, onih »svih ostalih mrtvih«.

Drugo, BUSSMANN naređuje: »*Svaki mrtvac se ima pretražiti, svi upotrebljivi predmeti odeće imaju se prikupiti i doneti.*« Znači u ofanzivi 369-te Hitlerove divizije na oslobodjenu teritoriju Hercegovine je naređeno da se i mrtvaci svuku i do gola opljačkaju.

U gornjim dokumentima se vidi da su uništavanje civilnog stanovništva i pljačkanje, čak i mrtvaca, zločini koje su naređivali komandant 369-te divizije, general-lajtnant *NEIDHOLDT*, i njegov prvi obaveštajni generalštabni oficir, pukovnik *BUSSMANN*. Iz njih se vidi i to, da su svi zločini koje je vršila hitlerovska okupatorska vojska širom Jugoslavije, odozgo naređivani i da je ona zverska hajka na mirno stanovništvo bila naređivana odozgo.

Von Neidholdt-ova ofanziva na oslobođenu teritoriju Hercegovine bila je razbijena od junačke XXIX divizije NOV, i zlikovačka naređenja Hitlerovog general-lajtnanta *NEIDHOLDTA* i pukovnika *BUSSMANN-a* nisu mogla biti privedena u delo.

Međutim, kad hitlerovski zločinci nisu mogli tamaniti naše narode na dobro čuvanoj oslobođenoj teritoriji, oni su to činili na onoj teritoriji koju su držali njihovi pomogači, Pavelićevi ustaši i domobrani. Evo, na primer, kakav strahoviti zločin je počinila 118-ta nemačka divizija u okolini Sinja, koja je bila pod kontrolom Pavelićevih domobrana. Ovde ćemo preneti

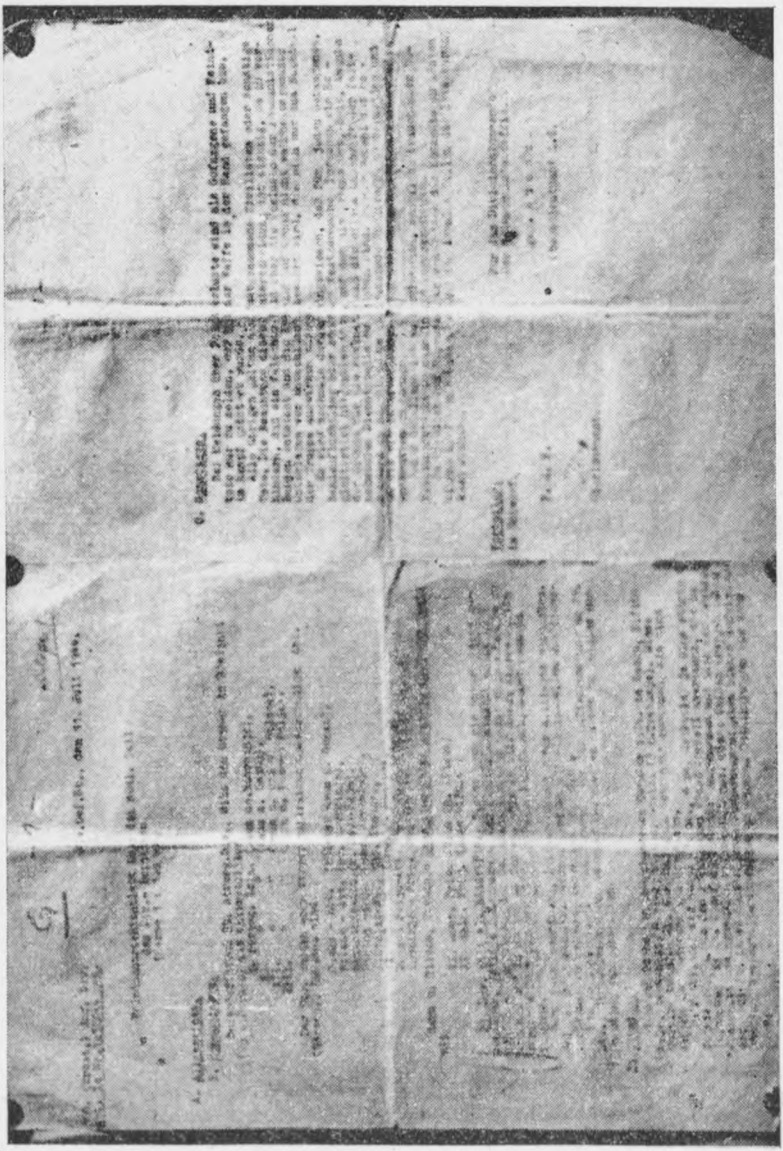

Sl. 26. — Faksimil »Obaveštenja« pukovnika Bussmann-a

H1499-00851

H1499-00861

tekst »Saopćenja br. 3« (Br. 49/944 od 30-IX-44) Hrvatske *Zemaljske komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača,* u kojem ova komisija, pored ostalog, utvrđuje ovaj zločin i na osnovu *originalnog izveštaja samog domobranskog potpukovnika Potočnika, komandanta mesta u Sinju,* toga bednog pomagača iste nemačke 118 divizije, koji o ovome zločinu izveštava Pavelićevo »Ministarstvo oružanih snaga«:

»Po naređenju komandanta 118 njemačke divizije, jedan bataljon SS iz sastava divizije »Prinz Eugen« i jedan bataljon iz sastava »Vražje Divizije« pod komandom njemačkog potpukovnika DIETSCHE preduzeli su 27 marta 1944 i slijedećih dana »akciju čišćenja« iz pravca Sinj u pravcu sela Otok—Ruda —Udovičić—Krivodol—Voštane—Grab. — 28 marta upao je SS bataljon redom u sela Otok Gornji, Rudu i Dolac Donji i tu izvršio užasan pokolj, palež i pljačku. U jednom samom danu germanske zvijeri ubile su u trima navedenim dalmatinskim selima 834 osobe, žene i djecu pored odraslih muškaraca, zapalili 500 kuća i opljačkali sve što se opljačkati dalo. Sa mrtvaca skidali su prstenje, satove i druge vrijedne predmete. — Masovni pokolj vršen je u svima selima na isti okrutan način. Njemački vojnici su žene, djecu i ljude sakupljali u jednu prostoriju i tada na zbijenu gomilu otvarali vatru iz mitraljeza, bacali bombe, a potom pljačkali i palili. U kući Milanović-Trapo pronađeno je 45 spaljenih lješeva, a u drugoj kući, u istom selu Otoku, pronađena su na gomili 22 nespaljena lješa. U selu Rudi sakupili su stanovništvo na jedno mjesto i sve poubijali. Tko je slučajno izostao, ubijen je na mjestu gdje je zatečen. Ni najsitnija djeca u naručju majki nisu poštedjena. Negdje su žrtve zalili benzinom i zapalili. Ubijali su i one koji su im, iz straha, pružali gostoprimstvo. Ljude koje su sobom poveli, da im ponesu municiju i druge stvari, poubijali su. — Prema iskazima vjerodostojnih svjedoka ovaj pokolj unaprijed je pripremljen, tim prije, što pomenuta sela prilikom »akcije čišćenja« nisu baš ničim dala povoda za ma kakve represalije. Ni jedan metak nije na području ovih sela ispaljen na njemačke vojnike niti je proti njima izvršen bilo kakav akt neprijateljstva, tada, niti prije ikada.«

Pomahnitali od besa što ne uspevaju da privedu u delo svoja zločinačka naredjenja na širokim teritorijama koje je oslobodila Narodno-oslobodilačka vojska, nemačke zveri su se bacale u ovakve hajke na mirno stanovništvo onih teritorija koje su držane od izdajničkih jedinica Pavelićevih ustaša i domobrana.

Streljanje zarobljenika

Nemački okupatori su zločinački tamanili naš narod i na taj način što su, suprotno kategoričkim odredbama međunarodnih zakona, streljali sve zarobljene vojnike Narodnooslobodilačke vojske. Da je ovaj zločin sistematski odozgo naređivan i da su za njegovo sprovođenje u delo odgovorni svi štabovi nemačke okupatorske vojske, imamo egzemplarni dokaz u dokumentu »strogo poverljivog« naređenja *Richtlinien über das Verhalten der Truppe im Einsatz,* koje je izdao general-major *RÜBLER 118-toj jurišnoj diviziji pod Br. B. Nr. 1418/43* geh. (a obaveštajnog Ic odelenja) od 12 maja 1943. U odeljku 2, koji govori o zarobljenicima, ovaj Hitlerov general-major naređuje: *Gefangene: Wer sich offenbar am Kampf ge-*

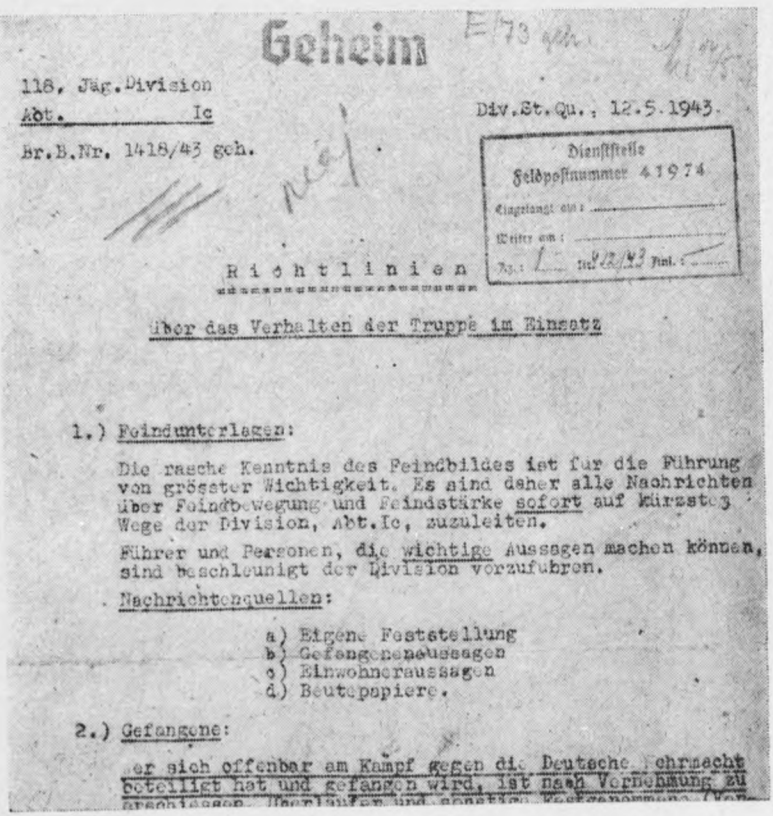

Geheim

118. Jäg. Division
Abt. Ic
Br.B.Nr. 1418/43 geh.

Div.St.Qu., 12.5.1943.

Dienststelle
Feldpostnummer 41974
Eingelangt am:
Weiter am:
Bz.: 1 Nr. 412/43 Anl.:

Richtlinien

über das Verhalten der Truppe im Einsatz

1.) Feindunterlagen:

Die rasche Kenntnis des Feindbildes ist für die Führung von grösster Wichtigkeit. Es sind daher alle Nachrichten über Feindbewegung und Feindstärke sofort auf kürzestem Wege der Division, Abt.Ic, zuzuleiten.

Führer und Personen, die wichtige Aussagen machen können, sind beschleunigt der Division vorzuführen.

Nachrichtenquellen:

a) Eigene Feststellung
b) Gefangenenaussagen
c) Einwohneraussagen
d) Beutepapiere.

2.) Gefangene:

Wer sich offenbar am Kampf gegen die Deutsche Wehrmacht beteiligt hat und gefangen wird, ist nach Vernehmung zu erschiessen. Überläufer und sonstige Festgenommene (Ver-

Sl. 27. — Faksimil str. 1 naređenja generala Rübler-a

H1499-0087I

H1499-00881

gen die Deutsche Wehrmacht beteiligt hat und gefangen wird, ist nach Vernehmung zu erschiessen. (Zarobljenici: ko u borbi protiv nemačke vojne sile učestvuje i bude zarobljen, ima se po saslušanju streljati).

Ovom zločinačkom naredjenju Hitlerovog generalmajora Rüblera usledili su mnogobrojni zločini ubijanja zarobljenih vojnika NOV-e. Evo imena oficira i podoficira nemačke 118-te alpiske jurišne divizije, za koje je utvrđeno da su ovakve zločine počinili, najčešće na najzverskiji način:

1. *Major THÖRNER,* rodom iz Hamburga, komandant 738 regimente, je prilikom »kaznene ekspedicije« na Braču januara 1944 dao pobiti zarobljene vojnike NOV na taj način što su bili živi zakopani.

2. *Pukovnik TITZE,* rodom iz austriskog Tirola, komandant I bataljona 738 regimente u Crnoj Gori i Bosni (Trnovo i Kalinovik), streljao je tokom već dve godine zarobljene vojnike NOV, a mnoge i žive zakopavao.

3. *Kapetan PREUSLER,* rodom iz Salzburga, kao komandant II bataljona 738 regimente, terorisao je i pljačkao narod Sandžaka i Hercegovine, a kod Imotskog je za zločinačku zabavu dao streljati 5 zarobljenih partizana topovima.

4. *Poručnik WAGNER,* organizator Ic (špijunske) službe, rodom iz Salzburga, je kao oficir III bataljona 738 regimente u Konjicu mučio i streljao 7 vojnika NOV.

5. *Kapetan FRIEGER,* rodom iz Stettin-a, na službi u štabu 118 divizije, je u maju 1943 godine u Konjicu i Ostrošcu grozno mučio i streljao nekoliko vojnika NOV. On je još sproveo i sistematsku pljačku ovih gradova.

6. *Poručnik WOLFINEK,* Austrijanac, na službi u štabu 118 divizije, je u V-oj ofanzivi pljačkao civile i mučio i ubijao kod Kalinovika zarobljene vojnike NOV.

7. *Poručnik FÖRSTINAUER,* rodom iz Hamburga, na službi u štabu 118 divizije, je meseca juna 1943 u V-oj ofanzivi kod Kalinovika grozno mučio dva zarobljena politička komesara (rezao im noseve, udove itd.), a zatim ih streljao. U zimu, početkom 1944 godine je na Braču podvrgao groznim mukama i najzad pobio 18 ljudi, medju kojima i nekoliko vojnika NOV.

8. *Kapetan WIETEMAN,* rodom iz Pruske, na službi u štabu 118 Divizije, je jula 1943 u V-oj ofanzivi mučio i streljao u Croj Gori zarobljene vojnike NOV.

9. *Poručnik WIETER,* rodom iz Pruske, na službi u štabu 738 regimente, je jula meseca 1943 godine u V-oj ofanzivi

mučio i streljao kod Trnova i u Crnoj Gori zarobljene vojnike NOV.

10. *Poručnik SCHULZE,* Austrijanac, komandir 1 kompanije, 1 bataljona, 738 regimente, mučio je kod Imotskog, Duvna i Livna i mitraljezom streljao zarobljene vojnike NOV.

11. *Oberlajtnant WIEDNER,* rodom iz Bavarske, oficir 1 bataljona 738 regimente, mučio je i pobio oko 100 vojnika NOV u Kalinoviku, jula 1943, prilikom V-te ofanzive.

12. *Poručnik WEISS,* rodom iz Graz-a, oficir 3 kompanije, 2 bataljona, 738 regimente, je u Crnoj Gori, prilikom V-te ofanzive, lično terorisao stanovništvo i klao zarobljene vojnike NOV.

13. *Poručnik TENIZEL,* Austrijanac, oficir 3 kompanije, 2 bataljona, 738 regimente, je kod Danilovgrada terorisao narod i klao zarobljene vojnike NOV.

14. *Poručnik AHRENZ,* iz Saarbrücken-a, oficir 9 kompanije, 2 bataljona, 738 regimente, takmičio se sa prethodnom dvojicom u vršenju zločina nad narodom Crne Gore i vojnicima NOV.

15. *Oberfähnrich SCHULEIN,* Austrijanac, u 2 bataljonu, 738 regimente, komandir baterije na Gracu kod Omiša, opasni član naci-partije, lično je mučio, a zatim ubijao zarobljene vojnike NOV u Crnoj Gori i kod Kalinovnika u V-oj ofanzivi.

16. *Feldwebel KRUSE,* iz Pruske, iz 2 bat., 738 regimente, pored toga što je pljačkao civilno stanovništvo Bosne, Hercegovine i Crne Gore, ubio je u Starom Baru lično 8 vojnika NOV i nekoliko građana.

17. *Feldwebel STUBENRAUCH,* iz Rajha, u 2 bat. 738 regimente, je u Konjicu 24-VII-1943 streljao 7 zarobljenih vojnika NOV, a kod Kolašina ubijao decu.

18. *Feldwebel KINAS,* iz Rajha, u 2 bat. 738 regimente, je u Crnoj Gori uleteo 1943 godine, kao podnarednik, streljao 15 zarobljenih vojnika NOV i odmah bio unapređen u čin narednika. Na ostrvu Braču je poubijao 30 civila.

19. *Podoficir KAJUMI,* iz Tirola, iz iste jedinice, u Kolašinu je lično streljao 3 zarobljena vojnika NOV.

20. *Podoficir KRAFT,* iz Beča, u istoj jedinici, isticao se svojim krvološtvom, a u Crnoj Gori streljao 15 zarobljenih vojnika NOV.

Ovo je dosad utvrđeno o tome kako je u delo sprovođeno zlikovačko naređenje general-majora Rüblera i njegove hitlerovske Vrhovne Komande, odnosno njegove hitlerovske vlade Nemačke.

H1499-00891

H1499-00901

Izdajstvo Draže Mihailovića

Ovde ćemo, samo uzgred, obratiti pažnju na izvesna mesta u nemačkim dokumentima, koje smo ovde objavili u faksimilima, na kojima se vidi vojna saradnja četničke organizacije Draže Mihailovića sa nemačkom vojskom u koncentričnoj ofanzivi na oslobođenu teritoriju Hercegovine i XXIX-tu udarnu diviziju NOV, koja je branila ovu oslobođenu teritoriju i razbila ovu ofanzivu od 11-VII-44, do nogu potukavši neprijatelja. U ovim okupatorskim vojnim operativnim dokumentima vidimo da je na dan 11/VII-44 četnička organizacija Draže Mihailovića bila pod komandom nemačkog generala Neidholdta.

U rasporedu nemačkih snaga koje će učestvovati u koncentričnom napadu na oslobođenu teritoriju, general-lajtnant Neidholdt navodi u tački 3, pod A i G, »Četnički odredi na liniji Odžak—Kifino selo i u Ulogu« (slika 25), a obaveštajni pukovnik iste divizije Bussman obaveštava pod II: »*Cetniks. Führungsstäbe von DM-gebundenen Cetniks z. Zt. in Kifino selo, Nevesinje, Stolac, Bileca, Gorica. Diese Cetniks kämpfen mit der Deutschen Wehrmacht zusammen.*« (»*Četnici. Štabovi četnika koje je organizovao D. M. (Draža Mihailović) nalaze se sada u Gacku, Kifinom selu, Nevesinju, Stocu, Bileći, Gorici. Ovi četnici se bore zajedno sa nemačkom vojskom.*«)

Ono, dakle, što se čita ovde u samim nemačkim operativnim dokumentima, jeste da se izdajnička organizacija Draže Mihailovića borila rame uz rame sa nemačkim okupatorima u ofanzivi od 13/VII-44 protivu oslobođene teritorije Hercegovine i protivu Narodno-oslobodilačke vojske. Izdajstvo četničke organizacije, sa Dražom Mihailovićem na njenom čelu, utvrđuju, pored mnogih drugih, i ovi dokumenti.

Na osnovu gore izloženih dokumenata i konkretnih dokaza, *Državna komisija* utvrđuje da su nad narodima Jugoslavije izvršili teške ratne zločine, pored Hitlerove vlade i Vrhovne komande nemačke oružane sile, još i pod njihovom komandom: *generallajtnant NEIDHOLDT, obaveštajni pukovnik BUSSMANN, potpukovnik DIETSCHE, generalmajor RÜBLER, major THÖRNER, pukovnik TIETZE, kapetan PREUSLER, poručnik WAGNER, kapetan FRIEGER, poručnik WOLFINEK, poručnik FÖRSTINAUER, kapetan WIETEMAN, poručnik WIETER, porujnik SCHULZE, Oberlajtnant WIEDNER, poručnik WEISS, poručnik TENIZEL, poručnik AHRENZ, Oberfähnrich SCHULEIN, Feldwebel KRUSE, Feldwebel STUBENRAUCH, Feldwebel KINAS, podoficir KAJUMI, podoficir KRAFT.*

Na osnovu mnogobrojnog drugog dokaznog materijala, koji će Državna komisija naročitim saopštenjem objaviti, i na osnovu gore iznetih dokumenata, *Državna komisija* utvrđuje za izdajnika i teškog ratnog zločinca DRAŽU MIHAILOVIĆA, glavnog organizatora i komandanta čitave četničke bande, takozvane »Jugoslovenske vojske u otadžbini«, a posebno četničkih jedinica koje su, kao i ostale jedinice četničke bande na drugim mestima, učestvovale na strani Nemaca, a pod komandom Neidholdta u ofanzivi na oslobođenu teritoriju Hercegovine.

Državna komisija smatra da svi ovi nemački ministri, generali, oficiri i podoficiri, kao i izdajnik i težak ratni zločinac Draža Mihailović, moraju biti strogo kažnjeni zato što su naredivali, organizovali i vršili zverske zločine nad narodima Jugoslavije.

Pretsednik Državne komisije,

Dr. **Dušan Nedeljković**

Sekretar,

Dr. **Ivan Grgić**

H1499-00911

H1499-00921

САОПШТЕЊЕ БР. 6

Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача

На основу докумената које је досад прикупила, испитала и објавила *Земаљска комисија* СНОС-а, *Државна комисија* утврђује да су немачки окупатори, својим безбројним и разноврсним злочинима које су вршили над словеначким народом, плански ишли на то да га у кратком року униште.

Ово се јасно види из следећих чињеница које је објавила словеначка Земаљска комисија.

Расељавање словеначког народа

Хитлеровци су одмах после упада у Доњу Штајерску, Горењску и Источну Долењску угушили цео словеначки јавни и културни живот, затворили школе, спалили све словеначке књиге и затворили све интелектуалце, свесније сељаке, раднике и привреднике. По затворима су их сраматили и унижавали, затим су 12.000 њих депортирали у Недићеву Србију, 18.000 у Павелићеву Хрватску, где су били без средстава за живот, настањени у крајевима где су православни Срби били истребљени. Велики део тих депортираних, нарочито деце и стараца, су поумирали од немаштине. Затим су стопостотно иселили крајеве са обе стране Саве уз хрватску границу и преко 60.000 сељака и радника насилно послали у Шлезију, а нису им дозволили понети, осим личног веша, ништа друго. Тамо су их као сужње терали на принудан рад у рудницима и фабрикама. Неке су од њих гонили на пољопривредни рад у Пољску и Украјину, а девојке у војничке борделе. Ретко ће ко од тих депортираних да се врати у отаџбину. На њиховој земљи и у њиховим домовима Немци су населили Бесарабијце и Кочеваре. Грозан је био начин депортације. Ево примера што га је саопштио један

жељезничар: Приликом транспортовања одвојили су децу од родитеља, па се у једном вагону за време вожње нашло 42 леша деце која су помрла од глади. На хиљаде словеначких радника и интелектуалаца је било пресељених у Немачку, а хиљадама словеначких младића насилно мобилисано и послато на фронт против Савезника. Главно је било да се словеначки народ расели, да би се разбио и најзад уништио.

Логори смрти и стрељање талаца

И поред убрзане германизације покрајине у којима раније није било ни 2% Немаца — на хиљадама скупова говорили су вође Хајматбунда *Штајндел* и његови људи, да Штајерци нису Словенци, већ Немци који говоре словеначки и који се сада враћају у крило Немачке.

Да угуше сваки и најмањи знак народне свести, Немци су палили словеначке домове, одводили народ у концентрационе логоре, нарочито у злогласни Дахау, где их је хиљадама помрло, затварали их по затворима и логорима за принудан рад, свуда их уништавали, мучили и убијали.

Скоро свакодневно су фрктали рафали у дворишту казненог завода у Марибору и Цељу, у Бегуњама и у околини Граца. Група талаца је била у Цељу јавно обешена о касапске ченгеле, на које су набадали вратове људи. У Марибору је морало по пет жртава товарити стрељане таоце у сандуке и на камионе, затим стати пред пушке, идућих пет је морало склонити опет ове, и тако даље. Содна улица у Марибору је била поливена крвљу која је текла из камиона. Изгледа да је број 50.000 тако побијених људи још увек премален, пошто се одједном стрељало по више стотина, а у Грацу чак и по 500 особа. То клање се у мањим групама још увек продужава у Марибору, Цељу, Бегуњама, — а после капитулације Италије и у Љубљани, где су Немци за само један месец стрељали 205 талаца.

Тако је 25-IV-1944 објавио генерал-лајтнант и СС-групни вођа *Ресенер* да је стрељано 25 талаца на подручју којим управља гаулајтер *Рајнер* и генерал *Рупник*.

Тако, Немци су из среза Добрава одвели 50 становника са мотивацијом да иду на принудан рад у Немачку. — На Барје евђ пристижу умрлице из Немачке оних које су наводно одвели тамо на принудан рад, као што су

H1499-00931

H1499-00941

Јакоб Модиц, угледни поседник, Иван Шкраба и Марија Аличева, чији леш већ три месеца лежи у Гошчи.

Хитлер је 26 априла 1941 наредио штајерском гаулајтеру Др. Иберрајтеру да му „његову Доњу Штајерску поново начини немачком", — и *Др. Иберрајтер* у Доњој Штајерској, са вођом хајматбунда *Штајндлом,* и гаулајтер *Рајнер* у Горењском трудили су се да расељавањем, одашиљањем у логоре смрти, масовним стрељањима словеначког народа испуне жељу Хитлерову.

Најомиљеније им је средство стрељање талаца.

Наведимо само још један пример.

У селу Фрам код Марибора је 16-VI-1944 стрељано 25 талаца, и то: Јоже Хлебец, Антон Негро, Емил Пајтлер, Хенрик Плавшак, Рудолф Шрол, Антон Стухец, Винценц Стухец, Фридерик Старц, Јоже Ступник, Иван Борко, Ернест Црозјан, Јожеф Истинич, Франц Херни, Антон Миклич, Алојз Ортер, Јожеф Оцепек, Франц Подлесник, Богомир Симончич, Франц Рашник, Франц Ракун, Јожеф Захрастник, Антон Ступар, Јоже Берчон, Франц Титовшек и Франц Чесен.

Побијени таоци су сами Словенци, по занимању сељаци, радници, обртници и неколико интелектуалаца. Стрељање је наредио виши СС- и полициски вођа у одбранбеном округу XVIII РЕСЕНЕР, СС-групни вођа и генераллајтнант полиције. У доказ тога служи нам оригинална плаката са објавом стрељања горе наведених жртава и датирана у Марибору 16-VI-1944.

Зверско спаљивање живих грађана

Хитлеровским немачким зверима је ипак био најомиљенији начин уништавања словеначког народа бацањем живих људи, жена и деце у ватру запаљених домова и стаја.

То су они чинили свуда по Словенији, па и у Словеначком приморју.

Тако, 19-V-1944 ујутру, Немци су опколили село Томиње, скупили све мушкарце, затворили их у сенару, ову запалили и пуцали из пушкомитраљеза у њу. Двојицу људи, који нису могли ходати, побили су пијуцима, а три жене, које су хтеле да помогну несретним овим мученицима, бацили су међу остале у ватру. Чуо се врисак народа и језовито запомагање из ватре и дима где су жртве гореле. На тај грозан начин су нашли мученичку смрт:

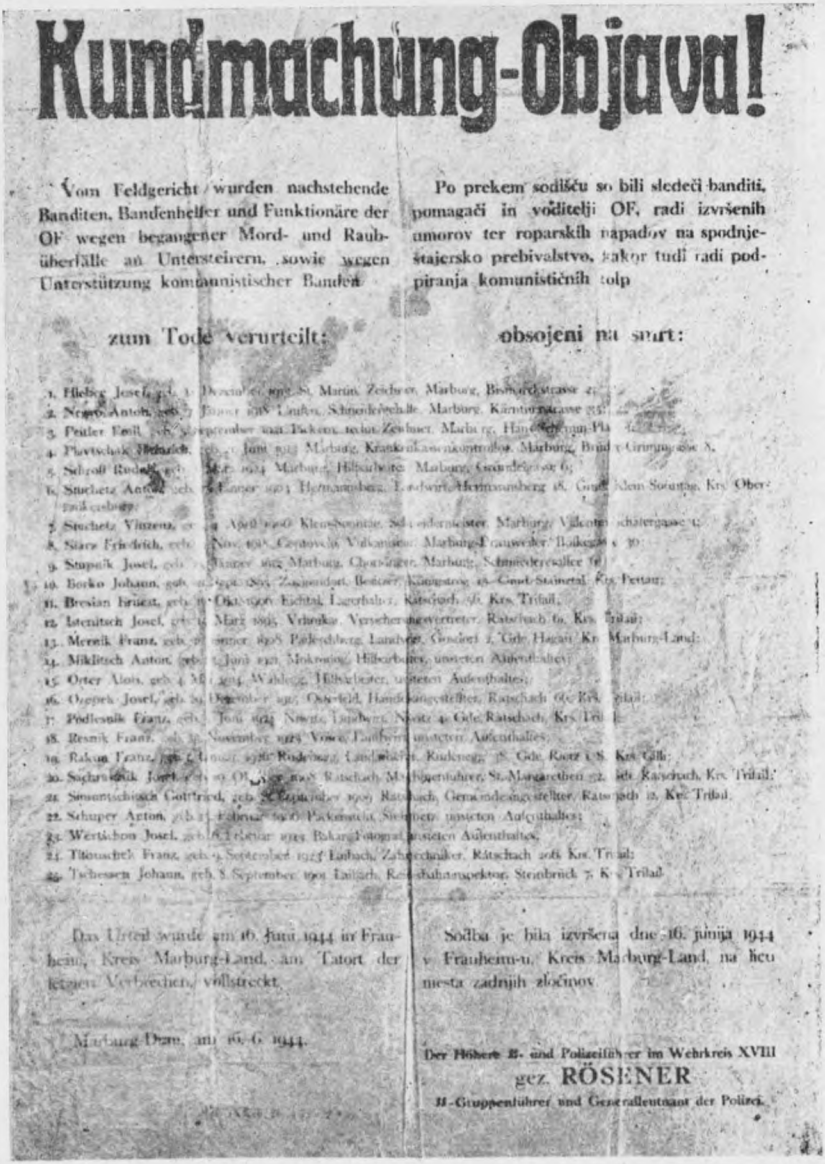

Kundmachung-Objava!

Vom Feldgericht wurden nachstehende Banditen, Bandenhelfer und Funktionäre der OF wegen begangener Mord- und Raubüberfälle an Untersteirern, sowie wegen Unterstützung kommunistischer Banden

Po prekem sodišču so bili sledeči banditi, pomagači in voditelji OF, radi izvršenih umorov ter roparskih napadov na spodnještajersko prebivalstvo, kakor tudi radi podpiranja komunističnih tolp

zum Tode verurteilt:

obsojeni na smrt:

1. Hieber Josef, geb. 1. Dezember 1909 St. Martin, Zeichner, Marburg, Bismarckstrasse 2;
2. Negro Anton, geb. 7. Jänner 1918 Laufen, Schneiderschaffe, Marburg, Kärntnerstrasse 35;
3. Peitler Emil, geb. 5. September 1921 Pickern, techn. Zeichner, Marburg, Hans-Schemin-Platz [illegible];
4. Plavtschak Heinrich, geb. [illegible] Juni 1913 Marburg, Krankenkassenkontrollor, Marburg, Brüder-Grimmgasse 8;
5. Schroff Rudolf, geb. [illegible] März 1924 Marburg, Hilfsarbeiter, Marburg, Grundelgasse 6;
6. Stuchetz Anton, geb. [illegible] Jänner 1903 Hermannsberg, Landwirt, Hermannsberg 18, Gmd. Klein-Sonntag, Krs. Oberradkersburg;
7. Stuchetz Vinzenz, geb. [illegible] April 1906 Klein-Sonntag, Schneidermeister, Marburg, Valentinschäfergasse 1;
8. Starz Friedrich, geb. [illegible] Nov. 1918 Gertoveln, Volksmusiker, Marburg-Frauweiler, Boikegasse 30;
9. Stupnik Josef, geb. [illegible] Jänner 1912 Marburg, Chorsänger, Marburg, Schmiedereiallee 6;
10. Borko Johann, geb. [illegible] Sept. 1895 Zwickendorf, Besitzer, Königstrog 18, Gmd. Stainztal, Krs. Pettau;
11. Bresian Ernest, geb. [illegible] Okt. 1906 Eichtal, Lagerhalter, Ratschach 56, Krs. Trifail;
12. Istenitsch Josef, geb. [illegible] März 1895 Vrhnika, Versicherungsvertreter, Ratschach 6, Krs. Trifail;
13. Mernik Franz, geb. [illegible] Jänner 1908 Paderschberg, Landwirt, Gmdorf 2, Gde. Hagau, Krs. Marburg-Land;
14. Miklitsch Anton, geb. [illegible] Juni 1921 Mokronog, Hilfsarbeiter, unsteten Aufenthaltes;
15. Orter Alois, geb. 4. Mai 1914 Waldegg, Hilfsarbeiter, unsteten Aufenthaltes;
16. Ozepek Josef, geb. 29. Dezember 1915 Osterfeld, Handelsangestellter, Ratschach 66, Krs. Trifail;
17. Podlesnik Franz, geb. [illegible] Juni 1924 Nivitz, Landwirt, Nivitz 4, Gde. Ratschach, Krs. Trifail;
18. Resnik Franz, geb. 30. November 1925 Vosce, Landwirt, unsteten Aufenthaltes;
19. Rakun Franz, geb. [illegible] Januar 1926 Rudenegg, Landarbeiter, Rudenegg 18, Gde. Riotz i. S., Krs. Cilli;
20. Schrumpfnik Josef, geb. [illegible] Okt. 1908 Ratschach, Maschinenführer, St. Margarethen 32, Gde. Ratschach, Krs. Trifail;
21. Simuntschitsch Gottfried, geb. [illegible] September 1909 Ratschach, Gemeindeangestellter, Ratschach 12, Krs. Trifail;
22. Schuper Anton, geb. [illegible] Februar 1916 Pickernstein, Steinbetz, unsteten Aufenthaltes;
23. Wertschon Josef, geb. [illegible] Februar 1923 Bakar, Fotograf, unsteten Aufenthaltes;
24. Titouschek Franz, geb. 9. September 1923 Laibach, Zahntechniker, Ratschach 206, Krs. Trifail;
25. Tschessen Johann, geb. 8. September 1901 Laibach, Reichsbahninspektor, Steinbrück 7, Krs. Trifail.

Das Urteil wurde am 16. Juni 1944 in Frauheim, Kreis Marburg-Land, am Tatort der letzten Verbrechen, vollstreckt.

Marburg-Drau, am 16. 6. 1944.

Sodba je bila izvršena dne 16. junija 1944 v Frauheim-u, Kreis Marburg-Land, na licu mesta zadnjih zločinov.

Der Höhere SS- und Polizeiführer im Wehrkreis XVIII
gez. **RÖSENER**
SS-Gruppenführer und Generalleutnant der Polizei.

Сл. 28. — Ресенерова „Објава" о стрељању 25 талаца

H1499-0095I

H1499-00961

1) *Матко Јожеф,* 56 година старости кућни број 1,
2) *Тонц Андреј,* 70 година старости, к. број 3,
3) *Тонц Андреј,* 45 година старости, к. број 2,
4) *Коцјанчич Иван,* 55 година старости, к. број 6,
5) *Коцјанчич Сречко,* 15 година старости, к. бр. 6,
6) *Јагодник Јожефа,* 23 година старости, к. број 10,
7) *Јагодник Јожеф,* непознате старости, к. број 10,
8) *Јагодник Иванка,* 14 година старости, к. број 10,
9) *Урх Иван,* 56 година старости, к. број 11,
10) *Урх Јожефа,* 45 година старости, к. број 12,
11) *Коцјанчич Јожеф,* 26 година старости, к. број 12,
12) *Урх Милан,* 14 година старости, к. број 12,
13) *Логар Јожеф,* 78 година старости, к. број 14,
14) *Логар Антон,* 43 године старости, к. број 19,
15) *Логар Иван,* непознате старости, к. број 21,
16) *Крашевич Антон,* 18 година старости, к. број 21 (из Равчи),
17) *Јагодник Иван,* 55 година старости, к. број 25,
18) *Бошт јанчич Иван,* 44 година старости, к. број 27,
19) *Логар Јосип,* 38 година старости, к. број 28,
20) *Логар Франц,* 55 година старости, к. број 32,
21) *Матко Марија,* непознате старости, к. број 36,
22) *Матко Иванка,* 24 године старости, к. број 36,
23) *Матко Алојз,* 18 година старости, к. број 36,
24) *Примц Антон,* 88 година старости, к. број 38,
25) *Примц Марија,* 77 година старости, к. број 38,
26) *Цетин Франц,* 46 година старости, к. број 39,
27) *Урх Антон,* 46 година старости, к. број 41,
28) *Божич Алојз,* 36 година старости, к. број 41,
29) *Тонц Јосип,* 50 година старости, к. број 34,
30) *Урх Јожеф,* 50 година старости, к. број 13,
31) *Урх Иван,* непознате старости, к. број 13,
32) *Урх Милан,* 14 година старости, к. број 12,
33) *Коцјанчич Јожеф,* непознате старости, к. број 12,
34) *Логар Јожеф,* непознате старости, к. број 12.

Немци су, затим, продужили пут у Залесје, одакле су становници из страха од исте судбине побегли, али су ухватили два старца, убили их и бацили у ватру кућа које су запалили. Неку жену у бекству стрељали су, па је затим још и заклали.

Ту су нашли смрт:

35) *Лакота Ивана,* 70 година старости, кућни број 7,
36) *Деклева Урша,* 71 година старости, к. број 8,

Сл. 29. — Немачко убијање становништва и паљење кућа 18 маја 1944 у Бркинама (Северна Истра)

H1499-00971

H1499-00981

37) *Примц Ана,* 85 година старости, к. број 9,
38) *Примц Франц,* 49 година старости, к. број 9,
39) *Примц Ангела,* 5 година старости, к. број 5,
40) *Лакота Антон,* 84 година старости, к. број 9,
41) *Лакота Марија,* 99 година старости, к. број 9.

Осим жртве под 35), сви су остали нашли смрт у пламену.

Кад је ове Немце на путу за Прегаре разбила партизанска заседа, они су се пробили у Подбеже и тамо у млину заклали 80-годишњу жену, њеног сина и 4-годишњег унука, кућу запалили и лешеве бацили у ватру. Само село Подбеже су запалили и 40 мушкараца побили и бацили у ватру. Поподне су Немци добили велико појачање, партизанска заседа морала се повући. Немци су тад запалили Прегаре, Хује и Габерк, убили два старца и три средовечна мушкарца стрељали. Остало становништво су партизани благовремено иселили.

Овде су нашли мученичку смрт:

42) *Саина Иван,* 61 годину старости, кућни број 2,
43) *Гостинчич Антон,* 48 година старости, к. број 5,
44) *Чуш Рудолф,* 16 година старости, к. број 7,
45) *Валенчич Иван,* 44 година старости, к. број 8,
46) *Барбо Антон,* 59 година старости, к. број 10,
47) *Барбо Антон,* 58 година старости, к. број 11,
48) *Фабјанчич Јосип,* 47 година старости, к. број 13,
49) *Маврич Јожеф,* 66 година старости, к. број 14,
50) *Ширцељ Петар,* 56 година старости, к. број 17,
51) *Крижман Јоже,* непознате старости, к. број 16,
52) *Крижман Јоже,* син првонаведеног, 40 година старости, кућни број 10,
53) *Крижман Рудолф,* непознате старости, к. број 13,
54) *Зодел Иван,* 46 година старости, к. број 19,
55) *Чош Франц,* 47 година старости,
56) *Примц Јожеф,* 55 година старости, к. број 22,
57) *Вичич Антон,* 40 година старости, к. број 26,
58) *Маврич Рудолф,* 30 година старости, к. број 28,
59) *Лакота Антон,* 45 година старости, к. број 30,
60) *Мршник Петар,* 47 година старости, к. број 31,
61) *Барбо Иван,* 47 година старости, к. број 32,
62) *Фабјанчич Иван,* 50 година старости, кућни број 35,

— сви ови из села Подбеже. Осим жртава под 38), 52) и 58) спаљени су и ови, неки и живи. Под број 58) наведени Ма-

Сл. 30. — Зверско немачко мучење и убијање словеначких партизана

H1499-00991

H1499-01001

врич Рудолф погођен од звери куршумом у остави која је горела, покушавао је рањен да побегне, али је у бегству био погођен и умро након два сата.

Из села Прегарје били су спаљени:

63) *Лавер Јалоб,* 80 година старости, кућни број 80,
64) *Бобнич Ивана,* 72 године старости, к. број 80.

У селу Габерку стрељани:

65) *Франк Иван,* 64 година старости, кућни број 10,
66) *Франк Јожеф,* 63 године старости, к. број 5,
67) *Томажич Мирко,* 24 године старости, к. број 1.

Томажич Мирко био је тежак болесник.

Свеукупно побили су тога дана 75 особа и спалили у наведеним селима 270 кућа. Неколико мушкараца су одвукли да би им ови носили муницију, затим су их у једном јарку стрељали.

Немци који су извршили ове злочине, били су чланови СС-одреда из Трста. Домобранске јединице које су учествовале при овим походима, припадале су посади у Толмину, и њима је командовао домобрански капетан ЦВЕТЛИЧИЧ, и њему потчињени ФРФОЉА ВИКТОР.

Командант Јадранске оперативне зоне је генералоберст фон ЦАНГЕН, и до њега генерал КИБЛЕР. Заповедник 16 СС панцергренадира у Приморској је СИМОН. У Горици је СС-групни вођа генерал ГЛОБОЧНИК.

Дана 22 маја 1944 су Немци у Словеначком Приморју напали Гор. Церово и тамо стрељали као таоце, пред кућом поседника Бурје, десет особа, сваку посебно појединим хитцима кроз уста, нос и очи. Петоро деце поседника Бурје морало је присуствовати стрељању свога оца. Кућу су злочинци спалили, децу отерали од куће. Пљачкали и палили су још и даља села, запалили су много кућа у Небљем, Крушевју и Брегу. У овим селима стрељали су укупно 21 мирног становника, људе, жене и децу. У Шент Ловренцу навалили су у гостионицу Петернел, где су закључали пет чланова Петернелове породице са још неким непознатим страним лицима у кућу, па затим кућу запалили; тако је спаљено седморо невиних особа. У Шент Ловренцу стрељали су више особа оба пола. Исто су тако поступали и раније, када су 18-III-1944 пуцали топови на села Церкно, Оталеж и Равне, стрељали машинским пушкама мирно грађанство и том приликом спалили преко 50 кућа.

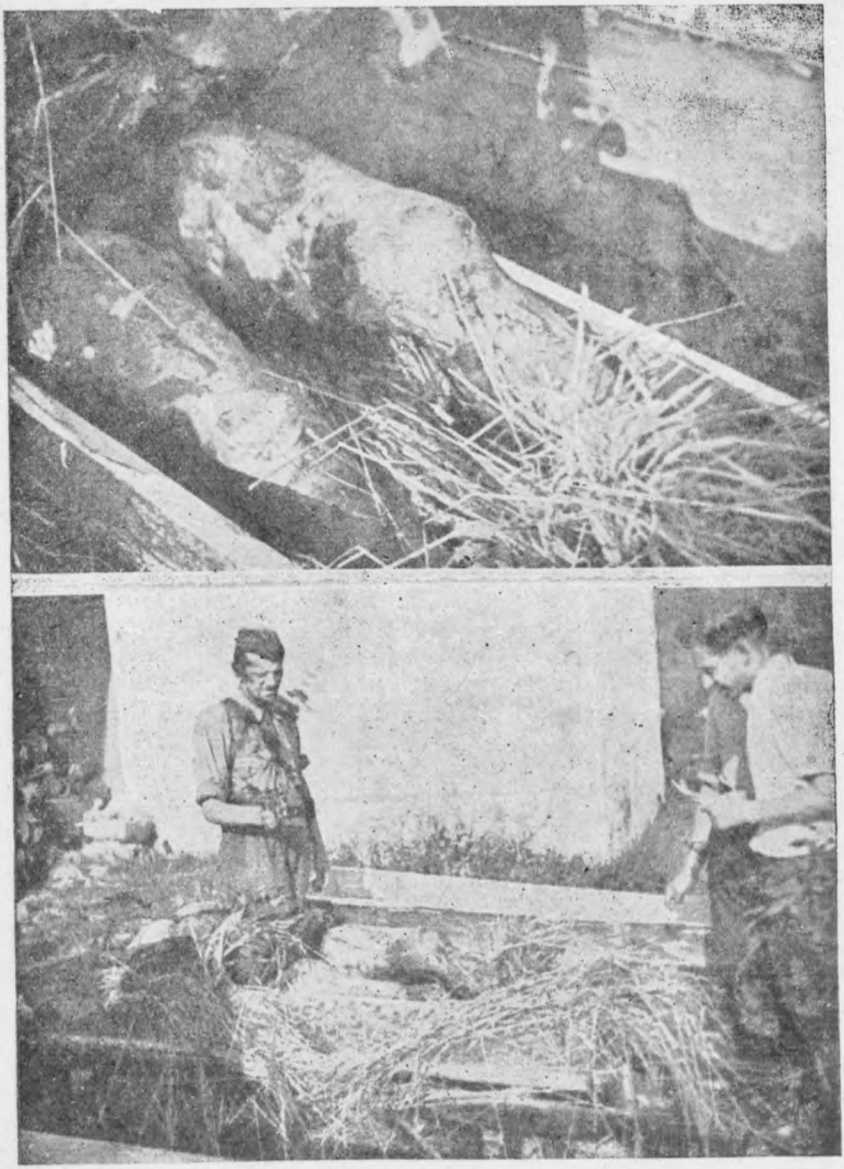

Сл. 31. — Чланови словеначке земаљске комисије испитују лешеве Марије Краљ и њене кћери које су од окупатора и њихових помагача зверски мучене и убијене у своме селу Племберку (код Новог Места)

7
H1499-0101I

H1499-01021

Око 210 људи 33 чете СС-оваца, под командом неког команданта који има гвоздену руку, изненада је 18 маја 1944 опколило село Ореховицу код Загорја на Сави. Утерали су све становништво у куће и запретили им да ће свакога ко се буде појавио, стрељати. Поседник Цирил Сопотник покушао је да побегне, али га је одмах смртно погодио немачки куршум.

Опколили су имања Франца Кланчишара, Цирила Сопотника и Ивана Дрновшека, те су зграде у којима је био свет затворен, запалили. Кланчишару је изгорела кућа, штала, сушница жита и сена, и остава за жито. Дрновшеку кућа, млин, и све споредне зграде; Сопотнику, пак, кућа и млин. У Кланчишаревој кући је изгорело 6 живих особа, међу њима 1 и по годишњи син Славко; у Сопотниковој кући 7 особа, међу њима 4 малолетне деце.

После тих зверстава су Немци и даље остали у селу, и идућег дана стрељали још сељанку Дрновшекову, која се вратили кући, и бацили је на још усијано згариште њеног дома.

Садистички хитлеровци и лешеве масакрирају

6-VI-1944 су домобранци и Немци код Радовнице код Мирне стрељали Јожефу Коленчеву из Мирне, мртвој подигли сукњу, раставили јој ноге и мртву искасапили. Њеног мужа Јанка Коленцоа стрељали су на Трбинцу. Имање су опустошили.

Зверско хитлеровско уништавање партизанске болнице

Немци врше помоћу домаћих издајица белогардиста и у Горењској страхотна зверства над мирним грађанством.

9-V-1944 издали су Рупникови домобранци Немцима једну партизанску болницу. Немци су везали и отерали 35 болесника и болничког особља, 10 пак, који нису могли ходати, поређали су у ред, стрељали у главу, мртве бацили на гомилу, набацали дрва и запалили.

Нико Чемаз, који је био међу ових 10 жртава а није био добро погођен у главу, неприметно се извукао из гомиле која је горела и поднео записнички изјаву.

Немци су спалили ближње село Рове и запретили спаљивањем свих околних села. Немци се тиме нису огрешили само о изричите забране Хашке конвенције о рату и међународном уобичајеном ратном праву, већ и о начела цивилизације и човечности.

Хитлеровско мобилисање словеначког народа

Народ у Горењској, који за последње три године трпи страхотна насиља принудног исељавања безброј породица, отеривањем хиљадама на принудан рад у Немачку, принудном мобилизацијом, затворима и уништавајућим интернацијама, плаћањем крвљу таоца у Бегуњама и другде, трпи још даље од окупатора, али сада помоћу словеначких издајица. Сва ова насиља утврђујемо; а сви чиниоци, како директни убице тако и њихови претпостављени, нарочито гауфирер *Рајнер,* који је прогласом мобилизације 23 и 25 годишта у такозваној „Љубљанској покрајини" дана 4-VI-1944 учинио нов ратни злочин међународног права, биће за све ове злочине кажњени.

Терор над борбеним словеначким народом Штајерске

Тешким терором противу мирног цивилног становништва окупатори су одговорили на народноослободилачки устанак Словенаца у Штајерској. Бесни у својој немоћи, хитлеровски крволоци ИБЕРРАЈТЕР и вођа хајматбунда, гауфирер ШТАЈНДЛ, су путем објава оглашавали да ће ти и ти мирни грађани, рођаци народних бораца, бити стрељани, да ће домови њихових сељака бити претворени „у прах и пепео", и да ће читава села из којих има партизана, опљачкати, раселити и попалити.

Такву су једну објаву, на пр., издали они 10/7-1944, и исте вечери приступили остваривању њеног садржаја. Верманшафт из Словењградца је ухапсила Ивана Врхњака из Св. Једерте, оца 7 деце. Идућег дана ујутру стигао је камион са 12 талаца из мариборског затвора у Памече. Ове таоце и Врхњака су ставили уза зид гробља, скинули их до паса, везали им очи и крајевни сељачки вођа (ортсбауернфирер) *Третјак* морао је уз присуство целог села, два СС-официра и осталих да прочита пресуду. Свештеника им нису одобрили. Под плотуном вермана пало је 12 најбољих људи: Ферлуга Иван, рођен 6-VI-1897 у Трсту, грађ. инж. Марибор; Хаџић Хасиб, радник; Кастелиц Јосип, радник; Качич Фердинанд, обућар; Комад Карел, рудар; Кошар Матија, радник; Крвх Иван, сељак; Мрак Иван, столар; Земљич Иван, ткач; Штрасер Карл, радник; Чечко Франц, општински намештеник; Врхњак Иван, гостионичар. Сахранити их нису дали на гробљу, већ у неком воћњаку.

H1499-0103I

H1499-01041

Затим су хитлеровски злочинци затворили и у Памечама читаве породице: Антон Рачл са 3 члана, Иван Рачл са 5 чланова, Франц Ховник са 4 члана, Матија Лазник. Из Св. Једерте одвели су породицу Ивана Врхњака са 7 чланова и породицу Франца Мрзела. Из Шент Јанжа одвели су Марију Часл са 3 члана, Зофку Гнаумужеву (остали су побегли), Јожефу Бартову са 7 чланова, Ленарта Крпача са 3 члана, Симона Гологранца; трговкињи Марији Јамниковој, која је побегла, оба детета, и Терезију Јамникову у Отишком Врху.

Спалили су куће Антона Рачла и Ивана Рачла. У Шт. Јанжу су од породица одвојили мушкарце и жене и све мајке од деце и одвели их према Марибору. Верманшафт је опљачкала све куће ових породица.

Нарочити окупаторски терор на словеначком приморју

Са нарочитом жестином су немачки окупатори, уз помоћ италијанских фашиста и Рупникових белогардејаца и домобрана, навалили на цивилно становништво словеначког народа Приморја, који ступа у НОВ да се бори за своју слободу.

Тако, 15-IV-1944 су Немци у Саводњама напали студента Леандра Горкича и Његована Мозетича, стари 18 и 20 година, те 24-годишњег Шантина из Сплита. Овај је пао, остала двојица су били рањени. Горкичу је успело да побегне, док су Мозетича ухватили. Пред црквом су га, уз помоћ фашиста, обесили заједно са мртвим Шантином. Жртвама су на тело прикачили цедуље са написом: „Пуцао на Немце, за нас је партизан". Висили су до идућег дана до 16 сати. Немци су спалили и опљачкали кућу бр. 52 у Саводњама, где су наведене нашли, сопственика Горкич Андреју и Ивана одвукли у немачко ропство. Леандер Горкич је од задобивених рана умро.

30-V-1944 су Немци у селу Манцано за два погинула Немца јавно обесили 24 особе, оставили их да висе три дана и забранили да их ко скине пре.

9-VI-1944, те у идућим данима, су јединице СС из Трста извршиле следећа убиства:

а) у Шебрељама:

1) *Хвала Иван,* из Шебреља број 61, — стрељан је пред својом кућом;

2) *Чернилогар Франц,* из Шебреља број 64. Њему су СС војници, када је рањен у ногу лежао на поду, сломили обе ноге, бајонетом извадили десно око, па тек овако мученом кундацима разбили главу;
3) *Чернилогар Јулију*, рођ. Озебек, убили су када се са рада на њиви враћала кући;
4) *Грошељ Јожа,* из броја 154, је покушавао да гаси своју кућу. Када су то приметили, СС-овци су при-

Сл. 32. — Немачки крвник се снима заједно са својом убијеном жртвом

Сл. 33. — Немачко зверство у Словеначком Приморју

пуцали на њ машинским пушкама и погодили га. Рањен, пао је он у ватру и изгорео;
5) *Божич Франц,* из броја 3, 80-годишњи старац, је стрељан кад је журио према запаљеној штали да би спасао своју једину краву;
6) *Бончина Андреј*-у, исто тако цивила, стрељали су.

б) у Реци:

7) *Подреко Андреј*-у и
8) *Подобник Алојзију,* из броја 24, СС-овци су стрељали док су се враћали са рада на њиви, а ова последња је носила на рукама своје 4-годишње дете.

H1499-0105I

H1499-0106I

в) у Јагрочама:

9) *Тушар Јожу*, кога су стрељали и ако је био болесник;
10) *Тушар Антона*, кога су већ мртвога тукли кундацима по глави.

Истовремено су спалили: у селу Шебреље 96 кућа заједно са споредним зградама; у Реци 12 кућа са споредним зградама; и у Јагрочама 31 кућу са споредним зградама.

Све то извршиле су СС трупе из Трста. Одговорни командант јесте СС-генераллајтнант И. ГЛОБОЧНИК.

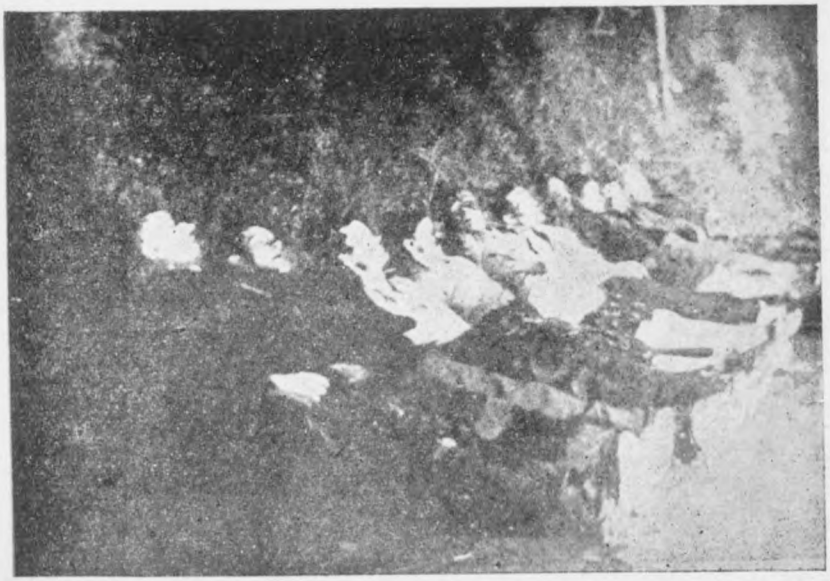

Сл. 34. — Масовно стрељање талаца на Словеначком Приморју

Приликом офанзивних акција у Брдима немачки окупатори су, како је утврђено, спалили 33 куће и 20 споредних зграда, побили 34 лица, 18 живих спалили.

16-VI-1944 су немачки нељуди ухватили на Хрибу код Св. Павла умоболног Франца Чермеља из Подгоре-Вртова, вукли га везаног кроз Чрниче, ударали га кундацима и кочевима, да су кочеви остали крвави. Најзад су га са 3 метка из револвера убили.

Истог дана су немачке звери и домобрани у селу Подгора-Вртовима грозно истукли сељанку Алојзију Першичеву

и тражили да се скине гола. Кад је то одбила, затворили су је са децом у кућу и кућу запалили. Када је већ све било у пламену, спасли су је али помрачена ума.

18-VI-1944 су дошли Немци у село Равне изнад Чернича и из неке куће извели мирне становнике Јосипа Шлејка и Јосипа Деклеву из Старе Васи код Постојне, тукли их, натоварили им тешке сандуке муниције и у оближњој шуми стрељали.

17-VI-1944 су немачки гадови и њихови верни помагачи домобрани у селу Трново покупили седам девојака од 14

Сл. 35. — Немачко зверско убијање заробљених словеначких партизана

до 18 година и одвели их у село Крницу, где су их затворили у засебну собу и изјавили да могу спасити живот само на тај начин ако им се подаду. Истовремено су довели три заробљена партизана, чије су руке биле везане на леђима, лица крвава и који су услед мучења једва стајали на ногама. Под кухињским прозором натакли су им око врата гвоздену жицу и сву тројицу одједном неком нарочитом справом повукли навише. Уз грохотни смех су пустили на њих великог полициског пса, који је живим жртвама кидао комаде меса. Девојке су сутрадан одвели. Само је једној успело да побегне. Село су запалили, те је изгорело 53 куће.

21-VI-1944 су Немци у селу Поточе покупили мушкарце који су се спремали на рад. Винко Шавли, Андреј Подгорник, Рудолф Батагељ, Алојз Бизјак и његов син морали су носити муницију до порушеног моста код села Какање и опра-

H1499-0107I

H1499-01081

вити мост, а затим су их митраљезом побили. Немачки војници су били родом из Бачке, Седмограшке и Мађарске.

Све жешћа борба народа Словеначког Приморја у редовима НОВ за своју слободу противу немачких и италијанских окупатора изазива код ових зликоваца прави злочиначки бес, кога у својим зверским експедицијама искаљују на мирном становништву, на деци и старцима који се не успеју да на време склоне и не могу да следе борбени партизански покрет Народноослободилачке војске.

Тако на дан 27-VII-1944 дојурио је у село Локве одред Немаца од око 600 војника из Идрије и Горице, коме је било прикључено око 40 домобранаца из Толмина. Они су почели одмах изреда тући свеколико цивилно становништво овог краја, без обзира на старост и пол. Кундацима су тукли, обарали и шамарали 94-годишњег Бенка Штефана из Локве, 85-годишњег Коленц Антона из Локве итд. Под претњом смрти силовали су мајку 3 деце из Локве. По кућама су опљачкали дословно све шта су могли однети, а сву стоку су одвукли. Напљачкану робу су натоварили на кола и само из села Локве су отерали више од 20 крцатих кола напљачкане робе. При томе није било ствари које нису дигли. Винклер Амалији су н. пр. однели поред других ствари и 2 тестере, 2 секире, 2 кокошке, 15 јастука итд.; Шулигој Викторији поред краве, свиње и кокоши чак и домаће зечеве (када је она замолила домобранског изрода, немачког помоћника, да јој остави бар млека деци за вечеру, тако је ударио песницом по образу, да је пала у несвест); Коленц Штефанији опљачкали су, у недостатку другог, једино јаре и овцу.

Сведок очевидац, жупник Јоже Брежан из Локве, изјавио је: „Поступак Немаца и домобранаца био је све пре само не човечански. Како су били дошли без хране, одузимали су без икакве дозволе цивилном становништву говеда и ситну стоку, кокошке, зечеве. Куће које су биле празне, јер су се становници повукли, претворили су у рушевине. На другим местима, где је понеко остао у кући, покупили су баш сву храну, сва одела, сву обућу и хартије од вредности. Новац су изнуђивали оружјем у руци и претњама, да ће дотичног стрељати у року од 5 минута ако паре не преда. И поред тога што су становништво опљачкали и отели му сву храну, покрали су по њивама још несазрео кромпир и тражили од света, да га кухају. Како незрео кромпир нису могли јести, побацали су га. За 12 дана извадили су толико кромпира,

да је много сељака остало без њега. Наведени вандали претворили су црквену зграду у касарну. Црквену одећу употребљавали су као јастуке, црквено рубље исцепали и употребили као завоје. У цркви су вршили нужду и сву је загадили. Из црквених врата избили су браве и одвукли црквене степенице."

Одговорни за те злочине су команданти: генерал *Киблер*, поручник *Штекер*, поручник *Кроненберг* и поручник *Шуман*, поред непосредних извршилаца, словеначких издајица, домобранаца из Толмина (под командом надпоручника Илије, по псеудониму Петрича, поручника Кук Августина,

Сл. 36. — Немачко зверско убијање заробљених словеначких партизана

поручника Бајт Виктора, поручника Ацкович Александра, вишег наредника Флегарич Вилибалда, наредника Макуц Лудвика итд).

Истог и следећег дана су у крају Чепован око 25 немачких војника из батаљона „Хајне" спалили 23 куће и уједно опљачкали све што су нашли, нарочито намирнице, веш и скупоцености. Сву стоку су одвели. У појединим случајевима су покрали појединцима и већ скувана јела са огњишта. Само у овом крају проузроковано је штете у покретнинама за преко 1 и по милион предратних лира.

Истом приликом су дана 27-VII-1944 у Средњем Локовцу стрељали цивила Шулигој Рафаела и ранили пушчаним мецима цивиле Подгорник Јанеза, Хвала Елизабету и Шулигој Андреја, те и ту опљачкали све што су нашли као: 1624 комада јаја, 95 кгр путера, око 14.000 кгр кромпира итд. У ово-

H1499-01091

H1499-01101

ме селу су били примећени у непријатељским јединицама и фашисти.

Поред извршилаца је за ове злочине одговоран и капетан *И. Хајне,* командант СС-одреда у Идрији, под чијом командом су ови злочини и почињени.

Немоћни бес хитлеровских, фашистичких и рупниковских домобранских зликоваца не пада у Словеначком Приморју само на најнижу грану пребијања стараца, вандалског скрнављења цркве и голога пљачкаштва, већ и много ниже: у лудачки зверско убијање деце и отсецање глава заробљеним борцима Народноослободилачке војске сикиром.

Тако 26 августа 1944, пополдне, у 16 часова, враћала се са правца Ајдовшчине према Горици немачка колона од 3 тенка и више камиона.

У селу Село, код Ајдовшчине, играли су се недалеко од куће Кркоча 15-годишњи Славко Подгорник и 10-годишњи Франц Подгорник. Када су чули лупу мотора, хтели су да се сакрију. Подгорник Франц побегао је у нужник. Када је један немачки војник то приметио, зауставио је мотор, пришао нужнику, насилно отворио врата и опалио више метака према Францу Подгорнику, који се срушио смртно погођен. После извршеног злочина војник је продужио пут.

9-VI-1944 и следећих дана извршиле су СС јединице из Трста, којима је командовао генераллајтнант *И. Глобочник,* над словеначким народом у Приморју насиља и злочине које смо већ горе утврдили. Међу тим злочинима починили су они један садистички грозан злочин, који су и снимили и чије снимке имамо и овде објављујемо, злочин који верно одражава зверски бес немоћних, побеђених немачких крволока.

Тога дана су хитлеровски зликовци заробили два војника НОВ и ПОС и довели их у Разоре, где су им бајонетима исекли лице, извадили очи, па их питали да ли сада виде друга Тита.

Затим су сазвали сељаке и обема жртвама пред кућом Седеја отсекли главе.

Тад су обе главе ставили на сто, метнули им титовке и у очне дупље положили цедуље са натписом: „Смрт фашизму — слобода народу!"

Доцније су у борби на једном погинулом Немцу запленене фотографије из којих се види да се тичу горе наведеног догађаја у Разорима, снимљеног од самих крвожедних

немачких џелата. Те слике грозног немачког зверства ми овде објављујемо.

Прва слика (сл. 37) претставља моменат кад је немачки подофицирски крволок први пут ударио сикиром по врату прве жртве, првог партизана. Овај варварски џелат се при том садистички смеје, док друге хитлеровске звери држе жртву за руке и газе је ногама.

Друга и трећа слика (сл. 38 и 39) претстављају језовиту смрт другог партизана. На првој од ове две види се исти немачки зликовац, без кошуље, како је већ задао први ударац

Сл. 37. — Зверско немачко сечење сикиром главе заробљеном партизану

по врату, који се налази на окрвављеном пању, и замахује да по други пут удари. На другој је ова звер ударила по други пут и глава је пала са пања. И опет се немачки крволок задовољно смеје.

Четврта слика (сл. 40) претставља обезглављене трупове жртава.

На петој слици (сл. 41) су изложене њихове главе на столу. Једној се још увек налази подругљива цигарета у устима и дивна титовка на глави. А на другој се очитује мучење, коме је ова жртва била претходно подвргнута.

H1499-0111I

H1499-01121

Сл. 38. — Зверско немачко сечење сикиром главе другом заробљеном партизану

Сл. 39. — Глава је другим ударцем отсечена

Сл. 40. — Бачени обезглављени трупови

Сл. 41. — Изложене отсечене главе партизана

H1499-0113I

H1499-0114I

На шестој слици (сл. 42) се виде исте главе бачене у траву.

Овде објављујемо и седму слику (сл. 43), која је нађена са претходним, а која претставља трећу жртву, која има исечено лице, доњу вилицу и врат, око које немачки наоружани бандити стоје вукући жртву за косу увис. Десно у дну види се још једна жртва оборена наузнак.

Ова зверства и немачки снимци о њима заиста верно одражавају с једне стране зверску суштину свеколиког фашизма, а с друге неустрашиво, грозно мучеништво кроз које пролазе приморски Словенци, ти двадесетогодишњи робови италијанског фашизма, данас херојски корачајући, уједињени у Народно-ослободилачкој војсци Југославије, своме коначном ослобођењу.

Сл. 42. — Исте главе бачене у траву

Хитлеровски терор у Жумберку

Хитлеровска банда постаје све немоћнија, и у срдитој немоћи, окупивши око себе сав европски олош од француских и холандских пробисвета преко дражиновско-рупниковских домобранских и павелићевских усташких гадова до

Власовљевих „Козака", тих издајица дивне совјетске отаџбине, прави сад бедне испаде на ослобођеној територији Словеније, где на џепарошки начин пљачка, мародерски убија по којег заосталог старца или старицу, силује жене и пали куће, штале и сенаре.

Ево како су, на пример, ови олињали зликовци упали 10 7 1944 год. на ослобођену територију Жумберка. Окупили су они огромну руљу свакојаког олоша, шарено друштво разноврсних разбојника и џепароша.

Напад је извршила I козачка дивизија, којој је командовао генераллајтнант *фон Панвиц*. У саставу ове дивизије био је 1. донски коњички и 4. кубански пук, 1. регимента немачких „јегер-ерзац", 1 батаљон гестаповаца, 2 дивизиона артилерије и 10., 13. и 30 усташка бојна. Делове непријатељских јединица водио је домаћи издајица у немачкој униформи *Иван Улага* из Метлике. Током операције највише су претрпела места: варош Метлика, у коју је непријатељ упао за сат и по, и села Драшичи, Чуриле, Росалници и Радовичи.

При упаду у Метлику имали су непријатељски војници унапред спремљене нацрте, које куће треба спалити и која лица нарочито тражити. Тако су спалили Здравствени дом, кућу трговца и бившег жупана Ивана Малешича, гаражу

Сл. 43. — Мучење треће жртве

H1499-0115I

H1499-0116I

механичара Јоже Цвелбара и Пакара. Изгореле су и 32 зграде за становање и 99 споредних зграда, те штета износи 15,000.000.— предратних динара. Истовремено су опљачкали много кућа и одвукли стоку, намирнице, одела и украли у готовом новцу 312.626 лира, 104 рајхсмарке и 3000 куна. Када се нека госпођа обратила немачком официру за заштиту од пљачке козака, тај јој је одговорио: „Ми смо Метлику запосели, а козаци имају налог да је опљачкају." Остали немачки официри су се жалили да у Метлики има тако мало ствари од вредности. Једној жени су истргли ручни сат. Нарочито су тражили свештеника Модеста Голио и разне друге виђеније људе. Војници, козаци, усташе и Немци, су народу из џепова крали новац. За паљење зграда су имали нарочите ручне шприце са запаљивом смесом и запаљиве фосфорне плочице.

Свештеник Модес Голиа је као сведок изјавио да је упад Немаца у Метлику био најобичнији пљачкашки поход лоповске банде. У једној од цркава су у освештаном колежу за мису мешали сапун за бријање, док им је „монштранца" служила за огледало. У Драшичима су опљачкали цркву, разбили колеж, однели олтарске чаршаве, свеће, завесе, свештеничку одећу и разбили оргуље. Свештеник Голиа одлучно побија мишљење да би Немци могли бити браниоци ма какве културе и осуђује сваку сарадњу са њима.

У Метлици убили су више особа. Тако су 16 јула 1944 без узрока стрељали слабоумног 40-годишњег Мартина Воглара у потиљак. Нађено тело је било јако изгорело.

И у Росалницама су тражили одређене особе, које су имали забележене на цедуљама. Сведоке који нису могли дати обавештење о боравишту тражених, тукли су. У овом и другим крајевима силовали су девојке и жене; утврђена су 4 случаја, док се остали, из схватљивих разлога, крију. Жене су натерали на полни однос тучом и тако што су им уперили пушке у груди. Глувог 10-годишњег дечка су тако дуго шамарали и питали да ли сада чује, док им није досадило.

У Радовичима су стрељали сељака Марка Режека, старог 63 године, и заклали другог сељака Марка Режека. У овоме су учествовали Козаци, Немци и усташе. —У виноградима су бурадима за вино вадили чепове да је све вино исцурило. У многим крајевима су становништву подметали муницију, затим се враћали и на основу те муниције тврдили да народ има оружје.

У селу Свржаки су Немци наредили 67-годишњем Мартину Симоничу, да их води у Метлику. Пошто је, услед своје старости, ишао полако, тукли су га и на крају на Жвирковом врху, више Метлике, стрељали. Његову 58-годишњу жену Марију хтео је усташа убити, али како је помакла главу, куршум јој је прошао кроз оба образа. У Божацима су Немци стрељали 60-годишњег Козјан Антона.

У селу Железники Немци су стрељали Јожефа Сепанера. Немачки војник је намерно оставио пушку у његовој кућици у винограду, а после њега су дошли други Немци и тврдили да Сепанер има пушку. Одвели су га у виноград,

Сл. 44. — Окупаторско зверство на Словеначком Приморју

стрељали га у трбух и потиљак, а затим потпуно опљачкали.

10 јула 1944 је козачка дивизија у селу Драшичи спалила 10 кућа и око 50 споредних зграда и зграда у виноградима. Украли су све што је иоле било од вредности. Једној жени је козачки официр украо новац сакривен испод каде. Увече се вратио и наговарао је на полно општење, јер да ће јој вратити новац ако му се пода. Када је одбила, ударио је тврдим предметом по образу.

Сељанку Даницу Пездирц, која је била у 9 месецу трудноће, хтели су натерати на полно општење, па је неки

H1499-01171

H1499-01181

козак револвером тако тукао по трбуху да се сва надула и родила мртво дете. Ово, као и остале повреде, је званично утврдила лекарска комисија. Оца ове жртве, Антона Жугеља, су одвели Немци, а после 5 дана су га сељаци нашли стрељаног у шуми. 70-годишњу Катарину Жугељеву, сељанку у Драшичима, су испитивали где су партизани. У току испитивања је један војник испалио на њу више метака и пробио јој десну ногу, која је морала бити отсечена. Пуцали су такође и на још једну 78-годишњу старицу, али је метак погодио њеног унука.

У истом селу био је убијен и 69 годишњи Антон Бајук са више метака из митраљеза, кад је покушао гасити своју кућицу у винограду.

У Радовичима су одвели браћу 16 годишњег Мартина и 18 годишњег Антона Мужара, мучили их и затим побили. Кућу су запалили и тела бацили у ватру. Побијене су такође 80 годишња Ана Вришчар и Тереза Јанжекович.

Убиства старица, стараца и умоболника, силовање жена, пљачка и паљење, били су средство којим је овај хитлеровски олош под командом генераллајтнанта *фон Панвица* хтео да улије мирном народу страх у кости и тако га уведе у „нови поредак". Али се народ после тога још чвршће збио око словеначке народне власти и своје народноослободилачке војске.

Из свих горе наведених злочина, која је словеначка *Земаљска комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача* на многобројним документима подробно утврдила, *Државна комисија* закључује да су, поред Хитлерове владе и Врховне команде, ратни злочинци и њима потчињени извршиоци ових злочина Немци: РАЈНЕР, гаулајтер Горењске; Др. ИБЕРРАЈТЕР, гаулајтер Штајерске; генерал-оберст фон ЦАНГЕН, командант Јадранске оперативне зоне; РЕСЕНЕР, генераллајтнант полиције и СС-групни вођа; генерал КИБЛЕР; генераллајтнант И. ГЛОБОЧНИК, СС- групни вођа у Горици; генераллајтнант *фон ПАНВИЦ*; заповедник 16 СС-панцергренадира у Приморској *СИМОН;* командант СС-одреди у Идрији *И. ХАЈНЕ;* поручник *ШТЕКЕР;* поручник *КРОНЕНБЕРГ;* поручник *ШУМАН;* и помагачи ових немачких бандита и звери генерал ВЛАСОВ; генерал РУПНИК; домобрански капетан ЦВЕТЛИЧИЧ; Цветличичу потчињени ВИКТОР ФРФОЉА; домобрански надпоручник ИЛИЈА по псеудониму ПЕТРИЧ; домобрански поручници КУК АВГУШТИН; БАЈТ ВИКТОР; АЦКОВИЧ АЛЕКСАНДАР; виши

наредник ФЛЕГАРИЧ БИЛИБАЛД; наредник МАКУЦ ЛУДВИК; и ИВАН УЛАГА, из Метлике.

Државна комисија сматра да, поред Хитлера, његове владе и његове Врховне Команде, сви горе набројани немачки генерали, гаулајтери и официри, као и сви горе именовани њихови помагачи а издајници наше државе и народа, морају бити строго кажњени за све злочине које су починили над нашим народом.

Претседник Државне комисије,
Др. **Душан Недељковић**

Секретар,
Др. **Иван Гргић**

H1499-0119I

H1499-01201

Registar imena zločinaca utvrđenih i objavljenih u Saopštenjima 1—6

AHRENZ, poručnik S.br. 5
ALACEVICH, sekretar fašija JOSIP S.br. 1
ANARELLI, komesar S.br. 1
AUTILO DE, karabinijer SALVATORE S.br. 1
BALISTA-CATALDI, kapetan GIOVANNI S.br. 2
BANDINI, direktor logora ATILIO S.br. 2
BARBERO, karabinijer GUIDO S.br. 1
BASTINIANI, guverner Dalmacije GIUSEPPE S.br. 1
BELOSI, I° seniore LUIGI S.br. 1
BELOZZI, major S.br. 2
BIAGI, poručnik S.br. 2
BIANCHI, karabinijer S.br. 1
BIANCHI, kapetan GUIDO S.br. 2
BINDOLO, karabinijer S.br. 1
BITTONI, karab. poručnik S.br. 3
BONINI, general SILVIO S.br. 3
BRUNEO, karabinijer S.br. 1
BUIOLI, karabinijer S.br. 1
BUNGARO, kapetan CC. RR. GIUSEPPE S.br. 1
BUSSMANN, pukovnik S.br. 5
CANADA, potpukovnik S.br. 2
CANTOLINI, marešalo S.br. 3
CAPOGROSSO-CAVAGNIN, major S.br. 1
CARBONE, agent SIGISMONDO S.br. 1
CARBONI, karabinijer S.br. 1
CARUSO, cavv. Uff. PIETRO S.br. 1
CASABRIONI, I° seniore CORRADO S.br. 1
CASANOGO, civilni komesar EMILIO S.br. 4
CASTIGLIONE DE, generale console MASSIMO S.br. 1
CASSU (CASU), karabinijer GIOVANNI S.br. 1
CERLENCO (CRLJENKO) vicebrigadiere di P. S. ANTONIO S.br. 1
CESI, kapetan ANTONIO S.br. 2
CHINICI, general DOMINICO S.br. 2
CIANCABILLA, pukovnik F. S.br. 4
CIGALO FULGOSI, general conte ALFONSO S.br. 1
COCI, pukovnik S.br. 3
CONCINI, kapetan ANTONIO S.br. 1
COPPA Dr., lekar, sekretar fašist. organizac. S.br. 2
COPI, karabinijer S.br. 1
COREL, karabinijer EMILIO S.br. 1
CURRENO, pukovnik GIUSEPPE S.br. 1
DELONGHI, karabinijer GIOVANNI S.br. 1
DIES, sveštenik don LUIGI S.br. 2
DIETZE, potpukovnik S.br. 5
DOIMI, učiteljica ELENA S.br. 1
DUSTI, karabinijer BENITO S.br. 1
ELMI, karabinijer ANTONIO S.br. 1
FADDA, marešalo GIOACCHINO S.br. 1

H1499-01211

FAIS, marešalo GIOVANNI S.br. 1
FALCONE, agent ROCCO S.br. 1
FANTOLI, komesar S.br. 1
FAOTINI, pukovnik FERDINADO, S.br. 1
FICINI, karabinijer S.br. 2
FÖRSTENAUER, poručnik S.br. 5
FRANCESCA DI, brigadijer ANTONIO, S.br. 1
FRANCIOSINI, I° seniore MARIO, S.br. 1
FRANGIPANNE, poručnik GIOVANNI S.br. 1
FRIEGER, kapetan S.br. 5
FRIZARI, kapetan VITO, S.br. 2
FURIA DI, kapetan FERDINANDO, S.br. 4
GAETANO, poručnik GIUSEPPE, S.br. 1
GALTERIO, poručnik ENRICO, S.br. 2
GALVISTI, agent NELLO, S.br. 1
GAMBARA, general GASTONE, S.br. 4
GANDINI, potpukovnik S.br. 2
GEMELLI, major S.br. 3
GIUFREDI, generale console Dott. Ing. GINO, S.br. 1
GIUNDIANI, kapetan GIUSEPPE, S.br. 1
GIUNTA, guverner Dalmacije S.br. 1
GHIY, major GIOVANNI, S.br. 2
GLOBOTSCHNIK, general lajtnant S.br. 6
GRAZIANI, pukovnik FERNANDO S.br. 3
GRAZIOLI, visoki komesar EMILIO S.br. 4
GROSSI, karabinijer BERTIOTO, S.br. 1
GUGLIOTTI, potporučnik S.br. 3
HEINE, poručnik I. S.br. 6
INGLESE, pukovnik S.br. 1
INTRASSA, vicekomesar Dr. MICHELE, S.br. 1
KAJUMI, podoficir S.br. 5
KIEBLER, general S.br. 6
KINAST, Feldwebel S.br. 5
KRAFT, podoficir S.br. 5
KRONENBERG, poručnik S.br. 6
KRUSE, Feldwebel S.br. 5
LA BROCA, brigadijer GIUSEPPE, S.br. 1
LOCCI, automehaničar NICODEMO, S.br. 1
LOMAGLIO, general CESARE S.br. 1
LOMONACHI, učitelj GUIDO (VITO), S.br. 1
LOTI, polic. kvestor PIETRO, S.br. 2
LUBINI, pomorski finans ALFREDO, S.br. 1
MACARIO, general ALESSANDRO, S.br. 4
MAGALDI, general GHERARDO, S.br. 1
MAGGIARO VERGANO, general nobile ERNESTO, S.br. 1
MALENTACCHI, karab. marešalo S.br. 2
MANDEL Dr., major S.br. 2
MANDERAZZI, brigadijer S.br. 1
MANGANELLI, vicebrigadijer ANGELO, S.br. 1
MARCHI DE, poručnik FEDERICO, S.br. 1
MARCO DE, poručnik S.br. 2
MARENGHI, guardia scelta di P. S. RICCARDO, S.br. 1
MARINI, agent S.br. 2
MARINI, karab. marešalo S.br. 2
MAROTTA, general S.br. 2
MASTROIANI, potpukovnik OTTAVIO, S.br. 1
MAZZOLINI, visoki komesar za Crnu Goru SERAFINO, S.br. 2
MELOCHI, kapetan S.br. 1

MILAN, kapetan CARLO, S.br. 1
MINUTELLI, kapetan FABIO, S.br. 1
MONTORI, automehaničar GIUSEPPE, S.br. 1
MONTAROLI, kapetan SABINO, S.br. 2
MONTUORO, pukovnik S.br. 2
MORIGHI, karabinijer ANGELO, S.br. 1
MORIGHI, karabinijer GUIDO, S.br. 1
MORO, karabinijer GARINO (GAVINO), S.br. 1
MURGANTI, karabinijer S.br. 1
MURISI, karabinijer NATALE, S.br. 1
MUSSOLINI BENITO, S.br. 4
NAPOLITANO, seniore VINCENZO, S.br. 1
NASCIMBENI, kapetan S.br. 2
NEUHOLDT, general lajtnant S.br. 5
NICOLETTI, advokat TULLIO, S.br. 1
OLIVIERI, I° seniore EDMONDO, S.br. 1
PANARELLI, potporučnik FRANCESCO, S.br. 3
PANVITZ von, general lajtnant S.br. 6
PAOLI DE, brigadijer S.br. 1
PAOLO, potpukovnik GIUSEPPE, S.br. 2
PARDINI, karab. poručnik GIUSEPPE, S.br. 3
PEDRAZOLI, general, S.br. 3
PIACENTE, narednik NICOLO, S.br. 1
PICOLOGIO, poručnik VANI, S.br. 2
PIRZIO-BIROLI, general guverner Crne Gore S.br. 2 i 3
PIZZI, major GIUSEPPE, S.br. 3
PREUSSLER, kapetan S.br. 5
RADINI-TEDESCHI, I° seniore FRANCESCO, S.br. 1
RAGOZZI, potpukovnik S.br. 2
REINER, Gauleiter S.br. 6
RENDINA, komesar Dr. PIETRO, S.br. 1
RESSENER, general lajtnant S.br. 6
ROATTA, general MARIO, S.br. 4
ROBOTTI, general MARIO, S.br. 4
ROCCHI, pukovik S.br 1
ROGANI, kapetan GIANNETTO, S.br. 1
ROMEO, pukovnik PIETRO, S.br. 1
RONCAGLIA, general S.br. 3
RONCORONI, karab. kapetan ALFREDO, S.br. 1
RÜBLER, general major S.br. 5
SALVATELLI, brigadijer S.br. 1
SALVATORE, karabinijer S.br. 1
SANTIENO, vicebragadier CARLO S.br. 1
SANTINI (ODETT.), seniore UMBERTO S.br. 1
SAPARO, agent ANTONIO S.br. 1
SARTORE, caposquadre della M. V. Sn. GIUSEPPE S.br. 1
SCALPA, kapetan GIUSEPPE S.br. 2
SCASELATI, poručnik FRANCO S.br. 2
SCHUHMANN, poručnik S.br. 6
SCHULEIN, Oberfänhrich S.br. 5
SCHULTZE, poručnik S.br. 5
SCUTELLI, karabinijer S.br. 1
SERRENTINO, cavv. Uff. VINCENZO S.br. 1
SESTILLI, potpukovnik CC. RR. GUARTIERO S.br. 1
SIMON, zapovednik SS pancegrenadira S.br. 6
SIRACUSA, kapetan S.br. 2
SORDI, pukovnik S.br. 4
SPITALIERI, major S.br. 2
STECKER, poručnik S.br. 6
STUBENRAUCH, Feldweber S.br. 5
SULAS, karabinijer GIOVANNI S.br. 1
TARANTINO, marešalo ANTONIO S.br. 1

H1499-01221

H1499-01231

THÖRNER, major S.br. 5
TENIZEL, poručnik S.br. 5
TERRANOVA, potporučnik IGNAZIO S.br. 1
TITZE, pukovnik S.br. 5
TONELLI, vicebrigadijer ENRICO S.br. 1
TORZIELO, major MARIO S.br. 3
TOSCANINO, pukovnik ANTONIO S.br. 2
TUCCI, general S.br. 2
ÜBERREUTER, Gauleiter, S.br. 6
VACARO, karabinijer CARMELLO, S.br. 1
VACARO, karabinijer NATALE, S. br. 1
VANINI, marešalo GIUSEPPE, S.br. 1
VASSALLO, direktor logora SILVERIO, S.br. 2
VECCHI DE, major PIETRO, S.br. 1
VECCHIO DE, console ENNIO, S. br. 1
VERGNA, poručnik, S.br. 4
VICENZO DE, Dr., vicekomesar, S. br. 1
VICENZO DE, Dr., S.br. 1
VIGNERI, pukovnik ACHILLE, S. br. 1
VIRGILIO, karab. marešalo, S.br. 2
VISCARDI, vicebrigadijer GIUSEPPE, S.br. 1
VOLPI, kapetan ADAMO S.br. 1
WAGNER, poručnik S.br. 5
WEIS, poručnik S.br. 5
WIEDNER, nadporučnik S.br. 5
WIETEMANN, kapetan S.br. 5
WIETER, poručnik S.br. 5
WOLFINEK, poručnik S.br. 6
ZANGEN von, general obrst S.br. 6
ZANZI, major GIOVANI S.br. 1
ZONI, komandant divizije S.br. 1

АЦКОВИЋ, домобрански поручник Александар, С.бр. 6
БАЈТ, домобрански поручник ВИКТОР, С.бр. 6
БЕГОВИЋ, члан Месног нац. одбора на Цетињу НИКОЛА, С.бр. 3
БУЈ, секретар Месног нац. одбора на Цетињу МИЛАН, С.бр. 3
ВЕСКОВИЋ, члан Месног нац. одбора на Цетињу СИМО, С.бр. 3
ВЛАСОВ, генерал, С.бр. 6
ГОЈНИЋ, мајор БЛ., С.бр. 3
ЂУКАНОВИЋ, генерал, претс. националног црногорског покрета БЛАЖО, С.бр. 3
ЂУРИШИЋ, капетан ПАВЛЕ, С. бр. 3
КАПИЧИЋ, претс. Месног нац. одбора на Цетињу ДУШАН, С.бр. 3
КУК, домобрански поручник АВГУШТИН, С.бр. 6
ЛАШИЋ, мајор, С.бр. 3
МАКУЦ, наредник ЛУДВИК, С.бр. 6
МИХАИЛОВИЋ, министар војни избегличких југословенских влада ДРАЖА, С.бр. 3
ПАВИЋ, мајор Б., С.бр. 3
ПЕТРИЋ, домобрански подпоручник ИЛИЈА, С.бр. 6
ПРЉА, члан Месног нац. одбора на Цетињу Др. МИЈО, С.бр. 3
РУПНИК, генерал, С.бр. 6
СТАНИШИЋ, пуковник БАЈО, С. бр. 3
УЛАГА ИВАН, С.бр. 6
ФЛЕГАРИЧ, виши наредник ВИЛИБАЛД, С.бр. 6
ФРФОЉА ВИКТОР, С.бр. 6
ЦВЕТЛИЧИЋ, домобрански капетан, С.бр. 6

H1499-0124I

ШТАМПА ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ
БЕОГРАД, ДЕЦЕМБРА 1944 ГОДИНЕ

CCCP-309

H-1499j

Exhibit UAAK 309

Filed Feb. 22, 1946

Abs. of Ledg

Dep

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/ 97

A 083195

A 083195

H1499J-0001

H1499J-0002

2 pages

CCCP-309

J/97

H1499J-0003

S A O P S T E N J E

Jugoslovenske Drzavne komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca -

MEDJUNARODNOM VOJNOM SUDU - N U E R N B E R G

U vezi poglavlja III tac.1 Saopstenja br.D 2697/45 Drzavna komisija (SSSR br.36) a na osnovu podataka koji su u medjuvremenu prikupljeni u predmetu unistavanja naselja u Jugoslaviji, podnosimo sledeće:

Citavi predeli Jugoslavije ostali su potpuno opustoseni posle prolaska nemackih trupa. Mi ćemo dopuniti svoja ranija izlaganja i dokaze sa samo nekoliko novih konkretnih primera.

Na osnovu velikog broja svedocanstava i narocito na osnovu iskaza zarobljenog Brigadefuehrera i Generalmajora SS-oruzja Augusta Schmidthubera Jugoslovenska Drzavna komisija za ratne zlocine utvrdila je, medju ostalim, ovaj masovni zlocin:

Krajem maja i pocetkom juna 1943 godine 7 SS-divizija "Prinz Eugen" do temelja je opljackala i onda oruzjem i vatrom unistila sela Gornje Polje, Rastovac, Orah, Granice, Praga, Jasenovo Polje i Vrbica u Crnoj Gori i ujedno pobila stanovnistvo.

Prema svedocanstvu nemackog vojnika, ucesnika u tim zlocinima, Holzer Leandera, u avgustu 1943 zapalila je 23 ceta 7 SS-divizije "Prinz Eugen" po naredjenju komandanta bataljona Wagnera jedno selo na pruzi Jablanica-Prozor i poubijala stanovnistvo, kao i jedno selo na pruzi Niksić-Avtovac.

Drugi primer:

U septembru i oktobru 1941 su nemacke takozvane kaznene ekspedicije popalile sledeća sela: Grabovica, Divci, Dracić, Jovanja, Selić, Loznica, Lukavac, Petnica, Popucke, Babajić, Susoke, Skela, Grabovac, Zabrezje, Stubline, Pricević i Beoluzević u okrugu Valjevskom, Srbija. O tome svedoci - skrto i obazrivo - izvestaj tadasnjeg kvislinskog okruznog nacelnika u Valjevu kvislinskom ministru unutrasnjih dela u Beogradu pod Pov.br.1481/42 od 7 maja 1942.

Poseban nemacki okupatorski rezim bio je u severozapadnim delovima Jugoslavije (Donja Stajerska, Kranjska i Koruska) koji su bili administrativno inkorporirani u nemacki Rajh. Ovde zlocinacka inicijativa ne pripada Wehrmacht-u nego civilnim vlastima, ali potpuno iste metode u vrsenju zlocina i Wehrmacht-a i civilnih vlasti ukazuju na organiaaciono i zlocinacko jedinstvo vrhova Rajha.

Na pr. visi SS- i policiski vodja u Wehrkreis XVIII, SS-Gruppenfuehrer u.Generalleutnant der Polizei Roessener u svojoj zapovesti od 27 jula 1942 naredjuje:

"Bei der Verbrennung der Doerfer wird immer noch nicht mit der genuegenden Aufmerksamkeit vorgegangen..."

Pocetkom januara 1942 godine Nemci su razrusili i spalili do poslednje zgrade lepo i veliko slovenacko selo Drazgose. U originalnom nemackom dokumentu (odluci, koju je doneo Landrat iz Kranja pod datumom 10 marta 1943) izmedju ostalog citamo:

"Angabe der Ursache nach Paragraph 2 VO: Grossaktion der Polizei ud Wehrmacht gegen die Ortschaft Draschgosche (Einaescherung der ganzen Ortschaft) im Gebiete der Gemeinde Solzach..."

Posto su popalili slovenacka sela u Gorenjskoj i to: Zlato Polje, Mala Lasnja, Brezovica, Trnovce, Obrse, Nemci su izdali plakat u kome se izmedju ostalog kaze:

"Unbelehrbar waren die Bewohner von Goldenfeld, Laschna, Bresowitz, Tschernautsche, und Obrsche... Die bewaffnete Macht des Reiches hat diese Verbrecher nunmehr der gerechten Strafe zugefuehrt. Ihre Wohnstaetten wurden niedergebrannt; sie selbst und ihre Angehoerigen wurden ihhaftiert."

U pocetku meseca jula 1942 Nemci su spalili sela Gradise i Korena u Gorenjskoj. Zatim su 8 jula 1942 izdali plakat u kome se izmedju ostalog

A 083196

H1499J-0004

kaze:

"Es wurde festgestellt, dass ein grosser Teil der maennlichen Bewohner der Gemeinde Gradische und Koreno, Kreis Stein, sich den Banditen angeschlossen... Beide Ortschaften wurden daher durch Feuer zerstoert, die maennliche Bevoelkerung ueber 18 Jahre wurde erschossen, die uebrige Bevoelkerung zur Aussiedlung gebracht."

Prema podacima Drzavne komisije za ratne zlocine, Nemci su samo u okupiranim predelima Gorenjske i Donje Stajerske prema dosada prikupljenim podacima u celosti spalili odnosno do temelja porusili 31 selo, spalili odnosno porusili preko 24.366 stanbenih kuća i drugih zgrada, a tom prilikom poubijali su ogroman broj civilnih lica pretezno streljanjem, vesanjem, mucenjem do smrti, a mnoge su poklali i zive spaljivali.

Sve to bilo je izvrseno prema naredjenjiia same vlade Reicha.

Zamenik sefa civilne uprave za Donju Stajersku, Reichspraesident Dr.Mueller Haccius u svome clanku "Dve godine nemacke uprave" ("Zwei Jahre deutscher Verwaltung"), objavljenom u "Marburger Zeitung" br.100/101 od 10/11 aprila 1941, kaze:

"Die Grundlage fuer jegliche Arbeit war ein Fuehrererlass, der dem Chef der Zivilverwaltung die Fuehrung der gesamten Verwaltung der Untersteiermark im zivilen Bereich uebertrug..."

Svim ovim dokumentima se dokazuje da bilo da se sprovodi preko Keitel-a i OKW ili Frick-a i ministarstva unutrasnjih dela, unistavanje citavih naselja i njihovog stanovnistva je sistem kojeg odozgo nalazu i kontrolisu vlada Reich-a i NSDAP, vrhovni krivci za ovaj masovan zlocin koji je tesko pogodio Jugoslaviju i njene narode.

K.D.br.2697/45
15 januara 1946
Beograd

Pretsednik
Drzavne komisije,
Nedeljković
profesor Univerziteta

(Dr.Dusan Nedeljković)

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NUREMBERG, GERMANY
USSR Exhibit 309
Filed Feb 22, 1946

Filed Feb. 14, 1946
H. S. Willey
Secy.

Международный военный трибунал

H-1499k

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ №.

311

Главный обвинитель
от СССР

СССР № 311

A083198

H1499K-0001

H1499K-0002

24 pages

H1499K-0003

СССР-311

Перевод с немецкого.

Командир
полиции безопасности и СД
в Житомире
Бердичевское отделение
исх.№ 1256/42

Бердичев, 24.XII-42г.

Командиру полиции безопасности и СД
в Житомире.

По вопросу инцидента, происшедшего сегодня при проведении особо-режимной операции.

Основание: нет.

При проведении назначенной на сегодняшний день особо-режимной операции были убиты два сотрудника управления после того, как у них было отнято лицами, подлежавшими этой особо-режимной операции, оружие - 1 пистолет-пулемет и одна русская самозарядная винтовка. Я не задавал никаких вопросов о происшедшем для того, чтобы не повлиять на показания свидетелей. Я только установил из разговоров, что оба сотрудника - СС-унтершарфюрер ПААЛЬ и СС-штурмманн ФОЛЬПРЕХТ - не соблюли необходимых мер предосторожности. Перед отправкой назначенных для проведения операции сотрудников управления я указал им на необходимость соблюдения особой осторожности. Но мое предложение - дать дополнительно еще одного человека - было отклонено под тем предлогом, что в этом нет необходимости, так как будут иметь дело с инвалидами.

Для расследования обстоятельств дела я командировал на место инцидента СС-роттенфюрера ГЕССЕЛЬБАХ.

Необходимые меры по розыску сбежавших 20 /примерно/ заключенных приняты. Для преследования бежавших из стационарного лагеря № 358Н в Бердичеве срочно направлена команда в 20 человек.

КНОП
СС-штурмшарфюрер.

Верно:

Чрезвычайная Государственная Комиссия

А083214

Из материалов Чрезвычайной Государственной Комиссии.

рк

H1499K-0004

Перевод с немецкого.

Командир полиции безопасности
и СД в Житомире.

Бердичев, 24.XII-1942 г.

По вызову явился СС-штурмшарфюрер и криминал - обер-секретарь КНОП Фриц, родился 18.II-1897 года в Нойклинце, округ Кеслин. КНОП Фриц показал следующее:

"С середины августа я являюсь руководителем Бердичевского отделения командира полиции безопасности и СД в гор.Житомире. 23.XII-1942 г. заместитель командира гауптштурмфюрер СС КАЛЛЬБАХ обследовал местное отделение и воспитательно-трудовой лагерь, находящийся в ведении вверенного мне учреждения. В этом воспитательно-трудовом лагере с конца октября или начала ноября находится 78 бывших военнопленных, которые в свое время были переведены туда из стационарного лагеря в Житомире вследствие нетрудоспособности. Значительное число военнопленных в свое время было передано в распоряжение командира полиции безопасности и СД. Из их состава в Житомире было отобрано небольшое число до некоторой степени пригодных к труду, а остальные 78 человек были направлены в здешний воспитательно-трудовой лагерь. Как мне помнится, часть военнопленных еще в то время была перевезена на грузовике куда-то поблизости. В дальнейшем проводившиеся отправки военнопленных были прекращены в связи с возражением армии. Я не хочу, чтобы мои слова были истолкованы превратно: армия не столько возражала против этих отправок, сколько выражала желание, чтобы эти военнопленные, будучи расконвоированы и направляемы куда-то, немедленно получали пристанище.

Находившиеся в здешнем лагере 78 военнопленных были исключительно тяжело раненые. У одних отсутствовали обе ноги, у других - обе руки, у третьих отсутствовала одна какая-либо конечность. Только некоторые из них не имели ранения конечностей, но они были так изуродованы другими видами ранений, что не могли выполнять никакой работы. Последние должны были ухаживать за первыми.

Чрезвычайная Государственная Комиссия

А 083215

H1499K-0005

При обследовании воспитательно-трудового лагеря 23.XII-1942г. СС-гауптштурмфюрер КАЛЛЬБАХ отдал распоряжение, чтобы оставшиеся в живых после имевших место смертных случаев 68 или 70 военнопленных подверглись сегодня же особо-режимному обращению. Для этой цели он выделил грузовую автомашину с шофером-эсесовцем ШЕФЕР из управления командующего, который прибыл сюда сегодня в 11 часов 30 мин.

Подготовку экзекуции я поручил сегодня рано утром сотрудникам местного управления: СС-унтершарфюреру ПААЛЮ, СС-роттенфюреру ГЕССЕЛЬБАХУ и СС-штурмфюреру ФОЛЬПРЕХТУ. Ответственным за проведение экзекуции был назначен мною ФОЛЬПРЕХТ. Он взял с кожзавода грузовую автомашину и 8 человек из политической тюрьмы местного управления для рытья могил. При выполнении этой работы присутствовали ПААЛЬ и ГЕССЕЛЬБАХ. Установление связи между заключенными, привлеченными к рытью могилы, и бывшими военнопленными, подлежавшими экзекуции, было абсолютно исключено. В то время как экзекуция евреев производилась обычно в пределах рабочего лагеря, правда, в месте, укрытом от взоров содержавшихся в лагере лиц, для сегодняшней казни я приказал, считая это целесообразным, избрать подходящее место вне лагеря, на пустыре, находившемся за стационарным лагерем.

Об упомянутых выше 3-х лицах, которым я поручил произвести расстрел военнопленных, мне было известно, что они еще будучи в Киеве, принимали участие в массовых экзекуциях многих тысяч человек. И в местном управлении им уже в мою бытность поручались расстрелы многих сотен людей. На основании указанного и ввиду сильной занятости по службе я предоставил этим трем лицам проведение сегодняшней экзекуции, а ее ответственным исполнителем назначил СС-унтершарфюрера ПААЛЬ. Из оружия они имели: немецкий пистолет-пулемет, русскую самозарядную винтовку, пистолет 08 и карабин. Хочу еще подчеркнуть, что я намеревался дать в помощь этим трем лицам СС-гауптшарфюрера ВЕНЦЕЛЯ, но это было отклонено СС-штурмманном ФОЛЬПРЕХТОМ, заметившим при этом, что они втроем вполне справятся с этим делом.

По поводу обвинения

Мне не пришло в голову обеспечить проведение обычной экзекуции более многочисленной командой, так как место экзекуции

Чрезвычайная Государственная Комиссия

А083216

H1499K-0006

было скрыто от посторонних взоров, а заключенные не были способны к бегству ввиду их физических недостатков.

Приблизительно в 15 часов мне сообщили по телефону из стационарного лагеря, что один из сотрудников моего отделения, выполнявший это особое поручение, ранен и один бежал. Я сейчас же направил на подводе к месту экзекуции СС-гауптшарфюрера ВЕНЦЕЛЯ и СС-обершарфюрера ФРИЧА. Через некоторое время мне вторично сообщили по телефону из стационарного лагеря, что два сотрудника моего отделения убиты. Я сейчас же на случайно прибывшей ко мне в отделение военной машине отправился в стационарный лагерь. Недалеко от лагеря я встретил грузовую машину командного пункта, в которой лежали оба убитых сотрудника. ГЕССЕЛЬБАХ доложил мне о случившемся. Согласно его донесению, он, ГЕССЕЛЬБАХ, производил расстрелы в могиле, в то время как два другие сотрудника несли охрану у автомашины. Когда ГЕССЕЛЬБАХ уже расстрелял 3-х военнопленных, а четвертый стоял возле него, он вдруг услышал выстрелы, раздавшиеся над могилой. Тогда он, застрелив 4-го военнопленного, вылез из могилы и увидел, что военнопленные один за другим разбегаются в разные стороны. Он стал стрелять по беглецам, и, по его мнению, застрелил 2-х из них. Я заехал в лагерь и дал распоряжение особенно зорко охранять заключенных. Усилить охрану я не мог, так как в моем распоряжении не было необходимых для этого людей. Из других полицейских органов я также не мог получить людей для подкрепления охраны, так как я знал, что они находятся на операции. На месте, в стационарном лагере, ГЕССЕЛЬБАХ уже распорядился, чтобы команда в составе 20 человек обыскала местность для поимки беглецов. Для их дальнейшего розыска я известил полевую жандармерию, полицейскую жандармерию и железнодорожную полицию. ГЕССЕЛЬБАХ, шофер и оба посланных мною чиновника закопали, как полагается, расстрелянных военнопленных.

Я хотел бы еще указать на то, что изложенный мною инцидент произошел при второй экзекуции. Ей предшествовал расстрел примерно 20 военнопленных, прошедший без инцидентов. Сейчас же по возвращении я доложил об этом по телефону командиру в Житомире.

Чрезвычайная Государственная Комиссия

А083217

H1499K-0007

Ничего больше показать я не могу. Я заверяю, что мои показания вполне правдивы и мне известно, что ложные показания с моей стороны повлекут за собой наказание и исключение меня из СС".

Подпись: (Фрид КНОП), СС-штурмшарфюрер.

Верно: КУНТЦЕ - СС-оберштурмфюрер.

Затем по вызову явился СС-роттенфюрер ГЕССЕЛЬБАХ Фридрих, родился 24.1-1909 года, уроженец Фейдингена, из округа Витгейнштейн /Вестфалия/ и дал следующие показания:

"Я поставлен в известность о существе предстоящего допроса. Мне указано, что ложные показания с моей стороны повлекут за собой наказание и исключение меня из СС.

По существу дела: Вчера вечером СС-шарфюрер ПААЛЬ сообщил мне, что сегодня я должен принять участие в расстреле военнопленных. Позже я получил также соответствующее задание от СС-гауптшарфюрера ВЕНЦЕЛЯ, в присутствии СС-штурмшарфюрера КНОПА.

Сегодня в 8 часов утра мы, СС-гауптшарфюрер БЕРГЕР, СС-унтершарфюрер ПААЛЬ, СС-штурмманн ФОЛЬПРЕХТ и я, поехали на взятой на кожзаводе машине, шофером которой был украинец, на участок, находящийся примерно в 1-1½ километрах за лагерем, с восемью заключенными нашей тюрьмы, чтобы выкопать могилу. При выполнении этой работы украинец-шофер стоял от нас на таком расстоянии, что мог видеть нашу работу. По моему мнению, шофер понимал, для какой цели предназначалась эта яма. На обратном

3 экз.
рк

Чрезвычайная Государственная

H1499K-0008

пути мы проезжали мимо воспитательно-трудового лагеря, где ПААЛЬ слез с машины, чтобы произвести в лагере необходимые приготовления к экзекуции. По прибытии грузовика с командного пункта в Житомире я поехал с ФОЛЬПРЕХТОМ в лагерь. У входа в лагерь ФОЛЬПРЕХТ, по распоряжению ПААЛЯ, вышел из машины. Этим распоряжением ПААЛЬ имел в виду скрыть от содержавшихся в лагере наши намерения и не выдать эти намерения присутствием в лагере большого количества сотрудников СС. Поэтому погрузку пленных в машины производили только я, ПААЛЬ и еще несколько милиционеров. Первая группа состояла, по распоряжению ПААЛЯ, почти исключительно из безногих.Я возражал против того, чтобы забирать сначала всех безногих считая такое распределение неправильным, но ПААЛЬ заявил мне,чтобы я в это дело не вмешивался, так как он уже распорядился о таком распределении.

Экзекуция первой группы совершилась без инцидентов. В то время, как ФОЛЬПРЕХТ оставался возле могилы, я и ПААЛЬ поехали обратно в лагерь, где мы погрузили в машину следующих 28 пленных. Вторая группа должна была состоять прежде всего из людей с ампутированными руками, но, насколько я теперь помню, большинство из них не имело ампутации. И в этом случае я также критиковал неправильное распределение пленных ПААЛЕМ, на что он мне возразил, что все равно они все калеки. Я все же предупредил его о необходимости соблюдать особую осторожность. По распоряжению ПААЛЯ я встал на подножку кабины шофера и следил, держа наготове пистолет, за заключенными, помещавшимися в открытом кузове. Сам ПААЛЬ не стоял на подножке по другую сторону, что было необходимо, а сидел рядом с шофером. В то время, как расстрел первой группы был произведен ФОЛЬПРЕХТОМ из его пистолета-пулемета, расстрел второй группы был теперь поручен ПААЛЕМ мне. При этом ПААЛЬ имел в виду сохранить большую огневую мощь для охраны грузовика при этой более опасной группе. Таким образом, непосредственно возле машины стоял ПААЛЬ с русским автоматом через плечо, одетый в толстую шоферскую шубу; ФОЛЬПРЕХТ тоже стоял непосредственно у машины, одетый в шинель, с пистолетом-пулеметом в руке. Шофер ШЕФЕР стоял на подножке сверху, на краю могилы, в то время

Чрезвычайная Государственная Комиссия

А 083219

H1499K-0009

как я производил расстрел в могиле из моего пистолета 08. Перед спуском в яму я еще раз предупредил ПААЛЯ, чтобы он был более осторожен и посоветовал ему снять шубу для большей подвижности. Я также посоветовал ему держать винтовку наизготове, так как мы здесь имеем дело не с евреями. ПААЛЬ никакого внимания не обратил на мое замечание и, наоборот, приказал, чтобы заключенных подводили к яме по одному, т.е. чтобы я и шофер вели сразу двоих к могиле. После того, как я расстрелял первых трех заключенных, я вдруг услышал наверху крик. Так как четвертый заключенный был как раз на очереди, я быстренько прихлопнул его и,взглянув затем наверх, увидел, что у машины происходит страшная суматоха. Я и до этого уже слышал выстрелы, а тут увидел, как пленные разбегались в разные стороны. Я не могу дать подробных данных о происшедшем, так как я находился на расстоянии около 40-50 метров. Я только могу сказать, что я увидел моих двух товарищей, лежавшими на земле, и что двое пленных стреляли в меня и шофера из добытого ими оружия.

Поняв в чем дело, я выпустил оставшиеся у меня в магазине 4 патрона вслед заключенным, обстреливавшим нас, вставил новую обойму и вдруг заметил, что пуля ударила совсем рядом со мной. У меня появилось такое ощущение будтобы в меня попали, но потом я понял, что ошибся; теперь я об'ясняю это нервным шоком. Во всяком случае я расстрелял патроны второго магазина по беглецам, хотя не могу точно сказать, попал ли я в кого-нибудь из них. Только потом мы нашли у грузовика двух убитых заключенных.

Заключенные имели возможность очень быстро скрыться из виду, так как поблизости находились ходы сообщения и окопы стрелков огневых позиций тяжелых пулеметов. Шофер, который, также как и я, расстрелял все свои патроны и, также как и я,не был ранен, побежал вместе со мной к находившемуся поблизости перекрестку дорог, где мы остановили проезжавший грузовик ВВС. На нем мы поехали в стационарный лагерь, где я немедленно распорядился, чтобы 20-25 конвоиров лагеря немедленно направились под предводительством шофера к месту экзекуции для того, чтобы оттуда начать преследование беглецов. Я сам взял винтовку с 50-60 патро-

Чрезвычайная Государственная Комиссия

A 083220

H1499K-0010

нами и поехал на грузовике по другой дороге к тому месту, откуда пленные убежали. Однако наши розыски остались безрезультатными. Это я приписываю в первую очередь тому, что фельдфебель, командовавший отрядом розыска, действовал неумело и не следовал моим распоряжениям.

Еще раньше я попросил в стационарном лагере известить о происшедшем данное учреждение. По получении сообщения о происшедшем инциденте, на место происшествия прибыли СС-гауптшарфюрер ВЕНЦЕЛЬ и СС-обершарфюрер ФРИЧ. Мы вместе бросили двух убитых заключенных в могилу и засыпали их землей. Положив двух наших убитых товарищей на грузовик, мы поехали обратно в отделение. Больше ничего показать не могу".

Подпись - ГЕССЕЛЬБАХ - роттенфюрер СС.

Верно: КУНТЦЕ - СС-оберштурмфюрер.

Примечание: Иоганн ШЕФЕР - шофер командира полиции безопасности и СД в Житомире описывает происшествие точно так же, как и СС-роттенфюрер ГЕССЕЛЬБАХ.

Является по вызову шофер Иоганн ШЕФЕР, 8.1У-1908 года рождения, уроженец города Амстердама, и, будучи призван говорить только правду и заслушав показания роттенфюрера ГЕССЕЛЬБАХА, дает следующие показания:

"Показания СС-роттенфюрера ГЕССЕЛЬБАХА по поводу тех событий, участником которых я был, правильны по всем пунктам. Я присоединяюсь к ним и больше добавить ничего не могу".

Подпись - ШЕФЕР.

Верно: КУНТЦЕ - СС-оберштурмфюрер.

- Верно -

А 083221

3 экз.
рк

Из материалов Чрезвычайной Государственной Комиссии.

H1499K-0011

Перевод с немецкого.

Житомир, 27 декабря 1942 года.

ДОНЕСЕНИЕ.

При инспектировании 23 декабря 1942 года Бердичевского отделения и подчиненного ему воспитательно-трудового лагеря СС-гауптштурмфюрер КАЛЛЬБАХ установил, что в лагере, приблизительно с конца октября, находится довольно большое число расконвоированных военнопленных, нетрудоспособных вследствие полученных ими на войне ранений. Поскольку из следствия по делам о партизанах известно, что партизанские отряды в первую очередь стремятся к насильственному освобождению военнопленных и далее, - поскольку содержание пленных в вышеназванном воспитательно-трудовом лагере не столь безопасно как в стационарном лагере, существовала опасность, что партизаны, во время своей более активной деятельности в рождественские праздники, попытаются освободить этих военнопленных. Кроме того, благодаря своей нетрудоспособности, военнопленные представляли также значительный балласт для лагеря. Исходя из этого, СС-гауптштурмфюрер КАЛЛЬБАХ распорядился, чтобы 24 декабря была произведена экзекуция бывших военнопленных. Ни здесь в управлении, ни в отделении нельзя было установить, по каким именно причинам прежний командир принял этих калек-пленных и отослал их в воспитательно-трудовой лагерь. В данном случае не было никаких данных относительно коммунистической деятельности этих пленных за все время существования советской власти. Повидимому, военные власти предоставили в свое время этих военнопленных в распоряжение здешнего отделения для того, чтобы подвергнуть их особо-режимному обращению, ибо они, вследствие своего физического состояния, не могли быть использованы ни на какой работе.

Итак, СС-гауптштурмфюрер КАЛЛЬБАХ назначил экзекуцию на 24 декабря около 17 часов. Начальник Бердичевского отделения СС-штурмшарфюрер КНОП сообщил по телефону, что при выполнении

Чрезвычайная Государственная Комиссия

А 083222

H1499K-0012

назначенной особо-режимной операции оба работника отделения - СС-унтершарфюрер ПААЛЬ и СС-штурмманн ФОЛЬПРЕХТ - подверглись нападению заключенных и были убиты из их собственного оружия. Я получил задание немедленно отправиться на легковой машине в сопровождении СС-шарфюрера ИЕРГЕНСА, члена СС МЕЙЕРА и шофера в Бердичев для расследования всего случившегося. Как показали допросы СС-штурмшарфюрера КНОПА, СС-роттенфюрера ГЕССЕЛЬБАХА и шофера ШЕФЕРА, а также произведенное на следующее утро обследование места преступления, нападение на ПААЛЯ и ФОЛЬПРЕХТА следует приписать их собственной вине. Они своим совершенно недопустимым легкомыслием и неосторожностью дали повод и возможность к нападению на них со стороны заключенных. Когда начальник отделения КНОП хотел дать им в помощь СС-гауптшарфюрера ВЕНЦЕЛЯ, они отказались, сказав, что они вчетвером достаточно сильны, чтобы справиться с особо-режимной операцией в отношении этих калек и инвалидов.

Непонятным кажется также указанное ПААЛЕМ распределение колонн заключенных для доставки их на место экзекуции. В то время как с 1-й колонной были отправлены для проведения особо-режимной операции только 18 человек и почти исключительно безногие, со следующей колонной ПААЛЬ распорядился отправить на место экзекуции 28 заключенных с относительно незначительными повреждениями. Местность и расположение рва для экзекуции также оказались, на мой взгляд, мало пригодными для этой цели. Хотя место экзекуции не было видно с окружающих дорог, однако, оно находилось у начала впадины, так что грузовую машину с заключенными нельзя было установить удобно. К тому же ПААЛЬ приказал шоферу настолько близко под'ехать к рву, что машина, стоя задом к могиле и находясь на возвышенности, давала заключенным возможность наблюдать все, что происходило при расстреле.

Совершенно непонятными кажутся легкомыслие и неосторожность, с которыми ПААЛЬ и ФОЛЬПРЕХТ караулили находившихся в машине заключенных. Так, например, ПААЛЬ, одетый в толстую шинель с русской самозарядной винтовкой на ремне, стоял непосредственно около дверцы машины, ФОЛЬПРЕХТ находился лишь в 1-1½ метрах, одетый так же, с автоматом-пулеметом в руке, а не на изготове.

Чрезвычайная Государственная Комиссия

А 083223

H1499K-0013

Следует заметить, что СС-роттенфюрер ГЕССЕЛЬБАХ неоднократно критиковал распоряжения ПААЛЯ относительно распределения заключенных, а также и его неосторожное поведение при охране автомобиля. Однако ПААЛЬ не обращал никакого внимания на совершенно правильные и доброжелательные советы ГЕССЕЛЬБАХА, а только резко обрывал его. Точного представления о самом происшествии составить не удалось, так как оба подвергшиеся нападению убиты, а СС-роттенфюрер ГЕССЕЛЬБАХ и шофер ШЕФЕР, стоявшие в яме, были свидетелями событий, происшедших у грузовика, только после того, как их внимание было привлечено криками и выстрелами.

Вероятно, дело произошло следующим образом: по предварительной договоренности несколько заключенных спрыгнули с грузовика на охранявших их обоих сотрудников СС - ПААЛЯ и ФОЛЬПРЕХТА. Ввиду неожиданности и некоторой связаности движений сотрудников СС, благодаря их толстым шинелям, заключенным удалось одолеть их,тем более, что сотрудники СС не могли защищаться от напавших своим огнестрельным оружием, потому что не держали его на изготове.

Согласно медицинскому освидетельствованию, ПААЛЬ был убит двумя выстрелами в живот, а ФОЛЬПРЕХТ - выстрелом в грудь.

После этого заключенные открыли огонь из захваченного ими оружия по остальным двум сотрудникам СС и только благодаря чистой случайности эти последние не были ранены и даже смогли при небольшом количестве имевшихся у них патронов убить еще двух бежавших заключенных. Таким образом, из 28 заключенных 4 было застрелено в могиле, 2 - при побеге, остальные 22 бежали. Немедленно принятые СС-роттенфюрером ГЕССЕЛЬБАХ меры для поимки беглецов при помощи команды находящегося поблизости стационарного лагеря были целесообразны, но безрезультатны. Все сбежавшие были немедленно об'явлены в розыск начальником Бердичевского отделения, о чем были поставлены в известность все полицейские и армейские инстанции. Розыск, однако, будет затруднен тем, что имена бежавших неизвестны. Имеются лишь имена всех подлежавших особорежимному обращению, так что на розыск пришлось об'явить и уже казненных и сбежавших.

Чрезвычайная Государственная Комиссия

4083224

H1499K-0014

25 декабря на том же месте под моим руководством была проведена особо-режимная операция с остальными 20-ю бывшими военнопленными. Так как можно было опасаться, что сбежавшие заключенные уже успели в короткий срок установить связь с каким-либо партизанским отрядом, то я распорядился о том, чтобы стационарный лагерь снова послал команду в 20 человек, вооруженную легкими пулеметами и карабинами, для охраны окрестностей. Экзекуция прошла без инцидентов.

В качестве меры возмездия я распорядился, чтобы жандармерия сейчас же произвела в прилегающих районах проверку всех уже расконвоированных военнопленных с целью выявления их политической деятельности за все время существования советской власти и чтобы из их рядов были арестованы и подвергнуты особо-режимному обращению 20 активистов и членов КП. Кроме того, я передал штурмшарфюреру КНОПУ инструкции и директивы относительно производства дальнейших экзекуций.

Когда я прибыл в Бердичевское отделение, тела убитых товарищей находились в специально оборудованном для этого помещении. Начальник отделения получил через армию в Бердичеве гробы, так что 27 декабря можно было произвести отправку убитых товарищей сюда. Погребение состоялось сегодня, в 14 часов, на кладбище героев СС и полиции в Хегевальде.

Подпись - КУНТЦЕ
СС-оберштурмфюрер.

В е р н о :

Из материалов Чрезвычайной Государственной Комиссии.

рк

А083225

H1499K-0015

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 311
Filed Feb 14 1946

A-083226

Feb. 21, 1946
[illegible]
Secy.

Международный военный трибунал

H-1499l

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ №

312

Главный обвинитель
от СССР

СССР № 312

A083227

H1499L-0001

H1499L-0002

20 pages

ел-3.

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 312
Filed Feb 21, 1946

СССР 312.

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

свидетеля Д М И Т Р И Е В А Юрия Николаевича

от 10 декабря 1945 года

ДМИТРИЕВ Юрий Николаевич, 1902 года рождения, уроженец г.Киева, русский, гр-н СССР, с высшим образованием, заведующий отделом Древне-русского Искусства Государственного Русского Музея. Проживает: г.Ленинград, Инженерная ул., д.4, кв.84.

Об ответственности за дачу ложных показаний по ст.95 УК РСФСР предупрежден.

Вопрос: С какого времени вы работаете по изучению историко-художественных памятников городов Новгорода и Пскова?

Ответ: Историко-художественные памятники городов Новгорода и Пскова я начал изучать с 1926 года. В этих целях я почти ежегодно выезжал в Новгород и Псков. С 1937 года я являюсь заведующим отделом Древне-русского искусства государственного русского музея.

В 1945 году я руководил реставрационными работами по разрушенным немцами памятникам монументальной живописи

H1499L-0003

A 083228

H1499L-0004

Новгорода.

Вопрос: В каком состоянии находились историко-художественные памятники Новгорода и Пскова до нападения Германии на Советский Союз?

Ответ: Новгород и Псков - древнейшие русские города. Это одни из тех исторических центров, в которых русский народ создавал свою государственность. В течение столетий здесь процветала высокая и своеобразная культура. Она оставила богатое наследие, которое представляет собою драгоценное достояние нашего народа. Памятники Новгорода и Пскова являются таким же достоянием мировой культуры, как произведения большого искусства, воплотившего в себе творческий гений русского народа.

Новгород и Псков, благодаря многочисленным сохранившимся памятникам древнего церковного, крепостного и гражданского зодчества, стенным росписям, произведениям станковой живописи, скульптуры и прикладного искусства, справедливо назывались городами-музеями или кафедрами русской истории.

Под государственной охраной в качестве историко-художественных памятников национального значения в Новгороде находилось 88 сооружений XI-XVII веков и в Пскове - более 70 древних построек.

В целях сохранения и изучения этих памятников, в

А 083229

H1499L-0005

Новгороде и Пскове велись большие исследовательские и реставрационные работы. При Советской власти было открыто и расчищено от позднейших наслоений ряд замечательных произведений монументальной живописи XП-XУ веков: например, роспись собора Антониева монастыря, фрески церкви Благовещения в Аркаже XП века, стенопись церкви Архангела Михаила в Сковородском монастыре XIУ века и многие другие.

Новгород и Псков стали за последние годы перед войной центрами большой научной работы, посвященной истории и искусству этих древне-русских городов. Эта работа частично отразилась в специальной серии "Новгородских исторических сборников", издававшихся Академией Наук СССР.

В Новгород и Псков с"езжались из разных концов Союза и из-за границы многие ученые и художники, многочисленные группы учащихся, рабочие, крестьяне - люди разных профессий с целью изучения и ознакомления с памятниками русской истории и выдающимися произведениями Древней Руси.

Вопрос: Вы были в Новгороде и Пскове после изгнания из этих городов немецких оккупационных войск?

Ответ: Новгород я посетил через 6-7 дней после его освобождения от немецких войск, а Псков через 13 дней.

A 083230

H1499L-0006

Вопрос: В каком состоянии вы нашли историко-художественные памятники Новгорода и Пскова?

Ответ: Новгород в большой своей части сравнен с землей, только немногие кварталы оставлены немцами ввиде руин. В руины немцы обратили также и Псков, здания и памятники которого они взрывали при отступлении. Из 88 историко-художественных сооружений Новгорода остались без значительных повреждений только 2 - церковь Жен Мироносиц и церковь Федора Стратилата на Софийской стороне Только единичные памятники Пскова остались неповрежденными.

Историко-художественные памятники Новгорода и Пскова преднамеренно уничтожались немцами.

Уничтожены следующие историко-художественные памятники Новгорода.

1. Церковь Спаса Нередицы 1198 г.
2. Собор Кириллова монастыря XII века.
3. Церковь Николы на Липне 1292 г.
4. Церковь Спаса на Ковалеве 1345 г.
5. Церковь Успения на Волотове Поле 1352 г.
6. Церковь Михаила Архангела в Сковородском монастыре 1355 г.
7. Церковь Благовещения на Городище 1342-1343 г.г.
8. Церковь Флора и Лавра 1379 г.
9. Церковь Андрея Сицкого XVI в.

А 083231

H1499L-0007

I0. Дом ХУI века по улице Обороны.

Варварскому разрушению, порче и разграблению со стороны немецких войск в Новгороде подверглись следующие историко-художественные памятники:

I. Софийский собор I045-I052 г.г.
2. Георгиевский собор Юрьева монастыря III9 г.
3. Церковь Благовещения на Аркаже II79.г.
4. Никольский собор на Ярославовом дворище III3 г.
5. Собор Иоанна Предтечи на Опоках XП-ХУ в.
6. Церковь Петра и Павла на Синичей Горе II85 г.
7. Церковь Петра и Павла на Славне XIУ в.
8. Церковь Федора Стратилата I36I г.
9. Церковь Спаса Преображения на Ильине улице I374г.
I0. Церковь Троицы в Ямской слободе I365 г.
II. Церковь Дмитрия Солунского I382 г.
I2. Церковь Петра и Павла в Кожевниках I406 г.
I3. Церковь Власия I407 г.
I4. Церковь Воскресения на Мячине I465 г.
I5. Церковь Симеона Богоприимца I476 г.
I6. Церковь Рождества Богородицы на Молоткове XIУ-ХУI в.в.
I7. Церковь Климента папы Римского I570 г.
I8. Церковь Прокопия Мученика I529 г.
I9. Церковь Собора Богородицы на Молоткове XIУ-ХУIвв

А 083232

H1499L-0008

20. Церковь Успения на Торгу XIУ-XУI в.в.
21. Церковь Никиты Мученика на Торговой стороне XУIв
22. Церковь Покрова Богородицы в Кремле XIУ-XУП в.в.
23. Церковь Николы Белого XУI в.
24. Знаменский собор 1682-1688 г.г.
25. Домик XУП века при звоннице.
26. Здания музейного городка.
27. Памятник "ТЫСЯЧЕЛЕТИЕ РОССИИ".

К числу историко-художественных памятников Пскова, полностью уничтоженных немцами, относятся:

1. Церковь Никиты Мученика 1470 г.
2. Колокольня Снетогорского монастыря XУШ в.
3. Части крепостных стен Окольного города и Запсковья.

Следующие историко-художественные памятники Пскова сильно повреждены и разгромлены немцами.

1. Собор Спаса Преображения в Спасо-Мижорском монастыре XП века.
2. Собор Иоанна Предтечи Иоановского монастыря XПв.
3. Церковь Василия на Горке 1413 г.
4. Церковь Козьмы и Демиана с Примостья 1463 г.
5. Церковь Богоявления на Запсковьи 1469 г.
6. Церковь Георгия со взвозу 1494 г.
7. Церковь Успения у Пароменья 1520 г.
8. Церковь Козьмы и Демиана на Гремячей Горе 1530г.

А 083233

H1499L-0009

9. Церковь Николы "Со Усохи" 1536 г.
10. Церковь Иоакима и Анны XУI в.
11. Церковь Сергия с Залужья XУI в.
12. Церковь Димитрия Мироточивого XУI в.
13. Церковь Преполовения XУI в.
14. Церковь Николы Единоверческая 1676 г.
15. Церковь Варвары XУП в.
16. Троицкий собор 1698 г.

ПАМЯТНИКИ ГРАЖДАНСКОГО ЗОДЧЕСТВА XУП в.

1. Поганкины палаты
2. Дом "МЕШОК"
3. Дом ЯКОВЛЕВА
4. Дом Печенко
5. Дом ксендза
6. Дом Мейера
7. Тиунские палаты.

ПАМЯТНИКИ КРЕПОСТНОГО ЗОДЧЕСТВА

1. Башня Кутьякрома
2. Образский захаб
3. Загряжский захаб

Вопрос: Вы утверждаете, что немецкие войска преднамеренно уничтожали историко-художественные памятники Новгорода и Пскова. На основании чего вы это заявляете?

А 083234

H1499L-0010

Ответ: Мое утверждение, что немецкие войска во мно гих случаях преднамеренно уничтожали, портили и грабили историко-художественные памятники Пскова и Новгорода, основано на личном осмотре этих памятников после изгнания немецких войск.

Наряду с разрушением и порчей историко-художественных памятников немецкие войска занимались хищением, грабежом художественных и материальных ценностей, находившихся в этих памятниках, или составляющих часть их. Немецкие войска при этом произвели надругательства и осквернение ряда историко-художественных церковных памятников в Новгороде и Пскове.

Вопрос: Укажите, - какие историко-художественные памятники были разрушены немцами путем их взрыва?

Ответ: В Пскове перед своим отступлением немцы произвели взрыв в Снетогорском монастыре.

СОБОР И КОЛОКОЛЬНЯ СНЕТОГОРСКОГО МОНАСТЫРЯ

Выстроен в 1310 году вскоре после разрушения монастыря, произведенного немецкими рыцарями и является единственно сохранившейся постройкой Пскова XIУ века. Внутри собор расписан фресками, исполненными в 1312 году.

Рядом с собором находилась колокольня монастыря - грандиозное сооружение, воздвигнутое в XУП веке, но в формах русского барокко XУП втолетия. Это - превосходный

А 083235

H1499L-0011

памятник поздней архитектуры с прекрасными деталями в обработке порталов и окон.

При отступлении колокольня немцами взорвана и превращена в груду щебня. В результате взрыва колокольни значительно поврежден и собор. Северный фасад его получил многочисленные выбоины в кладке, кровля с большей части здания сорвана.

Сильному разрушению и порче в результате приспособления исторических памятников в военных целях немцами подверглись следующие церковные и гражданские сооружения:

ЦЕРКОВЬ БЛАГОВЕЩЕНИЯ НА АРКАЖЕ, 1179 ГОДА

Церковь имеет фресковую роспись, исполненную в 1189 году. Эта роспись была расчищена и стала известна науке после Октябрьской революции. Особенно хорошей сохранности были фрески диаконника.

Немцы устроили в диаконнике блиндаж. Перекрытия блиндажа они врубили в стены, покрытые фресками. В результате важнейшие части росписи были повреждены, а некоторые изображения полностью уничтожены. Вся живопись покрылась густым слоем копоти от печей времянок.

ЦЕРКОВЬ СПАСА-ПРЕОБРАЖЕНИЯ НА ИЛЬИНЕ УЛ., 1374 г.

Представляет собой классический образец храмового

А 083236

H1499L-0012

здания, созданного новгородским зодчеством XIУ века, с многолопастными арками венчающими фасад, с богатым и разнообразным декоративным оформлением наружных стен.

Внутри в 1379 году здание было расписано знаменитейшим мастером Древней Руси - Феофаном ГРЕКОМ. Лучшая часть сохранившихся фресок находилась в северо-западной камере на хорах и в главе. В этой последней немцами был устроен наблюдательный пункт. В стенах главы были пробиты амбразуры, причем часть живописи была сбита, а в самой главе была установлена печь-времянка, в результате чего вся живопись покрылась густым слоем копоти. Начатая летом 1945 года расчистка фресок обнаружила, что живопись их значительно изменилась в результате воздействия копоти.

ЦЕРКОВЬ ФЕДОРА СТРАТИЛАТА, 1361 года.

Имеет внутри фресковую роспись, исполненную в XIУ веке, которая является одним из лучших произведений русской монументальной живописи этой эпохи.

Немецкое командование устроило в храме казарму, а в главе наблюдательный пункт. В барабане главы в древней кладке были пробиты амбразуры, при этом повреждена стенная живопись. Из-за установленных в западной части печей - времянок поверхность фресок в своде под хорами покрылась густым слоем копоти, проникшей также и в грунт фрески. Попытка очистить живопись от копоти, предпринятая

А083237

H1499L-0013

в 1945 году Специально-Проектно-Реставрационной мастерской Комитета по делам архитектуры при СНК СССР, показала невозможность полной очистки фрески от копоти и восстановления ее в первоначальном виде.

В ЦЕРКВИ ВОСКРЕСЕНИЯ НА МЯЧИНЕ, 1465 г.

был построен артиллерийский блиндаж, для чего в северной и южной стенах древнего храма были сделаны широкие пробоины.

ГЕОРГИЕВСКИЙ СОБОР ЮРЬЕВА МОНАСТЫРЯ 1119 г.

Один из известнейших по своей архитектуре храмов XП в., сооруженный мастером Петром. Этот собор немцы использовали в качестве наблюдательного пункта и выстроили на его сводах специальные камеры для наблюдателей.

ЗНАМЕНСКИЙ СОБОР 1682-1688 г.г.

Представляет собой один из наиболее значительных в художественном отношении архитектурных памятников XУП века в Новгороде.

Массивное пятиглавое здание собора обстроено типичными для древне-русского барокко галлереями, приделами и крыльцами. Фасады были расписаны и украшены изразцами.

Собор расписан внутри в 1702 году артелью костромских живописцев. Эта роспись, находившаяся до войны в

A 083238

H1499L-0014

хорошем состоянии, представляла еще больший художественный интерес чем архитектура здания.

Немцами подвальный этаж собора был обращен в казарменное помещение. Трубы печей были выведены внутрь собора и в галлереи, через пробитые для этого отверстия в сводах.

В результате этого значительная часть фресок покрылась густым слоем копоти, со здания снята вся крыша, железо которой немцы использовали для маскировки улиц. Своды и верхние части стен промокли и фрески в этих местах здания разрушены, а роспись галлерей уничтожена.

СОБОР ИОАННА ПРЕДТЕЧИ ИОАНОВСКОГО МОНАСТЫРЯ В ПСКОВЕ

Построен в XП веке и вместе с Мирожским собором является древнейшим памятником Псковского зодчества. Сооруженный в распространенных в XП веке формах шестистолпного здания, он отличается однако от других сохранившихся памятников как общими пропорциями, так и композициями трех глав, венчающих здание. В истории древнего Пскова собор известен, как место погребения псковских княгинь.

Собор был использован немцами под мастерскую и склад горючего. В западной части ими были встроены новые кирпичные стены. При этом собор подвергся значительным

A083239

H1499L-0015

разрушениям. Стены и перекрытия повреждены, церковь, примыкающая к собору с севера (XIX век) совершенно разрушена.

Из числа памятников, уничтоженных или разрушенных немцами с целью использования их материалов для строительства блиндажей, землянок, дорог и маскировочных щитов назову -

ЦЕРКОВЬ НИКИТЫ МУЧЕНИКА, 1470 года -

один из важнейших памятников в истории псковского зодчества. Она представляет собой первую датированную постройку, сооруженную в характерном для Пскова типе небольшого здания, свободного от столпов и перекрытого оригинальной конструкцией из системы перекрещивающихся, ступенчато-повышающихся сводов и арок. Эта сводчатая конструкция представляет собой одно из наиболее значительных достижений псковского зодчества. В церкви Никиты Мученика она была применена уже в развитой форме.

Церковь Никиты Мученика взорвана и разрушена до основания. Материалы ее использованы для строительства.

ЦЕРКОВЬ ФЛОРА И ЛАВРА, 1379 года -

один из типичных памятников новгородского зодчества XIУв. немцами разобрана и материалы ее использованы для строительства дороги от Новгорода до Хутынского монастыря. От этого памятника XIУ века остались только основания стен.

A083240

H1499L-0016

В ЦЕРКВИ ПЕТРА И ПАВЛА В КОЖЕВНИКАХ, I406 года и в ЦЕРКВИ СИМЕОНА БОГОПРИИМЦА в Зверине монастыре, I467 год вынилены деревянные межэтажные перекрытия, которые были использованы немцами на строительство блиндажей и землянок. Кроме того, в церкви Петра и Павла разрушены все покрытия.

ТРОИЦКИЙ СОБОР, I698 года

Воздвигнутый на историческом месте древних соборов XП-XIУ веков в Детинце, в наиболее высокой части Пскова, грандиозный по размерам - собор является неот"емлемой частью архитектурного облика Пскова.

Внутри собор имеет современный ему величественный резной золоченый иконостас.

Минируя собор, немцы установили мины-сюрпризы при входе в алтарь, на лестнице на хоры и в других местах собора. Взрывом мин, поставленных у царских врат иконостаса были убиты трое советских граждан. Этим взрывом разрушен нижний ярус иконостаса, повреждены резные киоты и другие части внутреннего убранства. Остальные мины были своевременно обнаружены и обезврежены нашими саперами.

Другим примером минирования отступающими немецкими войсками церковных памятников является

ЦЕРКОВЬ ВАСИЛИЯ на Горке, I4I3 года

Это первая сохранившаяся постройка, в которой соеди-

А 083241

H1499L-0017

нены главные особенности псковского типа храма XУ-XУI веков: высокое просторное подцерковье, подпружные арки, поднятые выше сводов галлереи и приделы, окружающие храм с трех сторон. Церковь Василия на Горке является также памятником, где впервые в Пскове применено характерное для его последующих построек декоративное убранство из орнаментальных поясов, выложенных в камне. Церковь Василия на Горке один из лучших памятников древне-русского зодчества, которому в истории псковской архитектуры принадлежит важное место.

Здание, сильно разрушенное за время немецкой оккупации, немцами при отступлении было заминировано. Мины - сюрпризы были установлены у входа в храм. Взрыв и дальнейшее разрушение памятника были предотвращены нашими саперами.

Точно также немецкие войска при отступлении заминировали территорию одного из важнейших исторических русских памятников - Новгородского Кремля.

Вопрос: Какие памятники Новгорода и Пскова подвергнуты разграблению немецкими войсками?

Ответ: Наиболее ярким примером разрушения, варварского грабежа и хищений исторических ценностей является

СОФИЙСКИЙ СОБОР I045-I052 г.г.

Один из древнейших памятников русского зодчества и

A 083242

H1499L-0018

первое каменное здание Новгорода - Софийский собор представляет собой великолепное монументальное сооружение, воздвигнутое в тех своеобразных формах, которые были созданы древней Русью в XI веке на основе высокой художественной культурн, полученной от Византии.

Хорошо сохранившийся в основных своих формах, несмотря на позднейшие перестройки, Софийский собор обладал богатым и разнообразным внутренним убранством, сложившимся в результате многовековой художественной деятельности, в единый ансамбль.

В куполе и паперти сохранились от древнейших времен части росписи XII века. Два иконостаса XУI века,из которых главный включал в себя иконы и более раннего времени деревянные резные царское и архиерейское места, огромное медное паникадило - дар Бориса ГОДУНОВА, дополняли произведения искусства, украшавшие собор с более раннего времени.

Софийский собор был центром политической и религиозной жизни Новгородской республики и одной из наиболее чтимых святынь русского государства. С ним связаны важные исторические воспоминания русского народа. Он являлся хранилищем многих исторических реликвий. Здесь покоились останки новгородских князей, княгинь и архиепископов Новгорода.

Художественные ценности собора были частично эвакуи-

А083243

H1499L-0019

рованы вглубь страны. Однако все же значительное число их осталось в соборе. Эти художественные ценности подверглись со стороны немецких оккупантов расхищению и разграблению. Разломаны оба иконостаса и все их иконы похищены, отсутствуют упомянутые царское и архиерейское места, паникадило Бориса ГОДУНОВА. Из западной стены собора выломан и похищен каменный резной т.н. Алексеевский крест XIУ века. Со всех глав собора сняты кресты.

Особо нужно отметить разрушение маковицы средней главы собора, которая была покрыта листами золоченой меди. Все листы золоченой меди сорваны. Мною и в моем присутствии на территории Кремля были найдены многочисленные обрезки от этих медных листов, свидетельствующие о том, что они сдирались с главы для изготовления различных поделок. Найдено также и несколько готовых или полуготовых поделок поднос, пепельница и т.п. Некоторые из таких вещей были переданы в Новгородский музей.

Показаниями военнопленных немцев, захваченных в Новгороде подтвердилось, что листы золоченой меди с Софийского собора сдирались с ведома и по прямому распоряжению немецкого командования, по приказу командира немецкой авиаполевой дивизии, находившейся в Новгороде.

В результате грабежа и хищения собор лишился большей части своего внутреннего убранства и этот ущерб, причиненный одному из наиболее выдающихся памятников русской

А 083244

H1499L-0020

истории и искусства, ничем не может быть восполнен.

Из ЦЕРКВИ ПЕТРА и ПАВЛА В КОЖЕВНИКАХ, 1406 г.

немецкими войсками был похищен иконостас середины XVI века с резными тяблами и иконами превосходного письма, части которого мною были найдены в Пскове после изгнания оттуда немцев.

Так же подверглись разграблению и памятники в г. Пскове.

В ЦЕРКВИ УСПЕНЬЯ У ПАРОМЕНЬЯ (1520 г.)

разломан иконостас и иконы из него похищены немцами.

В ЦЕРКВИ ДМИТРИЙ МИРОТОЧИВОГО - XVI в.

из иконостаса похищены древние иконы, относящиеся к XVI-XVII векам, среди которых особый историко-художественный интерес представляла икона Дмитрия XVI века.

ПАМЯТНИК "ТЫСЯЧЕЛЕТИЕ РОССИИ"

Для характеристики грабежа, допущенного немцами в отношении историко-художественных памятников России, можно привести пример, как они поступили в Новгороде с памятником "Тысячелетие России".

Этот монументальный памятник отображал в художественных образах основные этапы развития России до 60-х годов XIX столетия.

А 083245

H1499L-0021

По приказу немецкого военного командования памятник "Тысячелетие России" был разобран и подготовлен к отправке в Германию.

Лишь благодаря поспешному отступлению немцев под натиском Красной Армии, им не удалось увезти памятник.

Наиболее возмутительным, оскорбительным надругательством немцев над историко-художественными памятниками было устройство уборных и конюшен в церквах и соборах.

Так, например, в Знаменском соборе в алтаре северного придела немцами была устроена уборная для солдат, которые жили в подцерковьи собора.

В церкви Ильи Пророка на Славне была устроена конюшня.

В Пскове конюшни были устроены в церквах: Богоявление на Запсковьи, Козьмы и Демиана на Гремячей Горе, Константина и Елены и в церкви Иоанна Богослова.

Вопрос: Как велики материальные убытки, причиненные немецкими войсками от уничтожения, разрушения, порчи и разграбления историко-художественных памятников Новгорода и Пскова?

Ответ: На основании подсчетов Чрезвычайной Комиссии по установлению и расследованию зверств немецких оккупантов, в которых принимал участие и я, было установлено, что материальные убытки от разрушения и грабежа

А 083246

H1499L-0022

историко-художественных памятников по Новгороду исчисляются в сумме I2 миллиардов руб., а по Пскову I.426.859 тысяч руб.

Показания с моих слов записаны правильно и мною прочитаны: (ДМИТРИЕВ)

Допросил:

Подполковник (Г У С Е В)

А083247

Filed Feb. 14, 1946
[illegible]
Secy.

Международный военный трибунал

H-1499 m

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ №

Главный обвинитель
от СССР

314/315

3

СССР № 314 и 315

A 083258

H1499M-0001

H1499M-0002

1 envelope with 2 pages

H1499M-0003

ccgp.

N. N 314, 315

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 314 & 315
Filed Feb 14, 1946

A 083259

H1499M-0004

Déposition de témoin

Le 27 janvier 1946 je soussigné Colonel Pokrovsky adjoint au procureur général de l'U.R.S.S. au tribunal militaire international a interrogé le signataire en qualité de témoin après l'avoir prévenu de ce qu'il doit dire la vérité et qu'il forferait la responsabilité des faits qu'il serait tenté de cacher.

Après avoir pris connaissance de l'ensemble de ces devoirs le témoin a déposé ce qui suit:

A Mauthausen la prison ou "Bunker" ne fut bientôt plus assez grande pour contenir tous ceux qui étaient isolés pour être ensuite exécutés. Un bloc servit d'annexe ce fut le bloc 20.

Ce bloc fait pour contenir normalement 200 personnes servait de baque à un nombre de malheureux qui variait entre 1500 et 2000.

Les conditions de vie y étaient épouvantables 10 fois pire que dans le reste du camp.

La nourriture était distribuée suivant le bon vouloir du gardien SS qui laissait les malheureux parfois 2 et 3 jours sans manger. Les rations étaient en outre de beaucoup inférieures au reste du camp. Parfois la soupe était versé dans les caniveaux et les SS riaient de voir ces hommes sans cuiller manger à même leur main, d'autre fois elle était versée dans les lavabos, et ils jouissaient littéralement de cette lutte pour manger, de 2.000 hommes autour d'une vasque ~~qui~~ ou pouvaient trouver place une vingtaine de personne au maximum.

30 à 35 morts par jour le nombre de décès est monté jusqu'à 150.

La grande majorité de ces hommes étaient des Russes Officiers de l'armée régulière officiels soviétiques dont les nazis savaient les responsabilités qu'ils avaient eu comme membre du parti bolchivique ou des jeunesses communistes. C'était aussi l'élite intellectuelle de l'URSS tombés prisonniers entre les mains des armés allemandes.

Devant ces conditions de vie épouvantables et devant la prospective de mourir ~~fusillés~~ les uns après les autres ces hommes se révoltèrent au début de Février 1945 profitant d'une alerte aérienne, ces hommes mettent un projet d'évasion (préparé sans doute de longue date) à exécution. La ville la neige avait déjà été entassée aupied des murs d'enceinte pour servir à se hisser sur le faîte du mur. au signal donné des couvertures sont jetées sur les fils électrifiés, ils sont arrachés, pendant ce temps d'autres bombardent les sentinelles avec tout ce qui peut servir de projectiles. Si un d'eux brandit un extincteur d'incendie et aveugle dans un proche mirador un SS armé d'un fusil mitrailleur un officier s'empare de cette arme et protège la sortie de 900 de ses camarades.

Tout cela a duré quelques minutes 12 détenus seulement furent tués pendant cette période. Ces hommes ont réussi encore à attaquer un poste de D.C.A et d'enlever toutes les armes.

Tous les SS du camp furent le lendemain mobilisés pour la chasse à l'homme la Radio de Vienne émettait un message toutes les heures appelant la population à traquer les "bandits" qui s'étaient évadés.

La répression fut terrible ce fut un carnage dans la campagne contre ceux qui trop affaiblis n'avaient pu aller bien loin. Tout ceux qui furent ramenés vivants au camp furent frappés avec une sauvagerie inouie avant d'être tous exécutés d'une balle dans la nuque par les S.S. désignés.

Malgré notre habitude de voir des scènes d'horreur Celle ci par son ampleur a laissé dans notre esprit à tous les détenus et le mien en particulier, un souvenir ineffaçable.

Cette déposition que je certifie exacte a été signée par moi même le 27 janvier 1946 à Nuremberg.

J Ricol

Ricol Frédéric 85 avenue d'Ivry Paris 13e

Colonel Pokrovsky

A 083260

H1499M-0005

Deposition du temoin

Le 27 Janvier 1946 je soussigné Colonel Pocrovsky adjoint au procureur general de l'U.R.S.S. au tribunal militaire a interrogé le signataire en qualité de temoin après l'avoir prevenu de ce qu'il doit dire la verité et qu'il porterait la responsabilité des faits qu'il aurait caché. Après avoir pris connaissance de l'ensemble de ces devoirs le temoin a deposé ce qui suit :

Il existait à Mauthausen (camp de concentration) une annexe de la prison qui était le bloc 20. Dans ce bloc prevu pour loger 200 personnes environ, il y avait en réalité plus de 1500 detenus. Leur condition de vie était infernale. Leur nourriture bien inferieure en qualité et quantité que celle du reste du camp pourtant deja bien précaire.

Très souvent cette maigre pitance leur était supprimé pendant 2 ou 3 jours. Sur un simple rapport du chef de bloc (bandit de droit commun de nationalité allemande)

Lorsque cette nourriture leur était donnée c'était toujours accompagné de coups de matraque. L'on devine que dans ces conditions la mortalité était très grande. Certains jour plus de cent cadavres sortaient de ce bloc pour aller au crématoire. Le bloc 11 dans lesquel j'etais moi-même logé se trouvant situé face au crématoire, j'ai souvent vu de mes yeux ces defilés de cadavres transportés par des detenus du bloc 20 soigneusement surveillé par des S.S.

Tous les hommes de ce bloc 20 etaient inmediablement voués à l'extermination. L'immense majorité d'entre eux était des officiers sovietiques, mais il y avait aussi des Yougo-Slaves, des Italiens, des Français, etc..

Une nuit du debut de fevrier 1945, je fus reveillé par le bruit de detonations venant de la direction du bloc 20. Un moment même cela fut l'allure d'une veritable fusillade. J'appris bientot qu'une revolte avait eclaté au bloc 20 et que 800 (huit cents) detenus avaient reussis a s'echapper.

Cette evasion semble avoir eté preparé d'avance, car la veille, ils avaient amoncelé la neige le long du mur d'enceinte et ils s'en servirent de tremplin pour l'escalader, ils jeterent des couvertures sur les fils de fer electrifiés et après les avoir arrachés passerent sans difficultés, car, en même temps les miradors avait eté attaqués, les sentinelles S.S. mis sent hors de combat et leurs armes confisquées

Le matin, les commandos ne descendirent pas au travail, tous les S.S. et la garnison complete du camp

083261

étant mobilisés pour la chasse à l'homme
La population fut également invitée par des appels de la radio de Vienne à participer à cette action.
Je ne puis donner le chiffre de ceux qui réussirent à se sauver, mais un très grand nombre ~~[illegible]~~ fut repris et impitoyablement massacrés, après avoir été terriblement battus. Beaucoup furent assassinés hors du camps, et j'ai vu de nombreux camions déchargés leur cargaison de cadavre devant le bloc 11 sur le mur du crématoire. J'ai pu voir que quelques uns des morts étaient vêtus d'uniformes allemands ou de vêtements civils.

Ceux qui revinrent vivants au camps, furent torturés atrocement et ensuite fusillés. J'ai vu moi-même rentrés au camps et dirigés vers le bloc 20 trois des évadés repris; ils portaient visiblement la trace des coups reçus et l'un d'entre eux saignait abondament de la tête. Derrière eux, les suivants marchaient un groupe d'une dizaine de S.S. parmi eux 3 ou 4 officiers, la cravache en main ils riaient à gorge déployés, semblant très satisfaits de la perspective des tortures qu'ils allaient faire subir aux trois malheureux.

Par l'ampleur de cette affaire et la cruauté montrés dans la répression, cet événement fit sur tous les détenus de Mauthausen (Autriche) une impression considérable

Cette déposition que je certifie conforme a été signé par moi le 27 Janvier 1946 à Nuremberg

Lampe

LAMPE Maurice
13 Rue Tampon
Montreuil s/ Bois
Seine
France

Cabaret Rousseau

A083262

H1499M-0006

USSR 316.

СССР- 316

Filed August 1, 1946

H-1499 n

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/ 10

Filed August 1, 1946

USSR 316

A 083263

H1499N-0001

H1499N-0002

2 pages

H1499N-0003

I/4

3

7/10

Telegramm Nr. 6151: 6.4.41.

Blitz Berlin NUE Nr. 53.923 6.4.41. 1850.

A) An alle Stapo (Leit) Stellen

b) An die Inspteure, Befehlshaber und Kommandeure der Sipo u. SD.

c) An die Grenzinspkteure ----

GEHEIM.

Betr. Jugoslawien und Griechenland ---

Bezug. Hies. Blitz FS Nr. 53 905 vom 6.4.41.

Den Diplomaten gleichzusetzen sind Kuriere und Konsuln.

RSHA ROEM 4 E 6 34342 KLEIN G

Gez. SCHELLENBERG.

DEMOKRATSKA FEDERATIVNA JUGOSLAVIJA
DELEGACIJA
U Komisiji Ujedinjenih naroda
za ratne zločine

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhiblt 316
Filed August 1st 1946

Da je prepis veran
originalu tvrdi

Delegat,

Dr Pap. v. Wurmbrandt

DEMOKRATSKA FEDERATIVNA JUGOSLAVIJA
U Komisiji Ujedinjenih naroda za ratne zločine
DELEGACIJA

A 083264

H1499N-0004

Da je ovaj overeni prepis veran overenom prepisu, koji se nalazi u arhivi Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca u Beogradu, a koji je prepis sacinjen prema originalu koji se nalazi kod Komisije Ujedinjenih Naroda za ratne zlocine u Londonu i koji je pronadjen u zaplenjenim nemackim arhivama u Holandiji, - OVERAVA:

25 avgusta 1945
u Beogradu

Pretsednik Drzavne Komisije,

(Dr.Dusan Nedeljkovic)
Profesor Univerziteta

A 083265

Filed Feb. 15, 1946
[illegible]

Международный военный трибунал

H-14990

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ № 1

319

Главный обвинитель
от СССР

СССР № 319

A 083266

H14990-0001

H1499O-0002

1 photostat
1 cover

USSR 319

СССР - 319

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/ 41

A 083267

H1499O-0003

H1499O-0004

BEKANNTMACHUNG

Am Vormittag des 15. 2. 1943 wurde auf der Strasse Petrovac – Požarevac bei Toponica ein PKW der deutschen Wehrmacht von kommunistischen Banden überfallen. Die 4 Insassen, 2 Offiziere, 1 Unteroffizier und 1 Mann, wurden heimtückisch ermordet und beraubt, der Kraftwagen wurde in Brand gesteckt.

Als Sühnemassnahme sind heute in Belgrad 400 Kommunisten erschossen worden. Das Dorf Toponica wurde teilweise niedergebrannt. Mehrere hundert Festgenommene, die im Kreisbereich Požarevac aufgebracht worden sind, kehren nicht in ihre Dörfer zurück, sondern werden an anderer Stelle nutzbringender Arbeit zugeführt. Für den Kreis Požarevac ist die Sperrstunde bis auf Weiteres auf 18.00 Uhr festgesetzt worden.

Die deutsche Wehrmacht ist nicht gewillt, dem verhängnisvollen Treiben der Kommunisten und anderer Aufständischer tatenlos zuzusehen.

Belgrad, 16. 2. 43.

Der Kdr. General u. Bfh. in Serbien.

САОПШТЕЊЕ

Комунистичке банде извршиле су, 15 фебруара 1943 г., пре подне, препад на један немачки аутомобил. Препад је извршен на путу између Петровца и Пожаревца код села Топонице. Том приликом мучки је убијено и опљачкано 4 путника: 2 официра, 1 подофицир и 1 војник а кола су спаљена.

За казну стрељано је данас у Београду 400 комуниста. Село Топоница спаљено је делимично. Неколико стотина ухапшених лица, похваташих у округу пожаревачком, неће се више вратити у своја села, већ ће бити упућена на користан рад на неко друго место. Слободно кретање грађанства у округу пожаревачком, до даље наредбе, дозвољено је само до 18 часова.

Немачка војна сила није вољна да скрштених руку посматра злочиначки рад комуниста и других бунтовника.

Београд, 16 фебруара 1943 године

Командујући генерал и Заповедник у Србији.

H14990-0005

A 083269

3282

Da se original (stampani primerak) ovog dokumenta nalazi u arhivi Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca u Beograda, i da je taj original zaplenjen u pronadjenoj arhivi nemacke Feldkomandanture u Beogradu oktobra 1944 godine, - OVERAVA:

25 avgusta 1944
u Beogradu

Pretsednik Drzavne Komisije,

(Dr. Dusan Nedeljkovic)
Profesor Univerziteta

ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 319
Filed Feb 15, 1946

J. 41

Filed Feb. 15, 1946

Международный военный трибунал

H-1499-p

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ № 1

Главный обвинитель

от СССР

СССР № 320

A 083270

H1499P-0001

H1499P-0002

1 photostat
1 cover

H1499P-0003

CCCP-320

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/42.

A 083271

H1499P-0004

Bekanntmachung

Am 2 April 1943 sind 6 km ostwärts Požarevac

DURCH BANDITEN 1 REICHSDEUTSCHER O.T. ANGEHÖRIGER GETÖTET, 1 Serbe schwer verwundet und 2 LKW's in Brand gesetzt WORDEN.

Als Sühne für diesen Überfall wurden am 4. 4. 1943

75 KOMMUNISTEN ERSCHOSSEN.

Požarevac, 3 April 1943

Der Kreiskomandant:
Clausen
Major

ОБЗНАНА

A 083272

Дана 2 априла 1943 год. на 6 км. источно од Пожаревца

УБИЈЕН ЈЕ један Немачки припадник ОРГАНИЗАЦИЈЕ ТОТ И ЈЕДАН СРБИН ТЕШКО РАЊЕН.

Од истих разбојника су и 2 теретна аутомобила запаљена

За тај препад је 4. 4. 1943 године

СТРЕЉАНО 75 КОМУНИСТА

Пожаревац 3 априла 1943 год.

Крајскомандант,
Клаусен
Мајор

A 083273

3389

Da je ova fotokopija verna originalu (stampanom primerku), koji se nalazi u arhivi Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca u Beogradu, i da je original zaplenjen u pronadjenoj arhivi nemacke Kreiskomandantur-e u Pozarevcu oktobra 1944 od strane Drzavne Komisije,- OVERAVA:

24 avgusta 1945
u Beogradu

ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

Pretsednik Drzavne Komisije,

(Dr. Dusan Nedeljkovic)
Profesor Univerziteta

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NUREMBERG, GERMANY
USSR Exhibit No. 374
Filed 15 Jan 1946

374

H1499P-0005

Filed Feb 15, 1946
HB Wiley
Secy

Международный военный трибунал

H-1499 g

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ № 1

321

Главный обвинитель
от СССР

СССР № 321

A083274

H1499Q-0001

H1499Q-0002

1 photostat
1 covers

CCCP- 321

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/43

A 083275

H1499Q-0003

H1499Q-0004

Bekanntmachung

Am 10. 4. 1943 ist der Bürgermeister von Sirakovo ERMMORDET und das Bahnhofsgebäude in Sirakovo ausgeraubt, in der Nacht vom 9. auf den 10. 4. 1943 eine Sabotage an der Telefonleitung Požarevac Kučevo bei Zvižd durch BANDITEN verübt worden.

ALS VERGELTUNG HIERFÜR WURDEN am 16. 4. 1943

30 KOMMUNISTEN ERSCHOSSEN.

16. April 1943
Požarevac

Der Kreiskommandant:
CLAUSEN
Major.

САОПШТЕЊЕ

На дан 10 Априла 1943. убијен је претседник општине из Сиракова и жељезничка станица из Сиракава је нападнута и опљачкана, ноћу између 9 и 10 Априла 1943 извршено је дело саботаже од стране бандита на телефонској линији Пожаревац - Кучево код станице Звижд.

Као репресалија за извршена дела,

СТРЕЉАНО је

на дан 16 Априла о. г.

30 КОМУНИСТА

16 Априла 1943 године
Пожаревац

Крајскомандант
КЛАУСЕН
Мајор

H1499G-0005

3281

Da je ova fotokopija verna originalu (stampanom primerku), koji se nalazi u arhivi Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca u Beogradu, i da je original zaplenjen u pronadjenoj arhivi nemacke Kreiskomandantur-e u Pozarevcu oktobra 1944 od strane Drzavne Komisije, - OVERAVA:

24 avgusta 1945
u Beogradu

ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

Pretsednik Drzavne Komisije,
Dr D Nedeljkovic
(Dr. Dusan Nedeljkovic)
Profesor Univerziteta

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
USSR Exhibit 321
Filed Feb 15, 1946

A 083277

Международный военный трибунал

Н-1499-г

ДОКУМЕНТЫ ОБВИНЕНИЯ

ПО ДЕЛУ № 1

Главный обвинитель
от СССР

СССР №322

А 083278

H1499R-0001

H1499R-0002

1 photostat
1 cover

H1499R-0003

CCCP-322

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/44

A 083279

Bekanntmachung

Am 15.9.1943 wurde eine Streife des deutschen Zollgrenzschutzes aus Javor auf dem Wege nach Ercege von Banditen überfallen und ins Golja - Gebirge verschleppt. 1 Mann wurde dabei verwundet.

Die 2 Männer kehrten trotz öffentlicher Aufforderung nicht zurück.

Als Vergeltung für diesen feigen Überfall, die Verschleppung und Tötung der deutschen Wehrmachtsangehörigen **wurden am 11.10.1943 in Belgrad 100 Sühnegefangene erschossen.**

14.10.1943

DER FELDKOMMANDANT

Саопштење

Дана 15.9.43 год. нападнута је једна патрола немачких граничара на путу од Јавора за Ерцег од стране бандита и одведена у Гоља-планине. Један војник је притом рањен.

Ова 2 војника и поред објављивања да се врате нису се вратили.

За одмазду овог кукавичког напада, одвођења као и убијања припадника немачке војне силе стрељано је у Београду 11.10.43 год. 100 таоца.

14.10.1943 год.

ФЕЛДКОМАНДАНТ

A 083280
H1499R-0004

3057

A 083281

D

Da je ova fotokopija u svemu verna svome originalu(stampanom primerku) koji se nalazi u arhivi Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca u Beogradu, a koji je original zaplenjen u pronadjenoj arhivi nemacke Feldkomandanture u Beogradu, oktobra 1944 god.- O V E R A V A :

25. avgusta 1945.god.
u Beogradu.

Pretsednik Drzavne Komisije:
/Dr. Dusan Nedeljkovic /
Profesor Univerziteta.

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG
USSR Exhibit 323
Filed 7 Apr 15 1946

H1499R-0005

CCCP-325

H-1499s

Exhibit USSR 325

Filed Feb 19 1946

[illegible]

JUGOSLOVENSKI DOKUMENAT

J/62

3

A 083282

H1499S-0001

H1499S-0002

2 pages

H1499S-0003

Dokument 9/62

060

H. KORI G.m.b.H.

Technisches Büro und Fabrik
für
Abfallverbrennungsöfen aller Art
und vollständige Verbrennungsanlagen
Kesseleinmauerungen - Schornsteinbau
Glüh-, Schmelz-, Muffel- und Wärmeöfen, sowie sämtliche Feuerungsanlagen der Metallindustrie
Einäscherungsöfen für Krematorien

Fernsprecher: Sammelnr. 22 54 64
Telegramme: Kori-Berlin 35
Postscheck-Konto: Berlin 31359
Bank-Konto: Dresdner Bank Berlin, Depositenkasse 51
Potsdamer Straße 111
Erfüllungs- und Gerichtsort: Berlin

V.-Ku/T. BERLIN W 35, den 18. Mai 1943.
Dennewitzstr. 35

Inv. Nr. 1145 (41)

An das
Amt C III vom Reichsführer der SS und
W.v. Chef der Deutschen Polizei
z/Hd.des Herrn Dipl.Ing. Waller
Berlin-Lichterfelde-West
Unter den Eichen 126-135.

C III 1 | C III 2 | C III 3 | C III 4
Schriftl. | B | R | F
ZdA.
W.V.
VPZ

19 MAI 1943

Betrifft: Krematoriumsöfen.

Im Verfolg der mit Ihnen gehabten mündlichen Rücksprache wegen der Beschaffung einer Einäscherungsanlage in einfacher Ausführung bringen wir Ihnen unseren Reform-Einäscherungsöfen mit Kohlenfeuerung in Vorschlag, die sich bisher in der Praxis bestens bewährt haben.- Wir bringen für das in Aussicht genommene Bauvorhaben zwei Stück Einäscherungsöfen in Vorschlag, empfehlen aber, durch Rückfrage nochmals festzustellen, ob diese beiden Oefen für den Bedarf ausreichend sind. Auch ist noch die Ofenanordnungsfrage klarzustellen, weil davon die Ausführung der Armaturteile sowie des Verankerungsgerippes abhängig ist. Die Ofenanlage ist möglichst in einem abgeschlossenen Raum unterzubringen und an einen evtl. vorhandenen Schornstein anzuschliessen.- Falls ein Aufstellungsraum bereits in Aussicht genommen ist, bitten wir Sie, uns hiervon einen Plan einzusenden, damit wir Ihnen einen brauchbaren Anordnungsvorschlag unterbreiten können. Den erforderlichen Platzbedarf der Oefen mit Bedienungs- und Schürstand können Sie aus den beigefügten Zeichnungen ersehen. Die Zeichnung - J.Nr.8998 - veranschaulicht die Anordnung von zwei Oefen, wogegen nach der Zeichnung - J.Nr.9122 - für das Bauvorhaben Dachau vier Oefen zur Ausführung gekommen sind. Eine weitere Zeichnung mit der J.Nr.9080 zeigt Ihnen die Anlage Lublin mit fünf Einäscherungsöfen und zwei eingebauten Heizkammern.

Was nun die Anschaffungskosten für zwei Krematorien anbetrifft, so bieten wir Ihnen diese wie folgt an:

1) 2 Stück Reform-Einäscherungsöfen neuester Konstruktion mit gewölbter Sargkammer und horizontaler Aschenraumsohle einschliesslich der gesamten Armaturteile, den Einführungs-, Bedienungs- und Reinigungstüren, den Luftrosetten, den Feuerungsgarnituren für die Hauptfeuerung und dem Ausglührost, dem vollständigen Verankerungsgerippe aus kräftigen Winkeleisenschienen und U-Eisenschienen mit Ankerstangen verbunden, allen Baumaterialien an erstklassigen Schamotteform- und Normalsteinen, Schamottemörtel, Vorsetz- und Hintermauerungssteinen, Mauermörtel und Zement sowie mit der gesamten Montage durch unseren Feuerungsmonteur unter Beistellung sämtlicher Hilfskräfte je RM.4.500,-- RM.9.000

Falls die Aufstellung des zweiten Ofens im Anschluß an die erste Montage erfolgt, ermässigt sich der Preis für den zweiten Ofen auf also auf RM.4.050,--.

c/0571

A 083283

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NL . . . GERMANY
USSR Exhibit 325
Filed Feb 19, 1946

083284

H1499S-0004

Drž. komisija za utvr. zloč. okup. i njihovih pomagača
Inv. br. 1145

(4.2)

In diesem Betrag sind jedoch die Kosten für Fracht und Rollgeld der Materialien frei Verwendungsstelle sowie die Reisekosten für den Monteur und Reisespesen sowie Landzulage nicht enthalten. Diese Kosten würden wir gesondert zum besonderen Nachweis in Anrechnung bringen.

Ebenso schliesst unser Angebot aus die baulichen Nebenarbeiten am Aufstellungsort, wie Erdaushub, Ofenfundament, Herstellung des Ofenaufstellungsraumes sowie die Rauchkanäle von den Oefen bis zum Schornstein und den Schornstein selbst.

Sobald die Anordnungsfrage für die Ofenanlage klargestellt worden ist, reichen wir Ihnen aber gern ein Sonderangebot über die Herstellung der Rauchkanäle nach.

Für die Einführung der Leichen in die Verbrennungskammer der Oefen bieten wir Ihnen noch zusätzlich an:

1) 2 Stück Einäscherungswagen, muldenförmig ausgebildet, mit Rollen und Handgriffen, per Stück RM.160,-- RM.320,--

2) 2 Stück Rollenböcke zur Auflagerung der Einführungswagen, per Stück RM.75,-- " 150,--

RM.470,--

9.400

Für den Effekt der zu liefernden Einäscherungsöfen sowie für deren Stabilität, auch für die Lieferung nur bester Materialien und Ausführung tadelloser Arbeiten übernehmen wir die volle Garantie.

Die Lieferung der gußeisernen Armaturen und Verankerungsteile sowie der Schamotteformsteine kann kurzfristig erfolgen, falls uns hierfür ein Wehrmachtfrachtbrief zur Verfügung gestellt wird.

Für die Lieferung der eisernen Ofenteile benötigen wir pro Ofen 1460 kg, also für zwei Oefen 2920 kg. Die Eisenanforderungsscheine hierfür finden Sie beigeschlossen.

Ihren weiteren Nachrichten gern gewärtig, empfehlen wir uns Ihnen bestens mit

Heil Hitler !

H. KORI G.m.b.H.

Anlagen: 3 Zeichnungen - J.Nr.8998, J.Nr.9122, J.Nr.9080 -
Eisenanforderungsscheine

A083285

H1499S-0005

Da je ova fotokopija verna originalu, koji se nalazi u arhivi Drzavne Komisije za utvrdjivanje zlocina okupatora i njihovih pomagaca u Beogrda, i da je original zaplenjen u pronadjenoj arhivi nemacke Feldkomandanture u Beogradu od strane Drzavne Komisije, - OVERAVA:

24 avgusta 1945
u Beogradu

Predsednik Drzavne Komisije,

(Dr. Dusan Nedeljkovic)
Profesor Univerziteta

083286

H1499S-0006